

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН – 2021»

МАТЕРІАЛИ

*Міжнародної науково-практичної конференції
студентів, аспірантів та молодих вчених*

Частина I

29 жовтня 2021 року

Київ – 2021

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Копійка В.В., директор Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор.

Заступник голови оргкомітету:

Бойко В.О., голова Наукового товариства студентів Інституту міжнародних відносин, член Ради молодих вчених, студентка 1 курсу магістратури спеціальності «міжнародне право».

Члени оргкомітету:

Нанавов А.С., заступник директора з науково-педагогічної роботи, кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин.

Білас І.Г., завідувач кафедри порівняльного і європейського права, доктор юридичних наук, професор;

Дайнеко В.В., завідувач кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, професор;

Даниленко С.І., завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій, доктор політичних наук, доцент;

Дорошко М.С., завідувач кафедри міжнародного регіонаознавства, доктор історичних наук, професор;

Мицик В.В., завідувач кафедри міжнародного права, доктор юридичних наук, професор;

Калакура В.Я., завідувач кафедри міжнародного приватного права, кандидат юридичних наук, доцент;

Константинов В.Ю., завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, кандидат історичних наук, доцент;

Матвієнко В.М., завідувач кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби, доктор історичних наук, професор;

Расшивалов Д.П., завідувач кафедри міжнародного бізнесу, кандидат економічних наук, доцент;

Рижков М.М., завідувач кафедри міжнародної інформації, доктор політичних наук, професор;

Рогач О.І., завідувач кафедри міжнародних фінансів, доктор економічних наук, професор;

Шнирков О.І., завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор;

Рудницька А.М., голова Редколегії Наукового товариства студентів Інституту міжнародних відносин, студентка 4 курсу спеціальності «міжнародні економічні відносини»;

Сорокіна О.О., відповідальна особа за академічну доброчесність та редагування збірника в рамках Наукового товариства студентів Інституту міжнародних відносин, студентка 1 курсу магістратури спеціальності «міжнародне право»;

Бабкіна К.А., відповідальна особа за академічну доброчесність та редагування збірника в рамках Наукового товариства студентів Інституту міжнародних відносин, студентка 2 курсу спеціальності «міжнародні комунікації»;

Скорик Г.Ю., відповідальна особа за академічну доброчесність та редагування збірника в рамках Наукового товариства студентів Інституту міжнародних відносин, студентка 2 курсу спеціальності «міжнародні економічні відносини»;

Крусаян С.А., відповідальна особа за програму та редагування збірника в рамках Наукового товариства студентів Інституту міжнародних відносин, студентка 2 курсу спеціальності «міжнародне регіонаознавство»;

Вольвач В.С., відповідальна особа за академічну доброчесність, програму та редагування збірника в рамках Наукового товариства студентів Інституту міжнародних відносин, студентка 4 курсу спеціальності «міжнародні економічні відносини»;

Кучеров А.А., відповідальна особа за академічну доброчесність та редагування збірника в рамках Наукового товариства студентів Інституту міжнародних відносин, студент 2 курсу спеціальності «міжнародні відносини».

Актуальні проблеми міжнародних відносин 2021: Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Актуальні проблеми міжнародних відносин», 29.10.2021. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2021. – Ч. 1. – 252 с.

Proceedings of International Scientific Conference «Actual Problems of International Relations», 29.10.2021. – Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of International Relations, 2021. – Vol. 1. – 252 p.

До збірника увійшли тези студентів, представлені на міжнародні науково-теоретичні конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Актуальні проблеми міжнародних відносин 2021», яка відбулася 29 жовтня 2021 року в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Роботи опубліковані в авторській редакції. Оргкомітет не несе відповідальності за достовірність інформації та будь-яких відомостей, поданих у рукописах.

Papers are published in author's edition. Organizing Committee is not responsible for the accuracy of the information in the submitted manuscripts.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА»	9
Алієв Г.А.	9
Pandemic diplomacy of China.....	9
Анісова К.А.	12
Геополітичний вимір проблеми «енергетичного переходу» в європейській політиці	12
Бацко Б.М.	15
Сучасні тенденції екологічної політики України в контексті євроінтеграційних процесів	15
Берегута В.В.	19
Національний брендинг як інструмент геополітичного позиціонування Республіки Корея.....	19
Волківський А.А.	23
Створення AUKUS як переломний момент в Індо-Тихоокеанському регіоні.....	23
Гаан Л.Ю.	26
Нові стратегічні перспективи для Китаю у зв'язку з виходом США з Афганістану	26
Жуль О.А.	29
Концепція стратегічної культури в розвитку міжнародних відносин.....	29
Ілюхіна К.О.	33
Стан жіночого спорту в Афганістані після приходу до влади талібів	33
Коваленко Б.О.	36
Загострення правового конфлікту між Європейським Союзом і Польщею	36
Кравчик В.Т.	39
Проблеми нормотворення у сфері застосування технологій з використанням штучного інтелекту у міжнародних відносинах	39
Snizhana Lysiuk	42
The challenges for human development and anti-discriminatory policies in the EU	42
Литовець Б.О.	46
«Криза ефективності» міжнародних інституцій: нові виклики багатосторонній співпраці в епоху трансформацій.....	46
Ляхно Б.М.	49
Загострення ізраїльсько-палестинського конфлікту в 2021 році.....	49
Марценюк А.П.	52
Заснування трьохстороннього союзу AUKUS: передумови та наслідки для міжнародних відносин	52
Нліб Міхно	57
Climate neutrality as a factor of geopolitical power.....	57

Новікова А.Я.	61
Зовнішня політика Талібану	61
Підлісна Я.О.	65
Наслідки створення альянсу AUKUS для трансатлантичних відносин	65
Табала М.Ю.	69
Лобізм як форма комунікацій у міжнародних відносинах	69
Третьяк К.О.	73
Новий порядок денний ЄС у боротьбі з тероризмом: переваги та недоліки	73
Федорович С.Р.	77
Події в Афганістані крізь призму історичного дискурсу	77
Шелестова Є.О.	81
Тайвань у системі міжнародних відносин: актуальні проблеми та виклики	81
Юрченко О.В.	85
Стагнація політики розширення ЄС: результати саміту ЄС-Західні Балкани 2021	85
СЕКЦІЯ «ДИПЛОМАТІЯ ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО»	90
Біляк А.Я.	90
«М'яка сила» як інструмент створення позитивного іміджу держави у світі	90
Боровіков О.О.	93
Зворотна сторона AUKUS: загрозна політика Франції щодо нового альянсу	93
Борсук Ю.А.	97
Японо-американський союз як запорука безпеки в Індо-Тихоокеанському регіоні	97
Вікторов К.В.	101
Ініціатива MESA (Middle East Strategic Alliance): мета та перспективи створення	101
Зарічанська К.О.	105
Вибухи у Врбетіце 2014 року і російсько-чеський дипломатичний конфлікт	105
Мазур О.О.	109
Future challenges of European cross-border cultural cooperation during Interreg VI: a Dutch-German example	109
Михайлова-Касімі Д.С.	111
Національний чинник в енергетичній безпеці ЄС	111
Наквацька К. П.	115
Діяльність «Лікарів без кордонів» у боротьбі з Covid-2019	115
Петушкова Г.Е.	119
Китайське бачення кіберпростору	119
Стороженко В.С.	123
Відносини КНДР з КНР у світлі проблеми ядерного роззброєння 2018-2021	123

СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНЕ РЕГІОНОЗНАВСТВО».....	127
Запорізька І.С.....	127
Еволюція відносин Туреччини та Єгипту після 2013 року	127
Кикина А.Б.	131
Спортивна дипломатія як інструмент «м'якої сили» держав світу	131
Крусян С.А.	135
Питання політики ЄС в Центрально-Східній Європі в контексті енергетичної експансії РФ в регіоні	135
Пліс А.Ю.	139
Політика Російської Федерації щодо врегулювання громадянського конфлікту в Лівії	139
Скрипник М.С.....	142
Evolution of U.S. Policy Toward Australia: From Obama to Biden.....	142
Черевик А.Ю.....	146
Об'єднання AUKUS як нова форма оборонного союзу: геополітичний аспект	146
СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО»	150
Загоруй Д.-О. О.....	150
Міжнародно-правовий механізм захисту осіб від насильницьких зникнень	150
Співак В.М.	154
Сучасні питання в міжнародній санкційній політиці	154
Туршуков Г.О.	157
Проблема милітаризації космосу в міжнародному космічному праві	157
СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»	161
Гасіна Х.М.....	161
Проблемні питання спадкових відносин з іноземним елементом	161
СЕКЦІЯ «ПОРІВНЯЛЬНЕ І ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО».....	165
Сергієнко К.П.	165
Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад та практика її реалізації в Україні	165
Чернова В.С.	168
Медіація: європейський досвід і можливості розвитку в Україні	168
СЕКЦІЯ «СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»	173
Буз А.О.	173
Концептуальна парадигма та сценарії міжнародних інтеграційних процесів у Південно-Східній Азії	173

Гордійко К.С.	178
Глобальне протистояння на новому рівні: США проти китайської ініціативи «Пояс і шлях»	178
Карімов К.І.	182
Світовий досвід у вирішенні проблем конфліктних регіонів та його застосування для реінтеграції ОРДЛО.....	182
Карпенко О.О.....	186
Концептуальні засади впровадження земельної реформи в Україні.....	186
Островська М.А.	190
Вплив зростання кіберзлочинності на світову економіку	190
Прокопчук Д.А.	193
Економічний слід Китаю в Україні: позитивні ефекти та ризики для української економіки.....	193
Савчук В.О.	197
Альянс AUKUS як протидія китайській експансії	197
Скорик Г.Ю.....	201
Динаміка зовнішньоекономічних зв'язків України в умовах поширення COVID-19 ..	201
Щерба В.В.	205
Проблема ейджизму та її наслідки для економіки України	205
СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС».....	209
Жмура О.А.	209
Стратегія блакитного океану в міжнародному бізнесі.....	209
Загурська Я.А.....	212
Сутність та перспективи інфлюенс-маркетингу.....	212
Мамішова Е.Ш.....	215
Вплив «зелених» тенденцій в економіці на функціонування бізнесу	215
СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ» ...	220
Коверник В.В.	220
Covid-19 та криза ліберальних демократій: інформаційний та безпековий виміри.....	220
Крисовата Л.А.....	223
Глобалізація міжнародних комунікацій у контексті світового інтеграційного процесу	223
Кухарська Є.М.	226
Пандемія COVID-19 як загроза демократії. Приклади США та КНР	226
Романчук Д. О.....	230
Освітня дипломатія як один із провідних інструментів м'якої сили США.....	230

Строганова А. О.....	233
Актуальність ідей соціалізму в 20-х роках ХХІ століття	233
Юрій А.О.....	236
PR-стратегія Християнсько-демократичного союзу у передвиборчій кампанії 2021 року	236
Янюк А. С.....	238
Інформаційні війни як складова гібридної війни на прикладі білоруського конфлікту	238

**СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНІ МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ТА КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ» 242**

Бабкіна К. А.	242
Трансформація комунікацій світових брендів з споживачами в період пандемії.....	242
Плескун Т. Б.....	245
Особистісно-комунікаційний вимір політичних переконань на Заході та в Україні.....	245
Фрацив'яр А. С.	248
Соціальні мережі в реалізації зовнішньої політики України	248

СЕКЦІЯ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА»

*Алієв Г.А.**

Pandemic diplomacy of China

Covid-19 pandemic has caused tremendous shifts and substantial changes in almost every sphere of life and every profession. Diplomatic sphere is no exception. For a period of almost two years we witnessed the changes in the traditional diplomatic practice: face-to-face communication and conversations were replaced by Zoom calls and meetings; various bilateral and multilateral meetings and summits were moved to the online.

With the emergence of the pandemic – worldwide virus that respects no border, there also appeared a new term in the diplomatic language, namely pandemic diplomacy. Pandemic diplomacy is perceived as a combination of public and health diplomacy, aimed at enhancing the image of the country conducting such a practice. If you touch upon health diplomacy, taking into account the fact, that the main subject in question is health and the opportunities to overcome the pandemic and become a humanitarian leader, it makes no secret why states engage in it. Speaking about the public diplomacy, it's the combination of medical, economic and political efforts to combat of the pandemic, which can create a more favourable image of the country at the international stage.

The People's Republic of China is a perfect example of conducting pandemic diplomacy. First and foremost, it's necessary to dwell on the inner measures, taken by China to contain the spread of the virus within the country, namely: strict quarantine measures, closure of whole cities and provinces, severe control over the movement of people, establishment of provisional hospitals – this list can not be finite. Such harsh, at first glance, measures, had their positive impact – after several months of the pandemic, the taken actions brought the necessary results and the outbreak slowed

* Студент II курсу магістратури спеціальності «Міжнародні відносини»,
Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Ковтун О.Ю., к.п.н., доц. кафедри Міжнародних організацій і дипломатичної служби

down in China [1]. This was the first example for the rest of the countries of a very unpopular, yet effective practice for well-being of the people of the respective states – and we have seen the establishment of the lockdowns in the majority countries of the world, with the use of the similar technologies.

The other vital aspect of pandemic diplomacy, introduced by China, is assistance and cooperation with other states battling COVID-19. Starting from March 2020, China has provided massive humanitarian aid to other states: provision of testing kits, protective masks, ventilators [1]. Furthermore, China has sent its doctors who had experience in dealing with coronavirus to other parts of the world in order to help them fight the consequences of the spread of the virus and share the necessary knowledge in that regard. This help has been provided both by the Chinese government and Chinese private companies like Huawei or Alibaba – for instance, Spain, Italy, the Netherlands and Ukraine have received several shipments of humanitarian aid directly from the government; Italy, in that respect, has also received 1 million protective masks from Alibaba corporation. It has been stressed by the Chinese officials, that a lot of countries have helped China during the outbreak of COVID, so it's their sacred duty to pay them back in such a way [1].

Another important aspect of pandemic diplomacy, which shows tendency to become more and more crucial every day is the rollout of the vaccines. China has been one of the first countries to introduce a mass production of vaccines against COVID-19, for instance CoronaVac and Sinopharm. The term, coined as vaccine diplomacy, has appeared at the global geopolitical agenda [1].

Having produced the vaccines against COVID-19, much like with humanitarian aid, China has been providing other countries with the vaccines from coronavirus. Chinese vaccines have been mostly used in the majority of African countries (like Zimbabwe, Mozambique, Namibia), South America (Argentina and Bolivia) and in some parts of Europe, including Serbia, Montenegro and Ukraine. There even emerged a term of Health Silk Road, combining the vaccine rollout and the route through which they are distributed [2]. In many cases, Chinese vaccines have been the major factor of

containing the spread of the virus and lifting the quarantine measures, thus slowly returning to usual “pre-COVID” life.

Having analyzed aforementioned aspects, one can see immense strategic work in the sphere of the pandemic diplomacy done by China. Humanitarian aid and distribution of vaccines have greatly contributed to the improvement of China’s international image, enabling the country to express itself as a conscious member of the global world and a responsible humanitarian leader that can provide necessary aid to other states. Moreover, the humanitarian assistance with COVID-19, in most cases, leads to the improvement and strengthening of bilateral relations with the states concerned. Thus, it will enhance the role of China at the global stage and in terms of a broader geopolitical perspective, will further cement PRC as the major power in international relations.

To conclude, COVID-19 has introduced dramatic changes to the sphere of diplomacy. The emergence of the term “pandemic diplomacy” and the example of China can show us several things. Firstly, diplomacy is now in the process of constant development more than ever, and such substantial shifts may lead to major changes in the traditional diplomatic practice. And secondly, pandemic diplomacy of the People’s Republic of China is a bright example of an approach, that can potentially enhance the power of the state and reshape the current geopolitical landscape.

Список використаних джерел

1. “Coronavirus diplomacy: Chinese medical assistance and its diplomatic implications” -[Електронний ресурс] – 08 March 2021 – Режим доступу: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41311-020-00273-1>

2. “China’s Vaccine Diplomacy, the “Health Silk Road” and a Global Pledge” - [Електронний ресурс] – 15 July 2021 – Режим доступу: <https://www.futuredirections.org.au/publication/chinas-vaccine-diplomacy-the-health-silk-road-and-a-global-pledge/>

Геополітичний вимір проблеми «енергетичного переходу» в європейській політиці

Боротьба з кліматичними змінами та екологічними викликами визнана Європейським Союзом одним з найважливіших напрямів політики, головна мета якого спрямована не лише на вирішення екологічних проблем та забезпечення добробуту громадян. Цілі, визначені «Європейською Зеленою угодою» (англ. – *the European Green Deal*), передбачають перетворення ЄС в сучасну, ефективну, з точки зору використання ресурсів, та конкурентоспроможну економіку, і, відповідно, визнають важливість розвитку стійкості регіону у сучасному світі трансформацій [1]. У цьому контексті впровадження змін у сфері енергетики призводить до економічних та геополітичних наслідків, які, безумовно, впливають на сучасну міжнародну арену, послаблюючи позиції одних акторів та забезпечуючи важелі впливу для інших.

З огляду на це, дослідження фактичної та потенційної реалізації планів ЄС та пов'язаних з цим проблем в площині європейської політики та міжнародних відносин цікавить українських та іноземних науковців, зокрема М. Базиліана, Р. Вакульчука, С. Денисюка, М. Йохансона, М. Нусана, І. Оверланда І, П. Раймонді та інших.

Стратегія досягнення статусу кліматично-нейтрального континенту та екологічно-ефективної економіки ЄС викладена у вже згаданій «Європейській Зеленій угоді», яка відводить особливе місце процесу «енергетичного переходу» та фокусується на 3 ключових завданнях у цьому напрямі:

- забезпечення надійного та доступного **постачання енергії** до країн ЄС;
- розвиток повністю інтегрованого, взаємопов'язаного та цифрового **енергетичного ринку ЄС**;

* Студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини», Львівський національний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: Комарницький М.М., к.п.н., доц. кафедри Міжнародних відносин і дипломатичної служби

- надання пріоритетів **енергоефективності** та розвиток енергетичного сектору завдяки відновлюваним джерелам енергії [2].

Відповідно, енергетична політика ЄС відтепер фокусується на можливостях заміни традиційних джерел енергії – вугілля, нафти та газу, що неминуче зачіпає інтереси держав-постачальників цих ресурсів. В контексті європейського енергетичного ринку цей перехід створює фінансовий тиск на країни Середнього Сходу, Африки та Росії, а у випадку останньої також негативно впливає на її політичні позиції в регіоні, адже загрожує зменшенням імпорту російської сировини нафти (станом на 2019 рік частка імпорту становила 27% [3]), природного газу (41% [Ibid]) та твердого палива (47% [Ibid]), що нині разом складає найбільшу частку імпорту енергоносіїв Європейським Союзом з однієї країни. Таким чином, простежуємо декілька взаємопов'язаних напрямів потенційних геополітичних трансформацій в регіоні.

По-перше, «енергетичний перехід» забезпечує можливості для підвищення рівня безпеки ЄС, в контексті зменшення його залежності від російських джерел енергії, а особливо природного газу. У такому випадку, політичні важелі впливу РФ, у вигляді маніпуляцій з доставкою енергетичних ресурсів, поступово послаблюватимуться, а перед ЄС відкриються нові можливості для імплементації амбіційних зовнішньополітичних стратегій.

По-друге, левову частку доходів від експорту нафти та газу Росія використовує для підтримки своїх армій та продовження збройних конфліктів зі країнами регіону, а тому зменшення попиту на російські енергоносії неминуче призведе до геополітичного ослаблення держави [4, р.1]. Відтак, дестабілізуюча діяльність Росії прогнозовано зменшиться, що знову ж таки позитивно впливатиме на можливості розвитку європейського регіону у різних напрямках.

По-третє, відновлювані джерела енергії розподілені у світі більш рівномірно, ніж викопне паливо [Ibid, р. 5], а отже, геополітичні протистояння на основі самого факту володіння енергетичними ресурсами втрачать свою

актуальність, а рівень впливу держав на міжнародній арені дедалі більше визначатиметься їх інноваційним та високотехнологічним потенціалом.

Однак реалізація усіх згаданих варіантів розвитку подій має довгострокову перспективу, принаймні через те, що «Європейська зелена угода» передбачає реалізацію плану до 2050 року, і сам процес розвитку енергетичного сектору є часо- та ресурсозатратним та вимагає широкого залучення усіх держав-членів ЄС та його партнерів.

Наступний вимір геополітичної проблеми європейського «енергетичного переходу» стосується досягнень та планів Китаю та США в енергетично-екологічній сфері та місця ЄС у цьому протистоянні, що, фактично, перегукується з концепцією «стратегічної автономії» [5] (англ. – *strategic autonomy*) та відновленням позицій Європейського Союзу на світовій арені.

Для КНР питання енергетичної ефективності залишається важливою складовою порядку денного, що і знаходить своє відображення у стратегії «Зроблено в Китаї 2025» (англ. – «*Made in China 2025*») – плані розвитку виробничого сектору країни, зокрема у високотехнологічних галузях [6]. Зважаючи на політичний режим, імплементація відповідних змін на шляху декарбонізації та створення інноваційних енергетичних технологій у Китаї відбувається значно швидшими темпами, ніж в інших частинах світу [7, р. 36]. Таким чином, КНР намагається зменшити свою залежність від імпорту технологій за кордону, щодо чого, зрозуміло, активно виступають США.

Попри припущення щодо можливості зменшення світового геополітичного протистояння завдяки європейському «енергетичному переходу», принаймні в контексті відносин ЄС з Росією, низьковуглеводний світ навряд чи стане менш конфліктним, адже сам по собі передбачає нові сфери для суперництва, зокрема щодо інноваційних впроваджень та високотехнологічних розробок, та нові економічні та геополітичні дисбаланси. За таких умов, ЄС має вживати наступні кроки екологічного плану розвитку більш активно, аби не відриватись від та бути спроможним протистояти політикам та діям двох конкуруючих світових сил – США та Китаю.

Список використаних джерел

1. Delivering the European Green Deal // European Commission. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en#key-steps
2. Energy and the Green Deal // European Commission. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_en
3. From where do we import energy? // Eurostat. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/energy/bloc-2c.html>
4. Overland I., Bazilian M., Uulu T. I., Vakulchuk R., & Westphal K. (2019). “The GeGaLo index: Geopolitical gains and losses after energy transition”, Energy Strategy Reviews. Vol. 26, No. 100406.
5. Why European strategic autonomy matters // European Union External Action Service. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/89865/why-european-strategic-autonomy-matters_en
6. Kennedy S. Made in China 2025 / Kennedy S. // Center for Strategic & International Studies. – 01.06.2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.csis.org/analysis/made-china-2025>
7. Hafner, M., & Tagliapietra, S. (2020). “The geopolitics of the global energy transition” // Springer Nature. – p. 381.

*Бацко Б.М.**

Сучасні тенденції екологічної політики України в контексті євроінтеграційних процесів

Європейський вектор розвитку України як пріоритет зовнішньої політики зумовив необхідність усесторонньої інтеграції держави до політичних та

* Студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини»,

економічних структур ЄС, зокрема у сфері охорони навколишнього середовища. У зв'язку з цим, формування екологічної політики України відбувалося в рамках глобалізаційних процесів з урахуванням багатосторонніх екологічних договорів, європейських норм природоохоронної діяльності та інтересів України.

Оцінка сучасного стану довкілля як критичного потребує комплексу заходів, спрямованих громадянським суспільством та державними органами влади на охорону і оздоровлення довкілля, досягнення сталого розвитку, забезпечення нормальної життєдіяльності громадян та запобігання небезпек екологічного та техногенного характеру. Досягнення головних цілей екологічної політики України здійснюється в двох вимірах: нормативному і регулятивному [1].

Процес адаптації законодавства України до системи договорів і законодавчих актів ЄС у галузі охорони навколишнього середовища розпочався у 1998 році, згідно із Статтею 51 Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. З того часу одним із важливих завдань України стало постійне вдосконалення екологічної законодавчої бази у відповідності до директив та нормативно-правових актів ЄС. Сьогодні основою для євроінтеграційних процесів природоохоронної сфери є Розділ V, Глава 6 Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС. Відповідно до Додатку XXX до Угоди, Україна повинна адаптувати своє законодавство до 26 директив та 3 нормативних актів ЄС у напрямках управління довкіллям та інтеграції екологічної політики у інші галузеві політики; якості атмосферного повітря; управління відходами та ресурсами; якості води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище; охорони природи; промислового забруднення та техногенних загроз; зміни клімату та захисту озонового шару; генетично модифікованих організмів [2].

Імплементация міжнародних стандартів збереження довкілля в українське законодавство вже відбулася в низці документів стратегічного характеру.

Значних результатів було досягнуто у сфері оцінки впливу на довкілля, що наблизило Україну до прогресивної європейської моделі оцінки впливу на навколишнє середовище [3]. Важливими кроками на шляху адаптації законодавства України також стали прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про питну воду та питне водопостачання», Закону України «Про озоноруйнівні речовини та фторовані парникові гази», Закону України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів», а також схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року та Національної стратегії управління відходами в Україні на період до 2030 року. У 2021 році Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів було представлено проект Другого національно визначеного внеску України до Паризької угоди [2].

Таким чином, сучасні тенденції здійснення екологічної політики України в нормативному вимірі можна охарактеризувати ефективними, оскільки спостерігаються позитивні зміни у багатьох напрямках сфери захисту навколишнього середовища. Свідченням цього є ухвалення головного стратегічного документа – Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 р., який визначив існуючі проблеми довкілля та інструменти їхнього подолання. Успішне формування нормативної бази є важливим аспектом здійснення екологічної політики, проте не єдиним. Наступне завдання полягає в дієвому функціонуванні екологічного законодавства, яке можливо шляхом інтеграції екологічної політики загальнонаціонального рівня в окремі регіони, а також розробки локальних стратегій органами місцевого самоврядування з урахуванням регіональної специфіки [4].

Сьогодні діяльність Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, головним чином, здійснюється в наступних напрямках: покращення якості атмосферного повітря; запобігання змінам клімату; охорона вод, земель і ґрунтів, лісів, надр; відновлення навколишнього середовища територій, на яких виникло стійке забруднення внаслідок надзвичайних ситуацій; управління

відходами; забезпечення біологічної безпеки та екологічно збалансованого природокористування; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, а також створення відкритої аналітичної системи екологічної інформації, що має на меті підвищення прозорості роботи органів виконавчої влади [5].

Одним з невирішених питань у контексті екологічної політики України залишається система екологічних фінансів, яка потребує реформування. На порядку денному стоїть необхідність створення Національного екологічного фонду, запровадження прозорої структури управління фондом, формування пріоритетів фінансової підтримки та вирішення проблем затягування рішень про фінансування в державній системі прийняття рішень [6].

Отже, на сучасному етапі розвитку України як європейської держави спостерігається успішний процес імплементації європейських екологічних стандартів до українського законодавства. Така тенденція стала наслідком як євроінтеграційної стратегії України, так діяльності країни в системах світової економічної безпеки, яка обумовлена метою безперешкодного виходу України на міжнародні та європейські ринки. Удосконалення української нормативної екологічної бази сприяло переходу від моделі екологічної політики, спрямованої на подолання наслідків екологічних проблем, до моделі, оснований на превентивній діяльності з метою усунення причин виникнення небезпек та покращенні стану навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. Ветвицький Д.О. Напрями та пріоритети розвитку державної екологічної політики України в умовах глобалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nrzd_2013_1_11.pdf (дата звернення: 19.10.2021)
2. Environment. Mission of Ukraine to the European Union [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/2633-relations/galuzeve-spivrobotnictvo/ohorona-dovkillya> (дата звернення: 19.10.2021)

3. Golovko L., Kutsevych M., Serediuk V., Bogdan O. Implementation of EU Environmental Policy in Ukraine: Directions and Perspectives [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1130> (дата звернення: 19.10.2021)

4. Марич Х. Співвідношення державної екологічної політики і екологічного законодавства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/33.pdf> (дата звернення: 19.10.2021)

5. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення: 19.10.2021)

6. Удосконалення екологічного оподаткування та фінансування природоохоронних заходів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/news/36709.html> (дата звернення: 19.10.2021)

*Берегута В.В.**

Національний брендинг як інструмент геополітичного позиціонування Республіки Корея

Національна брендингова стратегія Республіки Корея (далі – РК) є одним з основних елементів її зовнішньополітичного курсу, покликаною забезпечувати позитивні образ й імідж РК на міжнародній арені як актора міжнародних відносин, а також формувати стійку впізнаваність результатів її соціально-економічної, технологічної, культурної, спортивної та політично-дипломатичної діяльності громадянами у різних країнах Світу. Формування та активне використання «корейського» бренду передбачає часткове або повне розв'язання проблем, пов'язаних із геополітичним позиціонуванням РК.

Так, у 2009 році було засновано Президентську раду національного брендингу РК [1; 2] для просування південнокорейського бренду й формування

* Студент IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Донецький національний університету імені Василя Стуса
Науковий керівник: Богінська І.В., к.і.н., доц. кафедри Міжнародних відносин і зовнішньої політики

правильних уявлень про південнокорейців та їх традиційну культуру і звичаї внаслідок усвідомлення Сеулом невідповідності рівня економічного розвитку РК (10-14 місце у Світі за показником номіналу ВВП [3]) слабкому міжнародному позиціонуванню і несформованому іміджу. Під гаслом «Korea, A Loving Embrace» її завданнями є розширення ролі РК як члена міжнародної спільноти та створення привабливого іміджу «надійної, значущої та відповідальної нації, яку всі люблять» [4] для перетворення РК на «одну із провідних держав Світу» із транснаціональними корпораціями [5] (Samsung Electronics, Hyundai, LG тощо); поширення традиційних корейських культурних цінностей м'якою силою; посилення глобальної міжнаціональної комунікації на принципах взаємної довіри та поваги; пришвидшення загальнодержавної інтеграції та створення південнокорейського громадянського суспільства, що братиме участь у державному брендингу [6].

Головними складовими формування національного бренду РК є: збільшення привабливості південнокорейської моделі соціально-економічного розвитку через співпрацю із найменш економічно розвиненими країнами та державами, що розвиваються; формування іміджу РК як високотехнологічної держави через розвиток технологічної інфраструктури в рамках проекту «Friendly Digital Korea» для покращення комунікації з іншими країнами; створення мережі корейських національно-культурних центрів по взаємодії із більш ніж 7 млн представників корейської діаспори в культурно-освітній сфері для підвищення їхнього статусу у країнах проживання та збереження їхнього етнічного самовизначення за кордоном; використання потенціалу діаспори для реалізації національних програм щодо просування корейської мови, культури й цінностей за кордоном та створення уніфікованої системи її дистанційного вивчення й об'єднання корейських навчальних закладів у різних країнах в рамках платформи «Global Korean Network» для підтримки й надання державних послуг для корейців за кордоном; реалізація програми міжнародних волонтерів «World Friends Korea» з метою щорічного відрядження понад 3 тис. молодих корейців для викладання корейської мови та бойового мистецтва тхеквондо в країни, що

розвиваються; розвиток міжнародного туризму шляхом брендування тхеквондо як престижного і міжнародно визнаного виду спорту і створення системи спортивних академій за кордоном по його опануванню.

Просування національного бренду РК водночас передбачає вирішення великого ряду геополітичних проблем, найголовнішими серед яких є:

1. «Корейське питання» та відносини із КНДР. Для 48,4% іноземців, що проживають у РК, сучасна міжкорейська конфронтація, викликана Корейською війною 1950-1953 рр., є головною причиною послаблення національного бренду РК [7], а суспільства більшості країн дізнаються інформацію про РК переважно зі ЗМІ, що висвітлюють новини негативного характеру про КНДР, такі як продовольча проблема, репресії та ядерні випробування. Щобільше, назва РК часто плутається із КНДР [8] та до 2000-х рр. асоціювалася як держава із низьким рівнем економічного розвитку, що розвивається [9, с. 152], лише через сусідство із КНДР. Формування національного бренду сприяє позиціонуванню РК як самобутньої держави, що якісно відрізняється від КНДР за рівнем соціально-економічного і політичного розвитку для формування сприйняття Корейського півострову як місця, де співіснують дві різних країни. РК використовує «корейську проблему» для формування іміджу «відповідального актора» шляхом виокремлення північнокорейського напрямку публічної дипломатії та мобілізації міжнародної підтримки по денуклеаризації півострова, об'єднанню країн і налагодженню діалогу із Пхеньяном для нормалізації міжкорейських відносин [9, с. 160].

2. Конкуренція із КНР та Японією як двома потужними країнами АТР. РК поступається тривалістю своєї національної історії Японії та КНР, і, на відміну від них, не має великої території або населення, а китайська та японська культура є об'єктивно більш поширеними у Світі, аніж корейська. Саме тому, покращення корейського іміджу через культурну сферу покликане збалансувати вплив цих двох країн та підвищити конкурентоспроможність РК на міжнародній арені [7].

3. Підвищення унікальності південнокорейської культури та запобігання її асимілювання з американською через історично тісні відносини із США після

Другої світової війни актуалізували потребу просування корейських культурних продуктів на глобальний ринок [10, с. 215].

4. Поточне закріплення і підтримка «нового» статусу однієї з економічно найрозвинутіших держав та члена G20, ОЕСР і Паризького клубу через довготривале перебування у II п. XX ст. як однієї із найбільш розвинутих країн, підвищення власної ролі у світовій політиці, визнання міжнародною спільнотою РК як одного із ключових гравців сучасної системи міжнародних відносин, що повинен бути залученим до розв'язання глобальних проблем [9, с. 152].

Отже, попри те, що національний брендинг був визначений як окремий зовнішньополітичний напрям та активно проводиться РК лише з 2009 року, його різноплановість та амбітність поставлених південнокорейським урядом цілей свідчать, що він є невіддільною та стратегічною складовою позитивного геополітичного позиціонування РК на міжнародній арені.

Список використаних джерел та літератури

1. Presidential Council on Nation Branding Opens. The Korea Times. 2009. URL: http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2009/03/116_38362.html.

2. History. Presidential Council on Nation Branding, Republic of Korea. URL: <http://17koreabrand.pa.go.kr/gokr/en/cms/selectKbrdCmsPageTbl.do?cd=0117&m1=1&m2=2>.

3. The World Factbook - Korea, South. Centre Intelligence Agency. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/korea-south/#economy>.

4. Inauguration Speech of President Lee Myung-bak. Ministry of Foreign Affairs, Republic of Korea. 2008. URL: https://www.mofa.go.kr/eng/brd/m_5676/view.do?seq=305917&srchFr=&%3BsrchTo=&%3BsrchWord=oreign&%3BsrchTp=&%3Bmulti_itm_seq=0&%3Bitm_seq_1=0&%3Bitm_seq_2=0&%3Bcompany_cd=&%3Bcompany_nm=&page=660&titleNm.

5. Greetings from the Chairperson. Presidential Council on Nation Branding, Republic of Korea. URL:

<http://17koreabrand.pa.go.kr/gokr/en/cms/selectKbrdCmsPageTbl.do?cd=0124&m1=2&m2=1>.

6. Vision and Strategy. Presidential Council on Nation Branding, Republic of Korea. URL: <http://17koreabrand.pa.go.kr/gokr/en/cms/selectKbrdCmsPageTbl.do?cd=0120&m1=1&m2=5>.

7. Лоншакова А.С. Проблемы позиционирования Республики Корея на международной арене. Электронный научно-практический журнал «Политика, государство и право». 2014. № 2. URL: <https://politika.snauka.ru/2014/02/1374>.

8. Selling South Korea: No 'sparkling' brand image. BBC News. 2012. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-16713919>.

9. Пугачёва О.С. Роль социально-гуманитарного фактора во внешней деятельности Южной Кореи в контексте корейского урегулирования. Вестник МГИМО-Университета. 2020. 13(1). С. 147-168. URL: <https://doi.org/10.24833/2071-8160-2020-1-70-147-168>.

10. Кагазбаева Э.М. Имиджевая политика государства: опыт Южной Кореи. Корееведение Казахстана. Выпуск 2 (2014). с. 212-221. URL: http://kaznks.kz/%ED%95%99%EC%88%A0%EC%A7%80/%EC%B9%B4%EC%9E%90%ED%9D%90%EC%8A%A4%ED%83%84_%ED%95%9C%EA%B5%AD%ED%95%99_2/KSK_2_24_KagazbaevaElmira.pdf.

*Волківський А.А.**

Створення AUKUS як переломний момент в Індо-Тихоокеанському регіоні

Підписання 15 вересня 2021 року оборонного пакту між США, Великою Британією та Австралією (AUKUS) стало проривною подією системи міжнародних відносин, що здатна кардинально змінити розстановку сил в Індо-Тихоокеанському регіоні.

* Студент IV курсу відділення «Міжнародні відносини»,
Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Ковтун О.Ю., к.п.н., доц. кафедри Міжнародних організацій і дипломатичної служби

США

Проголошення AUKUS являється своєрідною спробою Джозефа Байдена переключити увагу світової спільноти з афганського провалу на протистояння з Китаєм. Передача американцями озброєнь стратегічного характеру, а також не менш важливий пункт, який стосується співробітництва у сфері технологій, штучного інтелекту, покликані поєднати трьох союзників «на покоління» [1]. AUKUS є саме тим новим механізмом, за допомогою якого США планують засновувати свою стратегію в Індо-Тихоокеанському регіоні на противагу КНР.

Шляхом створення даного блоку Вашингтону вдалося знайти спосіб об'єднати ключову групу союзників, які притримувалися б однієї лінії, а США вийшли лідером у протистоянні із Китаєм. Залучення до альянсу Великої Британії, яка не являється індо-тихоокеанською державою, може здатися невдалим вибором, однак варто приймати до уваги важливість для Сполучених Штатів оперативності та погодженості дій союзників, які були покладені в основу даного пакту. Таким чином США здійснили ще один крок на шляху формування антикитайського союзу – на цей раз навіть не звертаючи уваги на певні втрати власного іміджу. Створення AUKUS наглядно показує, що у політиці стримування Китаю американці роблять ставку на військову складову.

Водночас рішення США про продаж подібних стратегічних озброєнь створює прецедент з потенційними наслідками в плані поширення ядерної зброї, оскільки такі гравці, як КНР, можуть продавати аналогічну техніку Пакистану або Північній Кореї.

Австралія

Рішення Австралії про придбання атомних підводних човнів відображає різку зміну позиції Канберри щодо Пекіна за останні декілька років. Прагнення зміцнити свою безпеку у доволі напруженому регіоні і зумовило бажання країни перейти в ексклюзивний клуб країн, які володіють атомними човнами, тим самим підвищивши ставки, а заодно і своє позиціонування із відносно «середньої держави» на майже «велику». Врешті-решт Австралія, що відносно близько розташована до Південно-Китайського моря, стала незамінною складовою

американських планів. Володіння атомними човнами, які можуть бути оснащені ще й ядерною зброєю, у перспективі дозволить організувати тривалі патрулювання в Індо-Тихоокеанському регіоні.

Велика Британія

Для Великої Британії, на відміну від США, Китай не можна назвати головним супротивником на міжнародній арені. Всього декілька років назад говорили про «золоту еру» в їхніх двосторонніх відносинах, а влада Сполученого Королівства прагнула перетворити Піднебесну у другий за величиною експортний напрямок після США [2].

У контексті Брекситу Велика Британія розробила стратегію «Глобальна Британія», згідно з якою планується розширення її економічної та політичної присутності в регіонах світу, в тому числі і в ІТР, де акцент було зроблено на США, Австралії та Новій Зеландії. Новий формат AUKUS принесе Сполученому Королівству ряд преференцій. Серед них варто виокремити наступні: 1) розширення воєнно-політичної присутності в ІТР; 2) зміцнення союзницьких зв'язків із США та Австралією уже в новому форматі після виходу з ЄС; 3) розробка технологій атомних підводних човнів вигідна Сполученому Королівству з економічної точки зору; 4) політична «перемога» над Францією як одним із лідерів Європейського Союзу в результаті розриву її контракту з Австралією [3].

КНР

Влада Китаю назвала ініціативу трьох держав доволі безрозсудною, такою, що може стати загрозою регіональній стабільності. З боку КНР вже надходять сигнали про те, що зміна правил гри серйозно вплине на основи політики Пекіна в області стратегічної безпеки. Поява в Австралії атомних підводних човнів - питання лише часу, тому Китай повинен бути готовий до змін. Водночас співробітництво США, Великої Британії та Австралії з питань озброєнь створює серйозний ризик поширення ядерної зброї і порушує дух ДНЯЗ. Під час проведення стратегічного діалогу високого рівня між Китаєм та ЄС 28 вересня, міністр закордонних справ КНР Ван І заявив, що створення AUKUS

супроводжується трьома прихованими загрозами: повернення Холодної війни, гонка озброєнь та поширення ядерної зброї.

Серед можливих наслідків укладення тристороннього пакту для Китаю варто виокремити зростання напруги та посилення конфронтації із США. Хоч американці завіряють своїх колег із Піднебесної у необхідності створення AUKUS з метою посилення між союзниками без будь-яких претензій на домінування в регіоні, навряд чи це заспокоїть «китайських патріотів».

Список використаної літератури

1. Background Press Call on AUKUS September 15, 2021. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2021/09/15/background-press-call-on-aukus/>

2. Годованюк К.А. «Золотая эра» британо-китайских отношений. Quo vadis? // Институт Европы РАН, 2019. Аналитическая записка № 12 (№ 163), 7 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.instituteofeurope.ru/images/uploads/analitika/2019/an163.pdf>

3. Ромашенко С. США создали блок против Китая в Индо-Тихоокеанском регионе // DW, 16.09.2021. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/ru/ssha-sozdali-blok-protiv-kitaja-v-indo-tihookeanskom-regione/a-59196602?maca=rus-tco-dw>

*Гаан Л.Ю.**

Нові стратегічні перспективи для Китаю у зв'язку з виходом США з Афганістану

15 серпня 2021 військове угруповання «Талібан» проголосило відновлення влади над Афганістаном – бойовики захопили столицю Кабул, яка ще донедавна контролювалася США та НАТО. На тлі виведення американських військ з країни активізувався інтерес Китаю щодо потенційно привабливої території. Через

* Студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини», Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Швечикова-Плавська Я.П., к.п.н., асист. кафедри Міжнародних відносин та зовнішньої політики

кілька днів після захоплення влади Китайська Народна Республіка стала першою країною, що заявила про співпрацю з талібами, сподіваючись, очевидно, отримати вигоду з такого партнерства. Та чи насправді все так безхмарно?

Дехто вважає, що одним із способів укріплення впливу Китаю в Афганістані є розгортання ініціативи «Один пояс, один шлях». Чим же Афганістан є таким привабливим? Насамперед, його геостратегічне розташування. Він є одним із найкоротших торговельних шляхів між Центральною та Південною Азією, Китаєм та Близьким Сходом, що забезпечує легкий вихід до стратегічно важливого Аравійського моря. Знаходячись на перехресті цих регіонів, Афганістан мав би всі шанси стати важливим центром комунікації. Тим не менш, поки в країні панує нестабільна політична ситуація, а умови безпеки зірвали попередні інвестиційні проекти, Китай фізично не зможе продовжити ініціативу «Один пояс, один шлях» через Афганістан. Пекін зіштовхується з доволі очевидною проблемою: інвестиції не будуть успішними, допоки в країні не буде стабільного управління [1]. Проаналізувавши усі попередні спроби управління талібами навіть невеликими територіями Афганістану, можна дійти висновку, що Китай не отримає жодної користі від тих інвестицій, адже зважаючи на ситуацію в країні, активи можуть бути замороженими.

Логічно було б припустити, що з виходом США Китай має всі можливості стати регіональним лідером: поширивши свій вплив на Афганістан, можна укріпити свої позиції у Центральній Азії та ближче підібратися до Індії. Знову ж таки, такі сподівання є марними. Те, як швидко таліби захопили владу може підняти бойовий дух терористів у всьому світі. Це може мати серйозні наслідки як для стабільності Сінцзян-Уйгурського автономного району, так і для стратегічно важливих для Китаю країн, таких як Ірак, який стає все важливим для китайських енергетичних компаній [2]. Не можна не згадати й те, що репресії Китаєм уйгурів сильно турбує світову спільноту. Звідси можна побудувати логічний ланцюжок: «Аль-Каїда», що є однією з найбільших терористичних організацій світу, підтримує уйгурів, «Талібан», тим не менш, зберігає зв'язки з

«Аль-Каїдою», незважаючи на запевнення США у протилежному. Відповідно Пекін остерігається, що уйгури будуть отримувати допомогу з боку транснаціональних екстремістських сил [3]. Більше того, «Талібан» не є цілісним угрупованням, а з багатьма підорганізаціями. Навіть якщо самі таліби гарантуватимуть Китаю мир та співпрацю, цього не можна сказати про інші підрозділи. Гарантій, що, наприклад, Ісламський рух Узбекистану чи пакистанський Талібан не будуть підтримувати сепаратизм та тероризм всередині Китаю чи в Центральній Азії, немає.

Підсумовуючи усе вищесказане, можна зробити висновок, що все-таки сусідство з країною, захопленою «Талібаном» є більше викликом для Китаю, аніж перевагою. Особливість зовнішньої політики екстремістів полягає в тому, що їхні погляди ще не до кінця сформовані, і де-факто угоди з Китаєм не є гарантією того, що у майбутньому ці дві країни будуть співпрацювати. Більше того, і економічні, і політичні інтереси Китаю в Афганістану напряму залежать від безпеки не лише всередині країни, а й у всьому регіоні. Навіть уклавши партнерство з талібами, ризик, що підорганізації «Талібану» не будуть ставати на заваді інтересам Китаю, залишається досі високим.

Список використаних джерел:

1. China`s Afghanistan Dilemma [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2021-09-13/chinas-afghanistan-dilemma?utm_medium=promo_email&utm_source=lo_flows&utm_campaign=registered_user_welcome&utm_term=email_1&utm_content=20211019.

2. What Does the U.S. Withdrawal from Afghanistan Mean for China? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.chinafile.com/conversation/what-does-us-withdrawal-afghanistan-mean-china>.

3. China worried about US withdrawal from Afghanistan [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.sundayguardianlive.com/news/china-worried-us-withdrawal-afghanistan>.

*Жуль О.А.**

Концепція стратегічної культури в розвитку міжнародних відносин

Не просто так у назві до тез я вжила слово «розвиток». Безперечно те, що міжнародні відносини є динамічними, бо діють у рамках суспільств, яким властиво змінюватись. Чому це принципово важливо для концепції стратегічної культури? Світ змінюється, з ним змінюються, наприклад, парадигми міжнародних відносин, які перманентно намагаються пояснити та структурувати досить анархічне середовище. Таким чином, саме унаслідок розгортання Холодної війни виявилось, що матеріальні сили, економічні та військові співвідношення не здатні повноцінно пояснити події на міжнародній арені, а сприйняття ідентичностей, поняття стратегічної культури ефективніше з цим можуть справитися [1]. Отже, у результаті саме виникнення парадигми конструктивізму, яка підкреслила, що реальність міжнародних відносин не є фіксованою, а радше зазнає постійних змін, формується концепція стратегічної культури [2]. Незважаючи на кількість дилем, щодо її легітимності, подальше дослідження цієї концепції є важливим для теорії міжнародних відносин та, взагалі, розуміння й аналізу подій, що відбуваються на міжнародній арені. Тож спробую окреслити основні етапи розвитку концепції в міжнародних відносинах, поняття стратегічної культури та підкріпити слова реальними прикладами.

Як вже було зазначено, концепція стратегічної культури виникла у процесі Холодної війни, тоді вчені міжнародних відносин усвідомили, що культура може серйозно впливати на поведінку держав та на їх безпекові стратегії. Саме Джек Снайдер у 1970-х роках вперше застосував термін «стратегічна культура». В принципі, це можна офіційно вважати початком теоретичних досліджень концепції стратегічної культури [3]. Однак я пропоную зробити крок назад, коли

* Студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини»,
Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Хилько О.Л., к.п.н., доцент

ця концепція опосередковано згадувалась в історичному процесі. Праці Фукідіда, Сунь-Дзи чітко доводять те, що їх автори усвідомлювали зв'язок між культурою, безпекою та поведінкою державних утворень. Особливу увагу хочу звернути на міркування Клаузевіца, який писав, що війна та стратегія ведення війни це «тест на моральні та фізичні сили». Мало перемогти противника на полі битви, треба знищити його дух. Якщо уряди формують цілі війни, армії воюють, то люди підтримують її. Доречний приклад: численні поразки антифранцузьких коаліцій проти армії Наполеона. Думаю, що справа не тільки у силових розрахунках, а й у стратегічній культурі [4]. Таким чином, концепція стратегічної культури – це не витвір постбіполярного світу, а ідея, яка тягнеться червоною ниткою через усю історію людства.

Повернімося до Джека Снайдера, який розпочав процес теоретизування концепції стратегічної культури зі своєї доповіді «Радянська стратегічна культура: наслідки для обмеженої ядерної альтернативи». Дуже важливо помітити те, що Снайдер обґрунтовує ядерні стратегії США та СРСР через відмінності двох держав у стратегічній культурі. Ядерну стратегію СРСР він називає превентивною та навіть «ображеною». На це, безперечно, впливає історичний досвід Російської імперії, її вічні страхи щодо територіальної «незахищеності» [3]. Я наголошую на цьому увагу тому, що у розумінні концепції стратегічної культури принципово важливий вплив історії, історичного досвіду нації. Праця Снайдера надихнула таких вчених як Колін Грей, Кен Бус на створення дотичних до концепції стратегічної культури робіт. Всі вони перетиналися з ядерними стратегіями та наслідками Холодної війни, однак по закінченню цієї конфронтації та через критику концепції стратегічної культури її розвиток вщухає. Цим завершується, умовно кажучи, 1 етап розвитку концепції стратегічної культури.

Саме у 1990-х роках концепція стратегічної культури набирає нової сили. Тож можна вважати, що у цей період розпочинається другий етап теоретичного формування цієї концепції. Чому? Я можу пояснити це явище фундаментальним розвитком парадигми конструктивізму, частиною якої стала концепція

стратегічної культури. Саме на цьому етапі ми можемо окреслити визначення стратегічної культури, адже нам стає зрозуміло основні виміри цієї концепції. Як писав Теодор Хопф у своїй праці «The Promise of Constructivism in International Relations», що конструктивізм надає необхідний підхід для розуміння тих характеристик, що впливають на формування ідентичності держави та її поведінки у міжнародному середовищі [5]. Ключове слово тут ідентичність-приналежність, афіліація з певною соціальною групою. Отже, стратегічна культура, основою якої є конструктивізм, базується на ідентичності, яка визначає норми-колективні уявлення, щодо необхідної поведінки та на культурі-спадщина певної соціального надбання, що забезпечує тяглість [6].

Таким чином, з'ясувавши основні етапи еволюції концепції її основні виміри, можна нарешті виокреслити визначення стратегічної культури. Стратегічна культура – це набір переконань, припущень та способів поведінки, що впливають із спільного досвіду та колективної ідентичності соціальної групи, що визначає її безпекові цілі, засоби досягнення цих цілей та відносини з іншими суб'єктами [7]. Безумовно, визначення складне та їх достатньо багато, через що виникає багато складнощів. Однак, незважаючи на всі дилеми щодо концептуалізації стратегічної культури, тиск критиків цієї концепції, стратегічна культура залишається збільшувальним склом, інструментом, за допомогою якого можна розуміти цілі держав, прогнозувати їх дії, та найважливіше – конструктивно аналізувати події на міжнародній арені: від конфронтації США-Китай до Брекзиту, від ізраїльсько-палестинського конфлікту до війни у Сирії. Багато існує досліджень про стратегічну культуру різних держав, однак не так достатньо теоретичного обґрунтування концепції стратегічної культури, особливо у рамках українських досліджень. Таким чином, концепція стратегічної культури – релевантна проблема міжнародних відносин, адже теорія без практики мертва, а практика без теорії сліпа.

Список використаних джерел

1. Капітоненко М. Г. Теорія міжнародних відносин / Микола Геннадійович Капітоненко. – Чернівці: Книги-XXI, 2019. – 271 с.-138с.

2. Jaffrey S. Lantis, Strategic Culture and National Security Policy.- In International Studies Review.-Vol.4, No.3(Autumn, 2002), pp. 87-113.- 88p.//[Electronic resource].-Mode of access: https://www.jstor.org/stable/3186465?read-now=1&refreqid=excelsior%3A8861a7b1848c71561aa39ffd5d9bcc21&seq=2#page_scan_tab_contents

3. Jack Snyder, The Soviet Strategic Culture: Implications for Nuclear Options, p.8//[Electronic resource].-Mode of access: <https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/reports/2005/R2154.pdf>

4. Michael Howard, Clausewitz, Man of the year, New York Times//[Electronic resource].-Mode of access: <https://www.nytimes.com/1991/01/28/opinion/clausewitz-man-of-the-year.html>

5. Ted Hopf, The Promise of Constructivism in International Relations, p.174//[Electronic resource].-Mode of access: https://www.jstor.org/stable/2539267?read-now=1&refreqid=excelsior%3A2921b5991516309cec7ecc422f88688e&seq=4#page_scan_tab_contents

6. J. Katzenstein, The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics, p.18

7. Revisiting the discourse on strategic culture: an assessment of the conceptual debates//[Electronic resource].-Mode of access: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09700161.2020.1787684?journalCode=rsan20#:~:text=Strategic%20culture%20has%20been%20defined,means%20for%20achieving%20security%20objectives>

Стан жіночого спорту в Афганістані після приходу до влади талібів

Не дивлячись на прийнятий новий Кримінальний кодекс Республіки Афганістан Указом Президента 15 травня 2017 р., у якому були виключені положення, що дискримінують права жінок, що згадуються в Кримінальному кодексі 1976 р. [1], проте насильство щодо жінок продовжувалось [2] в тому числі за заявою колишньої керівниці відділу жіночого футболу АФФ Халіди Попал, яка була змушена покинути країну в 2016 році та попросити притулку в Данії [3].

За заявою експертів ООН з прав людини 14 вересня 2021 року, ураховуючи положення міжнародного права, яке гарантує участь у культурному житті в незалежності від релігійного походження, заборона, оголошена 8 вересня представником Талібану на участь жінок у змаганнях може бути чинником «гендерного апартеїду». Проте, ураховуючи непевну позицію талібів, експертами ООН у даному контексті було закликано світові спортивні асоціації про відхилення заявок представників Афганістану на участь у міжнародних змаганнях, в разі якщо не буде забезпечено право жінок на заняття спортом. Оскільки заборона участі жінок у спортивних заходах є порушенням дотримання «загального олімпійського принципу недискримінації», що закріплено, як і в Олімпійській хартії, так і в Міжнародній конвенції проти апартеїду в спорті, поряд з відлучення від робочих місць, обмеженні їх права на освіту, є систематичним виключенням жінок із суспільного життя, порушення їх права на свободу та автономію. Оскільки гендерна рівність є «наріжним каменем міжнародного права», зокрема й Статуту ООН, згідно звернення представників ООН, міжнародні спортивні організації мають сформулювати чітку позицію до забезпечення прав афганських жінок [4].

* Студентка II курсу магістратури спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка

Попри недотримання талібами положень, вказаних у резолюції РБ ООН про надання можливості безперешкодно залишати афганцями країну, за участі Франції поряд з евакуацією мирних жителів, було переправлено для участі в Паралімпійських іграх двох спортсменів, в тому числі тхеквондистку Закію Худададі, яким було надано можливість тренування у Національному інституті спортивних експертиз у Парижі [5].

У свою чергу, гравці жіночої збірної з футболу, які включають представниць етнічної групи хазарейців та переслідуваних шиїтів, після невдалих спроб евакуації до Катару, за словами міністра інформації Пакистану Фавада Чаудрі, на шляху до Європи переправились до Пакистану через північно-західний прикордонний перехід Торкхем. Проте, через обмеження перебування у Пакистані 30-денною візою, яке було профінансовано фондом Rokit Foundation, за сприяння голови британського клубу «Лідс Юнайтед» Андреа Радріззани, і неурядової організації «Футбол заради миру», представницями команди було здійснено звернення до Б. Джонсона з проханням надання безпечного перельоту до Британії. На противагу політики попереднього уряду Афганістану, спрямовану на модернізацію і гармонізацію кримінального права в умовах гуманітарної кризи, не дивлячись на те, що в порівнянні з діяльністю талібів 1996-2001 рр. є докази окремих змін політики в деяких сферах, а також визнання того, що майбутня політична система буде мати потребу врахувати принаймні окремі положення їх політичних суперників, проте сучасні зміни значною мірою зумовлені політичними імперативами, а не будь-якими фундаментальними змінами в ідеології [6;7;8].

Ураховуючи заходи, спрямовані на боротьбу з протидією гендерного утиску у Афганістані у сфері спорту, розслідування заяв про фізичне насильство над членами національної жіночої футбольної збірної у 2016 р., ініційоване президентом Ашраф Гані, організацію жіночих велотурнірів у 2018 році та у 2019 році з метою заклику уряду до забезпечення безпечного середовища для реалізації жінок, можна стверджувати, що урядом здійснювались зусилля по криміналізації суспільно небезпечних видів діяльності і встановлення заходів

відповідальності. Проте, з приходом до влади талібів у 2021 р., як і в період 1996-2001 рр., коли стадіон «Газі», що може служити символом політичних змін у країні, крім проведення футбольних матчів, використовувався для публічних покарань, які спираючись на релігійну доктрину, намагаючись здійснити політичну гегемонію під час публічних дебатів про правосуддя перехідного періоду та юридичну безкарність, зміни у країні набувають регресивного характеру [9].

Список джерел та літератури

1. Сюкияйнен Л.Р. Мусульманское право: вопросы теории и практики. М. 1986. С. 182–215.
2. Injustice and Impunity Mediation of Criminal Offences of Violence against Women/ United Nations Assistance Mission in Afghanistan United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights May 2018. Kabul, 2018. URL:[ohchr.org/Documents/Countries/AF/UNAMA_OHCHR_EVAW_Report2018_InjusticeImpunity29May2018.pdf](https://www.ohchr.org/Documents/Countries/AF/UNAMA_OHCHR_EVAW_Report2018_InjusticeImpunity29May2018.pdf)
3. Fifa examining claims of sexual and physical abuse on Afghanistan women's team URL:[theguardian.com/football/2018/nov/30/fifa-examining-claims-sexual-physical-abuse-afghanistan-womens-team](https://www.theguardian.com/football/2018/nov/30/fifa-examining-claims-sexual-physical-abuse-afghanistan-womens-team)
4. Afghanistan: UN experts deplore women sports ban, call for vigorous response
URL:<https://www.ohchr.org/SP/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27454&LangID=E>
5. For hope, peace, and solidarity - Afghan team arrives in Tokyo to compete at the Paralympic Games URL:[olympics.com/en/news/for-hope-peace-and-solidarity-afghan-team-arrives-in-tokyo-to-compete-at-t-x2064](https://www.olympics.com/en/news/for-hope-peace-and-solidarity-afghan-team-arrives-in-tokyo-to-compete-at-t-x2064)
6. Afghanistan women's football team flees to Pakistan
URL:[aljazeera.com/news/2021/9/15/afghanistan-women-football-team-pakistan-taliban-sports](https://www.aljazeera.com/news/2021/9/15/afghanistan-women-football-team-pakistan-taliban-sports)

7. UK urged to resettle fleeing Afghan women's football team
URL:[theguardian.com/world/2021/sep/26/uk-urged-to-resettle-fleeing-afghan-womens-football-team](https://www.theguardian.com/world/2021/sep/26/uk-urged-to-resettle-fleeing-afghan-womens-football-team)

8. Female Athletes Flee Afghanistan as Taliban Bar Women in Sports URL:
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-09-15/female-athletes-flee-afghanistan-as-taliban-bar-women-in-sports>

9. Kipnis, H. and Caudwell, J., 2015. The boxers of Kabul: women, boxing and Islam. In: Channon, A. and Matthews, C.R., eds. Global perspectives on women in combat sports: women warriors around the world. Palgrave Macmillan, 41 - 56.

*Коваленко Б.О.**

Загострення правового конфлікту між Європейським Союзом і Польщею

Наразі Європейський Союз має низку нагальних проблем як економічного, так і соціального та політичного характеру. Одним із таких стало питання правового конфлікту між Республікою Польща та Європейським Союзом.

Конфлікт витікає з судової реформи, запровадженої польським урядом, очолюваним Беатою Шидло, у 2017 році. Реформа полягала в наданні права міністру юстиції Польщі призначати окружних й апеляційних судів, зниженні пенсійного віку суддів з 70 до 65 років та утворенні Дисциплінарної палати Верховного Суду Польщі [1].

Щодо судової реформи Варшави до Суду Європейського Союзу була подана низка позовів. Протягом 2019 та 2020 років інстанція визнала незаконними рішення про створення Дисциплінарної палати Верховного Суду Польщі та зниження пенсійного віку.

У 2021 р. прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький зробив подання до Конституційного Суду Польщі, щоб той міг розтлумачити, на яке з рішень повинен спиратися уряд у Варшаві. У 2020 році та ж інстанція почала розгляд питання, чи є законними рішення Суду ЄС щодо судової реформи в Польщі.

* Студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини»,
Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Весела Н.М., к.п.н., доцент

Конституційний Суд виніс рішення про те, що «Спроби Суду ЄС втрутитися у польські правові механізми порушує... правила, які надають пріоритет конституції (Польщі) та правила, які передбачають повагу до суверенітету в умовах процесу європейської інтеграції» [2]. Цим польська інстанція фактично визнала, що між правом Польщі та ЄС є суперечка, а польські закони на території республіки превалюють над загальноєвропейськими.

Польський уряд таку позицію послідовно підтримує. Крім того, він продовжує наступ на позиції іншої сторони, звинувачуючи центральні інституції Союзу в ескалації конфлікту через «поступове розширення повноважень органів, таких як Суд Європейського Союзу» [3].

Європейський Союз притримується іншої думки. Брюссель вбачає у діях Варшави загрозу для одного з європейських стовпів – цінностей об'єднаної Європи, однією з яких є єдність систем права.

Варшава, визнавши суперечливість права польського і європейського, надає свободу й іншим членам Союзу, у тому числі й для потенційно деструктивних кроків. Держави, зокрема ті, у яких є потужні політичні сили, що піддаються зовнішньому впливу, особливо з Москви, граючи на цих правових колізіях, зможуть проводити потенційно небезпечну для ЄС як для одного з джерел безпеки на континенті політику.

Зараз у кабінетах як Варшави, так і Брюсселя лунають усе гучніше розмови про так званий «Полекзіт» – процес виходу Польщі зі складу Європейського Союзу. Проте є низка аргументів на користь того, що такий сценарій не можливий. Головний із них – це те, що Польща занадто залежна від Європейського Союзу. Вільна торгівля, вплив на загальноєвропейський порядок денний, надійний захист від агресивних сусідів зі Сходу, які прагнуть ширити свій вплив у Центрально-Східній Європі, та й сама роль регіонального лідера – усе це Варшава отримує разом із членством в Європейському Союзі. Ба більше, саме польське керівництво заявило про неможливість розвитку подій, такого як «Полекзіт».

Для Польщі конфлікт вже має негативні фінансові наслідки. Зі створеного у 2020 році Фонду відновлення та стійкості розміром у 750 млрд євро польський уряд мав отримати 55 мільярдів: 23 – як гранти і ще 32 – як дешеві кредити [4]. Проте через бюрократичні питання, пов'язані з правовим конфліктом, Брюссель не зміг виділити ці кошти у 2021 році. Це потенційно може спровокувати політичну кризу в Польщі, що призведе до послаблення країни на зовнішньополітичній арені.

Потенційно такі дії Брюсселя можуть викликати сплеск антиєвропейських настроїв у країнах Центрально-Східної Європи. В очах їхніх політичних еліт Брюссель постає як джерело фінансового шантажу. Аби відновити свій вплив, Варшава користуватиметься всіма можливими інструментами. Не виключено, що в хід піде й Люблінський трикутник – координаційна платформа Польщі, Литви й України. Відтак українській владі слід звернути увагу на проблему, випрацювати інструменти протидії та, користуючись моментом, спробувати перебрати на себе хоча б частину (повноцінним ключовим гравцем Київ стати не зможе принаймні через те, що Україна не є членом ЄС) ролі лідера регіону Центрально-Східної Європи.

Список використаних джерел

1. Європейський суд: Судова реформа Польщі щодо верховних суддів протиправна [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://bit.ly/3DYu8Uj>. Дата звернення: 18.10.2021.

2. Конституційний трибунал Польщі: Частина договорів ЄС суперечить конституції [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/konstytutsiinyi-trybunal-polshchi-chastyna-zakoniv-yes-superechyt-konstytutsii/a-59442800>. Дата звернення: 18.10.2021.

3. Polish court rules EU laws incompatible with its constitution [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.theguardian.com/world/2021/oct/07/polish-court-rules-that-eu-laws-incompatible-with-its-constitution>. Дата звернення: 19.10.2021.

4. Полекзит: чим загрожує Польщі відмова від законодавства ЄС [Електронний ресурс] – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-58854665>. Дата звернення: 13.10.2021.

Кравчик В.Т.*

Проблеми нормотворення у сфері застосування технологій з використанням штучного інтелекту у міжнародних відносинах

Протягом останніх десятиліть питання щодо впливу штучного інтелекту (ШІ) на міжнародні відносини є одними з найбільш обговорюваних в академічному середовищі. Теоретизація ШІ здійснюється за десятками різних напрямів: від вивчення потенційних безпекових загроз до загальних припущень щодо впливу ШІ на майбутнє людства.

Найпоширенішим визначенням ШІ є здатність машин виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту [1]. Крім того, ШІ вважається технологією загального призначення (англ. – *general-purpose technology*), що вказує на варіативність її застосувань, вагоме історичне значення, порівнюване до електрики чи інтернету, та, що найважливіше у цьому контексті, потенціал до зміни наявних економічних та соціальних структур. Дослідники визначають ймовірність реструктуризації суспільства, безпеки, економічного середовища як одну з трьох потенційних загроз, пов'язаних з ШІ. Окрім цього йдеться про можливе використання технології для досягнення неетичних цілей, потенційні нещасні випадки чи вихід з-під контролю розробника.

Автономні системи з використанням ШІ вже вбудовані у суспільний контекст. Вони застосовуються при діагностуванні пацієнтів, створенні освітніх курсів, зборі доказів провини злочинця тощо. Попри це, все ще немає узгоджених методів оцінки впливу цих нововведень на соціум. Компанії при створенні нових автономних систем найчастіше спираються на вже наявні практики чи легальні зобов'язання щодо їхнього виробництва та впровадження, з метою уникнути

* Студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини», Львівський національний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: Романюк Р.Й., к.п.н., доц. кафедри Міжнародних відносин і дипломатичної служби

надмірного контролю з боку держави чи уваги преси, що націлене на короткострокову перспективу [2]. Проте цього не досить: ШІ розвивається стрімкими темпами, тому в широкому контексті потрібне чіткіше визначення того, що саме вважатиметься прийнятним: чи є система безпечною? Чи діє вона відповідно до законодавства та морально-етичних норм? Які вихідні дані були застосовані при її створенні та з якою метою? Слово «прийнятний» у цьому випадку є критично важливим. Застосування технологій ШІ вимагає не лише правильного визначення завдань та розробки системи, спроможної їх виконати, а й розуміння того, яким чином має бути створена система. Такий підхід дає змогу зрозуміти, чи функціонуватиме вона відповідно до дійсних законів та норм, чи не матиме дискримінаційний характер та чи не буде небезпечною для суспільства [3].

Штучний інтелект не здатний самостійно дійти до визначених морально-етичних висновків, оскільки системи навчаються, використовуючи емпіричні дані, обрані людиною, та спираючись на алгоритми, створені нею ж. Ціллю цих систем є генерування результатів, що відповідатимуть реальності. Цей принцип називається «відповідністю знання» (англ. – *knowledge correspondence*): чим нижча відповідність, тим більша помилка [3].

В ідеальному світі уникнути невідповідностей можна було б визначивши об'єктивну реальність. Однак в актуальному контексті йдеться, радше, про прийняття конкретної парадигми. Тому щоб мінімізувати шкоду, яку здатний завдати ШІ, варто зосередити увагу на двох аспектах. По-перше, потрібна розробка загальноприйнятого принципу, який вчені використовуватимуть при підборі значень у автономних системах. По-друге, необхідний міждисциплінарний аналіз того, які дані підходять для використання ШІ. Фактично, якщо ми маємо намір використовувати ШІ у програмах, які вирішують завдання, що стосуються людської поведінки і впливають на права індивіда, то нам потрібні, насамперед, повноцінні теорії щодо поведінки індивідів і щодо того як, спираючись на них, повинен діяти ШІ. Іншими словами,

слід задати тренд, що визначить як правила, так і сфери застосування автономних систем.

Це вказує на наступний виклик, пов'язаний з нормативізацією технологій ШІ. Провідними державами-розробниками автономних систем є Сполучені Штати Америки та Китайська Народна Республіка, які мають критично різне розуміння ролі індивіда у соціумі та відмінне бачення перспективних галузей застосування ШІ. Відсутність правил гри та загальноприйнятих підходів до користування технологією становить велику загрозу для існування вільного суспільства у всьому світі. Сьогодні уже можна спостерігати порушення базових прав людини у КНР. Наприклад, непоодинокую є критика щодо використання китайським урядом системи соціального кредитування для моніторингу та обмеження дій населення. Впровадження технології ШІ у цю систему може істотніше загострити існуючі проблеми, спричинити поглиблення дискримінації окремих суспільних груп і навіть призвести до дестабілізації міжнародної системи. Це не поодинокий випадок: дослідження демонструють, що неетичне застосування ШІ шкодить соціальним колам, які вже перебувають у маргіналізованому становищі через такі чинники як раса, стать або соціально-економічне походження.

ШІ є революційною технологією, яка дуже стрімкими темпами проникає у всі сфери людського життя. Тому її неетичне застосування може завдати непоправної шкоди, особливо в умовах глобалізованого світу. Отож держава, яка першою визначить загальні правила розробки й застосування ШІ, а також створить для цього належну нормативно-правову базу, задаватиме вектор суспільного розвитку. Останнє є критично необхідним для інструменталізації ШІ як технології, що сприяє розвитку суспільства, а не слугує загостренню нерівності та порушенню прав індивідів.

Список використаних джерел

1. Greg Allen. Understanding AI Technology: A concise, practical, and readable overview of Artificial Intelligence and Machine Learning technology

designed for non-technical managers, officers, and executives / Greg Allen // Joint Artificial Intelligence Center. - 2020

2. Kate Crawford, Ryan Calo. There is a blind spot in AI research / Kate Crawford, Ryan Calo // Comment. - 2016

3. Heather M. Roff. Artificial Intelligence: Power to the People / Heather M. Roff // Ethics and International Affairs 33 (2). – 2019

*Snizhana Lysiuk**

The challenges for human development and anti-discriminatory policies in the EU

The European Union has been famous for promoting general human rights, development and liberal values as well as carrying out anti-discriminatory policies throughout its modern history. However, recently such tendencies have been undermined by two member-states, namely Poland and Hungary, that have their own views relating to gender equality, rights of LGBTQI+ community and the rule of law.

In 2020 the EU launched the initiative to include the promotion of gender equality, women's empowerment and gender pay gap tackling into its members' foreign policy and implemented "The EU Gender Action Plan 2021-2025", since women were still subjected to unfair job conditions and domestic violence, especially during Covid-pandemic. However, Poland and Hungary did not support the idea. The most problematic thing for them appeared to be the notion of "gender equality" which is, according to the Hungarian prime minister Orban "ideologically motivated". As both states pointed out, they supported empowerment of women and protection of their rights, but the EU should have focused on bridging the gap between women and men, so it was "women and men equality" that mattered [1]. However, this approach is unacceptable since non-binary people do not identify themselves as women or men.

* The fourth-year student with major in international relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of International Relations.
Supervisor – Andrushchenko S.V., Ph.D. (Political Studies), Associate Professor of the International Relations and Foreign Policy Department

That is probably the reason why Poland and Hungary were reluctant to “gender”, as they oppose “non-traditional” views.

The EU responded that “gender equality” was a universally recognized term used in international declarations and other official instruments, and it would be used in the bloc’s strategy as well. Even though Poland emphasized importance of women rights protection, it failed to translate it into life, as the events of 2020 demonstrated. The Constitutional Court recognized abortions to be illegal, which fueled a social movement. Not only Polish women were protesting, but also the official EU criticized the country for violation of fundamental human rights. Nevertheless, further actions were impossible, as the bloc cannot regulate abortion policies of its members. [2] Even though some may see this conflict as a minor one, it was quite representative in the terms of increasing tensions within the Union and the divergence of values.

The situation with the LGBTQI+ community is even worse, since the representatives are not only unrecognized, but officially discriminated. The gravest problem exists in Poland, where 100 municipalities and 5 voivodships adopted resolutions establishing “LGBT-ideology free zones” implying that the representatives were not welcome on these territories. Since the ruling party Law and Justice did not support the mentioned community, such resolutions were perceived favorably. In response the EU proclaimed the bills as incompatible with the EU law and blocked funding of 150 million euro for those territories and 42 billion for the Covid-recovery fund in Poland for ignoring the violation human rights. After the measures were taken, 4 voivodships withdrew the resolutions. [3]

Hungary’s case is similar to some extent. A new law was presented on June 23, 2021, which imposed bans and limitations for people under 18 on the content where “promotion” of homosexuality, gender change or any other deviations from gender at birth were depicted. The authors claimed they had employed Russian practice of “gay propaganda” prohibitions and did a right thing to protect children from harmful influences. First, this law is discriminatory and contradicts the core values of the EU, including the promotion of equality of all, non-interference into private life, human dignity, freedom of speech and expression, that are embedded in the EU Charter of

Fundamental Rights, namely article 2. [4] Apart from that, several directives were breached by such a prohibition, since other member states had not been notified of the initiative in advance and now face difficulties as the content originating from them is restricted or even banned without any explanation from Hungary. Therefore, the pillars of single market and transparency overall are unsteady. After the allegations, the Prime Minister of Hungary Victor Orban announced a referendum to be held with a view to protect Hungarian children from “LGBTQ+ and sexual propaganda”. [5]

The EU set an ultimatum for both states to resolve the issue otherwise they would be sued and substantially fined. Ursula von der Leyen made a claim pointing out that “Europe will never allow parts of our society to be stigmatized: be it because of whom the love, because of their age, their ethnicity, their political opinions, or their religious beliefs”. [6]

Another prominent example of problematic situation within the Union is controversies around the rule of law in Poland. The country’s leading party is accused of having established a chamber in the Polish Supreme Court to “discipline” judges. Even though the official purpose is “to eradicate post-communist regime and corruption” in judicial system, in fact it means control over those who do not agree with the party’s opinion and general political agenda. [7] The EU demanded to withdraw this chamber as it contradicted the EU law, however Poland responded that this issue lied within its domestic jurisdiction and such an interference of the bloc was unacceptable, and therefore may entail “legal Polexit”. The European Council threatened to impose heavy fines on Poland and freeze funding. Although Poland, supported by Hungary, firstly opposed to the idea, in the end it conceded and promised to dismiss the chamber. [8]

To sum up, growing tensions can be observed in the EU, where the actions of Poland and Hungary do not only contradict the values, which are constituent parts of the Copenhagen criteria and should be respected by all the members, but also undermine the core principles of human rights and fundamental freedoms, as well as the rule of law. Even though the disputes are resolved by the European Council,

nevertheless they lead to detrimental effects relating to the image of the EU both as “team Europe” and a global leader.

Literature and Reference List

1. Statements relating to Council Conclusions on Tackling the Gender Pay Gap: Valuation and Distribution of Paid Work and Unpaid Care Work [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/CM-5123-2020-INIT/en/pdf>.

2. EU criticises Poland's abortion ban as it reminds member states to 'respect fundamental rights' [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.euronews.com/2021/02/24/eu-criticises-poland-s-abortion-ban-as-it-reminds-member-states-to-respect-fundamental-rig>.

3. EU sues Hungary and Poland over LGBTQ discrimination [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.dw.com/en/eu-sues-hungary-and-poland-over-lgbtq-discrimination/a-58272160>.

4. CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS OF THE EUROPEAN UNION [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.

5. [Rankin J. Hungary passes law banning LGBT content in schools or kids' TV [Электронный ресурс] / Jennifer Rankin // The Guardian. – 1506. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.theguardian.com/world/2021/jun/15/hungary-passes-law-banning-lbgt-content-in-schools>.]

6. EU founding values: Commission starts legal action against Hungary and Poland for violations of fundamental rights of LGBTIQ people [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3668.

7. EU court rules Polish disciplining of judges 'not compatible' with European law [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.dw.com/en/eu-court-rules-polish-disciplining-of-judges-not-compatible-with-european-law/a-58272333>.

8. EU wants daily fines for Poland over its controversial judiciary reforms [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.euronews.com/2021/09/07/eu-wants-daily-fines-for-poland-over-its-controversial-judiciary-reforms>.

*Литовець Б.О.**

«Криза ефективності» міжнародних інституцій: нові виклики багатосторонній співпраці в епоху трансформацій

Міжнародні інституції та криза охорони здоров'я. Пандемія COVID-19 є випробуванням для світового ліберального порядку – а саме міжнародних інституцій, ефективність яких під час кризи суттєво знизилася через низку факторів: зосередженість держав на внутрішній політиці, а не багатосторонній співпраці; особливо відчутна у даному контексті обмеженість інструментів і повноважень впровадження політики та конфлікти між державами-спонсорами ключових міжнародних інституцій [1].

Реагування інституцій під час першої хвилі COVID-19 можна розділити на 3 категорії: ті, що зробили декларативні заяви (СОТ); міжнародні організації, котрі зуміли виконати поставлені перед ними завдання за допомогою вже наявних інструментів (їх більшість) та інституції, котрі взяли на себе нові зобов'язання і/ або ініціювали нові інструменти політики (до прикладу, ЄС, ОБСЄ та МВФ) [1]. COVID-19 є однією із сучасних причин кризи ефективності міжнародних інституцій, яка проте дає їм можливість для розширення повноважень і сфер діяльності у нових умовах, виступаючи «вікном можливостей» [2].

Ефективність реакції МО на COVID-19 можна оцінювати по-різному, але з точки зору фундаментальних змін окремі інституції дійсно розвиваються, а не переживають зниження власної ефективності. Річ у тому, що криза

* Студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини»,
Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Весела Н.М., к.п.н., доц. кафедри Міжнародних відносин та зовнішньої політики

спостерігається всередині ліберального міжнародного порядку, а не інституційної структури світу як такої [1].

При **розробці майбутніх реформ** міжнародних організацій держави-члени повинні зосередитися на розширенні компетенції виконавчих органів задля ініціювання політику ефективнішої відповіді на кризи світового масштабу. Щоб бути ефективними, інституціям також потрібні лідери, котрі можуть визначати організаційні цілі і досягати їх досягнення, не відчуваючи при цьому надмірного впливу з боку окремих членів або інших зацікавлених сторін, що спостерігається у випадку МООЗ [2]. Тим не менш, деякі МО навіть не визначили роль лідера, не кажучи вже про набір або управління цією людиною на основі конкретних знань, компетенції та досвіду, необхідних для ефективного керівництва організацією.

Крім того, для забезпечення узгодженості інтересів виконавчого керівництва з організацією необхідні демократичні процеси виборів і потужні механізми підзвітності.

Криза ефективності міжнародних екологічних режимів.

Міжнародні екологічні режими є ключовими інституційними факторами у вирішенні проблем глобальної зміни навколишнього середовища [3]. Міжнародні угоди, які визначають основні елементи створеного режиму, включають в себе Віденську конвенцію про охорону озонного шару 1985 року, Монреальський протокол про речовини, що руйнують озонний шар 1987 року і чотири Поправки. У цьому списку варто виділити: Монреальський протокол 1987 р., Лондонські, Копенгагенські та Пекінські поправки 1990, 1992 й 1999 року відповідно [4].

Загальна думка серед тих, хто займається вирішенням екологічних проблем і, у більш загальному контексті, просуванням стійкості у відносинах між людиною і навколишнім середовищем, полягає в тому, що системи управління відносно добре працюють на національному рівні, але є неефективними або зовсім не працюють у спробах вирішити міжнародні, транснаціональні і, особливо, глобальні проблеми [5].

Критично важливим є розуміння перешкод, які заважають формуванню глобальної екологічної політики, а саме:

- системні перешкоди;
- процедурні перешкоди;
- брак необхідних і достатніх умов для реалізації положень договорів;
- перешкоди, що характеризують міжнародні екологічні проблеми. [6]

Вищезазначені категорії є оптимальним відправним пунктом для вивчення того, чому держави до сих пір не в змозі розробити ефективнішу глобальну екологічну політику в контексті міжнародних режимів стосовно багатьох природоохоронних проблем, а обмежуються констатацією сучасних екологічних загроз і викликів, що мають тенденцію зростати [7].

Список використаних джерел

1. COVID-19 and Policy Responses by International Organizations: Crisis of Liberal International Order or Window of Opportunity? [Електронний ресурс] / Maria Josepha Debre, Hylke Dijkstra // Wiley Online Library. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1758-5899.12975>

2. How international organizations are stepping up to respond to the pandemic. [Електронний ресурс] / Stephanie C. Hofmann, Christian Kreuder-Sonnen // The Washington Post – 2020. Режим доступу до ресурсу: <https://www.washingtonpost.com/politics/2020/05/04/how-international-organizations-are-stepping-up-respond-pandemic/>

3. Зовнішня політика в епоху трансформацій / Корсунський С. // Серія «Історія та політика». – Х.: Віват, 2020 – 256 с.

4. COVID-19 and global food security. [Електронний ресурс] / Swinnen, Johan, ed // International Food Policy Research Institute (IFPRI) – 2021. Режим доступу до ресурсу: <https://ua1lib.org/book/17585310/c0176f>

5. International Environmental Regimes: Understanding Institutional and Ecological Effectiveness [Електронний ресурс] / Jackson Wendy, Ton Bührs //

Journal of International Wildlife Law & Policy – 2015. Режим доступу до ресурсу: <https://booksc.org/book/38468689/578a05>

6. Science Advice And Global Environmental Governance: Expert Institutions And The implementation of International Environmental Treaties [Електронний ресурс] / Pia M. Kohler // Anthem Press – 2019. Режим доступу до ресурсу: <https://booksc.org/book/83626590/8594ce>

7. An institutional framework for addressing marine genetic resources under the proposed treaty for marine biodiversity in areas beyond national jurisdiction. [Електронний ресурс] / Dire Tladi // International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics. – 2019. Режим доступу до ресурсу: <https://booksc.org/book/76186278/94708e>

*Ляхно Б.М.**

Загострення ізраїльсько-палестинського конфлікту в 2021 році

Насамперед варто зазначити, що конфлікт між Державою Ізраїль та Державою Палестина, тривалість якого налічує понад сімдесят років, донині залишається гострим питанням у міжнародних відносинах. За цей час між ними спостерігалася напруженість різного характеру: від ряду терактів та військового протистояння до спроб врегулювання ситуації шляхом переговорів. Утім цього року сталося суттєве загострення у відносинах між Ізраїлем та Палестиною за останні декілька років.

Що ж могло послужити підставами для розгортання таких подій? Передусім слід зазначити палестинське обурення щодо посилення обмеження їхнього пересування, вечірніх зібрань біля Дамаських воріт, зокрема доступу відвідування мечеті Аль-Акса, третьої головної святині мусульман, під час Рамадану, під приводом дотримання правил безпеки в умовах пандемії [1]. Це призвело до низки протестів щодо вживання Ізраїлем таких заходів, а Ізраїльську

* Студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини»,
Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Швечикова-Плавська Я.П., к.п.н., асист. кафедри Міжнародних відносин та зовнішньої політики

поліцію вдаватися до відповіді на них. Окрім цього, 10 травня Верховний суд Ізраїлю мав би прийняти рішення щодо виселення кількох палестинських сімей з їхніх будинків у Східному Єрусалимі, яке палестинці розглядали як повноцінну етнічну чистку, оскільки власниками стали б групи єврейських поселенців. Ізраїль, закріплюючи законодавством право на повернення майна на цій території, зі свого боку стверджував, що це суперечка про приватну власність [2]. Через виникнення насильства в Старому місті оголошення рішення було відтерміновано, а сам Єрусалим можна розглянути як ядро розпалення напруженості.

Та все ж загострення конфлікту стало неминучим, тому що вуличні заворушення переросли в ракетні обстріли. Смуга Гази попереджала Ізраїль, що завдасть повітряний удар, якщо сутички не вщухатимуть [3]. Коли початок травня постав апогеєм заворушень, в яких постраждало понад сотні людей, 10 травня, на День Єрусалиму, на якому пройшли паради ізраїльських націоналістичних груп, що розцінювалися палестинцями як чергова провокація, рух «Хамас» та бойова група «Ісламський джихад» обстріляв Єрусалим та його околиці. У відповідь Ізраїль завдав удару по інфраструктурі бойовиків у Смузі Гази й розпочала операцію «Страж стін» [4]. Поряд із цим спалахнули протистояння по всьому Ізраїлю між арабами та євреями в містах зі змішаним населенням.

Подальші інтенсивні бойові дії справді занепокоїли світову спільноту, оскільки в будь-який момент ситуація могла б вийти з-під контролю. Відповідно обидві сторони закликалися Радою Безпеки ООН до уникнення насильства та утримання від ракетних обстрілів, що сприяло б деескалації конфлікту й зменшенню напруги заради безпеки цивільного населення [5]. Згодом, 20 травня, військово-політичний кабінет Ізраїлю схвалив скасування антитерористичної операції та припинення вогню, тоді ж і було досягнуто перемир'я опосередковано з метою запобігання тривалого конфлікту, яке набуло чинності вночі наступного дня [6].

Чи спрацювали відповідні заходи? Після 25 днів миру Ізраїль завдав авіаударів по об'єктах бойовиків у Смугі Гази у відповідь на запальні повітряні кулі, які спрямовувалися на південь держави [7]. Де-факто засвідчення того, що режим припинення вогню перестав діяти. Подібні дії між сторонами продовжилися й надалі через заворушення на кордоні, запуск повітряних куль та ракет. До того ж напруженість повернулася внаслідок втечі палестинців з ізраїльської в'язниці, спецоперації з арешту членів осередку руху «Хамас» на Західному березі та висунення ультиматуму Ізраїлю, в разі невиконання якого, за словами бойовиків, поновлюватимуться ракетні обстріли зі Смуги Гази [8]. Зрештою, стан справ між двома сторонами після перемир'я постає періодичним наростанням напруженості.

Підсумовуючи, можемо сказати, що загострення ізраїльсько-палестинського конфлікту в 2021 році, спровоковане вуличними заворушеннями в Старому місті та виселенням палестинців з їхніх будинків, набувши свого найвищого ступеня навесні, спало після того, як обидві сторони змогли дійти згоди (не без посередництва) 21 травня. Однак помітною все ще залишається напруженість в їхніх відносинах, що посилюється періодами та засвідчує складність розв'язання цього міжнародного конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Ramadan prayers held at Jerusalem's Al-Aqsa, with Israeli restrictions [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.reuters.com/world/middle-east/ramadan-prayers-held-jerusalems-al-aqsa-with-israeli-restrictions-2021-04-16/>.

2. Supreme Court delays session on Sheikh Jarrah evictions amid Jerusalem violence [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.timesofisrael.com/supreme-court-delays-session-on-sheikh-jarrah-evictions-amid-jerusalem-tensions/>.

3. What sparked the most intense Israel-Gaza fighting in years [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:

<https://economictimes.indiatimes.com/news/international/world-news/what-sparked-the-most-intense-israel-gaza-fighting-in-years/red-line/slideshow/82597779.cms>.

4. Operation Guardian of the Walls: Targeting Hamas terror, behind the scenes [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.jpost.com/arab-israeli-conflict/gaza-news/op-guardian-of-the-walls-behind-the-scenes-of-targeting-hamas-terror-669989>.

5. U.N. Security Council Meets Over Israeli-Palestinian Violence [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.npr.org/2021/05/16/997322547/u-n-security-council-meets-over-israeli-palestinian-violence>.

6. Israel-Gaza ceasefire holds despite Jerusalem clash [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-57195537>.

7. Israel-Gaza violence erupts for first time since end of last month's fighting [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.swissinfo.ch/eng/reuters/israel-gaza-violence-erupts-for-first-time-since-end-of-last-month-s-fighting/46708366>.

8. Hamas Tells Israel to Transfer \$8 Million, Or Else... [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.israeltoday.co.il/read/hamas-tells-israel-to-transfer-8-million-or-else/>.

*Марценюк А.П.**

Заснування трьохстороннього союзу AUKUS: передумови та наслідки для міжнародних відносин

15 вересня 2021 року лідери Австралії, Великої Британії та Сполучених Штатів на спільній віртуальній пресконференції заявили про створення AUKUS

* Студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини»,
Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Швечикова-Плавська Я.П., к.п.н., асист. кафедри Міжнародних відносин та зовнішньої політики

– оборонного союзу, ціллю якого є поглиблення дипломатичної, безпекової та оборонної співпраці в Індо-Тихоокеанському регіоні.

Ключовим пунктом укладання пакту є надання Австралії технології з будівництва атомних підводних човнів, які важче виявляються радаром, мають більшу швидкість та можуть нести на собі більше озброєння. Крім того, три країни планують зосередити свою співпрацю в таких сферах, як кібернетика, штучний інтелект та квантові технології [1;2;3].

До заснування цього пакту сторони могли штовхати певні передумови, серед яких виведення військ США з Афганістану, вихід Британії з ЄС, а залучившись підтримкою Австралії ці держави отримують нові можливості, зокрема проєктування своїх інтересів в Індо-Тихоокеанському регіоні та стримування зростаючого впливу КНР. Ще однією причиною для США може бути деяка зневіра в НАТО, оскільки не всі члени Альянсу мають однакові погляди у сфері зовнішньої політики, а деякі з них співпрацюють з опонентами військово-політичного союзу (газові угоди з Росією, спільні економічні проєкти з КНР). Цю тезу підтверджують слова Еммануеля Макрона, президента Франції, про те, що НАТО нині переживає «смерть мозку», а Європа взагалі може захищати себе сама, і США їй для цього не потрібні [4;5].

До передумов, що могли штовхати Канберру до підписання союзу з Вашингтоном та Лондоном, можна віднести затягування попереднього контракту щодо будівництва атомних підводних із Францією. Компанія Naval Group, обрана для цього ще у 2016 році, постійно підвищувала ціну та бажала зациклити субмарин виробництво на собі [6]. Крім того, останнім часом погіршилися відносини з Китаєм, оскільки Пекін наклав на Австралію економічні санкції через наполягання Канберри на розслідуванні причин виникнення коронавірусу.

Міжнародна реакція на створення AUKUS виявилася доволі бурхливою, особливо з боку країн, інтереси яких зачіпає ця трьохстороння угода. Так, Франція, втративши вигідний контракт з Австралією на суму, за різними оцінками, від 40 до 90 млрд дол., вперше в історії відкликала своїх послів з

Вашингтона та Канберри. Реагуючи на заснування альянсу, Жан-Ів Ле Дріан, міністр закордонних справ Франції, сказав, що укладання цього пакту «є ножом у спину», а також заявив, що «така поведінка є неприйнятною між союзниками й партнерами» і звинуватив країн-підписанток у «дволикості, зневазі та серйозному порушенні довіри».

Доволі гострою виявилася реакція Китаю, який засудив угоду як «надзвичайно безвідповідальну». Речник міністерства закордонних справ Чжао Ліцзян заявив, що це «серйозно підриває регіональний мир і стабільність та посилює гонку озброєнь», а посольство КНР у Вашингтоні звинуватило країни в «менталітеті холодної війни та ідеологічних упередженнях».

На заснування союзу також відреагувала Нова Зеландія, яка заявила, що не дозволить атомним підводним човнам Австралії перебувати у власних територіальних водах, оскільки Веллінгтон притримується політики невикористання ядерної енергії.

З міжнародної реакції, а також самого факту створення такого потужного союзу можна судити про те, що заснування AUKUS значний вплив на міжнародні відносини. Так, Австралія стане сьомою країною у світі, яка володіє атомними підводними човнами, доєднавшись до США, Росії, Китаю, Великобританії, Франції та Індії. Через це існують побоювання, що інші держави можуть наслідувати приклад Австралії та прагнути до створення атомних субмарин, що може викликати серйозні проблеми, пов'язані з розповсюдженням ядерних технологій. Наразі три країни мають плани щодо побудови атомних субмарин, серед яких Канада, Південна Корея та Бразилія, а ситуація з Австралією знизить сумніви цих держав щодо запровадження таких проєктів. Ба більше, під час 76-ї сесії Генеральної асамблеї ООН Іран, який останнім часом активно працює над своєю ядерною програмою, заявив, що заснування AUKUS є прецедентом для створення власних атомних підводних човнів [7].

Ще один можливий наслідок – це інтенсифікація гонки озброєнь та ескалація відносин між КНР та трьома державами-підписантками союзу. Та й

загалом це може підштовхнути Китай до більш активних дій, зокрема інтенсифікації мілітаризації Південнокитайського моря та погроз у бік Тайваню.

Інший важливий аспект – це майбутнє НАТО. Такий прихований крок із боку США та Британії, який призвів до розірвання угоди між Австралією та Францією підриває довіру всередині Альянсу. Загалом така ситуація може призвести до того, що Європейський Союз зосередиться на посиленні власних безпекових структур та розвиткові оборонних можливостей, відсунувши Північно-Атлантичний альянс та співпрацю зі США на другий план. Заснування AUKUS уже підштовхнуло Францію до підписання оборонної угоди з Грецією, умови якої включають придбання Афінами трьох французьких військових кораблів, а також взаємний захист у разі нападу третьої сторони. Така угода вносить ще більший розкол у НАТО, оскільки обурює Туреччину, яка перебуває в конфлікті з Грецією [8].

Однак обіцянка США щодо надання підтримки Франції в антитерористичній кампанії в Сахелі, зроблена під час телефонної розмови між президентами, а також домовленість про особисту зустріч наприкінці жовтня дають надію, що ситуація не дійде до настільки значного погіршення відносин [9].

Отже, створення трьохстороннього союзу AUKUS є подією, яка значно вплине на міжнародні відносини, зокрема може призвести до інтенсифікації гонки озброєнь, розколу та послаблення НАТО, а також викликає побоювання щодо можливого поширення ядерних технологій.

Список використаних джерел

1. Aukus: UK, US and Australia launch pact to counter China [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/world-58564837>
2. Aukus: UK, US and Australia pact signals Asia-Pacific power shift [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/world-asia-58540808>

3. Joint Leaders Statement on AUKUS [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/09/15/joint-leaders-statement-on-aucus/>
4. The false promise of AUKUS [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://ecfr.eu/article/the-false-promise-of-aucus/>
5. Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead>
6. Australian documents showed French submarine project was at risk for years [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/australian-documents-showed-french-submarine-project-was-risk-years-2021-09-21/>
7. IAEA chief: Aucus could set precedent for pursuit of nuclear submarines [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.theguardian.com/world/2021/oct/19/iaea-aucus-deal-nuclear-submarines>
8. Greece to Buy French Warships in Boost for EU Defense [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.thedefensepost.com/2021/09/28/greece-buy-french-warships/>
9. US promises continued support for France in Sahel [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.rfi.fr/en/international/20210928-us-promises-continued-support-for-france-in-sahel>
10. Угода, що розлютила Макрона: як США та союзники змінюють світову систему безпеки [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/09/20/7127969/>

Climate neutrality as a factor of geopolitical power

Background

Climate change is considered today as the most urgent global challenge. Extreme weather events such as heat waves, wildfires, storms, floods, cold snaps are intensifying, according to the 2021 Intergovernmental Panel on Climate Change report.

Tackling this problem requires joint efforts by the international community. Pursuant to **the Paris Agreement**, 192 Parties are obliged to strengthen the response to climate change and to combat global warming by holding the average temperature to well below 2°C above pre-industrial level [1]. At the root of these phenomena are human-made greenhouse gas (GHG) emissions, which need to be vastly reduced.

That is why elaboration of climate policies, as well as declaration of pledges to achieving climate neutrality have become mainstream, but still not in each nation. It is important to emphasize that **climate neutrality** means not just a total reduction of GHG emissions, however a state in which human activities result in no net effect on the climate system [2] meaning reduction of GHG emissions to a minimum feasible value and balancing them with the emission removal (for instance by carbon capture, utilization and storage (CCUS) technologies).

For nowadays it is worthwhile to consider climate neutrality as a **factor of geopolitical power** on the ground of the full-on race of countries to be the first to develop policies on green transition and set relevant standards, declare a target year of achieving climate-neutral state, as well as disseminate own best practices and political influence accordingly.

EU as a global climate leader

The European Union is considered to be a global leader with its **European Green Deal** [3] and striving to be the first climate-neutral continent by 2050. It will require comprehensive transformation of the EU's economy to a circular one.

* The second-year master's student with major in Environment and Energy Security in International Relations Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv
Supervisor: Olena L. Khylyk, Ph.D. (Political Studies), Associate Professor of the International Relations and Foreign Policy Chair

The European Commission has already proposed new initiatives, such as the **Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)** [5], which pretends to be the new EU's most geopolitical instrument. The aim of the mechanism is to prevent the risk of carbon leakage, namely move of European carbon-intensive production abroad as it could impair EU's climate efforts in general. Importers of electricity, iron, steel, aluminums, cement and fertilizers should compensate carbon price that would have been paid, had the goods been produced in the EU. It is expected that the CBAM will have a major impact on imports from Russia and China, along with Turkey, Ukraine, India [6]. Moreover, the Commission is currently developing strict rules on **methane leaks**, which will apply to all gas exporters (especially Russia with its nontransparent emissions reporting) and be controlled by European Space Agency satellites.

In order to perform such an ambitious strategy, Europeans need to form a global response. By means of its "**green deal diplomacy**" the Commission will share their practice, persuade others to set climate goals and support third nations financially in green transition. Considerable attention should be given to **the EU's Industrial Alliances** [7] in areas of raw materials, batteries and hydrogen technologies, which are vital for the achievement of Green Deal goals.

US climate ambitions

Climate change is a priority for President Joe Biden's new administration, as evidenced by the **President's goal of achieving climate neutrality by no later than 2050** [9], the US return to the Paris Agreement, the inclusion of **climate matters in the primary presidential plan Build Back Better Agenda**, and American initiative of the 2021 Leaders Summit on Climate. Moreover, the Democratic majority in the Senate has begun lobbying for a tariff on carbon-intensive imports, which is a similar mechanism to the EU's CBAM [8]. 68th Secretary of State John Kerry was appointed to the newly established position of **Special Presidential Envoy for Climate**. In the light of the climate agenda, the special envoy even manages to promote climate partnerships all around the world and even with such sensitive partners as China and Russia. In particular, John Kerry became the first new administration representative to visit Moscow this July for three days.

China's efforts to develop its own climate policy

China is the world's largest GHG emitter. Realizing the inevitability of the climate agenda and the economic threat of carbon levies, China has started to elaborate its own climate policies and already launched **emissions trading system**. It is a first step in relation to adjustment of general reducing GHG emissions and **achieving climate neutrality by 2060**. President Xi Jinping announced during the UN General Assembly in September about a commitment to **abandon Chinese funding for coal-fired power generation under the Belt & Road projects initiative**. In a such way, Beijing has begun influencing on climate policy of partners nations.

UAE as a first climate-neutral major petrostate

The United Arab Emirates is a first major petrostate that pledged to become a **climate-neutral nation no later than 2050** [9]. Although there is no detailed plan on how to achieve this pledge in practice, the Emirates has constructed and successfully started generating low-carbon electricity from the first nuclear power plant in the region. Moreover, Abu Dhabi plans to produce hydrogen using natural gas and CCUS technology and right now is seeking partnerships. Climate partnerships are tending to be recognized as a foundation for cooperation not only within the MENA region, but even between **Israel and Arab Gulf States**. The Emirates are engaged as a regional climate leader in environmental projects with Tel-Aviv due to water issues and need for the development of technologies to support green transition [10].

Further developments

For today the EU with its European Green Deal could be recognized as a global trendsetter, whose policies are followed by other world and local actors. The **UN Climate Conference in Glasgow** this November (COP26) is expected to be a major boost to the new climate ambitions, which will ultimately help to achieve better conditions for our planet. Depending on the nation's **initiative and leadership**, it will be possible for them to set and facilitate the course of future transformation of the mankind and significantly expand geopolitical influence regionally and globally by best practices sharing, building new types of coalitions, solving rooted problems through new levers.

Reference list

1. United Nations, 2015. The Paris Agreement under the United Nations Framework Convention on Climate Change. URL: https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf
2. IPCC, 2018 [Matthews, J.B.R. (ed.)]. Annex I: Glossary. URL: https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/06/SR15_AnnexI_Glossary.pdf
3. The European Commission, 2019. Communication from the Commission: The European Green Deal (COM/2019/640 final). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>
4. The European Commission, 2021. Press Release: European Green Deal: Commission proposes transformation of EU economy and society to meet climate ambitions. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_3541
5. The European Commission, 2021. Published initiative: Carbon Border Adjustment Mechanism. URL: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12228-EU-Green-Deal-carbon-border-adjustment-mechanism_en
6. Chatham House, The Royal Institute of International Affairs, 2021[C. Kardish, M. Mäder, M. Hellmich, and M. Hall - adelphi]. Which countries are most exposed to the EU's proposed carbon tariffs? URL: <https://resourcetrade.earth/publications/which-countries-are-most-exposed-to-the-eus-proposed-carbon-tariffs>
7. The White House, 2021. Fact Sheet: President Biden Sets 2030 Greenhouse Gas Pollution Reduction Target Aimed at Creating Good-Paying Union Jobs and Securing U.S. Leadership on Clean Energy Technologies. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/04/22/fact-sheet-president-biden-sets-2030-greenhouse-gas-pollution-reduction-target-aimed-at-creating-good-paying-union-jobs-and-securing-u-s-leadership-on-clean-energy-technologies/>

8. Bloomberg, 2021[J. A Dlouhy, A. Natter]. Democrats Propose Tax on Carbon-Intensive Imports in Budget. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-07-14/democrats-propose-tax-on-carbon-intensive-imports-in-budget-deal>

9. Bloomberg Green, 2021[A. Rathi]. UAE Sets 2050 Net-Zero Goal, First Among Gulf Petrostates. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-10-07/uae-sets-2050-net-zero-goal-first-among-major-gulf-petrostates>

10. Stratfor, 2021. Assessment: Israel's 'Climate Diplomacy' May Unlock More Goodwill in the Arab Gulf. URL: <https://worldview.stratfor.com/article/israel-s-climate-diplomacy-may-unlock-more-goodwill-arab-gulf>

*Новікова А.Я.**

Зовнішня політика Талібану

Талібан – це мусульманський рух, який у 1996 році створив Ісламську державу в Афганістані. У 2001 році правління талібів було припинено силами США та афганськими угрупованнями після теракту 11 вересня [1].

Даний рух був визнаний терористичним у Канаді (05.09.2013), Російській Федерації (14.02.2003), Республіці Таджикистан (30.03.2006) тощо.

16 серпня 2021 року Талібан захопив владу у країні, що є наслідком виведення американських військ з території Афганістану.

Талібан намагається проводити політику мирного співіснування у зв'язку з необхідністю вийти з міжнародної ізоляції та легітимізувати свою владу. Її причинами є економічні проблеми країни. Так, основна частина бюджету фінансується США та іншими державами (за даними Всесвітнього банку іноземна допомога складала близько 43% ВВП).

Вплив США. Вони вбачають енергетичну і стратегічну цінність Афганістану. Він є важливим для потенційного маршруту для експорту нафти і газу з Центральної Азії до Аравійського моря [2]. У 2020 році тогочасний

* Студентка II курсу спеціальності «Міжнародне право»,
Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Єделев Р.С., к.ю.н., асистент

президент Д. Трамп та союзники по НАТО домовились сформулювати угоду з талібами. В обмін на виведення американських військ таліби зобов'язувалися захищати громадянські права, а також не дозволяти діяти на підконтрольних їм територіях терористичним організаціям, наприклад, Аль-Каїді.

Підтримка Пакистану. Після завоювання Кабулу у 2021 році прем'єр-міністр Пакистану Імран Хан заявив: «В Афганістані тільки що розірвали кайдани рабства».

Киргизстан направляє делегатів на зустріч з представниками Талібану. 26 вересня відбулася зустріч виконуючого обов'язки міністра закордонних справ Талібану Аміра Хана Муттакі і посла Казахстану для обговорення двосторонньої торгівлі [3].

Зміна політики Саудівської Аравії. У 1990-ті роки Саудівська Аравія надавала талібам підтримку, так як їх ідеологія близька до вахабізму – офіційної релігії Королівства. А також таліби – були противниками шіїтської течії ісламу [4]. Але у сучасний період відбулись певні зміни: Ер-Ріяд втратив віру в здатність талібів просувати інтереси Саудівської Аравії в Афганістані. Так, саудівська монархія розкритикувала зв'язки талібів з терористичними угрупованнями і засудила Іран за зростаючий союз з талібами. Окрім покарання "Талібану" за його таємне партнерство з Іраном, нещодавні засудження Саудівської Аравії проти "Талібану" прагнуть знизити ефективність катарських дипломатичних ініціатив в Афганістані [5].

Зацікавленість Ірану. Для нього таліби стали зручним інструментом. По-перше, на заході Афганістану утворюється буферну зону проти загрози так званої Ісламської держави вздовж її східного кордону. По-друге, Іран використовує свої зв'язки з талібами для своєї геополітичної програми в Південній і Центральній Азії, а також на Близькому Сході, а також чинить тиск на уряд Афганістану щодо політичних поступок. Наприклад, коли Кабул та Вашингтон вели переговори про двосторонню угоду про безпеку (BSA) у 2013 році, Іран прийняв делегацію талібів, що пряме послання враховувати інтереси Ірану, в іншому ж випадку він буде підтримувати талібів [6].

Для Росії, окрім питань ресурсів, є важливою також проблема поширенням ісламістського фундаменталізму в регіоні. Таким чином Талібан вона розглядає як засіб стримування цих ідей.

Підтвердженням зацікавленості Росії у талібах слугує те, що вона не закрила своє посольство у Кабулі після його захоплення. У поясненні зближення Росії і талібів часто звертаються до теми антиамериканізму [7].

Стратегія Європейського Союзу - захист населення Афганістану, а також запобігання того, щоб терористичні угруповання, такі як Аль-Каїда або Ісламська Держава, зміцнилися на цих територіях.

Проблема біженців з Афганістану до Європи. Заплановано до 2022 року виділити 300 млн. доларів для їх облаштування [8].

Умови для надання фінансової допомоги Талібану: сформувати багатопартійний уряд, захищати права людини і протистояти тероризму (дані позиції висловив міністр іноземних справ ФРГ Хайко Мас).

«В Афганістані нова реальність, подобається нам це чи ні. І у нас більше немає часу зализувати рани», - заявив Х. Мас 2 вересня [9].

Ангела Меркель закликала Міжнародний валютний фонд і Світовий банк надати допомогу Афганістану, аргументувавши це так: «Нікому з нас не вигідний крах всієї фінансової системи в Афганістані».

Міністр закордонних справ Китаю Ван І 23 вересня в ході переговорів з міністрами «Великої двадцятки» закликав своїх колег розморозити іноземні активи Афганістану і припинити «політичний тиск» на Талібан.

Інтерес Китаю. Полягає у економічних вигодах (експорт Китаю у 2019 році оцінюється приблизно в 600 млн. доларів), у видобутку корисних копалин і включенню Афганістану в свій проєкт «Новий шовковий шлях».

Також Китай хвилює проблема уйгурів, корінного народу Східного Сіньцзян-Уйгурського автономного району, що сповідує іслам. Китай сподівається, що таліби допоможуть його присмирити або хоча б не будуть надавати допомогу.

Отже, міжнародні відносини Талібану формуються дуже складно. Проте не дивлячись на те, що його владу не визнають, він вже давно є активним учасником міжнародних відносин та міжнародного права та здійснює на них вплив.

Наразі говорити про визнання рано, але Талібан захопив владу в Афганістані, і сьогодні це є тим фактом, з яким приходиться рахуватися світовій спільноті. Країни по різному вибудовують свою політику у цій ситуації: хтось активно засуджує Талібан, як Таджикистан; хтось, не дивлячись на розбіжності, шукає вигоду, як Іран; хтось проявляє активну підтримку, як Пакистан та Китай.

Боротьба за вплив у регіоні розгортається з новою силою. Найбільш активними учасниками являються, звичайно, Китай, Пакистан та Росія. Навіть США, які тривалий час протистояли даному руху вимушені тепер з ними будувати діалог, щоб зберегти хоч якийсь вплив на Афганістан та зберегти лице на міжнародній арені після виводу своїх військ та покиненню союзників.

Список використаних джерел

1. The Oxford Dictionary of Phrase and Fable, 2005. – 812 с. – (ISBN-10 : 0198609817; 2).
2. Fitchett J. War Alters Caspian Equation // International Herald Tribune.- 31.10.2001
3. Как Китай поддерживает надежды «Талибана» на международное признание [Електронний ресурс] // Азаттыка. – 29. – Режим доступу до ресурсу: <https://rus.azattyq.org/a/beijing-cautiously-backs-taliban-s-hopes-of-international-recognition-in-afghanistan/31481536.html>.
4. А. В Карпачёва. История движения "Талибан" в системе международных отношений. // вест. РУДН сер. Международные отношения. – 2003. – С. 94–101.
5. What's Behind Saudi Arabia's Turn Away From the Taliban? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://thediplomat.com/2017/09/whats-behind-saudi-arabias-turn-away-from-the-taliban/>.

6. Iranian Support for Taliban Alarms Afghan Officials [Електронний ресурс] // Middle East Institute. – 902. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mei.edu/publications/iranian-support-taliban-alarms-afghan-officials>.

7. Сафранчук И.А., Жорнист В.М. Казус «Талибана» и особенности полицентричного мира // Россия в глобальной политике. 2021. Т. 19. No. 5. С. 24-37. doi: 10.31278/1810-6439-2021-19-5-24-37.

8. Афганистан: как правительства разных стран мира относятся к талибам [Електронний ресурс]. – 2409. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/ru/afganistan-kak-pravitelstva-raznyh-stran-mira-otnosjatsja-k-talibam/a-59285135>.

9. "Талибан" хочет дипломатического признания и денег от Германии [Електронний ресурс]. – 509. – Режим доступу до ресурсу: <https://p.dw.com/p/3zvbv>.

*Підлісна Я.О.**

Наслідки створення альянсу AUKUS для трансатлантичних відносин

Створення AUKUS, тристороннього оборонного альянсу, за участі Австралії, США та Великої Британії, призвело до значної критики в рамках відносин США-ЄС. У відповідь на анонсування про створення альянсу AUKUS за участі Австралії, Великої Британії та Сполучених Штатів, Франція звинуватила США і Британію у зриві контракту, який був укладений з Австралією з Францією на постачання 12 дизель-електричних підводних човнів, на користь атомних підводних човнів, що поставляються з Великої Британії та США [1]. ЄС рішуче виступив на підтримку Франції, засуджуючи дії США.

Однак криза, що виникла у відносинах між трансатлантичними союзниками виникла зумовлена не стільки економічними втратами для Парижа в результаті розриву контракту з Австралією, основним аргументом критики

* Студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини», Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Андрущенко С.В., к.п.н.

Францією нової угоди є той факт, що уряд Франції не був завчасно попереджений про створення альянсу та відсутність належних консультацій, проведення яких є необхідним процесом в рамках союзницьких відносин між державами. Крім того, 16 вересня офіційний представник зовнішньополітичної служби ЄС Петер Стано визнав, що Брюссель не був проінформований щодо планів США, Великої Британії та Австралії [2]. Європейські країни розцінюють такі дії, як порушення принципів союзницьких відносин як і на двосторонньому рівні між США та Францією, так і у рамках відносин США-ЄС. Таким чином, створення альянсу AUKUS підриває трансатлантичну єдність.

У першу чергу, AUKUS сигналізував європейським країнам, що ЄС не сприймається як глобальний гравець, з яким Сполучені Штати зможуть поглибити свою співпрацю, принаймні в Індо-Тихоокеанському регіоні. Це рішення та результат поточної дипломатичної кризи щодо трансатлантичних відносин ставлять під сумнів важливість європейських союзників для Сполучених Штатів щодо конкуренції з Китаєм та Росією. Крім того, перед Європою в черговий раз стало актуальним питання: чи дійсно Вашингтон готовий консультиватися з союзниками та враховувати їхні стратегічні пріоритети? США в черговий раз продемонстрували свою приверженість стратегії використання «гнучких союзів» в обхід традиційних інститутів. Посол Франції у Канберрі перед відбуттям в Париж, реагуючи на дії США і Британії, зазначив, що така поведінкою не є прийнятною для партнерів» [3]. Отже, питання в першу чергу полягає в підриві довіри між союзниками, США та ЄС, що в подальшому має значну перспективу відбитись на взаємодії сторін.

По-друге, країни-члени ЄС зрозуміли, що зростаюча жорстка сила Китаю зараз викликає справді жорстку та структурну політико-військову реакцію у США. І хоча інтереси США збігаються з ЄС щодо європейської безпеки, потреба Вашингтона стратегічно переорієнтуватися на Китай і більше інвестувати в стримування в Індо-Тихоокеанському регіоні також означатиме продовження поступового відходу від сусідніх регіонів Європи. По-третє, Президент Макрон заявив, що альянс AUKUS є сигналом того, що Європі потрібно розробити

власну глобальну стратегію оборони та безпеки, в тому числі в Індо-Тихоокеанському регіоні, і бути менш залежною від США [4]. В результаті в європейських столицях актуалізувалось питання про «стратегічну автономію ЄС», традиційний камінь спотикання в межах трансатлантичних відносин. Протягом десятиліть американські політики дотримувалися то «емоційного», то «прохолодного» ставлення до оборонних зусиль Європи. Німеччина та Центральна Європа виступають проти стратегічної автономії, яка може віддалити ЄС від США. Незважаючи на підтримку Франції країнами-членами ЄС, відсутність єдиного підходу до «стратегічної автономії» буде продовжувати диференціювати відносини членів ЄС з США. Крім того, AUKUS однозначно є частиною середньо- та довгострокової стратегії США щодо стримування Китаю. На практиці, AUKUS уточнює, роль кожного союзника стосовно Китаю за нинішніх обставин. Європейські союзники частково підписали спільну трансатлантичну політику щодо Китаю щодо торгівлі, інвестицій, технологій та політичних консультацій, але вони не погодилися на військове стримування (принаймні, на даний момент). ЄС в подальшому буде важко координувати свою стратегію стосовно Китаю з все зростаючими намаганнями США по стримування Китаю. В цьому випадку, Європа має внести чіткі пропозиції до США у своїй індо-тихоокеанській стратегії щодо встановлення спільного підходу до Китаю, щоб стримати подальшу деградацію трансатлантичної єдності.

З іншого боку, ЄС не готовий до подальшої ескалації кризи, що виникла навколо створення альянсу AUKUS. Держави-члени ЄС мають власні пріоритетні інтереси в Індо-Тихоокеанському регіоні: у день анонсування про створення альянсу, ЄС видав свою стратегію для регіону. Стратегія ЄС націлена на побудову стійких виробничо-збутових ланцюжків. У стратегії навіть згадується «зацікавленість ЄС у співпраці з QUAD, що становлять спільний інтерес». Це свідчить про те, що пріоритети ЄС узгоджуються з тим, що знаходиться в центрі уваги Америки [5]. Крім того, в цьому регіоні розташовані деякі провідні партнери Франції, потенційного головного антагоніста подальшої

співпраці з США, з торгівлі та у сфері безпеки, а захищеність морських маршрутів, що зв'язують Європу і Східну Азію, є ключем до її економічної безпеки. На підтвердження цього французька адміністрація вже дала зрозуміти, що буде і далі виконувати свої зобов'язання в рамках НАТО. Крім того, Байден заявив, що Париж залишається для Вашингтона ключовим партнером в Індо-Тихоокеанському регіоні, тісну співпрацю з яким буде продовжено. А під час телефонної розмови, що відбулася в середу, Байден і Макрон говорили про необхідність відкритих консультацій із союзниками з питань стратегічної важливості для Франції і європейських партнерів США, щоб створити умови для встановлення довіри між сторонами [1].

Отже, створення альянсу AUKUS призвело до погіршення стану трансатлантичних відносин. В подальшому буде мати місце криза довіри між США та державами-членами ЄС, актуалізація питання про «стратегічну автономію ЄС» та необхідність європейським столицям приділяти більше уваги європейській безпеці, що скоротить її можливості грати «глобальну роль». Водночас, такий хід не призведе до ґрунтовної кризи трансатлантичного партнерства з огляду на необхідність подальшої співпраці, особливо в рамках Індо-тихоокеанського регіону. Однак, існують передумови зміни структурного наповнення трансатлантичних відносин і чим швидше сторони визнають, що структура трансатлантичних відносин змінюється, тим легше буде їх трансформувати, щоб вони служили інтересам союзників та безпеці.

Список використаних джерел

1. Гурін А. Європі потрібна стратегічна самостійність, щоб перезапустити відносини з США — FT [Електронний ресурс] / Анастасія Гурін // ZN.UA. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://zn.ua/ukr/WORLD/jevropi-potribna-stratehichna-samostijnist-shchob-perezapustitividnosini-z-ssha-ft.html>.

2. Atlantic Council Experts. Experts react: The AUKUS deal has shaken the transatlantic alliance. What should the US and its allies do now? [Електронний ресурс] / Atlantic Council Experts // Atlantic Council. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/experts-react-the->

aukus-deal-has-shaken-the-transatlantic-alliance-what-should-the-us-and-its-allies-do-now/.

3. Масний В. Франція відкликає послів з США та Австралії через зрив контракту на продаж військових субмарин [Електронний ресурс] / В'ячеслав Масний // Суспільне новини. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://suspilne.media/173909-ssa-proveli-uspisni-viprobovuvanna-prototipiv-komponentiv-giperzvukovoi-zbroi/>.

4. J.D. Bindenagel,. AUKUS Deal: Europe's Global Strategy Falls Short [Електронний ресурс] / J.D. Bindenagel, // theGlobalist. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.theglobalist.com/aukus-deal-europes-global-strategy-falls-short/>.

5. Jeffrey Geiger. AUKUS: Recalling Legacies of Anglo-Saxonism and Muffling the Voices of Island Nations [Електронний ресурс] / Jeffrey Geiger // E-INTERNATIONAL RELATIONS. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.e-ir.info/2021/09/25/aukus-recalling-legacies-of-anglo-saxonism-and-muffling-the-voices-of-island-nations/>.

*Табала М.Ю.**

Лобізм як форма комунікацій у міжнародних відносинах

Специфіка застосування лобізму, як форми впливової комунікації, є важливим елементом у просуванні національних інтересів на міжнародній арені.

Актуальність і значущість застосування лобізму, його позитивне та негативне сприйняття є предметом наукових досліджень. Теоретичним та практичним методам використання лобізму приділено увагу зокрема у працях державних діячів Г. Трумана, М. Олсона, М. Тетчер, У. Черчеля, наукових працях О. Рамадана, І. Немчинова, Я. Ясиневич й інших дослідників [1, 2, 3].

* Студентка II курсу магістратури спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: Коновалова М.В., кандидат наук по державному управлінню, доцент

Серед науковців та політологів й досі триває дискусія щодо ототожнення лобізму з тиском та корупцією. Лобізм, як термін і як форма комунікації, набув певних асоціативних значень: цивілізований/нецивілізований, політичний, соціальний, економічний, парламентський, корпоративний.

В умовах глобалізації світового фінансового ринку, процесів політичного, культурного розвитку, лобізм, як одна з форм паблік рилейшнз (PR), збільшує кількість міжурядових та транснаціональних контактів.

На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин лобізм вийшов за межі складової політичної системи, інтегрувавшись в громадянське суспільство. Його вплив поширився й на національні, регіональні рівні, змушуючи уряди держав підтримувати процес «відкриття» власних економік, суспільного розвитку.

У структурі комунікацій лобізм є ініціативною формою просування інтересів, для реалізації якої задіяні суб'єкти глобального управління з різних груп світової спільноти: ініціатори комунікації (джерела лобізма) державні/неурядові установи, національні/транснаціональні компанії, комерційні/некомерційні об'єднання тощо. [4]

Одним з прикладів ефективного впливу лобізму є глобалізація світової економіки, питаннями якої науковці почали опікуватися на початку 2000-х років. Інтересантами лобізму виступають декілька груп:

підприємці, професійні саморегульовані організації, що лобіюють максимально сприятливі умови ведення бізнесу (отримання прибутку, регуляторні пільги тощо);

неурядові установи, громадські організації, що лобіюють питання екології, ринку труда;

місцеві органи виконавчої влади, що лобіюють інтереси розвитку регіонів; уряди, що лобіюють політичний вплив на процес проникнення в економіки інших країн.

Тиск глобалізаційних процесів в економіці, світова інтеграція та перерозподіл капіталу змушують уряди держав боротися за конкурентоспроможність національних виробників, впроваджувати новітні

технології, а також імплементувати загальновизнані правила ведення бізнесу, просувати продукцію (послуги) на світовий ринок.

Для прикладу можна привести інтеграцію фондового ринку України у світовий ринок цінних паперів. У 2012 році до обігу на території України були вперше допущені акції іноземного емітента [4].

Завдяки міжнародній комунікації Україна пролобіювала свій інтерес, міжнародне позиціонування на світовому фондовому ринку. Це сталося завдяки угоді, підписаній між ПАТ «Національний депозитарій України» та Euroclear UK&Ireland, між Національним банком України та Clearstream. З 2020 року на українських фондових біржах можна придбати акції Facebook, Netflix, Tesla, Microsoft, Apple, бонди (облігації зовнішньої позики) емітентів США, Великої Британії, Болгарії, казначейські ноти уряду США тощо [5, 6].

Одним з прикладів державного лобізму інтересів України на світовому фінансовому ринку є допуск іноземних інвесторів до інвестицій в українські державні цінні папери. У вересні 2019 року Міністерство фінансів України та Національний банк України спільним рішенням погодили первинне розміщення ОВДП (облігації внутрішньої державної позики) на міжнародних торговельних платформах [7].

Така форма комунікації як лобізм позитивно вплинула на розвиток системи демократичного цивільного контролю у сферах економіки і фінансів, секторі безпеки і оборони, створенні антикорупційних органів тощо [8, 9, 10]. Тому лобізм слід розглядати не тільки як форму міжнародного PR, а як інструмент впливу і контролю за діяльністю національних урядів, національних та міжнародних компаній, формування політичних систем держав.

Досі тривають дискусії щодо виокремлення класичного поняття «лобізм» від понять політичного та корупційного тиску. Проаналізував у відкритому доступі інтерв'ю, праці політичних діячів, науковців, не прийняті Верховною Радою України законопроекти, поспілкувавшись з державними діячами щодо впливу лобізму на прийняття рішень, автор дійшов до наступних висновків:

– політичний тиск, корупція є похідними від лобізму як комунікаційної

ініціативи суб'єкта або групи суб'єктів, спрямованої на легальний або нелегальний вплив на органи державної влади, їх посадових осіб у процесі прийняття ними рішень з метою отримання вигод (преференцій), захисту інтересів, задоволення цілей, домінування на національному рівні або у світовому просторі;

– технології застосування лобізму створюють симбіоз теоритично визначених значень: лобізм не може бути тільки політичним або тільки економічним.

– лобізм в системі міждержавної взаємодії, суб'єктами якої є держави, неурядові організації, приватні особи, наочно підкреслює, що економічні, культурні інтереси базуються на проведенні політичних комунікацій;

– на прикладі лобізму Україною своїх фінансових інтересів слід зазначити, що така специфічна комунікація може бути тільки в країні з демократичними засадами і «відкритою» економікою.

Список використаних джерел

1. Ясиневич Я. Стратегія, тактика та інструменти лобістських кампаній. Навчальний посібник. – К.: Фонд «Європа XXI», 2008. – 120 с.

2. Рамадан О. І. Технологія лобіювання – Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія.– 2002–Виш. 42–45. Стр. 88-90.

3. Немчинов І. Лобіювання як форма діалогу з владою. Контекст.– 2002 – №2.– Стр. 9-12.

4. Законодавче регулювання лобістської діяльності (досвід країн Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки), file:///C:/Users/Admin/Desktop/%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BC%20%D1%8E%D1%81%D0%B5%D0%B9%D0%B4%20%D0%B2%20%D1%96%D0%BD%D1%88%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%D1%8528920.pdf

5. Іноземні цінні папери допускаються до обігу в Україні — їх вже 38, Вісник офіційно про податки від 11.06.202, <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100025210-inozemni-tsinni-paperi-dopuskayutsya-do-obigu-v-ukrayini-yikh-vzhe-38>

6. Цінні папери іноземного емітента вперше заведені за спрощеною процедурою, <https://legalhub.online/bankivskyj-i-finansovyj-sektor/tsinni-papery-inozemnogo-emitenta-vpershe-zavedeni-za-sproshhenoyu-protseduroyu/>

7. Первинні розміщення ОВДП можуть проводитись на міжнародних торговельних платформах, <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pervinni-rozmischennya-ovdp-mojut-provoditis-na-mijnarodnih-torgovelnih-platformah>

8. Закон України «Про оборонні закупівлі», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text>

9. Закон України «Про розвідку», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>

10. Проект Закону України «Про лобізм», http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1_J?ses=10009&num_s=2&num=5144&date1=&date2=&name_zp=&out_type=&id=

*Третьяк К.О.**

Новий порядок денний ЄС у боротьбі з тероризмом: переваги та недоліки

Боротьба з тероризмом є невід’ємною частиною безпекової повістки ЄС, одним із чотирьох її пріоритетних напрямків, що засвідчено рядом планів та стратегій, зокрема Європейським безпековим порядком денним 2015 року, Директивою ЄС з боротьби з тероризмом 2017 року та Стратегією Союзу Безпеки ЄС на 2020-2025 роки [1].

Невдовзі після оприлюднення останньої стратегії у липні 2020 року, 9 грудня Європейська Комісія представила Порядок денний ЄС у боротьбі з

* Студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Дальський В.Б., асистент

тероризмом (the Counter-Terrorism Agenda of the EU) [2]. Швидка поява даного документу не в останню чергу пов'язана з рядом терактів восени 2020 року в ЄС.

Актуальність даного дослідження полягає у тому, що тероризм є однією з найбільших загроз не тільки у сучасній структурі безпеки ЄС, але і на глобальному рівні. Європейський досвід боротьби з тероризмом є актуальним полем для дослідження як один з передових у світі. Досліджуваний порядок денний є частиною загального контексту європейської боротьби з тероризмом, тому заслуговує на детальний розгляд. **Завданням** даного дослідження є визначення переваг та недоліків даного Порядку денного, а також його новизни та внеску в напрям європейської політики боротьби з тероризмом.

Новий Порядок денний у боротьбі з тероризмом викладений у вигляді чотирьохкомпонентної стратегії, яка складається з наступних опор: Передбачити, Запобігти, Захистити та Відповісти (to Anticipate, Prevent, Protect and Respond). Першою опорою є Запобігання (Anticipation) – заходи мають сприяти попередньому передбаченню терористичної загрози, а тому важливими є стратегічна розвідка, оцінка загроз, здатність до раннього їх виявлення та використання для цього сучасних технологій та штучного інтелекту. Ця опора є актуальною як через загрозу від Аль Каїди та Ісламської Держави та їхніх транснаціональних мереж, так і через появу більшої кількості терористів-одиночок.

Наступною опорою стратегії є Запобігання (Prevention), що включає боротьбу з екстремістською ідеологією, що розповсюджується онлайн, зусилля щодо реабілітації та реінтеграції колишніх злочинців-терористів, підтримку акторів на місцях у створенні більш стійкого громадянського суспільства. Даний Порядок денний, як і Європейський безпековий порядок денний 2015 року [3, ст. 16], підкреслює важливість як запобігання радикалізації, так і програм з дерадикалізації.

У контексті опори Захист (Protection), Комісія визначила наступні пріоритети: захист людей у громадських місцях, підтримка міст щодо забезпечення безпеки, покращення стійкості критичної інфраструктури разом з

розробкою заходів для посилення прикордонної безпеки. Для боротьби з іноземцями-терористами (foreign terrorist fighters), Єврокомісія запропонувала, щоб інформація з надійних країн, що не є членами ЄС, надходила до Шенгенської Інформаційної Системи [2, ст. 14].

Фінальною опорою є Відповідь (Response), яку забезпечують Європол та Європейський Антитерористичний центр, що був створений за пропозицією Єврокомісії у рамках Європейського безпекового порядку денного 2015 [3, ст. 13]. Разом з Порядком денним було опубліковано пропозицію щодо розширення повноважень Європолу та внесення поправок до Протоколу про Європол 2016 року та запропоновано заходи з підтримки жертв тероризму, що неодноразово розглядались у документах Єврокомісії (у Директиві 2017 року [4, ст. 14], та у Конвенції Ради Європи з протидії тероризму 2005 року

Таким чином, за ідейним наповненням досліджуваний Порядок денний є продовженням лінії ЄС у боротьбі з тероризмом, оскільки він поглиблює безпекові заходи (прикордонний контроль, обмін інформацією, зокрема зашифрованою, між правоохоронними органами та посилення спостереження). З іншого боку, він пропонує ряд нових практичних ініціатив (впровадження сучасних технологій з розпізнавання обличчя та використання штучного інтелекту для моніторингу екстремістського контенту онлайн та зупинення його поширення тощо).

До переваг порядку денного належать: нові рішення для боротьби з тероризмом з урахуванням природи терористичних загроз, що змінюється; кроки для підвищення ефективності співпраці між органами ЄС та органами країн-членів, особливо що стосується обміну інформацією; зобов'язання здійснювати вказані заходи з повагою до прав людини.

Проте повного схвалення Порядок денний не отримав. Причиною цього є довготривала дискусія щодо балансу між посиленням безпекових заходів та збереженням основних прав людини та цінностей ЄС [5, 6]. Після оприлюднення Комісією порядку денного міжнародні організації та організації громадянського суспільства, такі як Міжнародна Амністія (Amnesty International) та Європейське

об'єднання проти расизму (European Network Against Racism) виступили з критикою ряду ініціатив, що стосувались питань збору та обміну даними, розширення правоохоронної співпраці та нагляду в громадських місцях, а також модерзації інтернет-контенту як таких, що попирають права та свободи громадян [7]. Більш того були озвучені критичні ремарки щодо профайлінгу і регулювання контенту в соц. мережах, а також запропонованих повноважень Європолу через розширений доступ до біометричних даних громадян.

Беручи це до уваги, ми можемо побачити, що Порядок денний не наближається до вирішення суперечності між посиленням безпеки та потенційними обмеженнями прав людини, а тільки поглиблює її. Новий порядок денний боротьби з тероризмом є концептуальним та ідейним продовженням попередніх антитерористичних планів та стратегій ЄС. Пропонуючи нові заходи боротьби з тероризмом з огляду на його особливості, що змінюються, він поглиблює як координацію зусиль у боротьбі з тероризмом, так і тенденцію до більш жорсткого забезпечення безпеки шляхом посилення нагляду в громадських місцях та контролю за інформацією й діяльністю в інтернеті.

Список використаних джерел

1. Communication From The Commission To The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions on the EU Security Union Strategy. COM/2020/605 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1596452256370&uri=CELEX:52020DC0605>

2. Communication From The Commission To The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions. A Counter-Terrorism Agenda for the EU: Anticipate, Prevent, Protect, Respond. Режим доступу до ресурсу: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/pdf/09122020_communication_commission_european_parliament_the_council_eu_agenda_counter_terrorism_po-2020-9031_com-2020_795_en.pdf

3. Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions. The European Agenda on Security 2015. Режим доступу до ресурсу: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/e-library/documents/basic-documents/docs/eu_agenda_on_security_en.pdf
4. Directive (Eu) 2017/541 Of The European Parliament And Of The Council of 15 March 2017 on combating terrorism and replacing Council Framework Decision 2002/475/JHA and amending Council Decision 2005/671/JHA. Режим доступу до ресурсу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L0541&from=EN>
5. Eijkman Q., Schuurman B. Preventive Counter-Terrorism and Non-Discrimination in the European Union: A Call for Systematic Evaluation. *ICCT – The Hague*. June 2011. Режим доступу до ресурсу: <https://www.icct.nl/app/uploads/download/file/ICCT-Eijkman-Preventative-CT-and-Non-Discrimination-EU-July-2011.pdf>
6. Guild E., Bigo D. Anti-Counter-Terrorism And Human Rights In Europe: 5 Snapshots Of Current Controversies. *Queen Mary University of London*. 2018. Режим доступу до ресурсу: <https://www.qmul.ac.uk/law/media/law/docs/events/QMUL-Report-July-2018.pdf>
7. EU Counter-Terrorism Agenda takes a wrecking ball to rights. Режим доступу до ресурсу: <https://www.amnesty.eu/news/eu-counter-terrorism-agenda-takes-a-wrecking-ball-to-rights/>

*Федорович С.Р.**

Події в Афганістані крізь призму історичного дискурсу

Останні події в Афганістані сколихнули весь світ. Можна констатувати зміну основних геостратегічних цілей США у регіоні та нагромадження сили

* Студентка II курсу відділення «Міжнародні відносини, суспільні комунікації і регіональні студії», Львівський національний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: Абдо-Ясінська Ліна Імад, к.п.н., доц. кафедри Міжнародних відносин і дипломатичної служби

терористичної організації Талібану. Ця тема є вельми **актуальною**, адже стосується не лише предметно двосторонніх відносин, а й має великий вплив на міжнародну політичну думку та суспільство загалом. **Метою тез** є висвітлення сучасних подій в Афганістані як наслідку історичних взаємодій та конфліктів у регіоні, розгляд стратегічно-ідеологічних концепцій радикального ісламістського руху Талібан та аналіз геополітичного аргументування реакції міжнародної спільноти впродовж цього конфлікту.

Для того, щоб найкраще зрозуміти сутність подій в Афганістані, варто взяти до уваги причинно-наслідкові зв'язки з історичного дискурсу. Варто зазначити, що саме географічне положення країни є специфічним: відсутність виходу до моря, обмеженість водних ресурсів та оточення іншими державами з усіх боків. Це, на мою думку, зумовило зростання поліетнічності цих земель – тут проживає близько 20-и етнічних груп, серед яких найчисленнішими є пуштуни (близько 50%), таджики, узбеки тощо [1].

Попри це, Афганістан, як і в давнину, так і зараз є важливим геостратегічним центром – це «перехрестя від Європи до Китаю, тобто вхід до Середньої Азії» [2]. Цим можна пояснити численні війни та напади інших держав на афганські землі, розпочинаючи від Александра Македонського, іранського хана Надір-шаха, англо-афганських війн XIX ст., інтервенції СРСР, аж до сьогоденних подій протистояння США та Талібану. Отже, глибокий історичний контекст висвітлює багато важливих мотивів розвитку Афганістану на сучасному етапі.

У 1919 році Афганістан проголосив незалежність, у 1963 р. задекларована конституційна монархія. Більше цього, у першій Конституції 1964 р. у ст. 25 зазначається: «Увесь народ Афганістану, без усякої дискримінації і привілеїв, має рівні права і обов'язки перед Законом» [3]. Отже, тоді права жінок не були обмеженими, а проголошувалась загальна рівність. Фара Хавард – афганська журналістка в еміграції у інтерв'ю заявила: «Афганістан був першим у Азії, де жінки були у парламенті та міністерстві. Вони працювали і вчитись. Це був

найкращий час для жінок!» Ахмед Абдух-Явід, професор університету казав, що поч. 1970-их років – «це був золотий час, коли все розквітало» [2].

Зміни почались з моменту інтервенції радянських військ у державу. Причиною цього, на мою думку, була Саурська революція 1978 – боротьба за владу між лідерами держави та ідеологічними принципами. 1979 р. СРСР вводить війська на територію Афганістану з метою підтримки Народно-демократичної партії (НДПА). Після цього державу перейменували на Республіку Афганістан, фактично стали правити соціалісти. За свідченнями очевидців: «Їх вітали в країні, але коли вони прийшли – все змінилось» [2].

США обурювала присутність радянських військ на території Афганістану, що зумовлено насамперед власними геостратегічними цілями Америки. У той же час почали формуватись збройні угруповання моджахедів, метою яких було витіснити війська СРСР. Цікавим є те, що самі США на першопочаткових етапах підтримували моджахедів та були їхніми союзниками, що потім матиме негативні наслідки. Уже у квітні 1992 року моджахеди захопили столицю Кабул і зайняли владу, почали реалізовувати антигуманні принципи на дії: привселюдно страчували людей, розпочали утиски за етнічною приналежністю, через що постраждало чимало таджиків, узбеків, і зокрема, пуштунів.

Як наслідок, це викликало величезне обурення населення проти існуючої влади. Пуштуни, одна з етнічних націй Афганістану, створили власне військове угруповання «Талібан», яке на сьогодні визнано багатьма державами як терористична організація. Більше того, ряди бійців Талібану поповнили чільною мірою самі ж моджахеди, адже обидві організації є радикальними ісламістськими та сунітського спрямування, базуються на ідеології всесвітнього джихаду.

Ключова обіцянка та ідея пуштунів, як вони самі проголошували, було відновлення миру. Це пояснюється також змінами ідеологічного дискурсу самої організації, адже першопочатковою філософією пуштунів була **пуштунвалай** [4], основними принципами якої була рівність, дружність та взаємодопомога тощо. Це був древній племінний кодекс честі пуштунів. Однак згодом відбулась переорієнтація на ідеологічні концепції **деобандизму**, що базується на чистці

старих законів та боротьбою з «невірними». З цього можна зробити висновок про ідейну причину терору у сучасному Афганістані.

У жовтні 2001 року була проведена операція «Нескорена свобода» під егідою США та Великобританії. Під час цього збройного конфлікту Талібан був фактично витіснений із Афганістану. Обраний Президент Хамід Карзай очолив так званий «перехідний уряд», однак лише на 2 роки. За сприяння НАТО, зокрема і США, було утворено місію «Міжнародні сили сприяння безпеці» (ISAF), яка готувала афганських військових для протистояння громадянській війні між існуючим урядом та талібами.

Вирішальним кроком було виведення військ США із Афганістану в серпні 2021 р., які перед чим укладено мирну угоду із Талібаном у Катарі. Цей хід подій став визначальним для талібів, щоб швидко почати наступ на афганські території та захопити більшу частину, а зараз уже повністю усю державну владу, що і є предметом занепокоєння міжнародної спільноти.

Отже, сучасні події в Афганістані є не випадковими, а обґрунтованими в історичному дискурсі. Вирішення проблеми Афганістану є одним із основних питань на порядку денному, тому висвітлення причинно-наслідкових зв'язків є важливим для розуміння сучасної ситуації.

Список використаних джерел

1. Євгеній Морі. Що потрібно знати про талібів і конфлікт в Афганістані, який триває понад 40 років – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://suspilne.media/156398-so-potribno-znati-talibiv-i-konflikt-v-afganistani-akij-trivae-vze-ponad-40-rokiv/>

2. Once upon a Time (2001) / A Brief History Of Afghanistan – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ObKRVQDKMwU>

3. Конституція Афганістану / Бібліотека конституцій Романа Пашкова — 1964 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://worldconstitutions.ru/?p=472>

4. Peter Tomsen. The Wars of Afghanistan: Messianic Terrorism, Tribal Conflicts, and the Failures of Great Powers – [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=86w4DgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT9&dq=%22The%2BWars%2Bof%2BAfghanistan:%2BMessianic%2BTerrorism,%2BTribal%2BConflicts,%2Band%2Bthe%2BFailures%2Bof%2BGreat%2BPowers%22+Tomsen&ots=cLLJgiffkD&sig=n_zoSpWSio0qzOKjH063nFINvUU&redir_esc=y#v=onepage&q=%22The%2BWars%2Bof%2BAfghanistan%3A%2BMessianic%2BTerrorism%2C%2BTribal%2BConflicts%2C%2Band%2Bthe%2BFailures%2Bof%2BGreat%2BPowers%22%20Tomsen&f=false

*Шелестова Є.О.**

Тайвань у системі міжнародних відносин: актуальні проблеми та виклики

Беручи свій початок із середини ХХ століття, тайванське питання залишається суперечливим протягом усього періоду свого перебування на міжнародній арені. Попри те, що визнання Республіки Китай незалежною державою обмежується 15 малими державами, а КНР шукає будь-яких можливостей для повернення її під свій вплив, міжнародна спільнота досі не має визначеної позиції щодо правового статусу Тайваню, оперуючи принципом одного Китаю, який по-різному трактується і КНР, і РК, і іншими державами [1]. Тим не менш, пріоритет у повних дипломатичних відносинах переважна більшість держав віддає материковому Китаю, що створює проблеми для демократичного уряду в Тайвані. Однак зараз спостерігається значне загострення між Пекіном і Тайбеєм, до якого виявилось залученою низка нерегіональних акторів.

Перш за все, варто розглянути стан міжнародної арени у 2021 році. На сьогодні система міжнародних відносин не є впорядкованою та не має чіткої

* Студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини»,
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Швечикова-Плавська Я.П., к.п.н., асист. кафедри Міжнародних відносин та зовнішньої політики

ієрархії, тому її можна описати як транзитну. Однак найімовірнішою віссю, яка стане її каркасом і на яку орієнтуються зовнішні політики країн світу зараз, є протистояння США – КНР. Воно не є прямою конфронтацією, а виражається в боротьбі за сфери впливу, економічному та інформаційному протистояннях. У ширшому контексті такі відносини передбачають посилення співпраці із союзниками та партнерами: із основних для США такими є країни-члени ЄС та НАТО, для Китаю – Росія, КНДР та інші. За таких умов Тайвань може розглядатися як важіль впливу, який детермінує зовнішньополітичні пріоритети держави та показує, до якої зі сторін вона схильна більше.

Нового значення це набуло з початку жовтня 2021 року, коли КНР почала створювати військові провокації біля кордону з Республікою Китай, направивши в зону її протиповітряної оборони понад 150 військових літаків [2]. Офіційний Пекін заявляє, що ці дії абсолютно підпадають під міжнародне право та є лише забезпеченням стабільної ситуації в районі Тайванської протоки, утім Республіка Китай нарощує морську військову потужність, а Міністерство оборони оголошує про можливість повномасштабного вторгнення КНР у 2025 році [3]. Такий хід подій є загрозою для Тихоокеанського простору, тож Тайвань уже звернувся за допомогою до Австралії, яка теж не зацікавлена в такому вияві посилення Китаю [4]. Країна також є членом нещодавно утвореного оборонного альянсу AUKUS разом із США та Великою Британією, що теж означає їхню залученість до процесів. Ба більше, однією із причин створення альянсу називають намагання врівноважити ситуацію в регіоні, стримати КНР та надати захист Тайваню [5]. 17 жовтня військові сили США повідомили, що тижнем раніше їхні та канадські воєнні кораблі пройшли Тайванською протокою, що встиг засудити материковий Китай, назвавши це посяганням на територіальну цілісність єдиного Китаю [6]. Натомість КНР посилює зв'язки з Росією для заручення її підтримкою: 19 жовтня їхні кораблі пройшли протокою Цугару, що біля Японії. Країни поспішно заявили, що протока Цугару – це не те ж, що аналогічна дія США й Канади в Тайванській протоці, тому що Росія та КНР не посягають на суверенітет Японії

[7]. Також Росія оновила свою заяву щодо визнання Тайваню частиною КНР тижнем раніше [8].

Очевидно, що тайванське питання для КНР є не просто територіальною примхою, а спробою затвердити свій вплив у регіоні та світі, чим держава займається останні кілька років. Навряд чи основною метою є повноцінна війна, проте подібні провокації можуть підвищити шанс на деморалізацію РК, що прискорило б вирішення питання на користь Пекіну та прийняття Тайванем умов материкового Китаю [9]. Утім, не все так просто, як видається. Попри відсутність офіційного визнання, США та інші впливові західні держави співпрацюють із РК через спеціальні представництва, що нагадують консульства, а також співпрацюють в економічній, культурній та безпековій сферах. Така підтримка демократичного Тайваню Заходом безумовно спрямована на те, щоб обмежити китайський експансіонізм. США зацікавлені в недопущенні збільшення впливу КНР, оскільки це може призвести до звуження поля дії держави в міжнародних відносинах, а також діаметральному зменшенні власного впливу та необхідністю ділити його з тим, хто не є союзником і прямо конкурує в низці питань. Союзники США, як Велика Британія та ЄС, мають інтерес у збереженні вигідного місця на міжнародній арені через тісну кооперацію з Штатами, а Австралія розглядає це і як питання власної безпеки. КНР явно не готова йти на прямий конфлікт із кожною з цих держав, але й прагне наростити силу впливу, тож намагається діяти обережно, але активно, висловлюючи цим свою позицію й наміри. Росія, яка дедалі більше співпрацює з КНР, має ідентичну мету, тому що це дозволило б їй зайняти дуже вигідну геополітичну позицію (альянс Китаю й Росії територіально мав би значний вплив на весь євразійський материк, а сама Росія недостатньо потужна для цього) і виправдати власну політику щодо країн-сусідів, а також посприяти продовженню економічної співпраці, яка проявляє себе і як напівзалежність від китайських інвестицій.

Підсумовуючи, можна зазначити, що тайванське питання не є таким, яке формує навколо себе систему міжнародних відносин, оскільки більше стосується проблем регіону та двосторонніх відносин КНР із РК, проте на нього

екстраполюються глобальні зовнішньополітичні цілі різних країн, що дозволяє використовувати РК як опосередкований інструмент тиску одне на одного. Також Тайвань може зазнати першого удару в разі критичного загострення ситуації на міжнародній арені, тому що навколо нього сконцентровано багато сил та ресурсів, які можуть стати в нагоді за глобального конфлікту. Однак багато в чому розвиток подій залежить від подальших відносин Китаю, США та їхніх союзників, тому ключ у розумінні тайванського питання лежить у розумінні глобальних міжнародних відносин та їх викликів.

Список використаних джерел

1. What is the 'One China' policy? [Електронний ресурс] // BBC News. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-38285354>.
2. What to know about the escalating tensions between China and Taiwan [Електронний ресурс] // ABC News. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://abcnews.go.com/International/escalating-tensions-china-taiwan/story?id=80605351>.
3. Taiwan won't start a war with China, defence minister says [Електронний ресурс] // Reuters. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.reuters.com/world/china/taiwan-defence-minister-says-china-will-have-ability-mount-full-scale-invasion-2021-10-06/>.
4. Taiwan standoff is a major threat to Australia [Електронний ресурс] // The Australian. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.theaustralian.com.au/inquirer/highstakes-taiwan-standoff-is-a-major-threat-to-australia/news-story/a40d93bb48b1959a7cb2faee18c5fad6>.
5. Improving defence capabilities is key for Taiwan to line up with Aukus, say experts [Електронний ресурс] // Independent. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.independent.co.uk/independentpremium/aukus-defence-taiwan-china-b1922106.html>.
6. China slams US, Canada for sending warships through Taiwan Strait [Електронний ресурс] // Al Jazeera. – 2021. – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.aljazeera.com/news/2021/10/17/china-slams-us-canada-for-sending-warships-through-taiwan-strait>.

7. China, Russia send warships past Japan as they extend show of cooperation [Електронний ресурс] // South China Morning Post. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3152912/china-russia-send-warships-past-japan-they-extend-show>.

8. Taiwan Straits is no Tsugaru Strait; US warship passage will never be legalized: Global Times editorial [Електронний ресурс] // Global Times. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.globaltimes.cn/page/202110/1236831.shtml>.

9. Russia Says Taiwan is Part of China as Two Powers Further Align Against U.S. [Електронний ресурс] // Newsweek. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.newsweek.com/russia-taiwan-part-china-partners-align-around-world-1638170>.

*Юрченко О.В.**

Стагнація політики розширення ЄС: результати саміту ЄС-Західні Балкани 2021

Саміт ЄС-Західні Балкани відбувся 6 жовтня 2021 у словенському місті Брдо при Кранью, у ході якого очільники 27 держав-членів Союзу провели зустріч із лідерами шести балканських держав – Албанії, Боснії та Герцеговини, Косово, Північної Македонії, Сербії та Чорногорії [1]. Основною темою обговорення у ході зустрічей очікувано стала євроінтеграція вказаних держав.

Декларація, прийнята за результатами саміту, дозволяє робити висновки щодо його наступних результатів:

1. ЄС підтвердив свою підтримку євроінтеграційним прагненням вказаних держав, що у тексті названі «спільним стратегічним вибором» [2].

*Студентка IV курсу відділення «Міжнародні відносини»,
Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Хилько О.Л., к.п.н., доц. кафедри Міжнародних відносин та зовнішньої політики

Проте дана заява позбавлена конкретики: пропозиції Словенії про завершення розширення до 2030 року були відхилені, а очікування щодо оголошення початку дати перемовин із Північною Македонією та Албанією також не справдилися.

2. Лідери європейських держав продовжують ув'язувати успішну євроінтеграцію із активним реформуванням всередині держав-кандидатів, як впливає із тексту декларації. Основними проблемами, які перешкоджають прогресу у цьому напрямку є: низькі темпи або стагнація реформування держав та становлення демократичних інститутів, проблеми із забезпеченням верховенства права та реформуванням судової системи, корупція та організована злочинність, авторитарні тенденції, а також неврегульовані міждержавні конфлікти [3].

3. ЄС позиціонує себе як найближчий партнер, основний інвестор та донор регіону і очікує від держав-кандидатів належного визнання та транслювання масштабу цієї допомоги. У контексті спільної для країн стратегічної орієнтації Брюссель наполягає на поглибленні співпраці та посиленні координації із Спільною зовнішньою політикою та політикою безпеки ЄС. Додатковим стимулом такої інтенсифікації виступають спільні безпекові виклики, зокрема гібридні загрози, дезінформація, кіберзагрози та незаконна міграція, тероризм, організована злочинність [2].

4. Основним досягненням саміту стало затвердження чергового пакету фінансово-економічної допомоги вказаним країнам у розмірі 60 мільярдів євро на сім років через низку програм під егідою Європейського Інвестиційного Партнерства, а також 600 мільйонів євро через Інструмент передвступної допомоги. З урахуванням анонсованого у липні траншу розміром у 500 мільйонів євро через той же інструмент сукупна фінансова допомога до кінця 2021 року складатиме 1,1 мільярдів євро. У цьому контексті слід відмітити продовження тенденції, закладеної ще під час Загребського саміту 2020 року, а також акценту на цільовому використанні коштів з прицілом на пріоритети та цілі «Зеленого порядку денного для Західних Балкан» [2].

5. ЄС закликав «балканську шістку» до утворення спільного регіонального ринку, як було заявлено під час саміту Берлінського процесу у Софії 2020 року. Разом з тим очікується посилення інтеграції ринків ЄС та вказаних держав із особливим акцентом на розвиток транспорту та комунікацій як основи соціально-економічної інтеграції [2].

Поза рамками декларації слід відмітити низку зустрічей, які відбулися у ході саміту. Зокрема, було проведено раунд переговорів між прем'єр-міністром Північної Македонії Зораном Заєвим та президентом Болгарії Руменом Радевим щодо розв'язання кризи у двосторонніх відносинах, пов'язаної із суперечками навколо історичної спадщини, мовних питань та самоідентифікації, у результаті чого Болгарія блокує початок переговорів щодо вступу Північної Македонії до ЄС [1; 4]. Оскільки Албанія та Північна Македонія, з позиції Брюсселя, повинні починати переговори разом, вето Софії блокує і Тірану.

Зустріч між президентом Сербії Александром Вучичем та прем'єр-міністром Косово Албіном Курті також завершилася безуспішно, що є особливо репрезентативним на фоні нещодавнього загострення ситуації на кордоні між державами, а також ключової перешкоди на шляху євроінтеграції названих держав – невизнання Сербією незалежності Косово [4].

При формальному збереженні курсу Брюсселя на інтеграцію шести балканських країн відсутність у заяві за результатами саміту конкретики щодо часових рамок вступу країн-кандидатів або початку переговорів свідчить про стагнацію політики розширення ЄС. До причин цього можна віднести як причини структурного характеру (криза політики розширення, відмінні підходи і позиції держав-членів щодо порядку розширення, його необхідності, переваг та загроз, перевизначення глобальної ролі ЄС [3]), так і сучасну політичну кон'юнктуру [5].

ЄС продовжує опиратися на фінансово-економічні інструменти та є основним донором і інвестором регіону – реальним для балканських держав результатом є надання чергового пакету фінансової допомоги.

Разом із тим, держави-кандидати Західних Балкан не є послідовними у виконанні Копенгагенських критеріїв та реформуванні критичних для процесу інтеграції секторів відповідно до стандартів Союзу. Не менш актуальними залишаються міждержавні конфлікти територіального (Сербія-Косово) та ідентичнісного (Болгарія-Північна Македонія) характеру.

ЄС очікує від західнобалканських країн-кандидатів активізації координації у контексті Спільної зовнішньої політики та політики безпеки навіть до вступу, підкреслюючи своє прагнення у незмінності стратегічної орієнтації вказаних держав, особливо у контексті активної присутності у регіоні Російської Федерації, КНР та Туреччини, а також спільних для ЄС і регіону загроз [4].

Таким чином, у короткостроковій перспективі результати саміту ЄС-Західні Балкани 2021 є неоднозначними і не демонструють якісну зміну політики ЄС щодо розширення на Західні Балкани.

Список використаних джерел

1. EU-Western Balkans Summit 2021: As it happened [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://europeanwesternbalkans.com/2021/10/06/eu-western-balkans-summit-2021-live/>.
2. Brdo Declaration, 6 October 2021 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/10/06/brdo-declaration-6-october-2021/>.
3. Какие уроки должен извлечь Киев из саммита ЕС—Западные Балканы? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zn.ua/international/kakie-uroki-dolzhen-izvlech-kiev-iz-sammita-eszapadnye-balkany.html>.
4. Sabine Siebold and Ivana Sekularac, Robin Emmott. EU restates Balkan membership guarantee but won't say for when [Електронний ресурс] / Sabine Siebold and Ivana Sekularac, Robin Emmott – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.reuters.com/world/europe/despite-french-push-eu-leaders-divided-over-common-defence-strategy-2021-10-06/>.

5. Where do Western Balkan nations stand with their EU membership bids?

[Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу:

<https://www.euronews.com/2021/10/05/eu-facing-crisis-of-credibility-in-western-balkans-as-leaders-meet-for-regional-summit>.

*Біляк А.Я.**

**«М'яка сила» як інструмент створення позитивного іміджу
держави у світі**

Вплив «м'якої сили» на міжнародні відносини можна простежити від найдавніших часів, адже ще в Стародавньому світі монополія на виробництво шовку створювала імідж Китаю, у добу Середньовіччя католицька церква широко поширювала свій вплив у Європі завдяки популярності Святого престолу, в епоху Відродження Італія прославилась своїми першими ранніми митцями Ренесансу, зокрема, Леонардо да Вінчі, Мікеланджело, Рафаель і таких прикладів можна назвати безліч. Такі приклади показують широке використання «м'якої сили» для просування іміджу держави, але в ті часи такого терміну ще не існувало. Сформував розуміння і пояснення концепції «м'якої сили» тільки наприкінці «холодної війни» ХХ ст. професор Гарвардського університету Джозеф Най. За його визначенням: ««М'яка сила» – це здатність досягати своїх цілей через привабливість в очах інших, а також вміння змінювати поведінку інших без засобів прямого примусу» [1]. Сьогодні цей інструмент зовнішньої політики використовує більшість держав, а особливо провідні світові лідери, такі як США, Китай, Японія, країни-члени ЄС.

«М'яка сила» – це кращий спосіб просувати свої інтереси, ніж постійне нарощення військової могутності, бо її ефект довготривалий, а набір інструментів дуже великий. «М'яка сила» має багато складових: дипломатія (кількість посольств і консульств у країні і за кордоном, підписані договори про співпрацю у різноманітних сферах), управління (демократичні інститути, цінності, наявність аналітичних центрів), культура (туризм, кіно, література, музика), освіта (програми обміну, конкурентоспроможні університети), бізнес та інновації (інвестиції, технології, інформаційна сфера, доступ до інтернету), а

* Студентка 2 курсу спеціальності «Міжнародні відносини»
Львівського національного університету імені Івана Франка
Кандидат політичних наук, доц. Теленко О.М

також спорт, кухня [2]. Як ці інструменти використовуються державами варто розглянути на прикладах, які є доказом їхньої ефективності.

Освітня політика один із найвпливовіших інструментів «м'якої сили», і провідні держави намагаються привабити молодих людей здобувати освіту в їх школах, університетах. Для цього уряди засновують стипендії на навчання для іноземців, створюють спеціальні програми академічного обміну. ЄС започаткував проєкт Erasmus у 1986 р., завдяки якому тисячі студентів, аспірантів та викладачів мають змогу отримати стипендію для навчання, стажування в закордонному вузі протягом одного семестру. Не відстають і США, де завдяки таким програмам, як FLEX, Fulbright, Global UGRAD навчається більше 1 млн іноземців [3]. Китай для того, щоб поширювати свою мову в 2004 р. заснував перший «Інститут Конфуція». Зараз таких інститутів налічується більше 500 по всьому світу і за допомогою них іноземці можуть не тільки вивчити спрощений варіант китайської мови – мандарин, а й дізнатись більше про традиції, історію, культуру цієї країни [4].

Іншою сферою, де активно діє «м'яка сила» є культура. Як зазначав, Дж. Най «неспроможність СРСР створити власного Елвіса» [5] була однією з причин поразки в «холодній війні», адже в час глобалізації культурний вплив має дуже велике значення, і таким чином, коли Голлівуд як кінематографічна імперія США створює фільми, які показують і пропагують американський спосіб життя, то очевидним є те, що все більше людей захоплюються «великою американською мрією» і прагнуть переїхати в США, які тільки сприяють імміграції іноземців завдяки програмі «Green Card». Індія, за прикладом США, теж використовує кіно, а саме фільми зняті у Боллівуді, щоб просувати свій позитивний імідж у світі. Цікавим є спосіб скандинавських країн, адже за останні роки їхній принцип життя lagom став новим трендом, який пропагує мінімалізм та поміркованість, і таким чином приваблює все більше туристів відвідати північні країни і навіть залишитись там для постійного проживання. Культурним маркером Японії є стратегія «Cool Japan», яка складається з аніме, манги, японської моди, кіно, J-

пор, J-rock, популярних комп'ютерних та відеоігр, національної кухні, а саме такої страви як суші, і звичайно побутової техніки Sony [6].

Важливим інструментом «м'якої сили» є інвестиції, гуманітарна допомога, позики, які США використовували ще в часи Другої світової війни як програму ленд-лізу, а в повоєнний час – план Маршалла. Сьогодні допомога провідних держав країнам, що розвиваються є ефективним способом поширити свій економічний вплив. Якщо розглянути країни Латинської Америки то їхніми найбільшим інвесторами є США, але щоб просунути свій імідж за межі Азії Китай також допомагає цим країнам, швидко реагуючи на їхні проблеми, як наприклад, допомога у розмірі 5 млн. дол. для подолання «свинячого грипу» в Мексиці [4]. Завдяки інвестиціям з'явилися на економічній арені «азійські тигри», а саме: Сінгапур, Гонконг, Тайвань, Республіка Корея, - головними інвесторами яких є вже вищезгадані США, Китай та Японія.

Отже, як видно з наведених прикладів, держави активно використовують найрізноманітніші інструменти «м'якої сили» для просування свого іміджу, поширення свого впливу. У час стрімкої глобалізації таку стратегію можна вважати найбільш правильною, адже завдяки впізнаваності та привабливості, яку держава може здобути через «м'яку силу» їй вдається досягнути власних цілей та забезпечити втілення власних інтересів.

Список використаної літератури:

1. Nye J.S. Soft Power: The Means to Success in World Politics. 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=x5Q5DgAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=inauthor:%22Joseph+S+Nye+Jr%22&hl=uk&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

2. Галларотти Д.М. Как измерять мягкую силу в международных отношениях. – Полис. Политические исследования. 2020. №1. С. 89-103. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.politstudies.ru/files/File/2020/1/Polis-2020-1-Gallarotti.pdf>

3. Антюхова Е.А. Образование в политике мягкой силы. – Полис. Политические исследования. 2019. №2. С. 123-136. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://mgimo.ru/upload/iblock/c61/ОБРАЗОВАНИЕ%20В%20ПОЛИТИКЕ%20МЯГКОЙ%20СИЛЫ%20США.pdf>

4. Шевчук О.М. Стратегія «м'якої сили» КНР на початку ХХІ століття. – Наукові праці, Вип. 150, Т. 162. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2011/162-150-19.pdf>

5. Корнійчук Ю.Ю. Культура як «м'яка сила» в концепції зовнішніх відносин Джозефа Ная. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/18080/1/Korniychuk.pdf>

Наумов А.О. «Мягкая сила» страны восходящего солнца. – Международные отношения. № 2. 2016. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://nbpublish.com/library_get_pdf.php?id=37623

*Боровіков О.О.**

Зворотна сторона AUKUS: загрозна політика Франції щодо нового альянсу

15 вересня 2021 року Сполучені Штати Америки, Великобританія та Австралія оголосили про створення спільного альянсу з безпеки в Індо-Тихоокеанському регіоні — AUKUS [1].

Це новий тристоронній стратегічний оборонний союз, що в першу чергу дозволить Австралії вперше будувати атомні підводні човни з використанням технологій, що надані Сполученими Штатами Америки. Крім того, цей альянс охоплюватиме сферу штучного інтелекту, кіберпростору та квантових технологій. Передбачається, що він повинен стати одним з найпотужніших оборонних договорів для Австралійського Союзу за останні десятиліття.

* Студент, II курс, «міжнародні відносини»

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Науковий керівник: канд.політ.наук, ас. Гавриленко І. І.

Однак, новий оборонний пакт призвів до суперечки з Францією, що втратила угоду з Австралією про будівництво дванадцяти підводних човнів на суму понад 50 мільярдів євро. “Це удар у спину. Це одностороннє, жорстоке, непередбачуване рішення, яке багато в чому нагадує те, що робив пан Трамп,” – дав коментар міністр Європи і закордонних справ Франції Жан-Ів Ле Дріан для радіо France Info [2].

Наразі відносини між Францією та Австралією серйозно зіпсовані. Французька дипломатія дійсно показує свою глибоку незадоволеність і відчуття зради щодо своїх союзників і партнерів. Справжнім шоком стала заява Франції про відкликання своїх послів в Сполучених Штатах Америки і в Австралійському Союзі для консультацій в знак протесту проти створення нового оборонного альянсу. Крім того, посольство Французької Республіки у Вашингтоні скасувало сплановану урочисту подію на честь американо-французького союзу часів американської революції. Пан Ле Дріан дав зрозуміти, що його країна сприймає дії Сполучених Штатів та Австралії як серйозне порушення довіри між країнами [3].

У свою чергу, держсекретар США Ентоні Блінкен спробував зменшити конфлікт між країнами, підкресливши важливість Франції як американського партнера у Індо-Тихоокеанському регіоні. Високопоставлений американський дипломат наголосив, що Сполучені Штати підтримують “європейські країни, які відіграють важливу роль в Індо-Тихоокеанському регіоні”, додавши, що США прагнуть знайти будь-яку можливість для поглиблення трансатлантичного співробітництва із Францією [4]. До того ж, виступаючи у Вашингтоні, пані міністр закордонних справ Австралійського Союзу Меріс Пейн підкреслила, що Австралія розуміє “розчарування” Франції і сподівається співпрацювати з країною, щоб переконатися, що обидві сторони розуміють “цінність, яку Австралія надає двостороннім відносинам” [4].

Вважається, що така бурхлива реакція Франції також має на меті збільшити роль держави в домовленостях про належну компенсацію її як економічних, так і моральних втрат. Однак Париж повинен бути обережним, адже немає сенсу

гальмувати дискусії щодо угоди про економічне партнерство між Європейським Союзом та Австралією, яка буде взаємовигідною та слугуватиме зміцненню позицій ЄС, зокрема і Франції, в Індо-Тихоокеанському регіоні та за його межами [5].

Безумовно, AUKUS ускладнить життя прихильникам атлантизму та амбітної французької політики в Індо-Тихоокеанському регіоні. Крім того, це зміцнює позиції скептиків, які з самого початку поставили під сумнів індо-тихоокеанську стратегію Франції, побоюючись недооцінити потенціал Сполучених Штатів та загрузнути в конфліктній політиці Америки щодо Китаю. Проте зобов'язання Франції в Індо-Тихоокеанському регіоні не ослабнуть, оскільки держава має значні суверенні інтереси в регіоні.

Щодо покращення відносин між країнами, експерти закликають Сполучені Штати насамперед не панікувати. Париж і Вашингтон регулярно стикаються з серйозними двосторонніми потрясіннями, найсерйознішим з яких було вторгнення США до Іраку в 2003 році, яке відбулося всупереч прямому запереченню Франції. Для подолання протиріч в новому конфлікті можна було б розпочати серйозні переговори на найвищому рівні про обмін розвідданими і промислове співробітництво в Індо-Тихоокеанському регіоні [6].

Ще одним хорошим рішенням для США у питанні врегулювання конфлікту могло б стати стримування Франції у намаганні “пограти м’язами” в рамках Європейського Союзу і НАТО. Важливо дати Франції час охолонути і підтримувати діалог за прямими двосторонніми каналами, коли держава буде готова до такого кроку. Це повинно стати пріоритетом двосторонніх відносин.

Можна припустити, що з часом партнерські відносини відновляться. Австралія є важливим сусідом для заморських територій Франції в південній частині Тихого океану, оскільки обидві країни, разом з Новою Зеландією, пов'язані механізмами безпеки для координації гуманітарної допомоги та ліквідації наслідків стихійних лих у цьому регіоні [7].

Імовірно, потепління у відносинах Франції зі Сполученими Штатами та Австралією настане вже незабаром. На початку жовтня 2021 року посли

Французької Республіки, як в Сполучених Штатах Америки, так і в Австралійському Союзі повернулися до виконання своїх службових обов'язків [8][9]. Варто продовжувати спостерігати за ситуацією, що розгортається навколо нового тристороннього альянсу AUKUS і сподіватися на стрімке покращення взаєморозуміння між союзниками.

Список використаних джерел та літератури

1. JOINT LEADERS STATEMENT ON AUKUS [Електронний ресурс] // Prime Minister of Australia. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pm.gov.au/media/joint-leaders-statement-aukus> (дата звернення: 18.10.2021).
2. Jean-Yves Le Drian dénonce "un coup dans le dos" après la rupture du contrat des sous-marins par l'Australie [Електронний ресурс] // France Info. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://www.francetvinfo.fr/economie/emploi/metiers/armee-et-securite/rupture-du-contrat-des-sous-marins-par-l-australie-c-est-un-coup-dans-le-dos-denonce-jean-yves-ledrian_4770743.html (дата звернення: 18.10.2021).
3. French officials continue PR tear over U.S.-Australia submarine deal [Електронний ресурс] // Axios. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.axios.com/france-criticizes-us-australia-submarine-deal-6742b279-9a52-42b7-897d-573eb246c5ab.html> (дата звернення: 18.10.2021).
4. Secretary Antony J. Blinken, Secretary of Defense Lloyd Austin, Australian Foreign Minister Marise Payne, and Australian Defence Minister Peter Dutton At a Joint Press Availability [Електронний ресурс] // U.S. Department of State. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-secretary-of-defense-lloyd-austin-australian-foreign-minister-marise-payne-and-australian-defence-minister-peter-dutton-at-a-joint-press-availability/> (дата звернення: 18.10.2021).
5. EU-Australia trade deal runs aground over submarine furor [Електронний ресурс] // Politico. – 2021. – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.politico.eu/article/eu-australia-trade-deal-runs-aground-over-submarine-furor/> (дата звернення: 18.10.2021).

6. Experts react: The AUKUS deal has shaken the transatlantic alliance. What should the US and its allies do now? [Електронний ресурс] // Atlantic Council. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/experts-react-the-aukus-deal-has-shaken-the-transatlantic-alliance-what-should-the-us-and-its-allies-do-now/> (дата звернення: 19.10.2021).

7. The FRANZ Arrangement [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mfat.govt.nz/assets/Aid-Prog-docs/NZDRP-docs/Franz-Arrangement-Brochure.pdf> (дата звернення: 18.10.2021).

8. Crise des sous-marins : L'ambassadeur de France fait son retour à Washington [Електронний ресурс] // 20 minutes. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.20minutes.fr/monde/3136659-20210930-crise-sous-marins-ambassadeur-france-fait-retour-washington> (дата звернення: 19.10.2021).

France sending envoy back to Australia to redefine relationship [Електронний ресурс] // Reuters. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.reuters.com/world/europe/france-send-its-ambassador-back-australia-after-row-2021-10-06/> (дата звернення: 19.10.2021).

*Борсук Ю.А.**

Японо-американський союз як запорука безпеки в Індо-Тихоокеанському регіоні

Японсько-американський альянс є, мабуть, найважливішим двостороннім союзом у світі. Також він є мабуть одним з найбільш незрозумілих. Іноді сприймається як побічна домовленість, згідно з якою Японія надає гроші та землю та отримує гарантії безпеки у відповідь, альянс Японія-США насправді є динамічним партнерством між двома найпередовішими і найпотужнішими збройними силами світу, урядами та економіками. Історично альянс

* Студент 2 курсу магістратури спеціальності «Міжнародні відносини»
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин
Коновалова Марта Валеріївна, кандидат наук з державного управління, доцент

еволюціонував з забезпечення безпеки Японії, до забезпечення безпеки в регіоні. Питання безпеки в Індо-тихоокеанському регіоні є актуальним особливо з боку інтересів японо-американського альянсу та наявності багатьох загроз з боку таких держав як КНДР, КНР, та Росія. В роботі будуть розглянуті основні характеристики японо-американського альянсу, питання залучення нових союзників в тихоокеанському регіоні, проблема “Blue Pacific”, зацікавленість АСЕАН в співпраці з альянсом та нагальні виклики на які слід звернути увагу.

Японо-американський альянс був та є ядром миру, безпеки та процвітання в Індо-Тихоокеанському регіоні та у всьому світі протягом шести десятиліть. Виклики, з якими стикається альянс включають: стримування глобальної пандемії COVID-19, боротьбу зі зміною клімату, зміцнення демократії та прав людини, сприяння вільній та чесній торгівлі та протидію згубним впливам та провокаціям КНР в Азії та у всьому світі. Американський та японський народ поділяють глибоко вкорінені цінності захисту свободи, відстоювання економічних та соціальних можливостей та інклюзивності, відстоювання прав людини, поваги до верховенства права та гідного ставлення до кожної людини.

На відміну від 1945 року, сучасні тихоокеанські стратегії залежать від чотирнадцяти острівних держав, які стали незалежними з 1962 року, а також групи островів, які все ще різними способами пов'язані з колишніми колоніальними державами.[1] Цей складний регіон, який з 2017 року ідентифікується як «Blue Pacific», створює додаткові виклики для Сполучених Штатів і Японії, в їх шляху встановлення безпечного простору.[2]

Починаючи з 2006 р., гостре залучення Китаю в Тихому океані призвело до переорієнтації США та Японії в цьому регіоні.[3] З тих пір ця ситуація тільки загострюється. У 2018 році грандіозні стратегії США та Японії стали більш переплетеними і були сформульовані як Вільний і відкритий Індо-Тихоокеанський регіон, який базувався на союзах з односторонніми, особливо з демократіями Індії, Австралії та Нової Зеландії.[4] Вирішення проблем, викликаних вливанням коштів, отриманих від китайської ініціативи «Один пояс,

один шлях» на островах, також було пріоритетом Японії та США, оскільки обидві країни пообіцяли збільшити фінансові зобов'язання з 2018 року.[5]

Тим часом загальнорегіональна підтримка в «Блакитному тихоокеанському регіоні» нахилена в бік Китаю. Завдяки фінансуванню «Один пояс, один шлях» Китай отримав дипломатичне визнання від більшості країн-партнерів, і лише чотири країни залишились, які визнають Тайвань. Перехід Кірібаті та Соломонових островів до дипломатичної когорти Китаю у вересні 2019 року призвів до негайних і тривожних подій. У жовтні 2019 року стало відомо, що Китай намагається орендувати весь острів Тулагі на Соломонових островах.[6] У червні 2020 року був переобраний прокитайський президент Кірібаті Танеті Маамау, який шокував навіть власну партію, несподівано змінивши свою вірність до Китаю. Ці події були описані як "переломний момент в експансії Китаю через Тихий океан до Латинської Америки".

Стратегію Китаю «перлинова нитка» та ініціативу «Один пояс, один шлях» можна розглядати як перевтілення сфери спільного благополуччя Великої Східної Азії, яку Японія запроваджувала до 1942 р і вони є значною мірою викликами, що стоять перед США та Японією в Тихому океані.

Однією з ключових дипломатичних ролей Японії є співпраця з партнерами АСЕАН для посилення безпеки та співробітництва в регіоні.

У той час як держави АСЕАН разом з регіональними партнерами, такими як Австралія та Нова Зеландія, вміло розробляють дипломатичні рішення щодо проблем біженців, торгівлі та розвитку, АСЕАН все більше звертає увагу на Японо-американський альянс, та як вони протистоять відвертому вторгненню Китаю на острови та рибальські промисли.

Не маючи можливості протистояти Пекіну у військовому вимірі, держави АСЕАН звертаються до Японії та Сполучених Штатів, щоб відновити стабільність у регіоні як одна команда. Між військовими силами Японії, США, Австралії та країн АСЕАН було проведено багато спільних навчань, їх частота та масштаб зростають із посиленням загрози з боку Китаю.[7]

Таким чином, питання безпеки гостро постає на порядку денному в Індо-Тихоокеанському регіоні в політиці як Японії так і США. Проблема острівних держав Тихого Океану та їх залежності від Китаю, хоч і залишається недостатньо дослідженою, однак є досить небезпечною в довгостроковій перспективі. Японо-американський альянс діє як ядро, навколо якого об'єднуються різноманітні союзники як АСЕАН, так і Австралія, Нова Зеландія, Південна Корея, Індія і т.д. Усі проблеми безпеки є важливими, однак певні з них постають гостріше за інші, а саме:

Протидія агресивним діям КНР та фактично формування такої собі опозиції в лиці Японо-американського альянсу та їх союзників, які пропонують альтернативні стратегії розвитку.

Ракетне питання КНДР гостро стоїть на порядку денному в першу чергу у японців, і далі вже як і в американців, так і в китайців та корейців. Нещодавні нові запуски в Японське море лише додали масла до вогню. [8]

Питання північних територій також є в авангарді проблем, особливо враховуючи нещодавні заяви прем'єра Японії про необхідність врегулювання цього питання, і що воно має бути вирішене саме цим поколінням.[9]

Список використаних джерел

1. <https://www.forumsec.org> – діяльність “Blue Pacific”, члени та «малі острови».
2. <https://www.forumsec.org/pacific-regionalism/> - Тихоокеанський форум, прийняв ідентичність Blue Pacific у 2017 році, щоб «вести колективні дії на підтримку нашого бачення» для тихоокеанського регіону.
3. <https://www.mofa.go.jp/> - "Конкуренція Японії та Китаю на Тихоокеанських островах", The Diplomat, 30 квітня 2020 р. Доступні архівні виступи, декларації та інформаційні бюлетені.
4. <https://www.csis.org/analysis/strengthening-us-pacific-islands-partnership> - Емі Сірайт та ін. ін., «Зміцнення партнерства між США та тихоокеанськими островами», Центр стратегічних та міжнародних досліджень, травень 2019 р.

5. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/u-s-japan-joint-statement-advancing-free-open-indo-pacific-energy-infrastructure-digital-connectivity-cooperation> - "Спільна заява США та Японії щодо просування вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону шляхом співробітництва у сфері енергетики, інфраструктури та цифрового зв'язку", 13 листопада 2018 р.

6. <https://www.nytimes.com/2019/10/16/world/australia/china-tulagi-solomon-islands-pacific.html> - "Китай орендує цілий тихоокеанський острів. Його жителі шоковані», New York Times, 16 жовтня 2019 р.

7. <https://www.thedefensepost.com/2019/09/02/us-asean-navy-exercises-aumx/> - військові навчання США та союзників.

8. <https://www.bbc.com/news/world-asia-58963654> - нещодавній запуск ракет від КНДР у води Японії.

<https://www.aninews.in/news/world/asia/japanese-prime-minister-kishida-says-japans-sovereignty-extends-to-southern-kuril-islands20211012112218/> - Прем'єр Кішіда про питання північних територій.

*Вікторов К.В.**

Ініціатива MESA (Middle East Strategic Alliance):

мета та перспективи створення

Важко собі уявити інший регіон у світі, який би стикався з такою кількістю криз як Близький Схід. Починаючи з 1940-х років і продовжуючи сьогодні, жоден рік не проходив без спалахів та загроз насильства, тому не дивно, що сьогодні регіон являє собою епіцентр глобальних проблем безпеки. Поодиноким політичний інцидент на Близькому Сході може призвести до нестримної ескалації агресії, запустивши локомотив жорстоких протистоянь із залученням регіональних, а також позарегіональних держав різного рівня. Такий політичний клімат у регіоні надихнув на ідеї створення такої архітектури колективної

* Студент II курсу магістратури спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії ОП «Дипломатія і міжнародне співробітництво».

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: Ковтун О.Ю., к.п.н., доц. кафедри Міжнародних організацій і дипломатичної служби

безпеки, яка б стримувала вакуум влади, що спричиняв конфлікти та безлад у регіоні. Саме в цьому контексті адміністрація Д. Трампа запропонувала стратегічний альянс на Близькому Сході (MESA) [1].

Б. Обама, розпочавши процес «залишення» Сполученими Штатами Америки Близького Сходу, обравши для своєї близькосхідної політики прагматично-реактивний підхід, що передбачав відповіді на ситуаційні виклики у регіоні та спирався на використання «м'якої сили» [2], не міг передбачити, яку величезну зацікавленість у регіоні матиме його наступник.

У Стратегії національної безпеки США 2017 року (далі – стратегія) лише один Іран згадується 17 разів, причому, у досить негативному контексті. Наприклад: «Сполучені Штати прагнуть до Близького Сходу, який не буде безпечним притулком або розсадником для терористів-джихадистів. Місцем де не буде домінувати будь-яка держава, ворожа Сполученим Штатам (явне посилення на Іран), і який буде сприяти стабільному глобальному енергетичному ринку» [3, с. 48].

Трохи далі зазначається: «Протягом багатьох років взаємопов'язані проблеми експансії Ірану, розпаду держав, ідеології джихадистів, соціально-економічної стагнації та регіональних суперництв викликали потрясіння на Близькому Сході. Сполучені Штати зрозуміли, що ні прагнення до демократичної трансформації, ні залишення регіону не зможуть ізолювати нас від його проблем. Ми повинні бути реалістичними щодо наших очікувань, не дозволяючи песимізму затьмарювати наші інтереси чи бачення сучасного Близького Сходу» [3].

Як було зазначено, саме такий пануючий на той момент політичний клімат призвів до появи у травні 2017 року ідеї створення Близькосхідного стратегічного альянсу – форми партнерства в галузі безпеки між країнами Ради співробітництва Перської затоки, включаючи Бахрейн, Кувейт, Оман, Катар, Саудівську Аравію та Об'єднані Арабські Емірати, з залученням Йорданії та Єгипту [4].

Розроблений Саудівською Аравією проєкт мав на меті розширення партнерства між арабськими країнами регіону та США з метою «протистояння екстремізму, тероризму, досягнення миру, стабільності та розвитку на регіональному та міжнародному рівнях» [4].

Безпекова частина мала включати декілька компонентів:

- Зосередження уваги на можливостях, зокрема передбачалось створення центру з навчання передовим практикам, які включали б теоретичні та практичні модулі з морського судноплавства, протиповітряної оборони, боїв на воді, протидії кібернетичній та асиметричній війні, а також покращення навичок командування та управління.

- Встановлення загальної картини, що включає розробку спільної стратегії, а також системи виявлення загроз.

- Покращення сумісності, включаючи спільні боєприпаси, зброю і здатність працювати разом [4].

З політичної точки зору, MESA для Сполучених Штатів – це інструмент, який би не залишив місця для маневру ані терористам, ані Росії або Китаю. США розраховували на MESA для підтримки своєї «угоди століття» в ізраїльсько-палестинському конфлікті, що покращило б відносини з Ізраїлем, який міг би стати потенційним членом MESA [5].

Щодо економічних та енергетичних сфер взаємодії, то вони здаються менш помітними, ніж оборонні, але не втрачають при цьому свою значущість. За словами міністра закордонних справ Бахрейну: «MESA стимулюватиме торгівлю та прямі іноземні інвестиції між своїми членами» [6]. Фактично, економіка та енергетика допомагають розбавити політичну та військову ідентичність MESA, вони заохочують менш багаті та скептично налаштовані до об'єднання арабські держави побачити перспективу від членства в альянсі. Завдяки економічній опорі MESA стане місцем планування та координації регіонального економічного розвитку та інтеграції енергетичного сектору за сприяння таких американських агентств, як Корпорація приватних інвестицій за кордоном

(ОПІС), Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та офісу торгового представника США (USTR) [5].

Попри перспективність MESA, Єгипет першим відмовився від участі у 2019 році, оскільки сумнівався в серйозності ініціативи. Єгипетський уряд не зрозумів плану майбутнього існування та через небезпеку того, що MESA збільшить напруженість з Іраном, вирішив піти відразу [7].

Підсумовуючи, зазначимо, що незалежно від повільного розвитку, який також ускладнений століттями недовіри між регіональними країнами, а також відсутністю спільної оцінки загроз та триваючими суперечками в регіоні – ініціатива MESA є доволі перспективною. Для досягнення успіху США повинні подвоїти свої зусилля, щоб покласти край суперечці в Перській затоці; обґрунтувати необхідність MESA, сфокусуватись на питаннях безпеки, енергетики та економіки; приділити більше уваги підвищенню військового потенціалу, а не підкреслювати загрози; і залучати Конгрес до ухвалення рішень та їх реалізації, коли це доречно. Тому, можливо, вже за президентства Дж. Байдена ми зможемо побачити новий альянс в дії.

Список використаних джерел

1. Jouna Khaldoun (2021, March 22). The Middle East Strategic Alliance (MESA): Another Brick in the Wall? Buc Centre for global affairs. Retrieved from <https://buc.edu.eg/wp-content/uploads/2021/07/5-The-Middle-East-Strategic-Alliance.pdf>

2. Скороход Ю. С. (2016). Близькосхідна політика адміністрації Барака Обами. American History & Politics. – URL: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/wp-content/uploads/2017/01/Скороход-Ю..pdf>

3. National Security Strategy (2017, December). Retrieved from <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>

4. C. Todd Lopez (2019, April 30). Middle East Strategic Alliance Effort Aimed at Stabilization. U.S. Department of Defense. Retrieved from

<https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/1829790/middle-east-strategic-alliance-effort-aimed-at-stabilization/>

5. Yasmine Farouk (2019, February 08). The Middle East Strategic Alliance Has a Long Way To Go. Carnegie Endowment for international peace. Retrieved from <https://carnegieendowment.org/2019/02/08/middle-east-strategic-alliance-has-long-way-to-go-pub-78317>

6. Sh Khalid bin Ahmed Al Khalifa (2018, October 27). 14th Middle East security summit. The IISS Manama dialogue. Retrieved from <https://www.iiss.org/-/media/images/dialogues/md/md-2018/documents/final/second-plenary-session--khalid-bin-ahmed-al-khalifa-iiss-2018.ashx?la=en&hash=8DE16C70DDEF7799B2069213370D727CDBDB100A>

7. S. Kalin and J. Landay (2019, April 11). Exclusive: Egypt withdraws from U.S.-led anti-Iran security initiative – sources. Reuters. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-usa-mesa-egypt-exclusive-idUSKCN1RM2WU>

*Зарічанська К.О.**

Вибухи у Врбетіце 2014 року і російсько-чеський дипломатичний конфлікт

Дипломатичний конфлікт Чеської Республіки та Російської Федерації став чи не наймасштабнішим у розголосі за останні півроку. Поєднуючи аспекти ядерної політики та безпеки загалом, питання вибухів у Врбетіце 2014 року стало точкою об'єднання багатьох європейських держав, продемонструвало спільність дипломатичної реакції на порушення РФ основоположних постулатів міжнародного права.

Події, що призвели до дипломатичного конфлікту, відбулися у прикордонному селі Врбетіце, що межує зі Словаччиною. Вибух складу № 16, де знаходилося 50 тон боєприпасів, на території колишнього армійського комплексу призвів до страшних наслідків: самі склади були зрівняні із землею,

* Студентка, 1 курс МВ
Інститут міжнародних відносин

двоє співробітників загинули на місці, а вибухова хвиля досягала кілометрів околиці із цивільним населенням.

У 2014 році не було достатньо доказів через те, що склади були повністю зруйновані, тому у 2015 році справу закрили. Все змінилося 17 квітня 2021 року із заявою прем'єр-міністра Андрея Бабіша на одній із конференцій про те, що, співробітники російської спецслужби ГРУ були причетні, згідно з висновками чеських сил безпеки, до вибуху комплексу боєприпасів у Врбетіце у 2014 році [1].

Розслідування цієї резонансної справи проводилися також спільно ресурсами Bellingcat, Der Spiegel, Respekt і The Insider. Ними було встановлено, що операція ГРУ, яку чеська влада пов'язала з вибухом складу боєприпасів у Врбетіце 16 жовтня 2014 року, включала щонайменше шість оперативників з підрозділу 29155 ГРУ під керівництвом її командира, генерал-полковника Андрія Авер'янова. В операції також брали участь щонайменше два офіцери ГРУ, які подорожували під дипломатичним прикриттям до Будапешта, приблизно за п'ять годин їзди від складу боєприпасів, незадовго до вибухів.

У відповідь на виявлення причетності Росії до вибухів, Прага вислала вісімнадцять співробітників російського посольства, яких чеські чиновники визнали такими, що працюють або на ГРУ, або на Службу Зовнішньої Розвідки (СЗР). Посольство було «реліквією» часів холодної війни, де близько 120 росіян користувалися дипломатичним імунітетом – це удвічі більше, ніж у США. Навіть після скорочення посольство Росії залишається на сьогодні найбільшим у Празі, що ні політично, ні економічно не є виправдано, враховуючи, що Росія є лише дванадцятим за величиною торговим партнером Чехії [2].

Відповідь Москви була непропорційною та ескалаторною: вона, по суті, паралізувала дипломатичну місію Чехії, наказавши виїхати двадцятьом співробітникам посольства, включаючи заступника голови місії, залишивши посольство лише з сімома дипломатами та двадцятьма п'ятьма адміністративними працівниками. «Ми будемо вживати заходів у відповідь, які змусять авторів цієї провокації повністю усвідомити свою відповідальність за

руйнування фундаменту нормальних зв'язків між нашими країнами», – так Міністерство зовнішніх справ Росії прокоментувало свої дії. Ба більше, Кремль офіційно наголошує на причетності впливу США на рішення чеського уряду в цьому питанні. «У своєму бажанні догодити США на тлі нещодавніх санкцій США проти Росії, чеська влада випередила своїх господарів через цей ставок у цьому плані», - заявили у Держдепі [3].

В той же день, коли чеським урядом було оголошено про причетність Росії до вибухів у Врбетіце і, як наслідок, про вислання вісімнадцяти російських дипломатів, посольство США в Празі підтримало рішення Чеської Республіки. Таке ж схвалення було з боку міністра закордонних справ Великої Британії Домініка Рааб – у цьому випадку варто згадати про замах на Сергія Скрипаля у Солсбері, що теж певною мірою відіграло свою роль.

Чи не першою державою, що у знак підтримки Чехії вислала російських дипломатів була Словаччина. Латвія, Литва, Естонія, Болгарія та Румунія також вирішили проявити свою солідарність. До них доєдналися також Канада та Польща [4].

Аби приблизно оцінити масштаб цієї події, варто згадати про найбільший дипломатичний конфлікт історії: рішення екс-президента США Рональда Рейгана про вислання вісімдесяти радянських чиновників із США у 1986 році. Якщо взяти до уваги, що більше вісімдесяти російських співробітників з дипломатичним імунітетом мають виїхати з Праги в контексті вибухів у Врбетіце, то можна дійти однозначного висновку, що Чеська Республіка не лише наближається, але й перевершує показник 1986 року.

Міністерство фінансів Чехії вимагатиме фінансової компенсації за результат вибуху, який оцінюється приблизно в 1 млрд чеських крон. Крім того, Чеська Республіка зараз не розглядатиме заявку російського Росатому в рамках тендерного процесу на будівництво нового атомного блоку на електростанції Дуковани. Віце-прем'єр-міністр та міністр промисловості Карел Гавличек заявив журналістам, що «Росатом» виключено з процедури оцінки безпеки, яка продовжує фактичний тендерний процес [5].

Аналізуючи вищенаведені факти, можна дійти висновку, що події у Врбетіце можуть певною мірою змінити подальший вектор чесько-російських відносин. Спільна реакція міжнародної спільноти на порушення національної безпеки Чеської Республіки спецслужбами Російської Федерації продемонструвала політичну та дипломатичну єдність країн ЄС та США. Хоч й економічні зв'язки з Росією все ще залишаються на тому ж рівні, проте подальша ескалація конфлікту в майбутньому може призвести до переосмислення не лише Чехією, але й іншими державами свого бачення співпраці з РФ. У подальшому внаслідок загострення дипломатичного конфлікту між Російською Федерацією та Чеською Республікою можна буде спостерігати кризові явища у питаннях ядерної політики.

Список використаних джерел:

1. Respekt // BELLINGCAT A RESPEKT: ZA VÝBUchem VE VRBĚTICÍCH JE ŠEST ČLENŮ RUSKÉHO KOMANDA VČETNĚ JEHO VELITELE <https://www.respekt.cz/agenda/bellingcat-a-respekt-za-vybuchem-ve-vrbeticich-je-sest-clenu-ruskeho-komanda-vcetne-jeho-velitele>
2. The Atlantic Council // Czechmate? What's behind the downward spiral in Czech-Russian relations <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/czechmate-whats-behind-the-downward-spiral-in-czech-russian-relations/>
3. Der Spiegel // Russland kündigt Tschechien »Vergeltung« an <https://www.spiegel.de/ausland/russland-droht-tschechien-nach-ausweisung-von-diplomaten-mit-vergeltung-a-db04c07d-bbac-4eb0-937b-e9e97d558d12>
4. Respekt // VRBĚTICE: KDO JINÝ NEŽ MY BY MĚL BÝT SOLIDÁRNÍ, ŘÍKÁ SLOVENSKÝ MINISTR ZAHRANIČÍ <https://www.respekt.cz/rozhovor/kdo-jiny-nez-my-by-mel-byt-solidarni-rika-slovensky-ministr-zahranici>
5. Radio Prague International // Babiš: Deadly Russian operation at Czech munitions store not act of state terrorism - <https://english.radio.cz/babis-deadly-russian-operation-czech-munitions-store-not-act-state-terrorism-8715271>

Future challenges of European cross-border cultural cooperation during Interreg VI: a Dutch-German example

The Kingdom of the Netherlands and the Federative Republic of Germany take part in numerous cross-border cooperation initiatives since the 1950s. Within Interreg – a European financial instrument, supported by the European Regional Development Fund [1] – the two countries collaborate in a German-Dutch program [2]. Interreg follows the overarching policies of the European Union, therefore a new financial period of 2021-2027 means that the programs are updated as well. The latest rendition of Interreg is now the 6th period, and goals for the German-Dutch program were presented in September [3]. The following questions arise: How do these goals impact cultural cross-border projects? What do the changes signify for the future direction of the cooperation? Moreover, what role does the COVID-19 pandemic play?

Let us look at the cross-border projects first. According to an Impact Evaluation report, published in May 2019 [4], Interreg V A Germany-Netherlands was quite effective in reaching its goals. However, it did not seem to have achieved the planned numbers of people visiting cross-border cultural attractions. Therefore, a cultural exchange bar was perhaps set too high at the time. Even so, the progress in giving cross-border advice has been more remarkable, paired with the high cost-effectiveness of the other projects. Such information-disseminating effort is sure to be useful in case of a crisis, if well-established beforehand.

In 2020, the advent of the pandemic has hampered cultural cooperation in Europe. It is because the creative sector is quite precarious and dependent on external financing, so any societal shock is putting culture at risk [5]. A certain such shock was the closure of 37 out of 39 Schengen Area borders [6]. Did the high cost-effectiveness and overall capacity of Dutch-German cooperation help in withstanding the negative impact or were the previously ambitious targets made even more unattainable?

* студент II курсу магістратури освітньої програми «Дипломатія і міжнародне співробітництво»
НН Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Шинкаренко Т.І., к.і.н, доц. кафедри Міжнародних організацій і дипломатичної служби

To this end, the Dutch-German border stayed open, and their cultural cooperation is listed among the least impacted [7]. However, in 2021 no subsidies have been made available for cultural projects, and this year has been named the "gap year" [8]. What does this mean for the beginning of a new programming period?

In September 2021, a presentation unveiled the priorities for Interreg VI [3]. Many changes concern the cultural component. For example, the old second priority of socio-cultural cohesion has been split into two new ones, respectively the third and the fourth. The fourth priority's second goal is building interpersonal trust and community activities. A new focus theme concerns integration, the job market, and education. There are also new challenges set out: creating a liveable space and pursuing joint development. These are predicted to be connected to the aim of upholding subsidiarity in the face of differing national anti-coronavirus measures and communicating their impact on the region, not excluding the cultural component.

Noting all of the above, it seems that the future approach will be much more integrative and implicit, rather than pursuing widely described cohesion. One may conclude that sufficient cross-border information, border openness, and cross-border mobility are pursued to create a fertile ground for culture to grow independently and be resilient through interconnectivity. With that in mind, there is no reason to believe that cultural cooperation will cease. Rather, it has found its place among other pressing concerns.

Список використаних джерел

1. Interreg. (2020, 10 червня). *About Interreg / What is Interreg and how it works* • Interreg.Eu. Отримано 10 жовтня, 2021. Режим доступу: <https://interreg.eu/about-interreg/>
2. Gemeinsames INTERREG-Sekretariat bei der Euregio Rhein-Waal. (2020, 26 жовтня). *Start. INTERREG*. Отримано 10 жовтня, 2021. Режим доступу: <https://www.deutschland-nederland.eu/en/>
3. Gemeinsames INTERREG-Sekretariat bei der Euregio Rhein-Waal. (2021, 30 вересня). *INTERREG VI IN VOORBEREIDING* [Slides]. Deutschland-

Nederland.Eu. Режим доступу: https://www.deutschland-nederland.eu/wp-content/uploads/2021/09/PPT-Interreg-VI_NEU.pdf

4. Fritsch, von, M., Harnischfeger, C., Könönen, A., Mevissen, J., & Straatmeijer, J. (2019, травень). *INTERREGV DEUTSCHLAND-NEDERLAND IMPACT EVALUATIE 2018–2019*. Ramboll. Режим доступу: https://deutschland-nederland.eu/wp-content/uploads/2019/07/IR-D-NL-Impact-Evaluation-2018-2019_Bericht_Nederlands_final_.pdf

5. Isernia, P., & Lamonica, A. G. (2021, лютий). *Impact of COVID-19 on CCS in Partners Countries*. Cultural Relations Platform. Режим доступу: <https://www.cultureinexternalrelations.eu/2021/02/10/study-is-out-impact-of-covid-19-on-ccs-in-partners-countries/>

6. Het Bestuurlijk Overleg Grenslandconferentie. (2021, вересень). *Corona-verklaring - Erklärung Grenzlandkonferenz*. Grenslandconferentie. Режим доступу: <https://www.rijksoverheid.nl/regering/bewindspersonen/raymond-knops/documenten/publicaties/2021/09/30/corona-verklaring---erklarung-grenzlandkonferenz>

7. Medeiros, E., Ramírez, M. G., Ocskay, G., & Peyrony, J. (2020, червень). *Effects of “covidfencing” in European cross-border regions: an initial overview*. Режим доступу: https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/covid_borders_26_06_2020_print_online_0.pdf

*Михайлова-Касімі Д.С.**

Національний чинник в енергетичній безпеці ЄС

Питання енергетичної безпеки Європейського Союзу та широкі дискусії серед науковців свідчить про актуалізацію зусиль щодо неї з боку світової спільноти. Наразі у сфері енергетичної безпеки наявна велика кількість ризиків, зокрема: залежність країн від поставок енергоносіїв, цінові коливання, зриви

* Студентка 2 курсу ОР «магістр» ОП «Дипломатія і міжнародне співробітництво»
Інститут міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка
Науковий керівник: к.політ.н., доц. Ковтун О.Ю

поставок або пов'язані із цим перебої, глобальне потепління, декарбонізація економік та інші політико-економічні виклики підвищують градус напруги у міжнародних відносинах.

Для того аби зрозуміти проблематику забезпечення енергетичної безпеки ЄС потрібно зробити невеликий екскурс в історію формування договірно-правової бази Співтовариств. З моменту заснування Європейського співтовариства вугілля та сталі, що скріплено Паризьким договором у 1951 році саме енергетика становила висхідну точку об'єднання ряду європейських країн, що в той чи інший період часу воювали між собою останні п'ятсот років. Країни-підписанти, зокрема: Франція, Німеччина, Італія, Бельгія, Нідерланди та Люксембург зобов'язалися відмовитись від будь-яких дискримінаційних практик та скасувати митні бар'єри, що перешкоджали б нормальному функціонуванню енергетичного ринку. Створення спільного ринку вугілля та сталі ставило на меті не лише економічно-вигідну кооперацію, але і виступало запобіжником німецькому реваншизму після спустошливих років Другої світової війни. Традиційні джерела енергії, зокрема: вугілля, а згодом нафта і газ становили левову частку енергетичного комплексу європейських держав. У 1957 році було засновано Європейське співтовариство з атомної енергії (ЄВРАТОМ) та Європейське економічне співтовариство, що закріплено Римськими договорами, що носили квазі-конституційний статус [1]. Унікальність цих договорів полягає у тому, що вперше з'являється компонент наднаціональності. Таким чином, уряди почали делегувати частину своїх повноважень в енергетичній сфері до наднаціональних органів. Що стосується енергетики, то вона була включена до цих договорів. Енергетичні кризи 1970-х років сформували політичний дискурс серед держав Європейських спільнот, щодо необхідності запровадження Спільної енергетичної політики, оскільки 1960-ті роки характеризувались великим економічним підйомом і необхідності у функціонуванні такої структури не було. У підсумку у 1974 році була прийнята резолюція «Про нову стратегію енергетичної політики Співтовариства» на наступні десять років. У ній вперше визначено цілі та закріплено координацію зусиль держав у спільному вирішенні

енергетичних проблем, а також з'явився підхід до диверсифікації енергоносіїв, як один із основних чинників забезпечення енергетичної безпеки. Із прийняттям Єдиного Європейського Акту у 1986 році, Співробітництво у сфері навколишнього середовища додано окремим розділом, оскільки екологічний напрям набував все більшої популярності в Європі, а що ж стосується спільних цілей у сфері енергетики— вони були відсутні, а визначені «заходи у сфері енергетики» [2] носили суто декларативний характер. Це пояснюється тим, що деякі держави, що володіють значними вуглеводневими ресурсами, зокрема: Німеччина, Великобританія та Франція ветували пропозицію Спільної енергетичної політики. З ухваленням Директиви № 96/92/ЄС 1996 року [3] та Директивою № 98/30/ЄС 1998 року [4], що стосувались питань спеціального регулювання ринків газу та електроенергії, знову заговорили про посилення безпеки постачання енергоносіїв, конкурентоспроможності європейської економіки з метою створення внутрішнього ринку. Лісабонський договір 2007 року остаточно закріпив за державами-членами ЄС право здійснювати свою власну енергетичну дипломатію згідно статті 194 п.2 [5], чим заклав підвалини газових криз 2009 року та будівництва німецько-російського газогону Північний Потік-2.

Сьогодні постає дилема: енергетична політика Європейського Союзу це локомотив, що об'єднує спільні зусилля держав-членів у боротьбі із зовнішніми безпековими викликами чи це сила, що роз'єднує та руйнує Союз? У цьому сенсі, слід розглянути позиції держав, що розділились у питанні добудови та здачі в експлуатацію скандального проєкту. З одного боку, Німеччина, Австрія, Бельгія, Нідерланди та частково Франція, що педалюють газовий проєкт, а з іншого боку — Сполучені Штати Америки, Україна, Польща та країни Балтії, що закликають зупинити його. Однак, перегляд газової Директиви 2019/692/ЄС 2019 року [6], щодо спотворень енергетичного ринку монополістами на кшталт «Газпрому», а ні Закон про протидію противнику Америки через санкції (CAATSA) 2017 року [7] не протистояли кремлівським стратегам у розхитуванні європейського човна

зсередини, підриваючи енергетичну безпеку ЄС та завдаючи колосальних збитків країнам-транзитерам енергоносіїв, зокрема: Україні та Польщі.

Важкий, тернистий шлях пройшла енергетична безпека аби бути закріпленою на законодавчому рівні, а обговорення цих питань носило нерегулярний характер за всю історію від заснування Співтовариств до нинішнього функціонування Європейського Союзу. Тому, є всі підстави вважати, що національний чинник відіграє ключову роль у забезпеченні енергетичної безпеки Союзу на сучасному етапі. А відсутність колективного підходу, розріз інтересів держав-членів ЄС стає перешкодою до врегулювання майбутніх криз у галузі енергетичної безпеки та відкриває дорогу до маніпуляцій з боку третіх країн.

Список використаних джерел

1. THE FIRST TREATIES [Електронний ресурс] // European Parliament – Режим доступу до ресурсу: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_1.1.1.pdf.

2. Treaty establishing the European Community (Nice consolidated version) Part Three: Community policies Title XIX: Environment [Електронний ресурс] // EUR-Lex – Режим доступу до ресурсу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:12002E175>.

3. Directive 96/92/EC of the European Parliament and of the Council of 19 December 1996 concerning common rules for the internal market in electricity [Електронний ресурс] // EUR-Lex – Режим доступу до ресурсу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31996L0092>.

4. Directive 98/30/EC of the European Parliament and of the Council of 22 June 1998 concerning common rules for the internal market in natural gas [Електронний ресурс] // EUR-Lex – Режим доступу до ресурсу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31998L0030>.

5. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union - PART THREE: UNION POLICIES AND INTERNAL ACTIONS - TITLE XXI: ENERGY - Article 194 [Електронний ресурс] // EUR-Lex. – 2008. – Режим доступу

до [ресурсу: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12008E194:EN:HTML](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12008E194:EN:HTML).

6. Directive (EU) 2019/692 amending Directive 2009/73/EC concerning common rules for the internal market in natural gas [Електронний ресурс] // European Sources Online. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.europeansources.info/record/directive-eu-2019-692-amending-directive-2009-73-ec-concerning-common-rules-for-the-internal-market-in-natural-gas/>.

[7]. H.R.3364 - Countering America's Adversaries Through Sanctions Act [Електронний ресурс] // Congress.gov. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/3364/text?overview=closed>.

8. Treaty establishing the European Community (Nice consolidated version) - Part Three: Community policies - Title VI: Common rules on competition, taxation and approximation of laws - Chapter 1: Rules on competition - Section 1: Rules applying to undertakin [Електронний ресурс] // EUR-Lex – Режим доступу до ресурсу: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12002E081:EN:HTML>.

*Наквашка К. П.**

Діяльність «Лікарів без кордонів» у боротьбі з Covid-2019

Непрогнозована пандемія COVID-19 стала новим викликом міжнародній безпеці у XXI ст., адже вразила усі континенти та завдала удару по всіх системах охорони здоров'я. COVID-19 став глобальною проблемою людства, тому впливові неурядові організації, як-от «Лікарі без кордонів», мають на меті подолати людські страждання та активно протидіють пандемії COVID-19.

Відповідь «Лікарів без кордонів» (аббревіатура – MSF) на COVID-19 зосереджена на трьох основних пріоритетах:

- 1) підтримка органів влади щодо надання допомоги хворим на COVID-19;
- 2) захист груп ризику серед населення;

* Студентка 4 курсу відділення “Міжнародні відносини”

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Яковенко Н.Л., д. і. н., професор кафедри міжнародних організацій і дип. служби

3) підтримка роботи основних медичних служб [1].

У першу чергу, MSF закликають заможні держави та фармацевтичні корпорації забезпечити усі країни доступом до вакцин та програм вакцинації. Діючи в Африці, MSF у боротьбі з COVID-19 надають базову медичну допомогу, відновлює лікарні, керує їхньою роботою, проводить масові вакцинації і т.д.

У зв'язку з подоланням пандемії були створені служби телемедицини, зокрема в Кот-д'Івуарі, де команди MSF надають дистанційні консультації пацієнтам [2]. У Сомаліленді MSF проводить навчання команд швидкого реагування Міністерства охорони здоров'я щодо запобігання COVID-19. У Нігерії MSF підтримали Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) у реконструкції центру ізоляції та провели кампанію з підвищення обізнаності громади щодо COVID-19, яка охопила 370 населених пунктів. У Судані MSF підготували персонал 10 центрів первинної медико-санітарної допомоги.

Значним досягненням MSF є створення додатку «COVID Challenge» разом із розробником програмного забезпечення Pixel Impact. У формі інтерактивної вікторини користувачам представлена низка ілюстрованих сценаріїв хвороби й варіанти реагування на неї. Додаток безкоштовний та доступний в офлайн режимі, тому ним може користуватися населення без стабільного інтернет-з'єднання.

Взаємодія «Лікарів без кордонів» з урядом

У боротьбі з пандемією одним з основних пріоритетів «Лікарів без кордонів» є підтримка органів влади з метою надання допомоги хворим на COVID-19. Передусім, «Лікарі без кордонів» зобов'язані лікувати людей з дозволу офіційної влади [3]. Будь-яке лікування чи програми вакцинації проводяться за умови узгодження з державними установами. Наприклад, в Уагадугу, MSF працює у лікувальному центрі COVID-19 на прохання МОЗ.

Щодо взаємодії з урядом, то MSF дотримуються наступного принципу: якщо влада або збройна група навмисно перешкоджає MSF у доступі до операцій, то організація надає розголосу таким втручанням, аби змінити ситуацію. З останніх подій: у 2020 році на острові Лесбос організація була

змушена закрити центр для ізоляції пацієнтів з COVID-19, що працювала під її егідою. Усе це сталося після того, як місцева влада наклала штрафи і погрожувала притягненням до кримінальної відповідальності через порушення інфраструктури міста. Така нездатність керівництва знайти рішення була засуджена MSF, а спровокована ситуація ще раз підтверджує, що організація дотримується принципу координування дій з державами-реципієнтами.

Утім, ситуація відмінна на теренах Африки, адже уряди держав Африки не перешкоджають діяльності MSF. Це пояснюється тим, що держави Африки самі потребують допомоги MSF.

За всю історію діяльності «Лікарі без кордонів» зберігають дистанцію у відносинах з урядами різних країн і дотримуються нейтралітету. Організація є повністю незалежною від будь-яких політичних, економічних або релігійних сил. Щоб забезпечити незалежність від урядів держав, MSF не приймають державного фінансування, тому пріоритет віддається пожертвам фізичних осіб.

Перешкоди

«Лікарі без кордонів» зіштовхуються з рядом перешкод у боротьбі з Covid-2019. Конфліктогенність на теренах Африки є першочерговою перепоною для діяльності організації. Наріжною проблемою для діяльності організації є підбір персоналу. Більшу частину співробітників (майже 90%), організація наймає у державі-реципієнті, а 10% працівників організація направляє з країн Європи, які, зазвичай, займаються координуванням проєкту [4]. Такий підхід є правильним: місцеве населення обізнане з локальними проблемами, знає мову та більш інтегроване у суспільне життя. Проте перепоною є той факт, що середньою освітою володіє лише 31 % населення Африки. До того ж, організація не наймає студентів або недавніх випускників.

Найбільш загрозливими є безпосередні вторгнення у лікувальні центри організації (як це було двічі у Демократичній Республіці Конго у 2019 році), викрадення та напади на машини швидкої допомоги з маркуванням міжнародної організації «Лікарі без кордонів» (випадки 2021 року в Камеруні та Судані) [5]. У зв'язку з нестабільною ситуацією у ряді держав, як-от Камерун, Ефіопія та

Мозамбік [6], «Лікарі без кордонів» зазнають значних труднощів з доступом до територій, де проживають вимушені переселенці, що підштовхнуло організацію до впровадження децентралізованої моделі надання допомоги– волонтерства [7]. Також працівники організації зазнають прямих нападів та викрадень.

У даному регіоні персонал «Лікарів без кордонів» повинен дотримуватися жорсткого протоколу безпеки та навіть комендантської години. У MSF обов'язково є регламент безпеки, за порушення якого співробітник може бути звільнений і висланий з країни протягом 24 годин.

ВИСНОВКИ

Таким чином, організація поширює свої проекти по боротьбі з COVID-19 майже на всі материки, адаптується до особливостей кожного регіону та коригує діяльність державних установ. З огляду на вищезгадані досягнення, можна зробити висновок, що, беззаперечно, «Лікарі без кордонів» є лідером серед НУО у сфері медицини та найбільш інноваційною організацією у боротьбі з COVID-19.

Список використаних джерел:

1. MSF teams are directly responding to the COVID-19 pandemic in over 40 countries worldwide. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.msf.org/covid-19>.

2. Covid-19: « En Afrique de l'Ouest et centrale, préparons-nous à une course de fond » [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.medicinssansfrontieres.ca/article/covid-19-«-en-afrique-de-l'ouest-et-centrale-preparons-nous-a-une-course-de-fond-»>

3. «Не зарплата привлекает людей к нам»: как работают «Врачи без границ» [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://philanthropy.ru/intervyu/2018/07/11/65147/>.

4. Координатор гуманитарной организации о сложностях работы и борьбе с коронавирусом [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://realnoevremya.ru/articles/167151-mayu-terenina-vrachi-bez-granic-v-ryade-stran-lyudi-skoree-k-shamanu-poydut-chem-k-doktoru>.

5. Médecins Sans Frontières soutient la réponse COVID-19 au Cameroun [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Médecins%20Sans%20Frontières%20soutient%20la%20réponse%20COVID-19%20au%20Cameroun.pdf>.

6. MSF: besoin urgent de vaccins alors qu'une nouvelle souche de COVID-19 ravage le Mozambique, l'Eswatini et le Malawi [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://fr.africanews.com/2021/02/03/coronavirus-afrique-msf-besoin-urgent-de-vaccins-alors-qu-une-nouvelle-souche-de-covid-19-ravage-le-mozambique-l-eswatini-et-le-malawi/>.

7. Médecins sans frontières et l'apparition d'un consensus humanitaire [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.cairn.info/revue-materiaux-pour-l-histoire-de-notre-temps-2009-3-page-25.htm>.

*Петушкова Г.Е.**

Китайське бачення кіберпростору

Антагоністичне прагнення до контролю над інформацією, технологічної незалежності та лідерства у питаннях кібербезпеки аргументується зусиллями КНР щодо розбудови власного бачення глобального управління кіберпростором, що має ядро в концепції 网络强国 (wǎngluò qiángguó—кібердержава) [1], а також у насадженні ідей кіберсуверенітету, що має як внутрішню, так і міжнародну складову.

Саме за часів Сі Цзіньпіна активізується формування китайського бачення кіберпростору. За період з 2014 року Китаю вдалося побудувати правову дієву систему. Вона містить в собі, як законодавчі акти про кібербезпеку, так і стратегії. До прикладу, Закон про Кібербезпеку від 1.06.2016 року [2], який є базовим щодо проблематики регулювання діяльності в кіберпросторі; відносно новий Закон про безпеку даних Китайської Народної Республіки від 1.09.2021

* Студентка 2 курсу ОР «магістр» ОП «Дипломатія і міжнародне співробітництво»
Інститут міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка
Науковий керівник: д.політ.н., проф. Скороход Юрій Степанович

року [3]. Міжнародна стратегія співробітництва у кіберпросторі, розроблена МЗС та Адміністрацією кіберпростору Китаю (САС) 1.03.2017 року, яка містить у главі 2 п.2 визначення принципу суверенітету [4]. Даний пункт розкриває одну з теоретичних засад підходу КНР до «кіберсуверенітету» через визначення певного рівня контролю держави над кіберпростором. На технічному рівні Китай реалізовує впровадження практичних програм у сфері e-governement задля контролю потоку в мережі всередині країни, що є реальним завдяки одному з проєктів – «Золотий щит» або «Великий китайський фаєрвол». Як зазначає директор програми цифрової та кіберпросторової політики у Раді міжнародних відносин Адам Сегал (Adam Segal), така політика Сі аргументується бажанням зберегти жорсткий контроль над потоком інформації всередині Китаю, забезпечивши внутрішню стабільність, легітимність режиму та продовження правління Комуністичної партії Китаю (КПК) [5, с.87]. Також прослідковується сприяння технологічній автаркії та незалежності від іноземних промислових товарів, які інтегруються в китайський кіберпростір. Інституції КНР мають розподілені та чітко окреслені функції їх діяльності в кіберпросторі, де домінує діяльність декількох структур: Народно-визвольна армія Китаю– як творець стратегічної думки, САС – контролюючий орган під головуванням самого Сі, Центральна комісія з питань кіберпростору – орган при ЦК КПК, який формулює та впроваджує політику, Сили стратегічного забезпечення КНР (PLASSF) – відповідальний за реалізацію кіберзавдань. Про провідну роль Китаю, як держави-лідера в даному просторі свідчить і кількість спонсорованих атак. Лише за 2020 рік КНР приписують 27 кібероперацій [6].

Наразі концептуальні внески КНР у породженні дискусій щодо глобального управління вже активно вийшли на багатосторонній рівень, особливо через протиставлення бачення цієї дилеми Західному світу, на чолі з підходом США до кіберпростору. Фундаментальними відмінами західного бачення кіберпростору є його сприйняття, як вільної та відкритої платформи. І де урядування буде відбуватись знизу вгору із активним залученням громадянського та приватного секторів. Дипломатична діяльність Китаю щодо

просування власного бачення управління кіберпростором зосереджена на ООН, а також в меншій мірі на регіональних інтеграційних об'єднаннях ШОС та БРІКС. Особливо таку тенденцію помітно в системі ООН, де Пекін та Москва часто голосують разом, щоб допомогти підтримати дружні їм неліберальні режими та створити нові кібернорми, які б закріпили принцип «кіберсуверенітету» [7, с.9]. В ООН КНР створює разом з РФ певні групові формати задля розповсюдження власних ідей щодо кіберпростору. Багатосторонність ООН дозволяє Пекіну долучати інших акторів до просування нового глобального документу щодо регулювання кіберпростору, в основі якого буде покладена китайська концепція. Це стає доволі реальним, бо китайське бачення має певні переваги. По-перше, це домінування інтересів урядів над інтересами технологічних компаній, груп громадянського суспільства. По-друге, Китай мобілізує голоси країн, що розвиваються, багато з яких також хотіли б контролювати Інтернет та власні мережі. Актуальним є також розбудова Цифрового шовкового шляху в країнах ініціативи «Один пояс, один шлях». Наприклад це може відбуватись через інвестування китайських компаній у транскордонні, трансконтинентальні оптичні кабелі [8]. Такі фінансові інвестиції зумовлені ініціативою знизу – від приватних підприємств, такі ідеями згори – від КПК. Китайські компанії шукають нових ринків і клієнтів, тоді як уряд надає підтримку для досягнення власних політичних цілей.

Таким чином, під час майже десятирічного процесу вироблення концепції, підходу до кіберпростору, та розбудові платформ щодо розповсюдження ідей «кіберсуверенітету», стратегічні цілі держави залишалися відносно незмінними: контролювати потоки інформації, що можуть загрожувати внутрішній стабільності, сприяти технологічній незалежності та протистояти впливу США. Узагальнюючи, КПК вдалося розробити ефективний комплекс законів та створити інституції, які контролюють питання поведінки в кіберпросторі. Однак, зростання прихильності до ідеї «кіберсуверенітету» все ж таки не є лише результатом дипломатичних дій з боку КПК, а скоріше розчаруванням власним досвідом та досвідом інших авторитарних режимів, щодо загрози

конфіденційності, відкритості мереж і відповідно легкого проникнення кібератак. Відповідно, актуальною проблемою є недостатнє регулювання кіберпростору з боку міжнародної спільноти. КНР має сильні внутрішні мотиви для того, щоб стати провідником ідей, які дозволять сформувавши глобальне бачення управління кіберпростором.

Список використаних джерел

1. Rogier Creemers. Lexicon: 网络强国 Wǎngluò Qiángguó. Understanding and translating a crucial slogan and ‘cybersuperpower’ ambition [Електронний ресурс] / R.Creemers, G.Webster, P.Triolo, K.Tai, L.Laskai, A.Coplin// New America. – 2018. – Режим доступу: <https://www.newamerica.org/cybersecurity-initiative/digichina/blog/lexicon-wangluo-qiangguo/>
2. Rogier Creemers. Translation: Cybersecurity Law of the People’s Republic of China (Effective June 1, 2017) [Електронний ресурс] / R.Creemers, P.Triolo, G.Webster // New America. – 2018. – Режим доступу: <https://www.newamerica.org/cybersecurity-initiative/digichina/blog/translation-cybersecurity-law-peoples-republic-china/>
3. Abby Chen. A Close Reading of China’s Data Security Law, in Effect Sept. 1, 2021 [Електронний ресурс] / A.Chen // China Briefing. – 2021. – Режим доступу: <https://www.china-briefing.com/news/a-close-reading-of-chinas-data-security-law-in-effect-sept-1-2021/>
4. International Strategy of Cooperation on Cyberspace [Електронний ресурс] / Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. Beijing, 2017. – Режим доступу: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zzjg_663340/jks_665232/kjlc_665236/qtwt_665250/t1442390.shtml
5. Nadège Rolland. An emerging china-centric order. China’s Vision for a New World Order in Practice [Електронний ресурс] / N.Rolland, A.Cathcart, C.Horton, M.Oud, A.Pornet, A.Segal, J.Szczudlik, A.Worden // NBR Special Report

no. 87, 2020. 128 p. – Режим доступу: https://www.nbr.org/wp-content/uploads/pdfs/publications/sr87_aug2020.pdf

6. Cyber Operations Tracker[Електронний ресурс] / Council on Foreign Relations – 2020. – Режим доступу: <https://www.cfr.org/cyber-operations/>

7. Meia Nouwens. China's Rise as a Global Security Actor: Implications for NATO [Електронний ресурс] / M.Nouwens, Helena Legarda // The International Institute for Strategic Studies, 2020. 20 p. – Режим доступу: <https://www.iiss.org/blogs/research-paper/2020/12/chinas-rise-as-a-global-security-actor?fbclid=IwAR2x6nisV5I63zivgXVIsfIXQS6cvwnyKUUIkxdRILntZFtydQ8wFyYWnvY>

8. Full text of the Vision for Maritime Cooperation under the Belt and Road Initiative [Електронний ресурс] / The State Council of People's Republic of China. 2017. – Режим доступу: http://english.www.gov.cn/archive/publications/2017/06/20/content_281475691873460.htm

*Стороженко В.С.**

Відносини КНДР з КНР у світлі проблеми ядерного роззброєння 2018-2021

Китай історично є важливим учасником подій, що відбуваються на Корейському півострові. Його залучення в корейські справи є неминучим як з причини територіальної близькості й міркувань безпеки, так і в зв'язку з впливом соціально-економічних процесів, що протікають в Північній Кореї, їх наслідками для прикордонних регіонів КНР, де проживає понад 2 млн етнічних корейців [1].

До 2018 року відносини між КНР та КНДР, з перебоями, але покращувалися. Всього за місяць до саміту з Дональдом Трампом Кім Чен Ин двічі відвідав Китай і запропонував «нову стратегічну лінію», яка повернула двосторонні відносини КНДР з КНР у позитивне русло [2]. У березні 2018 року Кім Чен Ин відвідав Китай. В ході переговорів із Сі Цзіньпіном він сказав, що

* Студент; 2 курс магістратури; ДМС

Інститут Міжнародних Відносин Київського Національного Університету Імені Тараса Шевченка
Коновалова Марта Валеріївна, доцент кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби

КНДР твердо і завжди прихильно ставиться до денуклеаризації півострова. Однак він також відзначив і те, що «до тих пір, поки КНДР не піддається ядерним загрозам, держава ніколи не буде використовувати ядерну зброю або розкривати ядерну зброю і ядерні технології» [3]. Малося на увазі, що КНДР вже фактично стала відповідальною державою, яка володіє ядерною зброєю, як і інші провідні держави світу. Візит Кіма в Китай, очевидно, мав на меті узгодити позиції сторін, поки відносини КНДР із США поліпшувалися. З іншого боку, було зрозумілим, що лідер КНДР прибув до Пекіну не для того, щоб слухати інструкції Китаю. Про це свідчать заяви Кіма з ядерної проблеми. Під час візиту Кіма в травні 2018 року Сі Цзіньпін висловив задоволення заявою КНДР про призупинення ядерних випробувань і відмову від ядерного полігону на півночі країни. Коли Кім Чен Ин знову відвідав Китай у червні 2018 року, китайський лідер заявив, що: «Тверда прихильність Китаю розвитку відносин між Китаєм і КНДР не зміниться. Дружба китайського народу з корейським народом не зміниться. Підтримка Китаєм соціалістичної КНДР не зміниться» [4]. Це позначило перехід Китаю від співпраці з США проти КНДР до підтримки Пекіном Північної Кореї.

У січні 2019 року Кім відвідав Китай в четвертий раз, що було сприйнято як новорічний візит доброї волі. У червні 2019 року Сі Цзіньпін відвідав КНДР здійснивши таким чином державний візит після 11-річної перерви. Такі часті зустрічі не тільки надали Кім Чен Ину більше впевненості у відносинах з Д. Трампом, а й допомогли заручитися реальною економічною і технічною підтримкою з боку Китаю, що, як вважається, дозволило Північній Кореї реалізувати свої стратегічні цілі після того, як вона стала вважатися державою, що володіє ядерною зброєю. Китай не мав наміру допомагати Д. Трампу в питанні ядерної проблеми КНДР, але хотів балансувати у відносинах зі Сполученими Штатами. В контексті ескалації торгової війни з США дві зустрічі в 2019 році були особливо значущими. Візит Кім Чен Ина в січні 2019 року збігся з ескалацією конфлікту, коли Китай і США ввели мита один проти одного. У червні 2019 року, торгова війна пережила період «око за око», і була надія, що лідери Китаю і США відновлять переговори на саміті G20. Напередодні саміту

Китай несподівано оголосив, що Сі Цзіньпін планує відвідати Північну Корею. Там Сі не тільки підкреслив необхідність підтримки стратегічних зв'язків між Китаєм і КНДР, але також вперше заявив, що «Китай готовий надати допомогу КНДР для вирішення її власних законних проблем безпеки і розвитку» [5]. Хоча точні наслідки цієї заяви не зрозумілі, цілком ймовірно, що Китай проявив позитивну прихильність до питання безпеки, що найбільше турбує КНДР.

Зі свого боку північнокорейський лідер Кім Чен Ин подякував Сі Цзіньпіну за його позитивний сигнал. Як заявив лідер КНДР, він буде підтримувати мир і стабільність на півострові і створить сприятливе зовнішнє середовище для розвитку КНДР.

У той же час після провалу саміту США-КНДР в Ханой 2019 року Північна Корея неодноразово випробовувала ракети малої дальності. США продовжують чинити на неї потужний політичний, економічний та дипломатичний тиск, а Південна Корея зазнає труднощів у здійсненні конструктивної та далекоглядної економічної співпраці з Північчю. В таких умовах з кінця 2019 року уряд Північної Кореї дав чітко зрозуміти, що він вдаватиметься до більш жорсткого зовнішньополітичного курсу. Спалах пандемії COVID-19 лише тимчасово затримав реалізацію такої жорсткої лінії, але економічні санкції та наслідки глобальної пандемії також посилюють й необхідність якнайшвидшого скасування зовнішніх обмежень задля подальшого розвитку держави. На тлі все більш запеклої стратегічної та економічної конкуренції між Китаєм і США, з одного боку, Північна Корея є більш схильною сьогодні використовувати політичну, економічну і стратегічну підтримку Китаю для проведення політики балансування на межі війни. З іншого боку, через явну відсутність стратегічної взаємної довіри між Китаєм і США, Вашингтон навряд чи знову буде покладатися на Пекін в питанні ядерної проблеми КНДР, не кажучи вже про те, щоб дати Китаю можливість переконати і підтримати необхідний діалог. Таким чином, можливість співпраці між Китаєм і США щодо ядерної проблеми ще більше скорочується, в той час як ймовірність кризи на Корейському півострові знову зростає.

Список літератури

1. С.Г.Лузянин, Л.В.Захарова. «Россия и Китай: корейское измерение безопасности и сотрудничества (КНДР и РК)». Итоговый аналитический доклад.
2. Четыре встречи между лидерам КНР и КНДР с 2018 года. Xinhua News Agency. 2019-06-19. http://russian.news.cn/2019-06/19/c_138156309.htm
3. Jiang Tianjiao. Three Spikes and You Are Out? China-DPRK Relations after the Cold War and the US. The Asan Forum. <https://theasanforum.org/three-spikes-and-you-are-out-china-dprk-relations-after-the-cold-war-and-the-us/>
4. China's top legislator presents Xi's letter to DPRK leader. the National People's Congress of the People's Republic of China. September-12-2018. <http://www.npc.gov.cn/englishnpc/c2766/201809/f44ef40f1f264870a44f2d214b3f10e0.shtml>
5. Łukasz Kobierski. Anniversary of the China-North Korea Treaty. Warsaw Institute. 14 July 2021. <https://warsawinstitute.org/anniversary-china-north-korea-treaty>

підривною діяльністю щодо Єгипту, та Катару, працевлаштувавшись як журналісти видання «Аль-Джазіра». З огляду на останній фактор, «Аль-Джазіра» стала засобом ведення інформаційної війни між країнами, адже видання позитивно відгукується про роль Р.Т. Ердогана в ісламському світі, натомість критикує режим Ас-Сісі за диктаторські тенденції та невміння управляти економікою. Крім того, стратегічний альянс офіційної Анкари з Катаром, якому Туреччина надавала підтримку під час блокади з боку країн Халіджу в 2017-2021 рр., непокоїть офіційний Каїр, адже створює потужну перевагу співпраці Єгипту з арабськими монархіями в регіоні.

Важливою точкою напруження відносин між сторонами, особливо в період після 2019 року, є регіон Східного Середземномор'я, а саме питання розподілу континентального шельфу, на якому залягають потенційно значні запаси вуглеводнів. Унаслідок розгортання протистояння та залучення третіх акторів сформувалися два протиборчі альянси – Туреччина-Лівія за підтримки Катару і Греція-Кіпр-Єгипет-Ізраїль за підтримки Франції та ОАЕ. Так, у січні 2019 року Італія, Єгипет, Греція, Кіпр, Ізраїль та Йорданія на зустрічі в Каїрі заснували Газовий форум країн Східного Середземномор'я. Водночас Туреччина уклала угоду про делімітацію морського кордону з Лівією в листопаді 2019 р., а Єгипет підписав відповідну домовленість із Грецією 6 серпня 2020 р.; положення цих угод є взаємовиключними, оскільки вони розмежовують один морський простір [3]. Крім того, улітку 2020 р. турецька сторона активізувала проведення дослідницьких робіт для пошуку вуглеводневих родовищ, у тому числі у водах невизнаної Турецької Республіки Північного Кіпру; натомість Єгипет активізував роботи з пошуку родовищ у своїх водах. Хоча такі кроки є складовою національних стратегій країн зі зміцнення власної енергетичної безпеки, перетин зон інтересів має негативний вплив на двосторонні відносини.

Також у 2019 р. загострилися турецько-єгипетські протиріччя з лівійського питання, причиною чого є підтримка різних сторін конфлікту. Так, офіційна Анкара налагодила відносини з міжнародно визнаним Урядом національної згоди, із яким було підписано меморандум про військове співробітництво, що

стало, на думку Туреччини, підставою легалізації військової присутності країни в Лівії. Натомість Єгипет разом із країнами Халіджу підтримував Халіфу Хафтара, адже вважав, що «сильна рука» фельдмаршала зможе відновити стабільність в країні та припинити діяльність терористичних угруповань (у т.ч. «Братів-мусульман»). Також Єгипет регулярно проводить військово-морські навчання неподалік від Лівії, а Туреччина має намір створити військову базу в країні. Крім того, обидві країни систематично порушують збройне ембарго щодо Лівії, постачаючи озброєння відповідним сторонам. До того ж окремим інтересом може бути контроль над нафтовими ресурсами країни.

Насамкінець, причинами погіршення турецько-єгипетських відносин стали підтримка різних сторін конфлікту в Сирії (Туреччина підтримує опозицію, натомість офіційний Каір підтримує режим Башара аль-Асада, а також закликає країни Ліги арабських держав до вироблення спільної позиції для протидії Туреччині), посилення співпраці офіційної Анкари з Суданом (оренда суданського острова Суакін та перспективи будівництва турецької військової бази в безпосередній близькості до Єгипту) та просування Туреччиною концепції «політичного ісламу», що АРС розглядає як пряму загрозу режиму.

Тим не менше, у 2021 році між країнами відбувалася активізація контактів, що сигналізує про рух до нормалізації відносин та перехід від відкритої ворожості до стратегічної конкуренції в регіоні [4]. Зокрема, 5-6 травня 2021 року після кількох раундів переговорів відбувся візит до Каїра турецької делегації на чолі з заступником міністра закордонних справ Седатом Оналом; це була перша зустріч такого рівня за 8 років, тобто з 2013 року [5]. Другий раунд переговорів пройшов 8 вересня 2021 року в Анкарі [6]. У рамках процесу нормалізації сторони обговорюють ряд питань, серед яких виведення іноземних найманців із Лівії, видача представників «Братів-мусульман», які знаходяться в розшуку в Єгипті, проте легально проживають у Туреччині, припинення критики Єгипту турецькими й катарськими виданнями тощо [4; 5; 6]. Також з огляду на стабілізацію відносин між Туреччиною і Єгиптом було уможливлено формування Уряду національної єдності в Лівії та заплановано проведення

загальних виборів у грудні 2021 року, а президент А. Ф. ас-Сісі заявив, що зменшить підтримку Халіфи Хафтара для покращення взаємин із офіційною Анкарою [7]. Водночас питання Сирії, Іраку та Східного Середземномор'я поки що залишаються винесеними за дужки. Крім того, не варто очікувати найближчим часом і зустрічі на найвищому рівні між Р.Т. Ердоганом та А.Ф. ас-Сісі. Вірогідно, сторони оберуть шлях консультацій із поступовим підвищенням рівня двостороннього діалогу, адже головним завданням сьогодні є з'ясувати, на які поступки готова піти кожна зі сторін для повноцінної нормалізації відносин.

Список використаних джерел

1. Kavas A. Osmanlı - Afrika İlişkileri [Електронний ресурс] / Ahmet Kavas // TASAM. – 2006. – Режим доступу: https://tasam.org/tr-TR/Icerik/383/osmanli-_afrika_iliskileri.
2. Dış Ticaret İstatistikleri [Електронний ресурс] // Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı – Режим доступу: <https://ticaret.gov.tr/istatistikler/dis-ticaret-istatistikleri>.
3. Egypt and Greece sign agreement on exclusive economic zone [Електронний ресурс] // Reuters. – 6 August 2020. – Режим доступу: <https://www.reuters.com/article/us-egypt-greece/egypt-and-greece-sign-agreement-on-exclusive-economic-zone-idUSKCN252216>.
4. Fadhl M. A. The shift from hostility to competition between Egypt and Turkey [Електронний ресурс] / Mohamed Abul Fadhl // The Arab Weekly. – 17 April 2021. – Режим доступу: <https://the arabweekly.com/shift-hostility-competition-between-egypt-and-turkey>.
5. Hosny H. Egypt sets conditions for full normalization with Turkey [Електронний ресурс] / Nagat Hosny // Al-Monitor. – 26 May 2021. – Режим доступу: <https://www.al-monitor.com/originals/2021/05/egypt-sets-conditions-full-normalization-turkey#ixzz79Lrlu9Nn>.
6. Turkey, Egypt agree on need for steps toward normalization [Електронний ресурс] // Daily Sabah. – 8 September 2021. – Режим доступу:

<https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turkey-egypt-agree-on-need-for-steps-toward-normalization>.

7. To avoid clashing with Erdogan, Sisi plans to reduce his support to Haftar [Електронний ресурс] // Africa Intelligence. – 21 September 2021. – Режим доступу: https://www.africaintelligence.com/north-africa_diplomacy/2021/09/21/to-avoid-clashing-with-erdogan-sisi-plans-to-reduce-his-support-to-haftar,109693037-eve.

*Кикина А.Б. **

Спортивна дипломатія як інструмент «м'якої сили» держав світу

Сучасна політика і міжнародні відносини переживають багато змін. У цьому контексті роль «м'якої сили» і, зокрема, спортивної дипломатії як її невід'ємної частини все більш посилюється. З метою підвищити національний імідж, покращити добросусідські відносини, залучити інвестиції і вирішити конфлікти держави все частіше вдаються саме до спортивної дипломатії і виходять за межі усталеного світопорядку.

Історично спортивна дипломатія зародилася ще в античні часи і виступала в якості засобу з підтримання миру. Так, під час проведення Олімпійських ігор призупинялися війни і встановлювався режим примирення аж до закінчення ігор. Більше того, спортивні змагання нерідко ставали платформами для проведення переговорів із врегулювання конфліктів і розширення співробітництва, як-от «пінг-понгова дипломатія» між КНР і США у 1970-ті рр., а також менш відомі «дипломатія дзюдо» між Росією та Японією, «крикетна» між Пакистаном та Індією, «бейсбольна» між США і Кубою, «хокейна» між Канадою і СРСР під час «холодної війни» та Ізраїлем і ОАЕ в 2020 р., «футбольна» (у 1955 р. СРСР і ФРН провели товариський матч і через декілька тижнів встановили дипломатичні відносини), «баскетбольна» (візити Д. Родмана в КНДР, Ш. О'Ніла на Кубу як спроба налагодити двосторонні зв'язки) дипломатії. Недаремно навіть ООН визначила спорт як механізм просування миру [1, с. 56].

*Студентка 2 курсу магістратури спеціальності «Регіональні студії»
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Ігнат'єв П.М., д.політ.н., професор

Необхідно згадати і про прагнення молодих незалежних держав використовувати спорт для зміцнення власного міжнародного престижу. Так, після проголошення незалежності Південного Судану в 2011 р. британська газета «The Guardian» написала у статті: «Нова країна має потребу в багатьох речах: паспортах, марках, валюті, міжнародних зв'язках і т.д. Для Республіки Південний Судан існував ще один нагальний пріоритет – футбольна команда» [2].

На сучасному етапі розвитку і популяризації спортивної дипломатії сприяли наступні чинники: по-перше, відбулася зміна поняття «дипломатії». Якщо раніше традиційна дипломатія сприймалася як зв'язки виключно між державами, то зараз коло учасників розширилося, а спорт став одним із непрямих засобів реалізації зовнішньополітичних інтересів. По-друге, завдяки виникненню нових видів спорту та спортивних інститутів спорт перетворився на глобального важеля впливу на міжнародні відносини. По-третє, на фоні поширення пацифістських ненасильницьких настроїв після кровопролитних війн минулого століття зростає роль «soft power» («м'яка сила») у зовнішній політиці, куди відносять і спорт.

За допомогою спортивної дипломатії країни тісно співпрацюють між собою з питань спорту, його розвитку і впливу на населення, розширюють партнерські відносини в дипломатичній, соціальній, політичній, економічній і культурній сферах, організовуючи і беручи участь у спортивних подіях як місцевого, так і планетарного масштабу. Водночас спортивні змагання демонструють прагнення до єдності країн і народів усіх континентів, а сам спорт об'єднує всіх людей, незалежно від їх статі, віку, фізичних можливостей та етнічного походження.

З огляду на безпрецедентну популярність і потенціал сучасного спорту, а також охоплення ним національної, релігійної, етнічної та інших подібних складових, спортивні події перетворилися на засіб реалізації амбіцій зацікавлених сторін. Дипломатичні жести, навіть розміщення і порядок виступів держав-учасниць на спортивних змаганнях, міждержавний діалог про масовий

спорт і його соціальні переваги, встановлення партнерських відносин на основі підписання меморандумів у сфері спорту й охорони здоров'я, формування спортивних стратегій, наприклад, австралійський план «Sport 2030», – усе це допомагає слідувати зовнішньополітичному курсу [3]. Фактично, спорт став новою цінною дипломатичною валютою.

Спортивна дипломатія як культурний феномен також може впливати на маси, формуючи позитивну або негативну громадську думку в тій чи іншій країні. Так, наприклад, якщо спортсмени певної країни використовують допінг, як-от Росія, це викликає масове обурення і засудження, що позначається на сфері туризму та політичному іміджі країни. З іншого боку, перемога спортсменів або проведення змагань на своїй території дозволяє підняти статус країни і тим самим підвищити авторитет на світовій арені. Зокрема, саме Олімпійські ігри 1988 р. відкрили світу одного з «азійських тигрів» – Республіку Корея. Цікаво, що ці ж ігри зумовили проведення ліберальних демократичних реформ у Країні Вранішньої Роси, незважаючи на перебування при владі авторитарних військових правителів, і це, у свою чергу, допомогло країні в наступні десятиліття стати одним із світових лідерів.

Не можна не зазначити, що, незважаючи на позитивні аспекти, існує також чимало проблем, які пов'язані зі спортивною дипломатією. Перш за все, хоча спорт у типовому розумінні відокремлений від політики, проте дуже часто актори міжнародних відносин стирають цю межу, і тоді спорт перетворюється на арену політичної боротьби. Так, у ХХ столітті радянські комуністи, німецькі нацисти, італійські фашисти, подібні ідеалістичні рухи та організації використовували спортивні заходи виключно для популяризації нових політичних поглядів та інтересів, як комунізм, нацизм, фашизм тощо [4, с. 15]. Антиспортивна практика торкнулася і самих спортсменів: у 2019 р. на Чемпіонаті світу з дзюдо два іранських дзюдоїста М. Мухаммад і С. Мулай відмовилися від участі в чемпіонаті світу через потенційну можливість зустрічі з суперниками з Ізраїлю, а наступного року Іран розробив законопроект, який мав заборонити іранським спортсменам змагатися з ізраїльтянами [5]. Крім

цього, нерідко спорт виступає механізмом політичного тиску, наприклад, при запрошенні політичних учасників, як правило, лідерів країн або інших іноземних високопосадовців, на спортивні сесії або святкування. Іншими словами, політика сильно впливає на спорт і навпаки.

Трапляються випадки, коли спортивні події стають чинниками розпалення конфлікту між державами. Яскравим прикладом даного явища є *La Guerra del Futbol* – футбольна війна між Сальвадором і Гондурасом, яка розгорнулася в 1969 р. і призвела до більш ніж 2 тис. жертв тільки за 6 днів [6]. Між сторонами традиційно були напружені відносини, що було пов'язано з міграційною кризою, адже сальвадорці масово виїжджали до Гондурасу з метою підвищення рівня життя, при цьому в основному нелегально, неврегульованими суперечками щодо розділення спільного кордону, більшими торговельними преференціями Сальвадору тощо. Двостороннє напруження досягло свого піку під час відбіркового етапу Чемпіонату світу з футболу, коли збірні двох країн Центральної Америки повинні були зіграти три матчі одна проти одної. Після перемоги Сальвадору Гондурас розірвав дипломатичні відносини з країною-сусідом. Через декілька днів сторони розпочали військові дії проти одне одного. Наслідки футбольної війни були катастрофічними як для Гондурасу, так і для Сальвадору.

Таким чином, в останні роки спорт і спортивна дипломатія зуміли зайняти помітне місце в міжнародних відносинах і зовнішній політиці. Поле дій спортивної дипломатії є безмежним. Спорт перетворився як на інструмент створення позитивного іміджу країни у світі та зміцнення й розширення зв'язків між сторонами, так і механізм політичного тиску. Водночас спортивна сфера є ефективним засобом сприяння миру і міжкультурного діалогу, сприяє соціальній інтеграції по всьому світу, економічному розвитку та приносить взаємні вигоди.

Список використаних джерел

1. Захарова, Л. И. О спорт, ты мир! Роль международного права, *lex sportiva* и *lex olympica* в регулировании международных спортивных отношений. — М. : ГИ «Центральная типография», 2013. — 271 с.

2. Rice X. South Sudan marks statehood with football match [Електронний ресурс] / Xan Rice // The Guardian. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.theguardian.com/world/2011/jul/10/south-sudan-statehood-football-match>.
3. The unveiling of Sport 2030 [Електронний ресурс] // Australian Government Department of Health. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.health.gov.au/news/the-unveiling-of-sport-2030>.
4. Allison L. The Changing Politics of Sport / Lincoln Allison. – Manchester: Manchester University Press, 1993. – 208 с.
5. Joffre T. Ban on sports with Israeli athletes removed from Iranian anti-Israel bill [Електронний ресурс] / Tzvi Joffre // The Jerusalem Post. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.jpost.com/middle-east/ban-on-sports-with-israeli-athletes-removed-from-iranian-anti-israel-bill-628433>.
6. Luckhurst T. Honduras v El Salvador: The football match that kicked off a war [Електронний ресурс] / Toby Luckhurst // BBC News. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-48673853>.

*Крусян С.А.**

Питання політики ЄС в Центрально-Східній Європі в контексті енергетичної експансії РФ в регіоні

Питання застосування РФ енергетики як політичної зброї у гібридному протистоянні із Заходом та для реалізації зовнішньополітичних амбіцій Росії обумовлює відповідну політику ЄС. Як слушно зазначають фахівці, «сучасний стан відносин між ЄС і Росією позначений різким загостренням суперечностей у двосторонніх взаєминах». Підґрунтям погіршення стосунків стала «пряма конкуренція європейського та євразійського інтеграційних проектів і зіткнення інтересів сторін у країнах-учасницях ініціативи «Східне партнерство» [1, с. 106].

*Студентка 2 курсу освітньої програми «Країнознавство»
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Дорошко М.С., д.і.н., професор

Окремим «пунктом» протистояння експерти вважають російську енергетичну «зброю» проти Європи. Перше за все, йдеться про «Північний потік-2», будівництво якого стало новим етапом гібридної агресії Росії проти України. Цей проект передбачає прокладання газопроводу з Росії до Німеччини через Балтійське море оминаючи територію України. Багато країн, серед яких Україна, Польща, Румунія, Молдова, Чехія, Словаччина, Латвія, Литва, Естонія та США відстоюють позицію, що побудова цього газопроводу призведе до посилення енергетичної залежності Європи від постачання російського газу. В цьому випадку збільшується економічний вплив РФ на європейські держави. Адже торгівлю енергетичними ресурсами слід розглядати як систему енергетичної залежності. На думку учених, «ця залежність позначається на геополітичних, політичних і комерційних відносинах між трьома категоріями держав: держави, які виробляють енергію; держави, які імпортують енергію; держави, через територію яких відбувається транзит енергетичних ресурсів» [2, с. 51].

Тому побудова «Північного потоку-2», як і запуск іншого газогону в обхід України під назвою «Турецький потік», надають можливість Росії здійснити свою повну енергетичну експансію в регіоні. Таким чином енергетична залежність європейських держав від РФ суттєво збільшується, що по суті забезпечує Росії панівне становище на ринку Європи.

У цьому зв'язку, країнам Центрально-Східної Європи вкрай необхідно вжити всіх можливих міжнародних заходів впливу з метою нейтралізації негативного впливу проекту «Північний потік-2». При цьому важливим є застосування у повному обсязі Газової директиви ЄС щодо цього проекту. Російській енергетичній експансії треба протистояти загальними зусиллями країн-партнерів [2, с. 55].

Водночас, слід зважити на те, що Європейська Комісія у 2006 році підтримала перший трубопровід «Північний потік», а тодішній єврокомісар з питань енергетики Андріс Пієбалґс стверджував, що «чим більше у нас трубопроводів, тим надійніше постачання». Щодо «Північного потоку-2» Єврокомісія, навпаки, послідовно обґрунтовувала, що він не пропонує жодних

переваг у сфері енергетичної безпеки. Тим не менш, за словами очільниці Генерального директорату з питань енергетики Дітте Юл Йоргенсен, за умови, що трубопровід відповідає законодавству ЄС, Комісія не намагатиметься зупинити його, і насправді не має можливості це зробити, враховуючи, що рішення про дозвіл на його експлуатацію буде прийматися згідно положень Директиви ЄС щодо газу. Подібну позицію зайняв і Верховний представник ЄС Ж. Боррель, який у промові перед Європарламентом визначив побудову та запуск газопроводу як «справу приватних компаній та Німеччини». В оновленій у червні 2021 року Єврокомісією та Верховним представником ЄС спільній стратегії щодо Росії «Північний потік-2» не згадується, але відзначається домінування Росії на європейських ринках газу та її володіння «стратегічними активами», що є викликами енергетичній безпеці ЄС. Для посилення стійкості до таких викликів стратегія передбачає диверсифікацію поставок, подальший розвиток інтегрованого внутрішнього ринку газу ЄС за допомогою нового законодавства та інфраструктури, а також збільшення використання відновлюваної енергії [3].

На сучасному етапі Європарламент активно виступає проти газопроводу, а його депутати наголошують на важливості критичного перегляду співпраці з Росією на різних зовнішньополітичних платформах і у самому проекті «Північний потік-2». Так, у січні цього року Європарламент прийняв Резолюцію, в якій йшлося про зупинення будови «Північного потоку-2», зокрема, у відповідь на арешт у Росії опозиціонера Олексія Навального [4]. Очевидним є той факт, що загострення принципів суперечностей між Росією і ЄС водночас вимагає розширення можливостей ЄС у протистоянні російській експансії. Важливим чинником у цьому є й поновлення активної співпраці США з ЄС, особливо у питаннях стримування Росії. У цьому контексті Європарламент наголошує: «Щодо нової адміністрації у Вашингтоні ЄС повинен використати цей крок для зміцнення трансатлантичної єдності у захисті демократії та фундаментальних цінностей проти авторитарних режимів» [4].

Також Європарламент ухвалив резолюцію яка визначає, що важливим є припинити агресивну політику Росії та зупинити її економічну експансію, застосовуючи для цього достатньо жорсткі санкції, зокрема, протидіяти «Північному потоку-2», а також бути готовими навіть до відключення Росії від платіжної системи SWIFT та припинення імпорту російського газу та нафти [5].

Депутати Європарламенту зазначають, що «ЄС має створити чітку стратегію, для того, щоб позбутись залежності від російського газу, нафти і сировини та збільшувати свою енергонезалежність – принаймні на час проведення РФ агресивної політики» [6]. Крім цього, депутат Європарламенту Андрюс Кубілюс заявив: «Політика ЄС щодо РФ має будуватися на принципах стримування спроб Кремля впливати на демократичні суспільства гібридними засобами та активного залучення громадянського суспільства РФ» [6].

Безумовно, газопровід «Північний потік-2» та інші зовнішньополітичні чинники створюють певні загрози щодо енергетичної незалежності країн ЄС, крім того зазначена ситуація негативно впливає на європейську солідарність, а також створює політико-інтеграційну та енергетичну небезпеку для України. Це обумовлює необхідність відповідної політики ЄС щодо стримування енергетичної експансії РФ в Центрально-Східній Європі.

Список використаних джерел

1. Толстов С.В. Політика ЄС щодо Росії: загальні проблеми та тенденції. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/3308/1/11>. С. 97-111.
2. Кравченко О.С. «Північний потік-2» як механізм економічного впливу РФ на політику держав Європейського Союзу. Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2020. Вип. 12. С. 50-58.
3. Martin Russell. The Nord Stream 2 pipeline. Economic, environmental and geopolitical issues. EPRS. European Parliamentary Research Service. July 2021. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690705/EPRS_BRI\(2021\)690705_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690705/EPRS_BRI(2021)690705_EN.pdf)

4. Parliament demands significantly tighter EU sanctions against Russia. News European Parliament. 21.01.2021. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210119IPR95904/parliament-demands-significantly-tighter-eu-sanctions-against-russia>

5. «Північний потік-2», можливе відключення SWIFT та інші деталі резолюції Європарламенту щодо РФ. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/09/16/677884/>

6. Політика ЄС щодо Росії має будуватися на стримуванні Кремля, – євродепутат. Новинарня. 15.09.2021. <https://novynarnia.com/2021/09/15/>

*Пліс А.Ю. ***

Політика Російської Федерації щодо врегулювання громадянського конфлікту в Лівії

Останнім часом ми все частіше спостерігаємо за відчайдушними спробами Російської Федерації посилити свої позиції на Чорному континенті, і повернути той вплив, що колись мав СРСР в Африці. Так, після повалення режиму лівійського очільника Джамагірії М.Каддафі в 2011 року, в результаті військового втручання НАТО, РФ прагне повернутися до Лівії, що стала ареною інтересів різних політичних гравців, які підтримують два протиборчі табори - Уряд Національної Єдності та Лівійську Національну Армію, одним із спонсорів якої є Росія.

Чому Кремль поставив на Х.Хафтар? Чинник військово-технічної співпраці в радянсько-лівійських відносинах був актуальний ще з 1970-х рр., тому Х.Хафтар, як і Каддафі, в обмін на військову допомогу запропонував Росії частковий контроль лівійського енергоринку, разом із доступом до нафтових портів Тобрук і Дерні, що цілком задовольняло інтереси Москви, яка націлилась на створення двох військових баз в м. Сирт та авіабазі Аль-Джуфра, що є, свого роду, ключем до контролю над всією Лівією. Тому Москва й підтримала

*Студентка 3 курсу освітньої програми «Міжнародно-політичне країнознавство» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Дорошко М.С., д.і.н., професор

Хафтара, який, між іншим, навчався в Радянському Союзі, і говорить по-російськи. [2]

Незважаючи на те, що Москва досі заперечує втручання в лівійський конфлікт, ЗМІ, зокрема, агентства Bloomberg та AFRICOM небезпідставно звинувачують Росію в залученні бійців російської приватної військової компанії (ПВК) «Вагнер» відомої своєю участю в конфліктах на Донбасі, Сирії, й наразі в Лівії, а разом із тим, і в постачанні винищувачів МіГ-29, та бомбардувальників Су-34, доставлених з авіабази Хмеймім в Сирії, що належить Росії. Після того як влітку 2020 р. до громадянського конфлікту в Лівії втрутилась Туреччина, що мало наслідком підпорядкування УНС Триполітанії, Росія відвела вагнерівців з Триполі, побоюючись серйозних втрат, однак не вивела їх з країни, незважаючи на заклик ООН про виведення всіх іноземних структур з території Лівії. [2, 3, 4]

Чому ж таки РФ, попри уведення ООН ембарго на постачання зброї до Лівії, прагне закріпитись в цій країні? Насамперед тому, що Лівія - це морські ворота Африки в Європу, яка зі своїми портами і протяжним узбережжям в Середземному морі відкриває широкі логістичні можливості, а також добре вписується в прагнення Росії розширити свою присутність в Африці, чим Москва активно займається в останні роки. Росія прагне не лише імітувати дотримання нейтралітету, але й - поновити свої позиції на лівійському ринку озброєнь, та брати участь в перерозподілі нафтогазового сектору Лівії.

Адже саме енергетичний чинник і є одним із причин прихованої взаємодії В. Путіна та Е. Ердогана. За умови здійснення угоди про вільні економічні зони (ВЕЗ), що гарантують Туреччині значну протяжність континентального лівійського середземноморського шельфу, Москва також зможе брати участь у розробці лівійських родовищ. Тут, можна провести аналогію з Сирією, в якій Кремль сприяв ескалації громадянського конфлікту задля недопущення реалізації проекту транспортування газу з Катару до ЄС, що створило б конкуренцію «Газпрому».

Втручання в лівійський конфлікт Кремля має на меті забезпечення геостратегічного домінування РФ в регіоні Середземномор'я за допомогою

розбудови російських військових баз в трикутнику Сирія – Єгипет – Лівія. Йдеться, насамперед, про формування дружньої до Москви коаліції «впливових лідерів» цих країн - Б. Асада, А. Фаттах ас-Сісі і Х. Хафтара. Ця геополітична стратегія проливає світло на мотиви, якими керувався Путін, здійснюючи незаконну анексію українського Криму. Наразі достеменно відомо, що Кремль використовує Кримський півострів як військову базу для відправки російських військ у Середземне море та на Близький Схід, і як тил, з якого Росія здійснює спеціальні операції в Лівії та Сирії, адже Крим має досить вигідне геополітичне розташування, що дозволяє Росії панувати в Чорноморському регіоні. [1]

Таким чином, застосовувана Кремлем стратегія гібридної війни дозволяє РФ офіційно позиціонувати себе посередником в конфліктах, водночас беручи військову участь в ньому, підтримуючи конфлікт доти, доки не буде досягнуто вигідної для Російської Федерації угоди.

Втім, головним мотивом втручання РФ у лівійський конфлікт, вважається завдання повернення Москви як впливового гравця до середземноморського регіону. У зв'язку з чим, так звана «миротворчість» РФ має на меті не припинення громадянського протистояння в Лівії, а здійснення впливу на формування остаточної конфігурації влади у післявоєнній Лівії, що цілком відповідає її стратегії посилення позицій на Близькому Сході й у Північній Африці.

Список використаних джерел

1. НАТО: Росія використовує Крим для перекидання сил на Близький Схід. Європейська правда: веб-сайт. URL: <https://www.google.com.ua/amp/s/www.eurointegration.com.ua/news/2019/03/13/7093914/index.amp> (дата звернення 20.10.2021).

2. Політика Росії в Лівії після 2011 року. Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень: веб сайт. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/voenni-voprosy/konflikt-zones/politika-rosi%D1%97-v-livi%D1%97-pislya-2011-roku/> (дата звернення 20.10.2021).

3. Haftar and Turkey Trade Threats as Libya's Was Risks Escalation. Bloomberg Media Company: web-site. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-05-21/haftar-s-forces-announce-air-campaign-against-turkey-in-libya> (дата звернення 19.10.2021).

4. Russia deploys military fighter aircraft to Libya. US Africa Command: social media. URL: https://twitter.com/USAfricaCommand/status/1265240771269197830?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1265240771269197830%7Ctwgr%5E%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fd-37462783242344000517.ampproject.net%2F2110011758000%2Fframe.html (дата звернення 19.10.2021).

Скрипник М.С.*

Evolution of U.S. Policy Toward Australia: From Obama to Biden

“The United States has no closer or more reliable ally than Australia. Our nations have stood together for a long, long time. And [...] we can rely on one another, and that’s really a reassuring thing” [1]. These remarks were made by the 46th U.S. President Joseph ‘Joe’ Biden (D) ahead of the meeting with the Australian prime minister Scott Morrison in September 2021, five days after an official announcement of AUKUS creation. AUKUS is a trilateral security pact merging Australia, Great Britain, and the United States of America into the new diplomatic, defense, and intelligence alliance ‘to meet the challenges of the twenty-first century’ [2]. The American-Australian relations have always remained close and of strategic importance for both sides since the First World War, throughout the Second World War and wars in Korea, Vietnam, Iraq, and Afghanistan; Australia is a major non-NATO ally of the U.S. Two countries are also bound together by ‘Five Eyes’ intelligence alliance (1941) and ANZUS Security Treaty (1951) [3], thus the creation of AUKUS could have served

*Студентка 2 курсу магістратури спеціальності «Регіональні студії»
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Черкас Б.О., к.політ.н., асистент

just as another proof of solid bilateral mateship and continuous support throughout the conflicted XXI century.

However, not all the recent U.S. leaders had shared President Biden's upbeat opinion on the role 'the southern continent' should play for American foreign policy. Back in 2016, it did not come as a surprise that the newly elected POTUS Donald Trump (R) (in office 2017-2021) would most definitely pursue a differing policy on Australia than his predecessor Barack Obama (D) (in office 2009-2017) did. During the last days of the latter's presidency, the Obama-Biden Administration forged the Refugee Resettlement Deal with the Australian government, under which the U.S. agreed to relocate 1,250 refugees from the offshore detention centers on Nauru and Papua New Guinea's Manus Island on U.S. territory. (Those people were detained in the middle of the Pacific Ocean because they wanted to reach Australia illegally by boats, which is strictly forbidden by the state's onshore protection program since 2013). Trump described the deal as '*dumb*', '*ridiculous*', '*rotten*', and '*stupid*', but out of '*tremendous respect*' for then-PM Malcolm Turnbull (L) and the Australian people, '*agreed to continue to review that deal*', nevertheless promising that the refugees would be subject to '*extreme vetting*' [4]. And they were, as the so-called 'Trump Muslim ban' (Executive Order 13769, titled Protecting the Nation from Foreign Terrorist Entry into the United States, issued on February 1, 2017) come to action and forbade notably refugees of Irani, Iraqi and Somali descent to relocate from the South Pacific to North America in the first wave [5].

While Donald Trump did honor the above-mentioned deal (albeit through gritted teeth), as well as exempted Australia from the U.S.' worldwide aluminum and steel tariffs due to economic benefits Washington was to gain out of this decision, his administration made several steps to make Australians reconsider their commitment towards the USA. First and foremost, Trump withdrew from the Trans-Pacific Partnership (TPP) agreement, which is a vital part of Australia's trade policy [3]. Secondly, he managed to alienate common Australians and official Canberra from the United States, 'demonizing' Beijing in the framework of the U.S.-China trade war. But one can not deny the inevitable reality: for Australia, China has been the largest trading

partner since 2007 that became a key source of the country's economic growth, as well as an ally (even if under compulsion) in areas of merchant shipping security, transnational crime prevention, including illegal trafficking, etc. Keeping in mind the political antagonism of the democratic Australian state and the authoritarian Chinese state, Australia is still in no position to peremptorily choose sides, prioritize security over trade or vice versa, especially in times of relative decline of the U.S. leadership in the region. Such a policy of the then-incumbent American presidential administration might have not ruined the well-established bilateral relations and strategic partnership, but resulted in 66% of Australian respondents saying 'yes' to a statement *'Donald Trump has weakened Australia's alliance with the United States'* within a research conducted by the Lowy Institute [6].

Joe Biden, the current POTUS, from the very beginning of his presidency showed his determination to eliminate Australian hesitation about the strategic importance of the U.S. for its stable development in the 'free and open Indo-Pacific'. To counterbalance the Chinese threat to the U.S. security hegemony in the region, Biden pays great attention to the revival of the Quadrilateral Security Dialogue between the United States, India, Japan and Australia, established back in 2007, but so relevant nowadays against the backdrop of China's rising ambitions of a new superpower. The most recent summit of the Quad was hosted by the White House on September 24, 2021, and it was an in-person meeting, which may be a sign of its distinguished importance as the pandemic is not over yet [7]. This summit followed the other striking event — the creation of AUKUS, already mentioned above. Under the new deal, Canberra will receive the American nuclear-powered submarines, which will likely be used to patrol waters near China. Some may suggest that the invigorated Quad and the newly-created AUKUS will become the central pillars for the emerging 'Biden doctrine': *'bolstering the world's democracies against the spread of authoritarianism by building a web of alliances'* [8].

References

1. The White House (2021): Remarks by President Biden and Prime Minister Morrison of Australia Before Bilateral Meeting. URL:

<https://www.whitehouse.gov/briefing-room/press-briefings/2021/09/21/remarks-by-president-biden-and-prime-minister-morrison-of-australia-before-bilateral-meeting/> (accessed on October 15, 2021).

2. Prime Minister of Australia (2021): Joint Leaders Statement on AUKUS. URL: <https://www.pm.gov.au/media/joint-leaders-statement-aucus> (accessed on October 15, 2021).

3. Bruce Vaughn, Congressional Research Service (2020): Australia: Background and U.S. Relations. URL: <https://www.hsdl.org/?view&did=840559> (accessed on October 15, 2021).

4. Stephanie March, ABC News (2017): Donald Trump told Malcolm Turnbull 'you are worse than I am' on refugees during call, leaked transcript reveals. URL: <https://www.abc.net.au/news/2017-08-04/donald-trump-told-malcolm-turnbull-refugee-deal-was-stupid/8773368> (accessed on October 15, 2021).

5. The White House (2017): Executive Order Protecting the Nation from Foreign Terrorist Entry into the United States. URL: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/presidential-actions/executive-order-protecting-nation-foreign-terrorist-entry-united-states/> (accessed on October 15, 2021).

6. Lowy Institute Poll (2021): Attitudes to the United States. URL: <https://poll.lowyinstitute.org/charts/attitudes-to-the-united-states/> (accessed on October 18, 2021).

7. Colm Quinn, Foreign Policy (2021): The Quad Comes to Washington. URL: <https://foreignpolicy.com/2021/09/24/suga-modi-morrison-biden-quad-summit/> (accessed on October 18, 2021).

8. Julian Borger, The Guardian (2021): Biden to rally regional support for China containment strategy at Quad summit. URL: <https://www.theguardian.com/world/2021/sep/24/joe-biden-quad-summit-contain-china> (accessed on October 18, 2021).

Об'єднання AUKUS як нова форма оборонного союзу: геополітичний аспект

Глобальні геополітичні зрушення, що відбуваються в сучасній системі міжнародних відносин все більше стають помітними в кожному регіоні світу. Особливо в цьому контексті відзначається Індो-Тихоокеанський регіон, який останнім часом привертає на себе стійку увагу світової громадськості. Де-факто, геополітичний зсув у цьому регіоні пов'язаний з появою 16 вересня 2021 року тристороннього оборонного союзу Австралії, Сполученого Королівства та Сполучених Штатів, що отримав назву AUKUS за першими літерами кожної з країн-учасниць.

Перш за все, підкреслимо, що офіційно пріоритетною метою створення AUKUS було сприяння кооперації у сфері побудови атомних підводних човнів та ширшого обміну технологіями, а також посилення співпраці країн в Індо-Тихоокеанському регіоні, де зростання впливу КНР все частіше набуває форм прямої загрози [1]. Новий спектр партнерства також передбачає співпрацю в галузі кібербезпеки, штучного інтелекту й квантових та підводних технологій.

Більше того, новий формат співробітництва вважається найбільш важливим механізмом підтримання безпеки за останні десятиліття, адже відкриває можливості для Австралії розпочати власне виробництво атомних підводних човнів за американськими технологіями, які США з 1958 року не передавали нікому, окрім Великої Британії [2]. У свою чергу це дозволить Австралії стати сьомою державою світу, яка має такий вид озброєння. Якими ж були причини такого прагнення Сполучених Штатів формалізувати подібний безпековий альянс?

Насамперед, це необхідність протистояння геополітичним амбіціям КНР в регіоні. За допомогою новостворених ядерних підводних човнів Австралія, як один з ключових союзників США, зможе охопити більш широкий обсяг

*Студент 3 курсу освітньої програми «Міжнародно-політичне країнознавство» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Дорошко М.С., д.і.н, професор

морських шляхів від Японії до Індії та в разі необхідності оперативно відповісти на агресивні дії Китаю завдяки швидкості цих субмарин та складності їх виявлення [1].

Іншою ж причиною було те, що в межах існуючих альянсів групи «четвірки» та «П'яти очей» було б неможливо здійснити передачу технологій, потрібних для виробництва атомних підводних човнів. Згадаймо, що наприклад група «чотирьох» являє собою форму тісного партнерства, однак між державами не існує офіційного оборонного союзу, що актуалізувало пошук нового формату співпраці переважно безпекового характеру [2].

Аналізуючи ж геополітичні наслідки створення нового оборонного союзу AUKUS, зазначимо, що вони проявляються у фактичному порушенні балансу сил, який існував в регіоні, та в значному погіршенні відносин не тільки між членами союзу та Китаєм, а й всередині військового блоку НАТО.

Найбільш доцільною ілюстрацією загострення стосунків з КНР стане пряме засудження Піднебесною цього союзу, рішення про створення якого за словами посла Китаю у Вашингтоні Цінь Гана, було безвідповідальним та таким, що спровокує прискорення гонки озброєнь у світі, а також підірве стабільність в Азійсько-Тихоокеанському регіоні [3]. Однак факт залишається фактом: Китай зіштовхнувся з потужним західним альянсом в регіоні, а відтак буде змушений проводити свою зовнішню політику в ньому дещо обережніше.

В цьому контексті неможливо оминати й негативний вплив на відносини, зокрема між США та Австралією, з одного боку, та Францією з іншого. Справа в тому, що в 2016 році між Французькою Республікою та Австралією була підписана «угода століття», яка передбачала продаж першою 12 атомних підводних човнів останній, загальною сумою в понад 50 мільярдів доларів [4]. Пізніше терміни реалізації контракту відкладали, але в червні 2021 року прем'єр-міністр Австралії С. Моррісон заявив, що проєкт знову став актуальним [5]. Відмова ж Австралії від цієї покупки вже у вересні суттєво порушила економічні плани Французької Республіки.

Логічним продовженням дипломатичної кризи стало рішення французького президента Емманюеля Макрона відкликати свого посла з Вашингтона та Канберри. Крім того, висловлюючи солідарність з урядом Франції, голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляйен заявила, що на наступному раунді переговорів 12 жовтня 2021 року навряд чи вдасться укласти торгівельну угоду між ЄС та Австралією через невиконання останньою угоди щодо постачання ядерних субмарин. Усі ці заходи доповнюються й заявою французької оборонної компанії Naval Group, контрольним пакетом акцій в якій володіє уряд Франції, про те, що Австралія заплатить мільйонні штрафні санкції після розірвання контракту на постачання підводних човнів [6].

Зважаючи на це, Франція вимушена шукати собі нових союзників в регіоні, де Індія скоріше за все стане її основним безпековим та економічним партнером на тлі охолодження відносин із Заходом. Більше того, виділяючи ще один геополітичний наслідок, маємо змогу стверджувати, що для Індії існування AUKUS як форми оборонного співробітництва без її участі, підвищує рівень занепокоєності держави безпекою своїх східних кордонів, що поєднується з напругою, яка існує на заході після приходу талібів до влади в Афганістані [2].

Отже, резюмуючи усе вище викладене, дійдемо загального висновку, що геополітичний аспект створення нового оборонного союзу AUKUS наочно демонструє бажання США в контексті протистояння з КНР віддавати перевагу союзу з англосаксонськими країнами, а не Європейському Союзові, чимало з членів якого дуже часто економічно та політично заграють з Піднебесною. Як наслідок, ключове значення в цій міжнародно-політичній ініціативі відводиться саме Австралії, яка остаточно поставивши ставку на США, поступово перетворюється на основний плацдарм західних держав в регіоні. Відтак гонка озброєнь чи успішне стримування Китаю – це дійсно основні варіанти розвитку подій на цьому просторі після започаткування AUKUS.

Список використаних джерел:

1. What is the Aukus alliance and what are its implications? [Електронний ресурс] // The Guardian. – 2021. – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.theguardian.com/politics/2021/sep/16/what-is-the-aucus-alliance-and-what-are-its-implications>.

2. Perspective: AUKUS-Geopolitical Impact [Електронний ресурс] // Sansad TV Discussions. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.drishtiias.com/loksabha-rajyasabha-discussions/perspective-aucus-geopolitical-impact>.

3. Кротовська О. Скандал навколо AUKUS. Що розгнівало Францію та змусило НАТО переглянути свою концепцію [Електронний ресурс] / Ольга Кротовська // The Page. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://thepage.ua/ua/news/oboronnij-alyans-aucus-chomu-vinik-skandal-navkolo-novogo-soyuzu>.

4. Aucus: UK, US and Australia launch pact to counter China [Електронний ресурс] // BBC News. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/world-58564837>.

5. Лотоцька Н. Скандал з підводними човнами вплине на нову стратегічну концепцію НАТО, – прем'єр Франції [Електронний ресурс] / Наталя Лотоцька // LB.ua. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/world/2021/09/19/494287_skandal_z_pidvodnimi_chovnami_vpline.html.

6. Стороженко С. AUKUS. ЄС може призупинити переговори з Австралією на знак солідарності з Францією [Електронний ресурс] / Станіслав Стороженко // Суспільне Новини. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://suspilne.media/168342-aucus-es-prizupiniv-peregovori-z-avstralieu-u-solidarnist-z-francieu/>.

СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО»

*Загоруй Д.-О. О.**

Міжнародно-правовий механізм захисту осіб від насильницьких зникнень

Акти насильницьких зникнень є одним із найбільш грубих сучасних порушень міжнародного права, адже одночасно зневажаються права людини на життя, свободу, особисту недоторканність, справедливий і публічний суд, право не бути підданим катуванню, жорстокому поводженню, свавільному арешту чи затриманню. Практика насильницьких зникнень зазвичай властива антидемократичним режимам [1; С. 151]. З 1976 по 1983 рр. під час «Брудної війни» в Аргентині у таємних урядових центрах «зникло» близько 30 000 осіб; 500 дітей, народжених у таборах, незаконно передали для усиновлення. Від 60 000 до 100 000 осіб стали жертвами насильницьких зникнень на Шрі Ланці з кінця 1980х рр. З 2011 по 2021 рр. у Сирії зафіксовано «зникнення» понад 100 000 осіб [2; С. 6-7, 12]. Метою дослідження є аналіз конвенційного та відповідного інституційного механізму захисту осіб від насильницьких зникнень в сучасному МП.

Заборона насильницьких зникнень є звичаєвою завдяки непрямому закріпленню в ст. 3, 6, 9 Загальної декларації прав людини 1948 р., Декларації із захисту всіх осіб від насильницьких зникнень 1992 р., Резолюції ГА ООН 33/173, регіональних Міжамериканській конвенції 1994 р. та Кампальській конвенції 2009 р., справах «Godínez Cruz v. Honduras» 1989 (Міжамерик.суд з прав людини), «Osmanoglu v. Turkey» 2008 (ЄСПЛ), «Mouvement Burkinabé v. Burkina Faso» 2001 (Афр.комісія з прав людини і народів) [3; С. 10-11].

Політико-правовий характер Декларації 1992 р., «розпорошеність» норм в регіональних угодах, необхідність кожного разу визначати «множинність порушених прав» обумовили прийняття універсального юридично обов'язкового документу [3; С. 19]. Так, Міжнародна конвенція про захист усіх

*Студентка 1 курсу магістратури спеціальності «Міжнародне право»
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Ржевська В.С., к.ю.н., доцент

осіб від насильницьких зникнень 2006 року визнає абсолютною заборону насильницьких зникнень і не передбачає підстав для дерогації (ст. 1) [4].

Поняття «насильницьких зникнень» охоплює арешт, затримання, викрадення, позбавлення волі представниками держави чи особами (групами осіб), що діють з дозволу, за підтримки або за згодою держави, за подальшої відмови визнати цей факт чи приховування даних про долю/місцезнаходження зниклої особи, внаслідок чого її залишено без захисту закону (ст. 2). Більше того, як Конвенція 2006 р., так і Римський статут МКС 1998 р. визнають практику широкомасштабних чи систематичних насильницьких зникнень злочином проти людяності [5; пп. і п. 1 ст. 7].

Стаття 24 Конвенції 2006 р. до жертв насильницьких зникнень відносить власне «зниклих» осіб та осіб, яким спричинено безпосередню шкоду внаслідок цих актів (родичі). Якщо акт насильницького зникнення попри заборону все ж відбувся, жертви мають щонайменше право (1) на розшук, повернення, ефективний засіб правового захисту протягом строку давності, (2) знати правду про обставини насильницького зникнення, хід, результати розслідування, про долю зниклих, (3) створювати організації для сприяння встановленню обставин злочину, розшуку зниклих осіб, надання допомоги жертвам (4) отримати справедливе відшкодування матеріальної та моральної шкоди у формі реституції, реабілітації, сатисфакції, гарантій неповторення.

При цьому, діти наділені додатковими правами: на недопущення неправомірного вилучення в батьків або підробки, приховування, знищення їх документів; на розшук і повернення до справжньої сім'ї (ст. 25).

У свою чергу, на держави покладено наступні зобов'язання за МП:

1) криміналізувати акти насильницьких зникнень в національному законодавстві, встановити співмірні покарання (ст. 4);

2) проводити неупереджене ефективне розслідування, притягнути до відповідальності співучасників, а також керівників, що знали про вчинення злочину підлеглими, здійснювали реальний контроль за відповідною сферою та не вжили необхідних заходів для його запобігання чи припинення (ст. 6, 12);

3) «aut dedere aut judicare» – видати особу, винну в акті насильницького зникнення, що не розглядається Конвенцією 2006 р. як політичний злочин, іншій державі або здійснити судове переслідування (ст. 11). Юрисдикція держав визначається на підставі територіального (принципу прапора) та персонального активного і пасивного принципів;

4) забезпечити міжнародне співробітництво при розслідуванні, розшуку й звільненні жертв, наданні їм допомоги або ідентифікації, поверненні тіл зниклих (ст. 14-15) та інші.

Згідно з Керівними принципами щодо насильницьких зникнень в умовах COVID-19, пандемія не виправдовує припинення чи затримки у розслідуваннях: навпаки, держави мають докласти зусиль для розшуку зниклих, підтримки сімей, запобігання «зникненню» мігрантів та передавати дані про осіб, чию свободу обмежено внаслідок примусового карантину, їх родичам [6].

Моніторинговим органом є Комітет із насильницьких зникнень у складі 10 незалежних експертів. Комітет розглядає періодичні доповіді держав, передає їм запити родичів щодо вжиття термінових заходів із розшуку зниклої особи (ст. 29-30); з 2012 р. зареєстровано не менше 100 таких запитів [7; С. 1].

За наявності попередньої заяви-згоди держави Комітет уповноважений отримувати індивідуальні (групові) скарги жертв насильницьких зникнень та міждержавні повідомлення про порушення, відвідувати територію держави для більш ретельного вивчення ситуації. Крім того, Комітет має право терміново повідомити Генеральну Асамблею ООН про практику широкомасштабних/систематичних насильницьких зникнень у певній державі (ст. 31-34).

Положення Конвенції 2006 р. актуальні і для України. Так, за інформацією Управління Верховного комісара ООН з прав людини з 2014 р. на території АР Криму зафіксовано 43 випадки насильницьких зникнень [8]. Кількість «зниклих» у Донецькій і Луганській областях сягає 250 осіб. Саме збройний конфлікт сприяв ратифікації Конвенції Україною в 2015 році та доповнення Кримінального кодексу України новою статтею 146¹.

Отже, Конвенція 2006 р. на універсальному рівні закріпила процедури забезпечення основоположного права осіб на захист від насильницьких зникнень, а також обов'язки держав із запобігання та припинення даного злочину. Проте, для вищої ефективності механізму необхідна ратифікація Конвенції більш ніж 64 державами та дотримання її положень на практиці.

Список використаних джерел:

1. Nowak M. Torture and enforced disappearance/ M. Nowak// International Protection of Human Rights: A Textbook. Abo Akademi University. – 2009. – pp. 151-182;
2. Boada J. International Day of the Victims of Enforced Disappearances – 30 August/ Jennifer Boada//Geneva International Centre for Justice. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://www.gicj.org/images/2016/pdfs/EnforcedDisappearances_Final1.pdf
3. Kyriakou N. Enforced Disappearance and International Human Rights Law/ Nikolas Kyriakou//Melbourne Journal of International Law.– 2012. – v. 13. – 1-38 p.;
4. International convention for the protection of all persons from enforced disappearance, 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://treaties.un.org/doc/Publication/CTC/Ch_IV_16.pdf
5. Rome Statute of the International Criminal Court, 1998. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://legal.un.org/icc/statute/99_corr/cstatute.htm
6. Key Guidelines on COVID-19 and Enforced Disappearances/ The Committee on Enforced Disappearances, the Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Disappearances/Guidelines-COVID19-EnforcedDisappearance.pdf>
7. 7. Report on requests for urgent action submitted under article 30 of the Convention, 5 October 2020 / Committee on Enforced Disappearances. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CED/Shared%20Documents/1_Global/CED_C_19_2_32030_E.pdf

8. Інформаційна довідка Управління Верховного комісара ООН з прав людини щодо насильницьких зникнень в Автономній Республіці Крим і місті Севастополі (Україна), тимчасово окупованих Російською Федерацією від 31 березня 2021 року.

*Снівак В.М.**

Сучасні питання в міжнародній санкційній політиці

Повернення до права сильного у міжнародних відносинах, яке ми спостерігаємо на прикладі України з 7% території, окупованою Російською Федерацією піднімає питання притягнення агресора до відповідальності на новий рівень.

Міжнародне право передбачає цілий комплекс заходів для збереження миру та стабільності на планеті, а юридичні основи міжнародної відповідальності держав десятки років тому були узагальнені Комісією з міжнародного права ООН [1]. У цілому, як ми бачимо з кінця Другої світової війни, війну третю світову ці заходи попереджують досить успішно, проте на регіональному рівні їх ефективність сумнівна. Насамперед це стосується реалізації рішень Міжнародного суду ООН та дієвості колективних санкцій РБ ООН.

Так, на прикладі справи «Нікарагуа проти США» бачимо, що навіть вигравши суд, країна яка постраждала від зовнішньої агресії, може не отримати ніяких компенсацій, якщо агресор не бажає цього робити та має достатньо важелів впливу в міжнародній політиці, насамперед - право вето в РБ ООН. Досвід справи «Україна проти Російської Федерації» у Міжнародному суді ООН демонструє вміння маніпуляції правовими нормами російськими юристами, що взагалі поставили «юрисдикцію судової установи міжнародного рівня» [2, ст. 64]

*Студент 2 курсу спеціальності «Міжнародне право»
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Єделев Р.С., к.ю.н., доцент

під сумнів. Якщо згадати, що російсько-грузинська війна 2008 року тривала п'ять днів, а Міжнародному кримінальному суду знадобилося майже вісім років, щоб розпочати слухання, то можна зробити висновок, що у випадку України справи притягнення РФ як агресора до відповідальності, через свою довготривалість, будуть з часом становити вже не практичне, а, скоріше, теоретичне чи історичне значення.

Аналіз сучасної міжнародної практики, зроблений М.В. Кешнер, свідчить, що найважливішими проявами примусу в міждержавних відносинах виступають саме «міжнародно-правові санкції і контрзаходи, які відіграють безпосередню роль в охороні міжнародного правопорядку, оскільки з їх допомогою суб'єкти міжнародного права реагують на міжнародні правопорушення» [3, с. 12].

Проте ефективність та доцільність економічних санкцій ООН досить часто піддається сумніву, просто-напросто тому що вони рідко досягають кінцевої мети - зміни політики підсанкційної країни, та можуть мати негативний вплив на добробут чи навіть виживання простих громадян. Згідно з дослідженнями Ніколая Ангуелова [4], тільки приблизно у кожному третьому випадку санкції допомогли запобігти незаконному застосуванню зброї, і лише в кожному четвертому випадку вони призводили до суттєвих змін у поведінці держави, проти якої були введені. Загалом, прикладів результативних (з точки зору кінцевої мети) міжнародних санкцій досить мало: повалення Рафаеля Трухільо в Домініканській Республіці в 1961 р., Сальвадора Альєнде в Чилі в 1973 р., Іді Аміна в Уганді в 1979 р., Жан-Клода Дювальє в Гаїті в 1986 р. і прискорення кінця апартеїду в Південній Африці [15, с.7]. А якщо взяти до уваги ситуацію з російсько-українським конфліктом, то даний санкційний механізм ООН взагалі можна вважати нікчемним, адже РФ є постійним членом РБ ООН з правом вето.

Водночас, звичаєве міжнародне право не заперечує нав'язування односторонніх економічних санкцій проти інших держав «незалежно від того, порушили підсанкційні держави міжнародно-правові зобов'язання чи ні» [5, с.63]. Такі санкції неодноразово викликали та викликають критику зі сторони Росії, тому що приймаються «в односторонньому порядку за відсутності

відповідного рішення Ради Безпеки ООН» [4, с. 40], та «принцип суверенної рівності держав виключає можливість правомірного застосування однією державою санкцій щодо іншої держави» [4, с. 45].

Таким чином, Україна повинна проаналізувати світовий юридичний досвід з введення односторонніх міжнародних економічних санкцій та розробити комплексний санкційний механізм, працювати якому, будемо відвертими між собою, - роки і десятиліття. Причин цього декілька:

- Зважаючи на значну силову асиметрію між Україною та Росією, використання військових засобів пов'язане із надзвичайно високими ризиками;
- Партнери України, які також накладають санкції на РФ повинні бачити цілеспрямованість та серйозність намірів нашої держави.

У розробці санкційного механізму Україна повинна використовувати світовий досвід, наприклад «Закон про торгівлю з ворогом», що в тому чи іншому вигляді діє у США, Британії, Ізраїлі та ін. Так, в Україні діють Закони «Про санкції», «Про запобігання та протидію...», Постанова КМ «Про заборону ввезення на митну територію...», але нечіткі формулювання, недосконалість механізмів застосування та моніторингу виконання санкцій, та ін. уже досить довгий час є причинами для необхідності вдосконалення санкційного законодавства [6, 7].

Не слід однак забувати, що цілі санкційної політики розвинутих країн та України на даному історичному етапі суттєво відрізняються: у той час як розвинуті країни шляхом міжнародних санкцій намагаються покарати та/або змінити поведінку підсанкційної країни (у тому числі Росії), то Україні необхідно і повернути втрачені території, і отримати компенсації від агресора.

Список використаних джерел

1. Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей [по докладу Шестого комитета (A/56/589 и Corr.1)] 56/83. Ответственность государств за международно-противоправные деяния.
2. 75-а річниця ООН – сучасний стан та розвиток міжнародного права. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 428 с.

3. Кешнер М. В. Экономические санкции в современном международном праве: монография. – Москва : Проспект, 2015. – 184 с.
4. Nikolay Anguelov. Economic sanctions vs. soft power. 2015. Softcover reprint of the hardcover 1st edition 2015 978-1-137-52375-4
5. Kern Alexander. Economic Sanctions Law and Public Policy. 2009. Palgrave Macmillan.
6. Проект Закону про засади санкційної політики України № 5191 від 02.03.2021, http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71291
7. Проект Закону про національні та міжнародні санкції № 4454 від 03.12.2020, http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70579

*Туришук Г.О.**

Проблема мілітаризації космосу в міжнародному космічному праві

Глобальне протистояння КНР та США з кожним днем набирає обертів. «Торгова війна», численні економічні санкції, боротьба за сфери впливу, політичні скандали та нова гонка озброєнь - усі ці фактори змушують замислитися про ризики нової масштабної конфронтації та перспективи для існування миру на планеті. Зовсім не додають оптимізму також гучні публічні заяви представників Сполучених Штатів та Китаю.

Держсекретар США Ентоні Блінкен 3 березня 2021 року заявив, що Сполучені Штати «будуть боротися з Китаєм з позиції сили» [1], а газета «Женьмінь жибао» (офіційне видання ЦК Компартії Китаю) опублікувала 23 вересня цього року статтю з заголовком «США- найбільша загроза миру» [2]. Окрім таких «тривожних дзвіночків», загострення політичної ситуації у світі можна побачити і в реальних цифрах. Так, за даними Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблем миру, світові витрати на озброєння в 2020 році перевищили показник у 2 трильйони доларів, що є абсолютним рекордом за всю історію. Оборонні витрати Китаю на озброєння

*Студент 2 курсу спеціальності «Міжнародне право»
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Єделев Р.С., к.ю.н, доцент

(252 млрд. доларів) зростають уже двадцять шостий рік поспіль, РФ (61,7 млрд. доларів) - другий рік поспіль, а США (778 млрд. доларів) - третій рік поспіль [3]. Важливо підкреслити, що 2020 рік зміг стати рекордним для витрат на озброєння, незважаючи на пандемію коронавірусу та економічну кризу у світі, що красномовно свідчить про важливість військової сфери для світової спільноти.

У 2021 році також з'явився новий військовий блок- AUKUS (Australia, United Kingdom, United States), очевидно спрямований на протидію КНР в Тихоокеанському регіоні. У рамках оборонного альянсу Австралія вперше за свою історію отримає змогу самостійно будувати атомні підводні човни [4].

Підсумок минулого року до того ж чудово підбили всесвітньо-відомі вчені, автори проекту «Годинник Судного дня» в журналі «Бюлетень учених-атомників» при Чиказькому університеті в США. «Годинник Судного дня» з 1947 року відраховує, скільки часу залишилося в людства до ядерного самознищення (настання півночі знаменує ядерний катаклізм). У 2020 році годинник показав 23:58:40- найближчий до півночі час за всю історію проекту. Це символізує, що людство, як ніколи раніше близько стоїть до ядерної катастрофи [5].

За таких умов космос стає привабливою ціллю для розміщення там військових об'єктів та зброї. Насамперед це зумовлено тим, що об'єкти на орбіті Землі знаходяться на такій висоті та рухаються з такою швидкістю, що для їх ліквідації звичайна наземна військова техніка буде малоефективною. Тому нейтралізувати небезпечні космічні об'єкти зможуть лише держави з високим рівнем розвитку власної космічної техніки (на сьогодні це США, КНР та РФ).

Говорячи про забезпечення мирної діяльності держав у космічному просторі, варто згадати два важливі міжнародні договори, ратифіковані США, Китаєм та Росією: Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла 1967 року (далі - Договір) та Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються в космічний простір 1974 року (далі - Конвенція).

Договір у статті 4 містить зобов'язання держав-учасниць «не виводити на орбіту навколо Землі будь-які об'єкти з ядерною зброєю або будь-якими іншими видами зброї масового знищення, не встановлювати таку зброю на небесних тілах і не розміщувати таку зброю в космічному просторі будь-яким іншим чином. Місяць та інші небесні тіла використовуються всіма державами-учасницями Договору виключно в мирних цілях. Забороняється створення на небесних тілах військових баз, споруд і укріплень, випробування будь-яких типів зброї і проведення військових маневрів» [6].

Однак із цього зобов'язання слідує, що на орбіту не заборонено виводити будь-які об'єкти, які призначені для військових цілей, що сьогодні є дуже перспективним напрямком [7], [8]. За допомогою супутників, наприклад, можна знешкоджувати радіоелектронне обладнання на Землі та інші супутники, блокувати доступ до мережі Інтернет тощо. Сьогодні супутники вже стали незамінними інструментами для розвідки, збирання даних про розташування військової техніки на Землі та відстеження стратегічних ракет, ракет-перехоплювачів. Також на орбіту не заборонено запускати зброю класу «космос-повітря» чи «космос-Земля».

Стосовно Конвенції, слід зазначити, що процедура внесення до Реєстру, який веде Генеральний секретар ООН, інформації про об'єкти, які запускаються в космічний простір, не передбачає проведення жодної міжнародної експертизи на предмет безпеки та відповідності нормам міжнародного права таких об'єктів [9]. Відсутність належного міжнародного контролю за запуском космічних об'єктів може призвести до того, що на орбіті опиняться об'єкти, які зможуть таємно переносити зброю масового знищення. Такі занепокоєння вже виникли в деяких країнах [10].

Отже, з огляду на напружену міжнародну обстановку, космос сьогодні має всі шанси перетворитися на поле бою. Ті держави, які зможуть розмістити в космосі військові об'єкти, отримають вирішальну перевагу у військовому плані над тими країнами, які це зробити не здатні. А можливість розміщення в

космічному просторі зброї масового знищення є надзвичайною загрозою для існування людства.

Список використаних джерел

1. China poses `biggest geopolitical test` for the U.S.`, Secretary of State Blinken says. URL: <https://www.nbcnews.com/news/world/china-poses-biggest-geopolitical-test-u-s-says-secretary-state-n1259489of-State-Blinken-says>
2. США - найбільша загроза миру. URL: <http://russian.people.com.cn/n3/2021/0923/c95181-9899803.html>
3. World military spending rises to almost \$2 trillion in 2020. URL: <https://sipri.org/media/press-release/2021/world-military-spending-rises-almost-2-trillion-2020>
4. Aukus: UK, US and Australia launch pact to counter China. URL: <https://www.bbc.com/news/world-58564837>
5. This is your COVID wake up-call: It is 100 seconds to midnight. URL: <https://thebulletin.org/doomsday-clock/current-time/>
6. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480#Text
7. International Perspectives on Space Weapons. URL: <https://aerospace.csis.org/international-perspectives-on-space-weapons/>
8. Transcript: The Path Forward: Space Force with Chief of Space Operations Gen. John W. “Jay” Raymond. URL: <https://www.washingtonpost.com/washington-post-live/2021/04/30/transcript-path-forward-space-force-with-chief-space-operations-gen-john-w-jay-raymond/>
9. Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються в космічний простір. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_253#Text
10. Голова «Алмаз-Антея» заявив, що космольоти США потенційно можуть нести ядерну зброю. URL: <https://tass.ru/armiya-i-opk/11446277>

СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»

*Гасіна Х.М.**

Проблемні питання спадкових відносин з іноземним елементом

Спадкування з іноземним елементом – це перехід прав та обов'язків від померлої фізичної особи до інших осіб, коли учасником (зокрема спадкодавцем) таких правовідносин є негромадянин або коли об'єкт спадкування чи юридичний факт пов'язуються з територією іноземної держави [1].

Складність такого спадкування зумовлюється тим, що на регулювання одних і тих же відносин можуть претендувати законодавства різних держав. Звідси, перебіг подій, у тому числі для спадкоємців, буде відрізнятися залежно від того, юрисдикція якої держави буде врешті-решт застосована.

Припустимо, якщо спадкові відносини підпадуть під юрисдикцію Франції, що належить до континентальної правової сім'ї, то за дітьми як захищеними спадкоємцями заповідача за будь-яких умов резервується обов'язкова частка спадщини [2]. Натомість у країнах англо-саксонської правової сім'ї це не передбачено – і забезпечувати захист інтересів треба через суд, який за відповідним клопотанням може призначити зі спадкового майна «розумне» утримання [3].

Зважаючи на те, що жодна інша галузь права не зазнала такого сильного впливу традицій і культури, як сімейне та спадкове право [4], підходи держав можуть різнитися вкрай суттєво. У таких ситуаціях на допомогу зазвичай приходять колізійні норми, які вказують шлях вирішення питання, однак, часто держави мають неоднакові колізійні норми – і це одна з найголовніших проблем міжнародного спадкового права.

Для унаочнення візьмемо обставину щодо місцезнаходження майна іноземця. Країна, де знаходиться таке майно, може визнати: 1) власне

*Студентка 2 курсу спеціальності «Міжнародне право»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Попко В.В., д.ю.н., професор

законодавство; 2) законодавство країни, де власник проживає; 3) законодавство країни, громадянином якої є власник [5].

Однак, може бути випадок, коли законодавство країни А, де знаходиться майно, приписує, що відносини підпадають під юрисдикцію країни Б, громадянином якої є власник, а законодавство цієї країни Б, зі свого боку, встановлює, що відносини мають підпадати під юрисдикцію країни А. Відповідно, виникає ситуація, коли суверенні країни «віддають» врегулювання спадкових відносин одна одній – і в підсумку не зрозуміло, ким ті відносини мають регулюватися. Часто у такому випадку держава А, у якій знаходиться майно, визнає положення законодавства країни Б (т.зв. «renvoi»), громадянином якої є власник, про те, що саме вона – держава А, зважаючи на те, що у ній знаходиться майно, має врегулювати ці спадкові відносини, хоча її (держави А) законодавство говорить протилежне. Визнавши це, у подальшому держава А вже регулює спадкування за своїм правом.

Загалом можна виокремити 2 системи спадкування при наявності іноземного елемента: 1) Унітарна система: спадкування незалежно від природи майна підпорядковується або національному законодавству померлого (Італія), або законодавству його місця проживання (Швейцарія), або законодавству місця, де знаходиться нерухомість (Мексика); 2) Дуалістична система: спадкування залежить від того, рухоме майно чи нерухоме (Франція, Монако) [6].

Треба сказати, що, незважаючи на глобалізацію, до сих пір не вироблено жодного міжнародного стандарту щодо міжнародного спадкового права. Можна згадати тільки вкрай важливу Конвенцію про запровадження системи реєстрації заповітів від 16 травня 1972 р., Договірні Держави якої зобов'язуються встановити систему реєстрації заповітів для полегшення виявлення заповідачів після їх смерті.

Більш вдалимими є спроби регіональної стандартизації, які серед інших містять і спадкові норми: Кодекс Бустаманте 1928 р., Конвенція про правову допомогу та правові відносини з цивільних, сімейних і кримінальних справ 1993 р., сторонами якої є Україна, Вірменія, Молдова та інші, а також Регламент ЄС

№ 650/2012, за загальним правилом якого до спадкоємства застосовується законодавство держави, в якій померлий мав своє звичайне місце проживання на момент смерті [7].

Попри це, на сьогоднішній день здебільшого намагаються застосовувати уніфікацію на двосторонньому рівні, що вважається найлегшим способом дійти згоди та врегулювати відносини між країнами.

Щодо України, то колізійні норми визначаються статтями 70-72 ЗУ "Про міжнародне приватне право". Зокрема, спадкові відносини регулюються правом держави, у якій спадкодавець мав останнє місце проживання, якщо ним не обрано в заповіті право держави, громадянином якої він був. Спадкування нерухомого майна регулюється правом держави, на території якої воно знаходиться, а майна, яке підлягає державній реєстрації в Україні, – правом України [1]. Крім цього, згідно зі статтею 3, якщо міжнародним договором України передбачено інші правила, ніж встановлені цим Законом, застосовуються правила міжнародного договору. Наразі Україною укладено багато двосторонніх договорів про правову допомогу, у які включені норми щодо правового регулювання спадкових відносин, у тому числі з Грузією, Естонією, Польщею, Чехією, Македонією, Латвією тощо. Наприклад, стаття 34 Договору між Україною і В'єтнамом про правову допомогу визначає, що до правовідносин щодо спадкування рухомого майна застосовується законодавство Договірної Сторони, громадянином якої був спадкодавець на момент смерті, а до правовідносин щодо спадкування нерухомого майна – законодавство Договірної Сторони, на території якої знаходиться таке майно [8].

Отже, на сьогодні міжнародне спадкове право не уніфіковане й функціонує здебільшого завдяки національним колізійним нормам, двостороннім узгодженням між державами, і частково – спробам регіональної стандартизації. Все це породжує чимало труднощів у врегулюванні спадкових відносин з іноземним елементом, котрі стають звичними й дедалі поширенішими в сучасних умовах глобалізації, взаємодії юрисдикцій різних країн, безперервного потоку людей та ресурсів.

Список використаних джерел

1. Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV "Про міжнародне приватне право" [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал ВРУ – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#n8>.
2. Фединяк Г. С. Міжнародне приватне право : підручник. / Г. С. Фединяк, Л. С. Фединяк – К. : Атіка, 2003. – 544 с.
3. Тучак Т. В. Податок на спадщину та дарування у Франції / Т. В. Тучак // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008 – №12 (91) – С. 15–19.
4. Magdalena Pfeiffer. Choice of law in international family and succession law [Електронний ресурс] // The Lawyer Quarterly. – 2012. – URL: <https://tlq.ilaw.cas.cz/index.php/tlq/article/view/50/41>.
5. Inheritance law: some general issues [Електронний ресурс] // GlobalPropertyGuide – URL: <https://www.globalpropertyguide.com/property-inheritance>.
6. Daniel Berlingher, 2014. "Rules on the conflict of laws in the matter of succession in Romanian private international law," Juridical Tribune (Tribuna Juridica), Bucharest Academy of Economic Studies, Law Department, vol. 4(2), pages 176-181, December. – URL: <https://ideas.repec.org/a/asr/journal/v4y2014i2p176-181.html>.
7. Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02012R0650-20120705>
8. Договір між Україною і Соціалістичною Республікою В'єтнам про правову допомогу і правові відносини в цивільних і кримінальних справах [Електронний ресурс] // Офіційний вебпортал Верховної Ради України – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704_050#Text.

*Сергієнко К.П.**

Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад та практика її реалізації в Україні

Українська держава зробила свій історичний вибір на користь реалізації стратегічного курсу на набуття повноправного членства в Європейському Союзі. До базових світових та європейських цивілізаційних цінностей, безумовно, належить розвинуте місцеве самоврядування, визнане та гарантоване державною владою.

Протягом століть організація місцевого самоврядування належала до питань внутрішньої політики держави. Однак після Другої світової війни у Європі посилюються інтеграційні процеси, поширюється тенденція муніципалізації суспільно-політичного життя на місцях, утверджуються принципи субсидіарності та децентралізації у здійсненні публічно-владної діяльності. На сьогодні світовим співтовариством держав та міжнародних організацій ухвалені декілька десятків міжнародно-правових документів, які регулюють сферу місцевого самоврядування, акумулюють прогресивний досвід його організації та здійснення. Проблемам теоретичних досліджень правової природи міжнародно-правових стандартів у цій сфері присвятили свої праці чимало вітчизняних науковців, зокрема В. Погорілко, М. Пухтинський, В. Пітцик, О. Фрицький, М. Корнієнко, В. Кравченко, П. Любченко, М. Баймуратов, В. Борденюк, В. Куйбіда, О. Батанов, Н. Камінська, В. Пітцик, О. Петришин, С. Серьогіна та ін.

Новим викликом третього тисячоліття стала актуалізація питання гендерної рівності, зокрема у царині місцевого самоврядування, де особи реалізують більшість своїх прав та обов'язків. Варто відзначити, що на цей час було прийнято низку важливих документів у цій сфері, зокрема Конвенція про

* Студентка, 2 курс

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
Попко Вадим Вікторович, д.ю.н, доцент кафедри порівняльного і європейського права

ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 року, Пекінська декларація та Платформа для дій ООН 1995 року, Хартія ЄС про фундаментальні права, Рекомендація Ради 1996 року про збалансовану участь

жінок і чоловіків у процесі прийняття рішень, Всесвітня декларація Міжнародної спілки місцевих органів влади 1998 року про жінок в органах місцевого самоврядування. Враховуючи те, що у всіх сферах своєї компетенції органи самоврядування Європи відіграють вирішальну роль у реалізації права на рівність, Радою європейських муніципалітетів і регіонів та її партнерами протягом 2005-2006 років була розроблена та презентована в рамках Генеральної асамблеї Ради у травні 2006 року у місті Інсбруці Європейську хартію рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад (далі – Хартія) [1].

За своєю структурою Хартія складається з Преамбули та трьох частин. У Преамбулі підкреслюється, що європейське Співтовариство та Європейський Союз ґрунтуються на фундаментальних правах і свободах людини, зокрема на забезпеченні рівності між жінками та чоловіками, звертається увага, що для демократії надзвичайно важлива збалансована участь та представництво жінок і чоловіків у процесі прийняття рішень і на керівних посадах, міститься заклик до місцевих та регіональних органів самоврядування підписати та імплементувати цю Хартію. В Частині I зазначається, що підписанти Хартії повинні визнавати такі фундаментальні принципи: рівність жінок і чоловіків є фундаментальним правом; для забезпечення якого слід боротися проти різноманітних форм дискримінації та зневаги та інтегрувати гендерну перспективу для самоврядних органів; збалансована участь жінок і чоловіків у прийнятті рішень є передумовою демократичного суспільства; викорінення стереотипів є основоположним для досягнення рівності між жінками і чоловіками; плани дій і програми з належним фінансуванням є необхідними інструментами для сприяння досягненню рівності жінок і чоловіків. Частина II Хартії визначає конкретні кроки, які зобов'язується вжити її Підписант. Частина III окреслює відповідальність Підписанта, його зобов'язання щодо визнання рівності чоловіків і жінок у політичному представництві та громадському житті, відмови

від стереотипів, містяться загальні основи забезпечення рівності та і особливості її забезпечення у різних сферах місцевого життя, при розробці стратегії сталого розвитку, міського і місцевого планування, мобільності і транспорту, економічного розвитку, охорони довкілля, регуляторній політиці, міжнародній співпраці.

За 15 років існування Хартії до неї приєдналися 1872 міст та 36 країн світу, її прийняли практично усі міста Європи. В Україні цей рух тільки починається, чому сприяє активна діяльність Асоціації міст України, що є членом Ради європейських муніципалітетів та регіонів з 2002 року [2]. Так, у червня 2017 року Вінниця першою серед усіх міст України приєдналася до цієї Хартії [3], у 2018 році відповідне рішення схвалили Житомир та Ірпінь. Прикметно, що в деяких містах, зокрема у Кропивницькому, приєднання до Хартії було ініційовано громадськими активістками, які взяли на себе реалізацію проекту «Європейська хартія рівності в дії», в межах якого створили гендерний портрет міста та ініціювали перехід до гендерного бюджетування за принципом рівних можливостей [4]. Наразі вже 80 органів місцевого самоврядування, серед них 60 міст та містечок в Україні взяли на себе зобов'язання дотримуватися правил рівності задля розвитку цього проекту [5].

Приєднання національних органів місцевого самоврядування до Хартії та реалізація цього міжнародного стандарту у їх діяльності заслуговує позитивної оцінки, оскільки в процесі дискусій та обговорень, що передували цьому процесу, було виявлено багато проблем місцевого життя, що раніше залишалися поза увагою. На даний час більшість органів місцевого самоврядування затвердили плани реалізації Хартії та приступили до їх виконання, принципи Хартії активно впроваджуються на місцевому рівні, чому сприяє надання фінансової підтримки з боку партнерів та громадський контроль. Сподіваємось, що уже за кілька років можна буде підбити перші підсумки, цей досвід варто проаналізувати в межах всієї України, популяризувати серед місцевих рад з метою покращення надання послуг місцевому населенню, створення умов для більш повної реалізації прав громадян.

Список використаних джерел

1. Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад від 2006 року / URL:<https://ips.ligazakon.net/document/MU06302>
2. Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад / Асоціація міст України / URL:<https://auc.org.ua/novyna/evropeyska-hartiya-rivnosti-zhinok-i-cholovikiv-u-zhytti-miscevyh-gromad>
3. Вінниця – перше місто в Україні, яке підписало Європейську хартію рівності чоловіків та жінок / URL:<http://pleddg.org.ua/ua/2018/vinnicya-pershe-misto-v-ukraini-yake-pi/>
4. Громадські активістки створять гендерний портрет Кропивницького / Центральноукраїнське бюро новин. URL:<https://cbn.com.ua/2019/08/06/gromadski-aktyvistky-stvoryat-gendernyj-portret-kropyvnytskogo/>
5. «Сила у рівності» - під таким гаслом пройшов Київський Форум рівних прав і можливостей / URL:https://kyivcity.gov.ua/news/sila_u_rivnosti__pid_takim_gasлом_proyshov_kivskiy_forum_rivnikh_prav_i_mozhливостей/

*Чернова В.С.**

Медіація: європейський досвід і можливості розвитку в Україні

Одним з критеріїв легкості введення бізнесу у тій чи іншій країні є доступ її резидентів до альтернативних способів врегулювання спорів. Кажучи ж про Україну, не можна не зазначити, що позасудове та досудове вирішення спорів у нашій державі перебуває на зародковій стадії. Однак в умовах сьогодення, на наш погляд, ми маємо гарні можливості щодо запровадження подібних методів в українську юридичну практику.

Питання застосування альтернативних способів врегулювання спорів, включно з медіацією, було предметом дослідження багатьох українських

* Студентка 3 курсу спеціальності «Міжнародне право»
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор Шпакович Ольга Миколаївна

фахівців, зокрема Ю. Бошицького, Р. Гаврилюка, Т. Кисельової, Н. Крестовської, Т. Цувіної, О. Шаповалової, Т. Шепеля [1]. Тож у нашій країні існує досить широка теоретична база, яку можна й потрібно застосовувати на практиці. Вивчення ж позитивного іноземного досвіду дозволить виробити ефективну модель використання подібних процедур.

Що стосується світової практики використання примирних процедур при врегулюванні комерційних і цивільних спорів, то медіація досить активно застосовується саме в країнах Європейського Союзу, кожна з яких пройшла свій власний шлях розвитку медіації. На сьогодні основні принципи запровадження й використання механізму медіації визначені в Директиві 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради, яка була імплементована в національні законодавства майже всіх країн-членів [2]. В умовах зближення нашої країни з Європейським Союзом спостерігаються спроби гармонізувати українське законодавство з правом Союзу. Так, ще у 2015 році Розпорядженням Кабінету Міністрів України був затверджений план дій, що передбачав запровадження медіації в Україні [3].

Однак і на сьогодні на цьому шляху існує ряд перешкод. По-перше, в Україні відсутня будь-яка законодавча база щодо процедури медіації. Так, медіація – процес добровільний і гнучкий. Але враховуючи європейський досвід, слід зазначити, що «наявність правового регулювання основ медіаційного процесу дозволяє його учасникам посилаючись на передбачувану нормативну базу, а це надає цій процедурі державного статусу та вагомості в очах користувачів» (Звіт Комісії Європарламенту, Раді та Європейському соціально-економічному комітету щодо застосування Директиви 2008/52/ЄС) [4]. Тож українським законодавцям необхідно все ж окреслити основні принципи медіаційного механізму та визначити загальну термінологію.

Особливої уваги потребує питання щодо залучення посередника (медіатора) до врегулювання конфлікту, етичних та кваліфікаційних стандартів для нього, програм спеціальної підготовки, акредитації, а також впровадження загальних реєстрів медіаторів. Так, на сьогодні у вітчизняній юридичній

спільноті ведеться жвава дискусія щодо вимог, які слід передбачити до медіатора: вікового цензу, наявності вищої освіти, виду професійної діяльності тощо [5]. Розглядаючи європейську практику альтернативного вирішення спорів, слід зауважити, що в країнах Євросоюзу не існує єдиних вимог до осіб, що отримують статус медіатора. Так, в Австрії та Естонії посередником може стати будь-яка фізична особа, що пройшла спеціальну підготовку, тоді як в Данії та Ісландії посередником виступає суддя або окружний комісар [6]. Сама процедура медіації може бути як обов'язковою, так і добровільною. Але в будь-якому випадку вона є досить поширеним і використовуваним методом, ефективність якого є надзвичайно високою в країнах, де цей інститут застосовується.

Окремим рядком варто зазначити обов'язки медіатора при здійсненні ним своїх повноважень. У цьому питанні до речі буде досвід європейських держав. Так, наприклад, у бельгійському законодавстві окрім Закону про медіацію діє Кодекс поведінки для акредитованих медіаторів [7], аналогічний кодекс запроваджено й у Греції [8]. У Болгарії спеціального кодексу поведінки посередників не існує, однак положення про етичні стандарти містяться в Законі про посередництво [9].

Ще одним проблемним питанням на шляху запровадження медіації в Україні, що потребує розв'язання, на наш погляд, є питання заохочення громадян використовувати альтернативні способи врегулювання спорів. Якими б досконаліми не виявилися ухвалені Верховною Радою нормативно-правові акти щодо медіації, але якщо людина не готова до вирішення конфліктних ситуацій поза судом, впровадження подібних методів не буде ефективним. У європейських країнах практика застосування посередництва у вирішенні спорів має глибоке коріння [10]. У нашій державі такої традиції не існує, тож необхідно доступно донести всі переваги використання такого способу врегулювання спорів до широкого загалу. Звісно, на наше розуміння, не слід вносити медіацію до рангу обов'язкових досудових процедур (хоча подібна практика існує в Німеччині, Нідерландах, Японії, Франції, США), однак, можливо, слід залучити

судову систему до популяризації альтернативних способів врегулювання спорів, зокрема медіації.

На сьогодні існує чимало проблем на шляху впровадження альтернативних способів врегулювання спорів, ми ж торкнулися лише незначної їхньої частини. Але такі заходи, як медіація, мають значний потенціал. Тому гарним кроком для влади буде вміло використати європейський досвід й ефективно задіяти інститут медіації, який надасть громадянам доступ до швидкої та якісної допомоги у вирішенні спорів і сприятиме наближенню української правової системи до європейських стандартів, становленню правової культури позасудового врегулювання спорів.

Список використаних джерел

1. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник / за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса: «Екологія», 2019. 462 с.

2. Директива № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах: Директива від 21.05.2008 № 994_a95 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a95#Text

3. Про затвердження плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу «Ведення бізнесу»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1406-р (поточна редакція — Втрата чинності від 04.12.2019) // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1406-2015-p#Text>

4. Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on the application of Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters / An official website of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0542&from=EN>

5. Б. Маан, Р. ван Пі, А. Сергєєва, С. Сергєєва, Л. Романадзе, В. Родченко. Гар-Аналіз впровадження інституту медіації в Україні / Публікація в рамках проекту Право-Justice. 2020. 71 с. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5f5/f7d/2a9/5f5f7d2a9b5cb356474501.pdf>
6. Законодательство ЕС-ЕЭЗ о медиации / Исследование Международного института медиации. 2019. URL: <https://imimmediation.org/ru/resources/eu-eea-legislation-on-mediation/>
7. EU Mediation Law Handbook: Regulatory Robustness Ratings for Mediation Regimes / edited by N. Alexander, S. Walsh, M. Svatos. Wolters Kluwer, 2017. 842 p.
8. E. Avlogiari. Code of Conduct for Accredited Mediators. Legal Dimension – Ethic Matters. URL: <http://www.avlogiari.gr/files4users/files/news/Code.pdf>
9. The Variegated Landscape of Mediation: A Comparative Study of Mediation Regulation and Practices in Europe and the World / Eds. by M. Schonewille, F. Schonewille // Eleven International Publishing, 2014. 800 p.
10. Н. Бондарчук, А. Бугайчук. Проблеми правового регулювання медіації в Україні. Підприємницьке господарство і право. 2018. № 10. С. 209–213. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/10/42.pdf>

СЕКЦІЯ «СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

Буз А.О.*

Концептуальна парадигма та сценарії міжнародних інтеграційних процесів у Південно-Східній Азії

Послідовний зсув гео економічного центру сили до країн Східної Азії уже сьогодні дає підстави заявляти, що ХХІ століття буде віком Азії. На тлі низки останніх криз у рамках ЄС (боргова та міграційна криза, Брекзит) як ніколи важливо здійснити ґрунтовну ревізію теорій економічної інтеграції в Азії і Європі, щоб зрозуміти економічні та політичні мотиви, наслідки та вектори інтеграції.

Для компаративного аналізу азійської та європейської інтеграцій можна скористатися наступними теоретичними моделями (Рис. 1): від «тарілки з локшиною» через «зіркоподібну мережу» до «багатосторонніх регіональних інтеграційних угод» (РІУ). «Ефект тарілки локшини» особливо добре описує характеристики азійської економічної інтеграції. Оскільки в Азії поки не спостерігається явних регіональних лідерів і загальних економічних інститутів, азійські країни, ймовірно, візьмуть торговельну політику в руслі зон вільної торгівлі (ЗВТ) і створять кілька торгових блоків в регіоні.

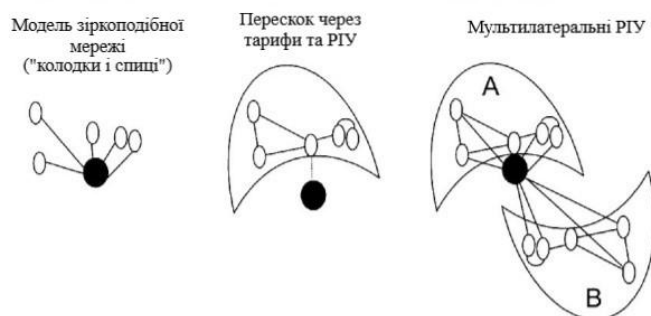

Рис. 1. Моделі РІУ

Джерело: адаптовано на основі [1]

* Студент 1 курсу ОКР «Магістр» відділення «Міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Поліщук Л.С., кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Реалізація «чаші з локшиною» трансформує інтеграційне утворення як «колодку-центр», що підтримує преференційні відносини на різних рівнях (ЗВТ, митні союзи, угоди про асоціації, невзаємні угоди тощо) зі «спицями» (європейські, африканські, карибські і тихоокеанські країни). Іноді вони пов'язані одне з одним двосторонніми ЗВТ, в деяких випадках митними союзами, як Швейцарія і Ліхтенштейн. Відносини «колодки і спиці» характеризуються двосторонніми домовленостями між колодкою і декількома спицями. Такі відносини є асиметричними, оскільки вони дають колодці привілейоване становище порівняно зі спицями.

Угоди між спицями в кінцевому підсумку трансформуються в РІУ і, таким чином, сприяють усуненню асиметрії (другий етап трансформації регіональних торговельних угод – перескок через тарифи і РІУ). Передумовою для цього є те, що колодка може обійти тарифні бар'єри, що накладаються окремими спицями (тарифний стрибок) щодо третіх країн, якщо правила походження не встановлюють умови прийнятності експорту «колодки» в країну-партнер через іншу країну-партнера. Ось чому правила походження є найбільш важливим (і найбільш обговорюваним) політичним інструментом в схемах перескоку через тарифи з колодкою, наприклад, в переговорах ЄС з МЕРКОСУР. Третій етап робить РІУ багатосторонніми, розмиваючи асиметрію між безліччю спиць і формуючи різні повні РІУ з колодкою. Розширення ЄС або очікувана Угода про вільну торгівлю між Америкою і Латинською Америкою є прикладами цього етапу [2]. Можна запримітити, що в тій чи іншій формі ці етапи наявні в різних субрегіонах Азії.

На наше переконання, існують об'єктивні причини меншої придатності європейської моделі інтеграції для азійського випадку (*економічна, політична та соціальна неоднорідність; об'єднаний суверенітет, історичне примирення і загальні інститути; регіональний лідер і баланс сил; консенсус, терпимість і внутрішня підтримка; роль США в інтеграції і зовнішньої підтримки*), що обумовлює винятковість останньої та виклики для теоретичного обґрунтування азійської інтеграції. Разом з тим, обидві теорії потребують взаємозапозичень

досвіду. Проте, ці запропоновані чинники можуть не обов'язково відповідати цьому економічному контексту, коли довіра до ЄС похитнулася, але можна спостерігати підйом в Азії. Перегляд економічної інтеграції в Азії і Європі може дати різні результати, інтерпретації та політичні наслідки [3]. Незважаючи на дезінтегруючі фактори, зберігаються перспективи формування загальнорегіональної Зони вільної торгівлі Азійсько-Тихоокеанського регіону (ЗВТАТР, ФТААР), а інструментами в далекій перспективі можна вважати мега-угоди: Всеохопне і прогресивне транстихоокеанське партнерство (ВПТТП, СРТРР) та Регіональне всеохопне економічне партнерство (РВЕП, РСЕР).

Що стосується Азії в цілому, то конфронтація між США і Китаєм більше не є теоретичним прийомом на кшталт «пастки Фукідида» і продовжує залишатися одним з ключових факторів, які слід враховувати для інтеграційної прогностики. З «поверненням в Азію», «поворотом в Азію» або «перебалансування» Америки Східна Азія стала головною ареною китайсько-американського стратегічного суперництва [4]. Зі зміною балансу Америки і заходами протидії Китаю створюється спіральна стадія для стратегічного суперництва в Східній Азії з широкого кола питань, діапазон секторів і галузей – політичний, дипломатичний, економічний, технологічний, військовий і нормативний. На наше переконання, можливі чотири сценарії майбутнього азійської регіональної системи інтеграції (розміщено в міру зменшення ймовірності): статус-кво; орієнтована на Китай Азія; поляризована Азія і суспільний порядок.

1. Локківський порядок (збереження статус-кво)

Азійський регіоналізм залишиться фрагментованим навколо субрегіональних угруповань, заснованих на близькості, вузькими за масштабом, неглибокими і м'якими з точки зору ступеня інституціоналізації [5]. Цей сценарій стає більш ймовірним, якщо азійські країни прагнуть до двостороннього, субрегіонального і регіонального співробітництва та інтеграції без будь-якого істотного гегемоністського стабілізатора.

2. Гоббсівський порядок («поляризована Азія»)

Якщо гегемоністське суперництво між Китаєм і США посиляться, деякі азійські країни приєднаються до зусиль США щодо врівноваження Китаю, в той час як інші можуть підчепити свій візок до нового суперника [6]. В результаті Азія буде розділена на два протиборчі блоки, Китай проти США, за зразком нової Холодної війни. Деякі ознаки цього вже можна виявити: безпосередня торговельна війна між США і КНР; ВПТТП під лідерством Японії (США) протистоїть ВРЕП, рушимо КНР; Азійський банк розвитку, очолюваний США/Японією, врівноважує очолюваний Китаєм Азійський банк інфраструктурних інвестицій; і система альянсів США протистоїть новій ініціативі Китаю щодо забезпечення безпеки в Азії, заснованій на загальному, всеосяжному, спільному і стабільному середовищі безпеки.

3. Кантівський порядок (співкерівництво КНР і США)

Третій сценарій – формування життєздатного Азійсько-Тихоокеанського співтовариства під спільним керівництвом Китаю і США [7]. Він може включати розширене економічне співтовариство, починаючи з ЗВТАТР, нову архітектуру безпеки, створену за зразком ОБСЄ, а також більш жорстку інституціоналізацію регіонального співробітництва, що виходить за рамки традиційних норм і правил прийняття рішень на основі консенсусу і добровільного дотримання.

4. Синоцентричний порядок (китаєцентричний азійський регіоналізм)

Цю систему не можна виключати в довгостроковій перспективі. Вона заснований на відродженні старої китайської системи данини [8]. При такому сценарії азійські країни дедалі більше залежатимуть від Китаю і тяжіти до нього. Він передбачає ослаблення впливу США і навіть поступовий вихід їх з Азії.

Резюмуючи вищенаведене, можна зазначити: кожен економічний блок повинен розробляти свою власну модель, оскільки масштаби, глибина та послідовність інтеграційного процесу різняться в різних економічних блоках. Невизначеність – це слово, яке найкраще описує інтеграційний ландшафт Східної Азії сьогодні. Якщо поточна тенденція підйому Китаю (і швидкого спаду розриву сили із США) продовжиться, вирішальні змінні, безсумнівно, спираються на те, чи буде Китай продовжувати дотримуватися своїх принципів

зовнішньої стратегії, навіть після того, як він досяг безперечного примату в міжнародній політиці і економіці. У короткостроковій перспективі, швидше за все, візьме гору сценарій статус-кво – у цьому відношенні набрання чинності ВРЕП можна вважати тріумфом дипломатії середньої сили через призму АСЕАН-центричності. Але в середньостроковій перспективі Азія може виявитися або розділеною, або об'єднаною, в залежності від моделі взаємодії між Китаєм і США.

Список використаних джерел:

1. Li, C. (2020, May 22). *Regional Integration: From the European Experience to Southeast Asia*. Malmö University. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1472797/FULLTEXT03>
2. Setyastuti, R., Adiningsih, S., & Widodo, T. (2018, May 17). *ASEAN Economic Community: Theoretical versus Practical Economic Integration*. MPRA. URL: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/86919/1/MPRA_paper_86919.pdf
3. Langhammer, R. J. (2007). *The Asian way of regional integration: Are there lessons from Europe?* Kiel Economic Policy Papers. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/3948/1/kepp07.pdf>
4. Moon, C., & Park, C. Y. (2015). *A Sino-American order in Asia*. European Council on Foreign Relations. URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep21663.8.pdf?refreqid=excelsior%3A36335481aca1f85a176fca3724e2d68d>
5. Twining, D. (2010). *East Asia's Future Regional Order*. German Marshall Fund of the United States. URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep18756.7.pdf?refreqid=excelsior%3A2e760292106562ee32b19d21ff4bb4cf>
6. Wong, K.-H. (2018). *Analysis of Chinese narrative of world order and foreign policy: is China a revisionist or reformist power?* Comparative Politics Russia. URL: <https://doi.org/10.18611/2221-3279-2017-9-3-154-161>

7. Oba, M. (2019, October 20). *Further development of Asian regionalism: institutional hedging in an uncertain era*. Taylor & Francis. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/24761028.2019.1688905>

8. Chung, J. H. (2016, March 3). *The Rise of China and East Asia: A New Regional Order on the Horizon?* Chin. Polit. Sci. Rev. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s41111-016-0006-2.pdf>

Гордійко К.С.*

Глобальне протистояння на новому рівні: США проти китайської ініціативи «Пояс і шлях»

Китайсько-американські відносини стають дедалі більш напруженішими з 2017 року внаслідок поглиблення торговельних та технологічних суперечок, підкріплених нормативною конкуренцією та використанням потенціалу ринкової влади. І далеко не останнім аргументом у непримиримому протистоянні цілих двох економічних гігантів стала реалізація Китаєм своєї амбітної ініціативи «Пояс і шлях».

Ця ініціатива була представлена головою КНР Сі Цзіньпін ще у 2013 році і мала на меті розширити глобальне економічне охоплення і вплив Китаю. Хоча спочатку вона прагнула «об'єднати» країни Центральної, Південної та Південно-Східної Азії з Китаєм, з тих пір вона набула ще більш глобального масштабу і охопила 139 країн [1].

Ініціатива включає в себе наземний Економічний пояс Шовкового шляху, Морський Шовковий шлях 21 століття і Цифровий Шовковий шлях, який має на меті просування за кордоном ланцюжка поставок інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) Китаю, включаючи обладнання, оптичні кабельні та супутникові мережі. Проекти в галузі енергетики, ІКТ, виробництва (індустріальні парки та торгові зони) та транспорту (залізниці, дороги, порти та

* Студентка 1 курсу ОР «Магістр» ОП «Міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Резнікова Наталія Володимирівна, доктор економічних наук, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

аеропорти) спрямовані на вертикальну інтеграцію виробничих ланцюжків поставок Китаю, технологічної та сервісної інфраструктури та транспортних мереж. Ініціатива спрямована на розширення присутності державних компаній Китаю за кордоном, створення нових ринків для китайських товарів і послуг та забезпечення доступу до іноземних джерел сільського господарства, енергії та стратегічних товарів, необхідних для економічного розвитку і політики Китаю. Проекти також спрямовані на розвиток внутрішніх регіонів Китаю, працевлаштування китайських робітників за кордоном і розвантаження надлишкових промислових потужностей [2].

Прагнення Китаю до лідерства на міжнародній арені розвитку може здатися природним продовженням розширення впливу країни. Тож і занепокоєння США здаються більш ніж обґрунтованими, враховуючи дедалі зростаючу економічну міць КНР. Деякі експерти ставлять під сумнів наміри Китаю щодо нарощування інфраструктури в рамках ініціативи «Пояс і шлях». Вона розглядається як боргова пастка для найменш розвинених держав-учасниць ініціативи [3] та інструмент розширення територіального контролю Китаю, але чи так це насправді [4]?

Хоча вищезгадані побоювання стосовно ініціативи «Пояс і шлях» є цілком зрозумілими, виклик для американських політиків та економістів полягає в тому, чи зможуть США ефективно обернути ситуацію, яка склалася на світових вій економічній арені, на свою користь. Розглядаючи проблему з іншої точки зору, можна сказати, що «Пояс і шлях» є не тільки викликом, але і можливістю забезпечити настільки необхідне економічне зростання в слаборозвинених регіонах Євразії та прикордонної Азії, а також підвести до того, щоб Китай став більш відповідальним і прозорим учасником світової економічної арені, оскільки його міжнародний вплив дедалі зростає [5].

Більш того, припущення про те, що ініціатива «Пояс і шлях» є борговою пасткою і способом захоплення влади було розвінчано Деборою Бротігам, директором дослідницької ініціативи "Китай-Африка" в Університеті Джона Хопкінса. Внаслідок проведеного нею дослідження не було знайдено жодних

доказів того, що китайські банки надмірно кредитують або інвестують у збиткові проекти, щоб закріпитися у Африканських країнах.

Тим не менш, США не збираються сидіти, склавши руки, і вже почали просувати інфраструктурну ініціативу за участю Японії та Австралії, яка надасть менш розвиненим країнам альтернативу китайській ініціативі «Пояс і шлях». Мета Американської ініціативи «Blue Dot Network» [6] полягає в тому, щоб залучити приватний капітал для фінансування інфраструктури на ринках, що розвиваються. Комерційні кредитори ухиляються від фінансування проектів у менш розвинених країнах, вважаючи це занадто ризикованим, тоді як джерел фінансування розвитку, таких як позики Світового банку, є недостатніми для задоволення потреб одержувачів [7].

Однак Дерек Гроссман, старший військовий співробітник аналітичного центру RAND Corporation, притримується думки [7], що Австралія, Японія і США не змогли досягти рівня інвестування Китаю, тому Американська відповідь ініціативі «Пояс і шлях» «поки що не показує спроможність успішно конкурувати із Китайським проектом і, чесно кажучи, може здаватися не тільки малоефективною, але навіть «дешевою копією» Китайської ініціативи».

Відповідно, замість того щоб звинувачувати Китай у спробах загнати країн-учасниць ініціативи «Пояс і шлях» у боргову яму, США варто також звернути ще більшу увагу на кредитуванням інфраструктури бідних країн аби полегшити багатостороннім банкам кредитування таких проектів, знизивши бюрократичні вимоги. Так, наприклад, хоч Американська міжнародна фінансова корпорація розвитку і була створена для вирішення проблеми фінансування проектів розвитку в бідних країнах, її масштаби фінансування (до \$60 млрд.) набагато нижче, ніж у Китаю. Крім того, Сполучені Штати, як правило, виділяють кошти на великі проекти у великих країнах, в порівнянні з Китаєм, який фінансує більш дрібні проекти в країнах, що розвиваються. Тож США варто серйозно обміркувати свої наступні кроки, оскільки Китай, допомагаючи економічно слабким країнам, не тільки закладає підґрунтя для свого подальшого економічного розвитку, а й зміцнює власну безпеку.

Список використаних джерел:

1. How Should the United States Compete With China's Belt and Road Initiative? [Electronic resource] / Council on Foreign Relations. – 2021. – URL: <https://www.cfr.org/blog/how-should-united-states-compete-chinas-belt-and-road-initiative>
2. China's «One Belt, One Road» Initiative: Economic Issues [Electronic resource] / Congressional Research Service. – 2021. – URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11735>
3. Резнікова Н. Битва аббревіатур [Електронний ресурс] / Н.В. Резнікова, В.Г. Панченко // Український тиждень. – 2021. – URL: https://tyzhden.ua/Economics/252326?fbclid=IwAR0xGIWrMvSJnF6xIVn-DwTWW4nID7USI0HhFSNTj_W7ZkakkwIxff09wk4
4. Is China's Belt and Road Initiative a Threat to the US? [Electronic resource] / The Diplomat. – 2021. – URL: <https://thediplomat.com/2021/05/is-chinas-belt-and-road-initiative-a-threat-to-the-us/>
5. The U.S. can't keep waiting for China's Belt and Road Initiative to fail [Electronic resource] / Fortune. – 2021. – URL: <https://fortune.com/2021/03/24/china-belt-road-initiative-soft-power/>
6. Welcoming the Inaugural Meeting of the Blue Dot Network Executive Consultation Group [Electronic resource] / U.S. Department of State. – 2021. – URL: <https://www.state.gov/welcoming-the-inaugural-meeting-of-the-blue-dot-network-executive-consultation-group/>
7. US pushes “Blue Dot” scheme to counter China's Belt & Road [Electronic resource] / Global Construction Review. – 2021. – URL: <https://www.globalconstructionreview.com/us-pushes-blue-dot-scheme-counter-chinas-belt-road/>

Світовий досвід у вирішенні проблем конфліктних регіонів та його застосування для реінтеграції ОРДЛО

На теперішній час на політичній мапі світу існує 19 держав, територіальна цілісність яких знаходиться під загрозою, мешканці яких опинилися на межі соціальної катастрофи. На Євразійському континенті джерелом такої політичної нестабільності все більше стає одна держава- Російська Федерація (РФ). Кожна з країн, яка має кордони з Росією постійно стикається з «імперськими» примхами цієї держави- агресора. Так, Республіка Грузія, за участю РФ, вже де-факто втратила частину своїх територій – Абхазію та Південну Осетію, а республіка Молдова – Придністров'я . Нажаль, Україну це не оминуло. Події, які відбуваються на сході нашої країни з 2014 року призвели не тільки до втрати державою контролю за розвинутими промисловими та економічними регіонами, а й до втрати найціннішого – частини людського потенціалу. Квазідержави «ДНР» та «ЛНР» фактично існують як колонії, економіка яких залежить від метрополії РФ: повністю зруйновано промисловий та сільськогосподарський сектор, банківська система відсутня , переважна частина молоді їде навчатися у більш стабільні регіони; історичні пам'ятки та об'єкти інфраструктури які колись були знаковими для всієї України фактично знищено грабіжниками та мародерами (фонди Донецького обласного краєзнавчого музею , Донбас- Арена, Донецький аеропорт тощо). Політична та економічна ситуація потребує негайного комплексного і рішучого реагування- вже зараз потрібно розпочинати створення сучасної стратегії реінтеграції ОРДЛО. Питання формування ефективної політики реінтеграції окупованої частини Донбасу є не просто актуальним для України. Це питання державного суверенітету та демонстрація спроможності влади згуртувати світову спільноту навколо нагальної проблеми. Серед практик, що можна застосувати в Україні, доцільно виділити такі, як страхування від ризику отримання збитків бойових дій в Ізраїлі, відновлення

* Студент I курсу спеціальності «Міжнародний бізнес»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Хмара М.П., кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного бізнесу

інфраструктури та розмінування територій у Косово, Energiewende в Німеччині [1]. Розбудову економіки ОРДЛО потрібно починати ще до остаточного закінчення військового конфлікту, а саме з відновлення територій, які знаходяться поблизу лінії розмежування. Вони сильно постраждали від бойових дій та окупації, лінія розмежування пройшла за внутрішніми українськими торговельними та логістичними ланцюжками, розірвавши електричні й комунальні мережі, залишивши відокремлену ділянку залізниць у Луганській області та створивши для Маріуполя і прилеглих районів залежність від розподілу постачання питної води з ОРДЛО. Керченський міст закритий доступ до Азовського моря суднам стандарту PANAMAX, як наслідок великі перевізники та страхові фірми згортають там свій бізнес. При вирішенні цього питання варто врахувати практику Ізраїлю – країни, в якій бойові дії – сумне повсякдення. Адаптована під місцеві реалії програма страхування, джерелом фінансування якої є відрахування з податку на майно, діє там вже понад 15 років. Мешканцям, за полісом відшкодовують до 20 тисяч євро за пошкоджене через обстріли майно, а підприємці отримують відшкодування вартості втраченого внаслідок бойових дій бізнесу (компенсують як пряму та непряму шкоду). Вдала імплементація такої моделі страхування, яка діє в Ізраїлі може стати початком реінтеграції ОРДЛО як мінімум, та поверне цивілізований бізнес на території, які знаходяться на лінії розмежування бойових дій – як максимум. При цьому, в українських реаліях, враховуючим рівень справляння податку на майно в державі, доцільно залучати ще допомогу іноземних інвесторів. Як приклад, можна назвати вдале співробітництво України з Фондом E5P, який акумулює фінансові внески від ЄС і групи з 21 країни-бенефіціара [2]. Стратегія відновлення промисловості, зокрема вугільної галузі Донбасу повинна враховувати сучасні світові тренди. Попре те, що це насамперед вугільна столиця України, більшість шахт та збагачувальних комбінатів вже давно збиткові, обладнання зношене, технології морально застарілі. Після відновлення своєї територіальної цілісності перед країною стане питання відновлення промислового потенціалу регіону, при вирішенні якого доцільно скористатись

досвідом Німеччини, яка ще у минулому столітті почала перетворити зруйновану після Другої світової війни Рурську область, яка мала би бути осередком збиткової вугільної промисловості, на сучасний розвинутий та екологічний регіон. Це передбачало консервацію збиткових шахт та перетворення прилеглих зон у громадські простори, вивільнення та перенавчання працівників, активну підтримку приватного сектору, відкриття науково-дослідницьких центрів та технопарків. Вдалим прикладом тут можна назвати перебудову одного з меткомбінатів у Дортмунді, та створення на його місці озера загальною площею 24 гектари, навколо якого звели елітну нерухомість, там активно почав розвиватися туристичний та логістичний бізнес. Зміни в Рурському регіоні стали частиною великих змін, які отримали в Німеччині назву Енергетичного повороту – *Energiewende*. У цьому напрямку Німеччина досягла вагомих результатів: з 2000р. доля «зелених» електроенергії та тепла становить 33% та 13% відповідно, а якщо додати що вже сьогодні в них бувають періоди коли вся енергія добувається виключно з альтернативних джерел- цей напрямок можна вважати дуже перспективним. На сьогоднішній день Україна навряд чи зможе відмовитися від природних ресурсів Донбасу, але, німецький досвід доцільно використовувати там, де вугільна промисловість зазнала незворотні втрати. Це може бути консервація та розбудова простору навколо фактично знищених окупантами шахт ім. Г.Ф. Засядька та Бутовська у Київському районі та шахт ім. Калініна та ім. Челюскіцева у Калінінському районі Донецька. Не останню роль у трансформації частини цього регіону визначатиме близькість до таких об'єктів інфраструктури як Донецький аеропорт, набережна річки Кальміус, планетарій, мотодром. Для проведення таких реформ необхідно проводити певну роз'яснювальну роботу серед місцевого населення (мешканці східних регіонів відрізняються досить консервативними поглядами щодо зміни укладу життя): необхідність перекваліфікації колишніх гірників та інженерів, залучення до проектів переважно місцевих архітекторів та дизайнерів, наглядну агітацію. Також, доцільно задіяти грантову підтримку, цільове мікрокредитування та заручитися підтримкою міжнародних партнерів (наприклад, розробити програму

міжнародної технічної допомоги, передбачити у місцевому бюджеті можливість для співфінансування). Однією з найскладніших з проблем, яку доведеться вирішувати Україні після повернення окупованих РФ територій стане відновлення земельних ресурсів. Особливо велику шкоду заподіяно сільськогосподарського сектору на лінії зіткнення бойових дій (населені пункти Авдіївка, Красногорівка, Пески). При вирішенні питання розмінування своєї території нам доцільно скористатись досвідом Косово. Уряду цієї країни знадобилось лише за три роки для організації розмінування близько 30 млн. кв. м. території. Так, UNMIK у 1999 р. засновано координаційний центр протимінної діяльності, який здійснював всю координаційну діяльність інших організацій, які надавали всю необхідну техніку, спеціалістів тощо. Червоний Хрест, ВООЗ та Handicap International організували інформаційні кампанії серед населення, допомагали постраждали; американські HALO Trust та MineTech обстежували землі та проводила операції з розмінування [3]. Після розмінування громадяни продовжували періодично знаходити розкидані міни чи боєприпаси, але вони були навчені безпечній поведінці у такій ситуації. При вирішенні нагальних проблем конфліктних регіонів України є на що спиратися: результативний світовий досвід, потужний промисловий та економічний потенціал Донбасу, земельні та природні ресурси, та головне багатство краю – його люди, які зроблять все, щоб розбудувати свій край до європейського рівня.

Список використаних джерел:

1. Німецька енергетична трансформація [Електронний ресурс]: – URL: <https://ua.boell.org/uk/2013/12/10/nimecka-energetichna-transformaciya-ekologiya-ta-energetika>
2. Урядовий портал [Електронний ресурс]: – URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/spivrobotnictvo-ukrayini-z-fondom-e5r-zabezpechit-realizaciyu-proektiv-z-modernizaciyi-infrastrukturi-shlyahom-energoefektivnosti-ta-pidvishchennya-klimatichnoyi-nejtralnosti>
3. JOBS DIAGNOSTIC KOSOVO ALEXANDRU COJOCARU COSOVO WORD BANK GROUP [Електронний ресурс]: – URL:

*Карпенко О.О.**

Концептуальні засади впровадження земельної реформи в Україні

Земля – це один з найважливіших ресурсів для розвитку будь-якої країни, а від ефективності її використання залежить рівень та темпи економічного розвитку, а також добробут населення.

Україна володіє одним з найбільших за своїм розміром та найкращих за своєю структурою земельним фондом серед країн Європи. Так, з 60,3 млн. га загальної площі нашої держави 70,8% займають сільськогосподарські угіддя, відомі своїми надзвичайно родючими ґрунтами, 17,6% припадають на ліси та лісовкриті території, а 4,2% займають забудовані території [1]. Попри високий ступінь забезпечення земельними ресурсами в Україні існує проблема ефективності їх використання, що можна вирішити шляхом запровадження виваженої земельної реформи.

Процес реформування земельних відносин в Україні розпочався ще в 1991 році, коли права власності та управління землею, зокрема сільськогосподарськими угіддями, були передані органам місцевого самоврядування, а пізніше – приватним особам [2]. У 2001 році був запроваджений мораторій на продаж сільськогосподарських земель, що обмежило права приватних власників розпоряджатися землею, яка знаходилася в їхній власності. Однак такі зміни в законодавстві не призвели до активного розвитку власного господарства селянами та фермерами, адже більше ніж половина таких земельних часток належали людям, що через непрацездатний вік не були в змозі самостійно обробляти отримані землі. Така ситуація сформувала орендний характер земельних відносин у сфері сільського господарства, адже

* Студентка 4 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Негода А.В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

загалом за роки незалежності різні сільськогосподарські підприємства отримали від власників паїв в оренду більше ніж дві третини всіх земельних ділянок в Україні [3].

У результаті дії мораторію ліквідність земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що перебувають у приватній власності, значно знизилася. У свою чергу така ситуація перешкоджає залученню інвестицій на розвиток аграрного сектора України й надзвичайно негативно позначилося на ефективності використання, а також охороні земельних ресурсів.

Тим не менш, у рамках Угоди про асоціацію України з ЄС, яка була підписана в 2014 році, наша держава зобов'язалася сприяти розвитку сектора сільського господарства, і сільських територій зокрема, шляхом поступового наближення законодавства України до європейського. Дане співробітництво охоплює такі питання, як-от: підвищення якості с/г продукції, підвищення рівня конкурентоспроможності сектору сільського господарства, а також покращення умов для інвестування, обмін знаннями у сфері аграрної політики для підвищення економічного добробуту сільських громад [4].

Визначним прогресом у процесі реформування земельних відносин в Україні можна вважати ухвалення Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» 31 березня 2020 року.

Дана реформа має на меті забезпечити реалізацію прав громадян України на вільне розпорядження землею, що перебуває у їх власності; передати в розпорядження територіальним громадам землі, що до запуску цієї реформи перебували у державній власності, адже це основний засіб виробництва та економічного розвитку, що забезпечить формування спроможних територіальних громад; ефективно управляти земельними ресурсами [5].

Ще одним важливим кроком на шляху до запровадження прозорого ринку землі стало прийняття 18 травня 2021 року законопроекту №2195 «Про електронні земельні аукціони». Цим Законом запроваджується система електронних аукціонів, що повністю змінює порядок продажу та передачі у

користування земельних ділянок як державної, так і комунальної власності. Дана система унеможлиблює будь-які сторонні контакти між організаторами та учасниками, а також дає змогу контролювати хід торгів, адже вони відбуваються у режимі реального часу. Важливо зазначити, що на такі аукціони можна виставляти земельні ділянки, площа яких не перевищує 20 га [6].

Загалом процес реалізації відкриття ринку землі в Україні можна поділити на два етапи. Так, з 1 липня 2021 року розпочався перший етап, у рамках якого землі с\г призначення, не більше 100 га на людину, можуть придбати тільки фізичні особи, які є громадянами України. Другий етап розпочнеться 1 січня 2024 року й дасть змогу отримати у власність земельну ділянку (до 10 тис. га) і юридичним особам. Важливою вимогою є те, щоб учасники такої юридичної особи були громадянами України та/або територіальними громадами України [7].

Наразі з моменту відкриття ринку землі в Україні пройшло більше трьох місяців. За цей час в Україні зареєстровано 29 493 угоди щодо купівлі-продажу земель сільськогосподарського призначення загальною площею 73,5 тис. га. Найбільш активно до цього процесу долучилися наступні області: Харківська (2429 угод), Полтавська (2407 угод), Київська (2398 угод), тоді як найменший показник має Луганська область, де було укладено лише 278 угод, та Донецька область – 397 угод [8].

Отже, земельна реформа в Україні вважається однією з найбільш тривалих у світі, адже вона розпочалася ще у 1991 році. За ці роки був введений мораторій на продаж землі, що сформувало орендний характер відносин на земельному ринку. Наслідком стало стримування інвестицій в аграрний сектор економіки, неефективне використання та, як наслідок, погіршення стану земельних ресурсів, а також формування «тіньового ринку» землі. Однак, відкриття ринку землі має на меті формування деяких стримуючих механізмів, що спрямовані на захист прав власників землі, а також на збереження нашого національного багатства – земельних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Нізалов Д. Стратегія земельної реформи в Україні до 2024 року [Електронний ресурс] / Денис Нізалов // Аналітична платформа "Вокс Україна". – 2019. – URL: <https://voxukraine.org/strategiya-zemelnoyi-reformi-v-ukrayini-do-2024-roku/>.
2. Постанова Верховної Ради УРСР "Про земельну реформу" [Електронний ресурс]. – 1991. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-12#Text>.
3. Мартин А. Г. Проблеми охорони земель сільськогосподарського призначення в умовах завершення земельної реформи / А. Г. Мартин, О. В. Шевченко // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. - 2014. - № 1-2. - С. 48-56. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zemleustriy_2014_1-2_7.
4. Сільське господарство та розвиток сільських територій [Електронний ресурс] // Євроінтеграційний портал. – 2017. – URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/yevrointehratsiia/silске-hospodarstvo-ta-rozvytok-silskykh-terytorii>.
5. Земельна реформа [Електронний ресурс] // Урядовий портал – URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichne-zrostannya/zemelna-reforma>.
6. Прийнято Закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо продажу земельних ділянок та набуття права користування ними через електронні аукціони" [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Парламенту України. – 2021. – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/208454.html>.
7. Лівіцька А. Земельна реформа в Україні. Кінець і знову початок [Електронний ресурс] / Анжеліка Лівіцька // Всеукраїнське професійне юридичне видання "Юридична Газета". – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/zemelne-agrarne-pravo/zemelna-reforma-v-ukrayini-kines-i-znovu-pochatok.html>.

8. В Україні зареєстровано 29 493 земельні угоди [Електронний ресурс] // Міністерство аграрної політики та продовольства України. – 2021. – URL: <https://minagro.gov.ua/ua/news/zemelni-uhody-operativ>.

*Островська М.А.**

Вплив зростання кіберзлочинності на світову економіку

Актуальність теми. Кількість кіберзлочинів зростає з кожним роком. Враховуючи той факт, що все більше людей працюють і навчаються дистанційно в результаті поширення пандемії «Covid-19», зростає кількість даних у хмарних сховищах та послуг, що надаються онлайн, і тому ця тенденція лише посилюватиметься і завдаватиме величезних втрат економіці світу.

Метою дослідження є виявлення впливу і наслідків зростання кіберзлочинності на економічну ситуацію в світі.

За останніми підрахунками Міжнародного союзу електров'язку, у 2019 році у світі налічувалося 4 млрд інтернет-користувачів, що становило 51% населення планети [1]. Це й не дивно, адже глобалізаційні процеси надають можливість поширювати новітні технології й програмне забезпечення, яке значно полегшує повсякденне життя і покращує ефективність ведення бізнесу.

З іншого боку, це спрощує вчинення злочинів у кіберпросторі і відкриває шлях до їх зростання. Наприклад, поширення цифрової валюти полегшує монетизацію викрадених даних і ускладнює відслідковування транзакцій і пошук злочинців, оскільки залишає їх анонімними, а система «Інтернет-речей», що стрімко набуває популярності, але ще є не зовсім досконалою, надає доступ до великої кількості цінних даних.

Кіберзлочинність - це сукупність злочинів, головними об'єктами посягання яких вважається цілісність, доступність, конфіденційність і безпечне функціонування комп'ютерних даних, а також систем. Оскільки це поняття

* Студентка II курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: Негода А. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

охоплює такі категорії як перехоплення та викрадення даних, онлайн-шахрайство, поширення протиправного контенту, кардинг, фішинг, розповсюдження піратства, порушення інтелектуальних прав власності, кібершпигунство, його жертвами може стати як окрема фізична, так і юридична особа, або ж цілі держави.

Ця проблема є предметом занепокоєння урядів багатьох держав, тому вони докладають зусилля для об'єднання своїх сил для її вирішення. Так, у 2001 році була відкрита для підписання Конвенція про кіберзлочинність Ради Європи (так звана «Будапештська конвенція»), що має на меті узгодити національні закони, що стосуються кіберзлочинів, забезпечити їх розслідування та розширити міжнародне співробітництво у боротьбі з ними [2]. У 2015 році, в рамках Комісії з попередження злочинності та кримінального правосуддя (ССРСІ) при ООН, було створено репозитарій кіберзлочинів, який містить законодавство щодо кіберзлочинності більше ніж в 180 країнах, дозволяє розглянути окремі прецедентні права та стратегії, що стосуються боротьби з злочинами у Всесвітній мережі [3].

Зрозуміти гостроту проблеми і величину економічних наслідків злочинності у кіберпросторі дозволяє аналіз статистичних даних:

- На кінець 2021 року збитки світової економіки у результаті кіберзлочинів сягнуть 6 трлн дол., порівняно з 3 трлн дол. в 2015 році. Прогнозується, що вони будуть зростати на 15% щороку, сягнувши позначки 10,5 трлн дол. у 2025 році.

- Втрати від програм-шантажистів, що заражають комп'ютери і блокують доступ до даних у 2021 році становитимуть 20 млрд дол., що в 57 разів більше ніж у 2015 році. У 2021 році ці програми атакують підприємства кожні 11 секунд, у порівнянні з 40 секундами в 2016 році.

- Більше половини всіх кібератак здійснюється проти малих та середніх підприємств, 60% з яких виходять з бізнесу протягом наступних 6 місяців після того, як стали жертвами кібератаки [4].

- Середня загальна вартість витоку даних збільшилася майже до 4,24 млн дол. у 2021 році порівняно з 3,86 млн дол. у 2020 році, що становить майже 10%. Це найбільше збільшення за останні 7 років. У 7,8% фактором витоку даних була хакерська атака і вимагання викупу. У такому випадку середня загальна вартість від злому зростає вже до 4,62 млн дол. без урахування викупу [5].

- Зростання кіберзлочинності вимагає відповідних витрат щодо посилення інтернет-безпеки. Так глобальний ринок кібербезпеки зріс в 35 разів, з 3,5 млрд дол. в 2004 році до 120 млрд дол. у 2017 році. За прогнозами глобальні витрати на послуги та товари в галузі кібербезпеки для захисту від кіберзлочинності загалом перевищать 1 трл дол. США протягом п'ятирічного періоду з 2017 року по 2021 рік [3].

- Стрімко набирає обертів кібершпигунство. Лише в США збитки від крадіжок комерційних секретів, об'єктів інтелектуальної власності і технологій у результаті діяльності Китаю сягає від 180 до 540 млрд дол. на рік [6].

Висновок. Кіберзлочинність – це будь-яка кримінальна діяльність з застосуванням мережевих пристроїв та комп'ютерів, з метою, насамперед, завдання збитків і отримання незаконних прибутків. Наслідки кіберзлочинності для глобальної економіки важко виразити у грошовому еквіваленті, оскільки вони стрімко зростають і ведуть до втрати персональних даних, погіршення репутації та іміджу компаній, становлять загрозу для національних інтересів країни. Всі міжнародні організації та лідери країн усвідомлюють небезпеку кіберзлочинності і розуміють важливість міжнародного співробітництва для координації дій, застосування фінансових, технічних, комунікаційних, організаційних ресурсів державного і приватного сектору та колективної розробки відповідних законів і технічних засобів. Кібербезпека і протидія злочинам у кіберпросторі становлять одну з найголовніших проблем ХХІ століття, яка вимагає глибокого та ретельного аналізу, проведення вартісних досліджень та запровадження високотехнологічних розробок з метою усунення цієї проблеми.

Список використаних джерел:

1. ITU-D ICT Statistics [Електронний ресурс] // The International Telecommunication Union. – 2019. – URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx>.
2. Конвенція про кіберзлочинність від 23.11.2001 (прийнята Радою Європи), ратифікована Україною 07.09.2005. – URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575.
3. Cybercrime Repository [Електронний ресурс] // The United Nations Office on Drugs and Crime. – 2015. – URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/cybercrime/cybercrime-repository.html>
4. Cybercrime to cost the World \$10.5 Trillion Annually By 2025 [Електронний ресурс] // Cybersecurity Ventures. – 2020. – URL: <https://cybersecurityventures.com/cybercrime-damages-6-trillion-by-2021/>
5. «Cost of a Data Breach» Report 2021 [Електронний ресурс] // The IBM. – 2021. – URL: <https://www.ibm.com/security/data-breach>
6. How China's Economic Aggression Threatens the Technologies and Intellectual Property of the United States and the World [Електронний ресурс] // White House Office of Trade and Manufacturing Policy. – 2018. - URL: <https://www.hsdl.org/?view&did=812268>

*Прокопчук Д.А.**

Економічний слід Китаю в Україні:

позитивні ефекти та ризики для української економіки

Плани 14 п'ятирічки в КНР та політичні цілі, озвучені Сі Цзіньпіном на святкуванні сторіччя КПК засвідчили, що Китай – це глобальний політичний гравець, який має на меті завоювати світову першість. Намагаючись протистояти США та їх європейським партнерам, Китай впроваджує знакові глобальні ініціативи, як-от «Пояс і шлях» (Belt and Road Initiative, далі - BRI), що

* Студентка II курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Шепель О.С., асистент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

передбачають фінансування і підтримку інфраструктурних проєктів в країнах із середнім і низьким рівнем достатку. Станом на кінець 2020 року 138 країн підписали угоди щодо співпраці з Китаєм в рамках BRI, серед них низка країн-членів ЄС, зокрема Італія та Греція, учасники формату «16+1» (відомий як 17+1 до виходу Литви з його складу) для Центрально-Східної Європи, практично весь регіон Азії і частина африканських країн [1]. Україна з об'єктивних причин залишилась дещо осторонь BRI: з одного боку через те, що для України важливо зберегти стратегічне партнерство із Заходом, в той час як з іншого боку, Китай не приховує симпатій до Росії та систематично уникає гострих політичних питань, як це було у випадку утримання від голосування за Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН про територіальну цілісність України № 68/262. Попри це, проєкт BRI неодмінно матиме соціально-економічні наслідки для України, оскільки китайський вплив на нашу економіку залишається відчутним.

КНР останні роки утримує позицію найбільшого торговельного партнера України. Як експорт, так і імпорт товарів мають довгострокову тенденцію до зростання, за останні 20 років частка ВВП, що припадає на торгівлю з Китаєм зросла майже в 10 разів і зараз становить 10,9%. Китайські компанії активно беруть участь у тендерах на державні закупівлі в Україні. До прикладу, у 2018 році компанія Dongfang Electric International Corporation (DEIC) виграла контракт на реконструкцію шостого енергоблоку Слов'янської ТЕС загальна вартість якого склала \$684 млн [2].

Враховуючи, що Китай є третім найбільшим інвестором у світі, потік прямих іноземних інвестицій в Україну з боку КНР становить мізерну частку – 0,3% від загальної кількості ПІІ в Україну. Китайських інвесторів, що орієнтуються на довгострокову перспективу, не задовольняє інвестиційний клімат України, проте державні підприємства, на які припадає 68% активів і 84% доходів 150 найбільших китайських компаній в Україні (станом на 2019 рік), мають свої сфери зацікавленості в Україні [3].

Насамперед Китаю стратегічно важливо підтримувати співпрацю у сфері сільського господарства для реалізації національної програми продовольчої

безпеки. Китайська національна корпорація зернових, олійних і харчових продуктів володіє значними активами в українському АПК. Це найбільший у світі китайський сільськогосподарський трейдер, яким безпосередньо керує китайський уряд [3].

Китай зацікавлений у купівлі ліцензій на виробництво двигунів для військово-тренувальних і транспортних літаків, а також на будівництво морських суден та їх складових. У цьому контексті найбільш обговорюваною є спроба поглинання українського підприємства «Мотор Січ» китайською компанією Skyrizon Aircraft Holdings Limited і Xinwei Technology Group. Варто зазначити, що Вашингтон вважає придбання Skyrizon іноземних військових технологій безпосередньою загрозою національній безпеці США. На жаль, це не єдиний випадок, коли економічні угоди з китайськими фірмами закінчуються судовими суперечками. Подібний сценарій спіткав власника найбільших сонячних електростанцій в Україні – China National Building Material Group, компанію Sinohydro, що займалася реконструкцією доріг, будівельну фірму China National Complete Engineering Corporation щодо надання кредитів [3].

Китайські кредити є надзвичайно привабливими для країн, що розвиваються, і Україна не стала виключенням. Наприклад, Експортно-імпортний банк Китаю і Банк розвитку Китаю пропонували пільгові кредити в таких секторах, як інфраструктура (будівництво залізниці між Києвом і міжнародним аеропортом «Бориспіль» і Київської кільцевої автодороги), торгівля (закупівля автомобілів швидкої допомоги у китайського державного виробника автомобілів JAC Motors), вугільна промисловість (кілька інвестиційних проєктів з реконструкції та переобладнання шахт, забезпечених державними гарантіями), енергетика (перехід українських ТЕЦ з газу на синтетичний природний газ), сільське господарство (проєкт «Україна», угода між Державною продовольчо-зерною корпорацією України і Китайською національною машинобудівною і генпідрядною корпорацією) [4].

Утім, західні країни критикують Китай за непрозорість та ненадійність, застерігаючи, що дешеві кредити на нестійкі проекти загрожують країні, що розвиваються, у боргову пастку [5].

У рамках BRI спостерігається позитивна активізація відносин. На початку 2018 року завершено днопоглиблення порту «Південний» в Одеській області. У вересні 2019 року була представлена концепція високошвидкісних магістралей Китай-Україна-ЄС. З червня 2021 року почав регулярно курсувати поїзд із Гуанчжоу до морського терміналу DP World TIS Pivdennyi, що возить з Китаю побутові та електротовари. У січні 2021 року розпочалося будівництво East-West Gate – нового ультрасучасного терміналу в Феньєслітке (Угорщина) поруч з українським кордоном [6].

Загалом очікується, що ініціатива BRI матиме позитивний вплив на економіку України. Транспортні витрати знизяться від 5% до 30%, що може виражатися в зростанні ВВП на душу населення на 0,16-1,19%. Україна може отримати вигоду від інфраструктурних проєктів в Україні і тих проєктів, які реалізуються в інших країнах [6].

Список використаних джерел:

1. Резнікова Н. Битва аббревіатур [Електронний ресурс] / Н. Резнікова, В. Панченко // Український тиждень. – 2021. – URL: <https://tyzhden.ua/Economics/252326>.

2. Тишкевич І. Українсько-китайські відносини: що означає нове перезавантаження [Електронний ресурс] / Ігор Тишкевич // Український інститут майбутнього. – 2021. – URL: <https://uifuture.org/publications/ukrayinsko-kytajski-vidnosyny-shho-oznachaye-nove-perezavantazhennya/>.

3. Галь Б. Case COFCO. Как крупнейший зернотрейдер Китая вышел на украинский рынок [Електронний ресурс] / Б. Галь, В. Головка // Silk Bridge. – 2020. – URL: <https://silkbridge.info/case-cofco-kak-krupnejshij-zernotrejder-kitaja-vyshel-na-ukrainskij-rynok/>.

4. Горюнов Д. Китайський економічний слід в Україні [Електронний ресурс] / Д. Горюнов, Б. Прохоров, Г. Сахно // Центр економічної стратегії. – 2021. – URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/>.

5. Резнікова Н. ВЗВ. Протидія зростаючому Китаю можлива? [Електронний ресурс] / Н. Резнікова, В. Панченко // ZN.UA. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://zn.ua/ukr/foreign_economics/b3w-protidija-zrostajuchomu-kitaju-mozhliva.html.

6. Шепотило О. Один пояс, один шлях: Вплив зниження торгових витрат на добробут в Україні [Електронний ресурс] / О. Шепотило, О. Ніколаєва // Центр аналітики зовнішньої торгівлі Trade+. – 2020. – URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/01/KSE-Trade-BRI-Ukrayina-zvit_20191228-1.pdf.

*Савчук В.О.**

Альянс AUKUS як протидія китайській експансії

На початку вересня 2021 року відбулася подія, яка об'єднала країни трьох континентів – Австралію, Велику Британію та США, – підписання історичного пакту про створення нового альянсу AUKUS. За словами президента США Джо Байдена, прем'єр-міністра Британії Бориса Джонсона та його австралійського колеги Скотта Моррісона [1], партнерство повинне «сприяти безпеці та процвітанню» в Індо-Тихоокеанському регіоні [2]. Але справжня мета створення – протистояти зростаючій могутності Китаю.

Ще навесні американці наголосили, що «єдиним конкурентом, потенційно здатним об'єднати свою економічну, дипломатичну, військову й технологічну потужність задля створення стійкого виклику міжнародній системі» є Китай [3]. Загроза для США полягає в тому, що «світова фабрика» створює дефіцит торгового балансу, експортуючи в інші країни дешеві товари. У 2019 році Китай посів 2 місце у світі за експортом товарів і послуг, який склав 1655,9 мільярда доларів проти 2364 мільярдів доларів експорту США [4]. Але вже наступного

*Студентка II курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: Шепель О.С., асистент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

року ситуація змінилася, і КНР стала лідером. Інша причина – поширення експансії Китаю не лише в сусідніх державах (АСЕАН), а й по всьому світу. Так, найбільша в історії людства геоекономічна ініціатива «Пояс і шлях» передбачає консолідацію Європейсько-Азіатського простору та частини Африки [5]. Китай зміцнює свою присутність у країнах, інвестуючи в інфраструктурні проєкти для них, вартість яких, проте, часто є завищеною, непідйомною для позичальників. До прикладу, Замбії було надано майже 10 мільярдів доларів кредитів, у разі несплати яких країна втратить не лише перспективні добувні галузі, але й енергетичну інфраструктуру загалом [6].

Варто зазначити, що торговельна війна триває не лише між Вашингтоном і Пекіном. До прикладу, ситуація з Австралією загострилася після того, як Канберра підтримала ідею розслідування в Китаї щодо походження коронавірусу. У відповідь на це уряд КНР ввів економічні санкції проти кількох австралійських галузей промисловості [7]. Окрім того, на початку року Китай ув'язнив кількох громадян Австралії, звинувачуючи у шпигунстві та критиці комуністичного режиму.

Лондон у своїй стратегії «Глобальна Британія» заявив, що Китай є їх геополітичною загрозою. Взимку Велика Британія відкликала ліцензію на мовлення китайського каналу CGTV. У відповідь уряд КНР заборонив Бі-Бі-Сі, яка ретранслювала проблеми етнічної меншини – уйгурів [8]. Крім того, важливим фактором приєднання Великої Британії до AUKUS є Брекзит, який призвів до її часткової ізоляції. Продовження поточної ситуації призвело б до негативних наслідків для Британії через втрату як геополітичного, так економічного впливу на інші держави, тому країна прагне посилити військово-політичну присутність в Індо-Тихоокеанському регіоні.

Першим проєктом співпраці AUKUS має стати будівництво американських атомних підводних човнів для Австралії. Це перший безпрецедентний випадок, коли США передають свої ядерні технології не тільки постійному союзнику Великій Британії, але й іншій державі, показуючи таким чином довіру та наміри щодо співпраці, так як економіка Австралії

характеризується сталим економічним зростанням та є достатньо диверсифікованою. Варто зазначити, що Австралія отримає статус сьомої країни, яка використовує атомні підводні човни, разом з Великою Британією, Францією, США, Росією, Китаєм, Індією. У результаті цієї ініціативи Канберра скасувала п'ятирічний контракт з Францією на будівництво дизельних підводних човнів вартістю більш ніж 60 мільярдів доларів. Розрив договору обурило Париж: за рішенням Еммануеля Макрона у вересні були відкликані послы з Австралії та США. Від часів війни за незалежність США, у якій країни були союзниками, це перший раз, коли Франція відкликала посла з Вашингтона [9].

Окрім підводних човнів, у пакті AUKUS йдеться про розробку спільних оборонних технологій за допомогою штучного інтелекту та квантового зв'язку. Це особливо важливо, враховуючи, що Китай та Росія інвестують у кібер- та підводні технології [9]. Варто зауважити, що три англосаксонські країни є частиною розвідувального альянсу «П'ять очей» разом із Канадою та Новою Зеландією, що робить співпрацю більш тісною.

Стосовно реакції КНР, то вона розглядає ці процеси як дії, спрямовані проти неї. Китай розкритикував ідею створення атомних підводних човнів, які будуть виготовлятися в Австралії під головуванням AUKUS, назвавши такий експорт «інструментом геополітичних ігор». Представник міністерства закордонних справ Чжао Ліцзян заявив, що це «серйозно підриває регіональний мир і стабільність та посилює гонку озброєнь». Посольство Китаю у Вашингтоні звинуватило країни у «менталітеті холодної війни та ідеологічних упередженнях» [10].

Таким чином, ініціатива AUKUS є відповіддю на китайську політику експансії. Не виключено, що альянс незабаром розшириться на інші країни, які відчувають значний вплив КНР: Індію, Японію, Південну Корею. Такими діями США дають зрозуміти країнам регіону «або ви з нами, або з Китаєм». Підсумовуючи все вищезазначене, усі три країни вбачають у новоствореному союзі певну вигоду – економічну чи геополітичну, проте об'єднує їх протидія

китайському дракону. Такий підхід є ключем до стримування майбутньої експансії Китаю.

Список використаних джерел:

1. Створення AUKUS. URL: https://ipress.ua/news/ssha_brytaniya_ta_avstraliya_stvoryly_viyskovyy_alyans_dlya_protydii_kytaiu_326859.html (дата звернення 15.10.2021)
2. Announcing the creation of AUKUS. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/09/15/remarks-by-president-biden-prime-minister-morrison-of-australia-and-prime-minister-johnson-of-the-united-kingdom-announcing-the-creation-of-aucus/> (дата звернення: 15.10.2021)
3. The US and China. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/NSC-1v2.pdf> (дата звернення 10.10.2021)
4. Leading export countries 2019. URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/WLD/Year/2019/TradeFlow/Export> (дата звернення 18.10.2021)
5. Пояс і шлях. URL: <https://sinologist.com.ua/kiktenko-v-o-ukrayina-v-proekti-odyn-royas-odyn-shlyah-regionalnyj-ta-globalnyj-vymir/> (дата звернення 10.10.2021)
6. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Aar5eyCHR_o
7. China and Australia. URL: <https://www.abc.net.au/news/2021-07-07/australia-china-trade-tensions-official-economic-punishment/100273964> (дата звернення 18.10.2021)
8. China and BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-56030340> (дата звернення 19.10.2021)
9. Що таке AUKUS? URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/aucus-shcho-ce-za-alyans-yaki-krajini-i-navishcho-yogo-stvorili-golovni-fakti-50184083.html> (дата звернення 18.10.2021)
10. China's AUKUS response. URL: <https://thediplomat.com/2021/10/chinas-aucus-response-highlights-beijings-bunker-mentality/> (дата звернення 18.10.2021)

Динаміка зовнішньоекономічних зв'язків України в умовах поширення COVID-19

Зовнішньоекономічні зв'язки – це сукупність різноманітних факторів, засобів та методів зовнішньоекономічних відносин між країнами. Вони характеризують систему економічних відносин, які з'являються через рух усяких ресурсів між економічними суб'єктами та державами загалом. Такі відносини охоплюють абсолютно всі сфери економічного життя держави, зокрема інвестиційну, виробничу, торговельну та фінансову [1]. На зовнішньоекономічні зв'язки впливає безліч факторів, подій, вони залежні від глобальної ситуації у світі, саме тому поява пандемії COVID-19 стала болючим ударом та значною перешкодою для їхнього розвитку. Наша країна значно постраждала в період даної пандемії, тому на її прикладі буде доцільно проаналізувати основні статистичні показники, щоб визначити динаміку зовнішньоекономічних зв'язків в період поширення COVID-19.

Існує багато критеріїв характеристики зовнішньоекономічних зв'язків, але почати слід з обсягів експорту та імпорту.

Таблиця

Динаміка зовнішньої торгівлі України за товарами і послугами

	2017	2018	2019	2020	2021 (перше півріччя)
Експорт, млрд дол.	42,9	47,3	50,0	47,2	29,9
Імпорт, млрд дол.	48,5	57,2	60,8	54,96	31,3

Джерело: складено автором за [2]

Не дивно, що до пандемії COVID-19, тобто у 2018 та частково 2019 роках ситуація була значно кращою, ніж у 2020. З таблиці бачимо, що у 2018 році експорт України зріс на 9,4%, а імпорт – на 15,2%, у порівнянні з 2017. У 2019 році ми все ще бачимо зростання в загальному обсязі експорту-імпорту, але в

*Студентка II курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: Поліщук Л.С., кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

останніх кварталах показники стали значно нижчими, тому зростання експорту прослідковується лише на 5,7%, а імпорту на 6,3 % [2]. І ось, коли відбулося значне поширення пандемії COVID-19, тобто у 2020 році, експорт та імпорт значно впали: обсяг експорту знизився на 5,6%, а імпорту – аж на 9,6% [3]. Таке значне зниження рівня імпорту відбулося внаслідок падіння рівня життя населення, збільшення заощаджень та зменшення рівня попиту: безліч українців втратило роботу, тож споживати люди стали набагато менше. Щодо зниження рівня експорту, то це все також пояснюється достатньо легко: внаслідок жорстких карантинних обмежень в Україні та за кордоном, ослаблення попиту, а також різкого падіння рівня інвестицій (лише в Україні рівень довіри інвесторів знизився з 92,2% в грудні 2019 року до 60,7% в січні 2021) значно скоротились обсяги виробництва. Підсумовуючи показники 2020 року, варто зазначити, що зовнішньоторговельний оборот в Україні знизився приблизно на 7,5% [4]. Щодо 2021 року, то за перші шість місяців показник обсягу експорту є на 30,6% відсотків вищим, ніж в аналогічному періоді 2020-го року, а імпорту – на 29,2% вищим [2].

Наступним важливим показником характеристики зовнішньоекономічних зв'язків є ВВП. У 2019 році Україна була на 56 місці у світі за рівнем ВВП, 51 - за загальним експортом, 48 - за загальним імпортом, 122 - за ВВП на душу населення. Відповідно у 2020 році вона зайняла 57 місце за рівнем ВВП і нижчі місця за іншими показниками, адже у 2020 році ситуація погіршилась у порівнянні з 2019-им, реальний ВВП скоротився на 4% у річному вимірі після зростання на 3,2% у 2019 році. У 2021 році вже спостерігається позитивна динаміка, адже за 7 місяців ВВП зріс на 2,1% [5].

Не менш значну роль для економіки України відіграють прямі іноземні інвестиції, але, на жаль, в умовах поширення COVID-19 їх обсяг просто катастрофічно знизився. Чистий відплив прямих іноземних інвестицій у 2020 році становив 117 млн дол. США (до того ж від'ємні реінвестовані доходи було оцінено в 488 млн дол. США). Чистий приплив у 2019 році становив 5.2 млрд дол. США (із них 3.3 млрд дол. США – реінвестування доходів). Загалом

прогнозується, що до кінця 2021 року Україна залучить 5 млрд доларів ПІІ, тобто можна сказати, що інвестиційна привабливість України зросла у порівнянні з 2020 роком, а українська економіка все більше адаптується до існування в умовах пандемії COVID-19 [6].

На мою думку, не можна не зазначити, що відновлення економіки України в умовах пандемії COVID-19 відбувається великою мірою завдяки новим укладеним угодам. Величезне значення має 18-місячна домовленість stand-by, укладена між Україною та МВФ, яка передбачає грошову допомогу в розмірі 5 млрд доларів – пільгові кредити для подолання негативних впливів коронакризи [7]. Також позитивними для економічного розвитку України є угоди про ЗВТ з Великобританією та Ізраїлем, які набули чинності 1 січня 2021 року [8].

Отже, проаналізувавши динаміку зовнішньоекономічних зв'язків України впродовж пандемії COVID-19 за основними статистичними показниками, можна сказати, що в умовах поширення пандемії розвиток цих зв'язків уповільнився. 2020 рік взагалі став своєрідним переломним моментом, саме тоді простежуються найгірші показники, рівень економіки значно послабився, але вже у 2021 році Україна потроху оговтується від коронакризи й ми бачимо розвиток основних галузей економіки, посилення взаємодії з іншими державами, укладення нових зовнішньоекономічних угод та загалом пожвавлення зовнішньоекономічної діяльності. За прогнозами НБУ у 2022-2024 роках будуть простежуватись позитивні тенденції, тому можна сміливо заявити, що Україна пристосувалась до нових умов і попри карантин та масові захворювання продовжує розвиватися в економічному плані.

Список використаних джерел:

1. Шкурупій О.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник/ За ред. О.В. Шкурупій. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
2. «Слово і діло»: аналітичний портал. «Зовнішня торгівля України: як змінювався експорт та імпорт», 31 серпня 2021. URL:

<https://www.slovoidilo.ua/2021/08/31/infografika/ekonomika/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-yak-zminyuvavsvya-eksport-ta-import>

3. Національний банк України. «Коментар Національного банку щодо зміни реального ВВП у 2020 році», 24 березня 2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2020-rotsi>

4. OECD: Tackling coronavirus (COVID-19) contributing to a global effort. «The COVID-19 crisis in Ukraine», 26 July 2021. URL: <https://www.oecd.org/eurasia/competitiveness-programme/eastern-partners/COVID-19-CRISIS-IN-UKRAINE.pdf>

5. OEC Database. Ukraine. URL: <https://oec.world/en/profile/country/ukr?compareExports0=comparisonOption3&tradeScaleSelector2=tradeScale1>

6. Національний банк України. «Платіжний баланс у 2020 році (за методологією шостого видання Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції)», 23 вересня 2021. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/State_y.pdf

7. International Trade Administration. «Ukraine - Country Commercial Guide: Market Overview», 24 September 2021. URL: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/ukraine-market-overview>

8. Anzhela Makhinova and Victoria Mykuliak, Sayenko Kharenko. «International Trade in Goods and Services in Ukraine: Overview», 1 July 2021. URL: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-621-3097?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true#co_anchor_a375938](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-621-3097?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true#co_anchor_a375938)

Проблема ейджизму та її наслідки для економіки України

Питання ейджизму ще не було настільки актуальним для економіки України, як це відбувається сьогодні під час розгортання пандемії COVID-19. Стереотипною є думка про те, що ця проблема стосується лише людей похилого віку. Насправді ж, від неї страждають також люди молодого віку.

Економічні наслідки ейджизму:

-зменшення росту ВВП

У зв'язку із збільшенням віку, очевидно, що й зростає потреба населення працювати далі. Надання цим людям доступу до джерел прибутку в кінцевому результаті створює населення, що володіє ресурсами для продовження споживання і здійснення впливу на економіку. Але дискримінація на основі віку при наймі на роботу унеможлиблює для літніх людей цей процес, таким чином призводячи до меншого споживання, а отже й до спаду загального виробництва, а в довгостроковій перспективі й щорічного ВВП.

-збільшення ролі тіньової економік.

За даними Державної служби статистики України, у відсотковому відношенні саме молодь віком від 15-24 р. та особи похилого віку 60-70 р. [1] найбільше залучені у неформальній економічній діяльності. Внаслідок ейджизму та невеликої суми соціальних трансфертів (стипендій, пенсій), що забезпечуються державою, люди змушені вдаватися до інших методів заробітку (і як відомо, не завжди законних).

-скорочення надходження податків

Цей наслідок об'єктивно пов'язаний та слідує з попереднього. Оскільки значна частка економічно спроможної вікової групи 60-70 р. не буде офіційно працевлаштована або взагалі не матиме жодного джерела доходу, то з цього слідує, що податки не будуть надходити до державної скарбниці. Для того, щоб

*Студентка III курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Шворак Л.О., кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

компенсувати недостачу державних коштів, уряд буде змушений збільшувати податки, де основний тягар припаде на середній економічно активний клас населення.

- зменшення тягара виплати соціальних трансфертів на державний бюджет

Держава має виплачувати стипендії, пенсії, соціальну допомогу, пільги і тд. Якби літні люди, які мають бажання, не виходити передчасно на пенсію, мали змогу влаштуватися на роботу і не піддавались негативному впливу ейджизму зі сторони своїх колег і керівництва, то таким чином вони б заробляли свої кошти, а не звертались за допомогою до держави. З цього слідує, що кошти, які держава виділяє на виплату соціальних трансфертів, могли б інвестуватися в інші сфери економіки, які потребують додаткових інвестицій більше. [2]

- втрата конкурентоспроможності фірми

Якщо роботодавець, базуючись на віковому упередженні, набирає на роботу більш молодих працівників, які об'єктивно не володіють кращими трудовими навичками і більш ефективною якістю роботи, то він платить підвищену заробітну плату більш молодим працівникам, не отримуючи від цього реальної віддачі. Це може призвести до втрати конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Порівняння з проблемою ейджизму в Японії

На мою думку, доцільне порівняння питання ейджизму з Японією, країною, де відбувається швидке старіння нації. Японські роботодавці при наймі на постійні посади надають перевагу молодим випускникам з університету. Саме тому дорослі у віковому діапазоні від 30 до 40, які бажають знайти нове місце роботи, можуть довгий час обмежуватись неповною зайнятістю або взагалі бути безробітними. [3]

І навіть ті японці, які довгий час працюють в одній компанії, ближче до наближення до пенсії можуть зіткнутися з ейджизмом. Так, наприклад, велика частка компаній все ще обмежує свій пенсійний вік у 60 років, хоча й за японським законодавством він становить 70 років. Більше того, японські

працівники у віці 60 років змушені підписувати контракти з гіршими умовами, ніж раніше.

Висновки:

Через недостатню кількість аналітичних та статистичних даних, неможливо дати чітку оцінку наслідків ейджизму на економіку. В зв'язку з цим також постає проблема методів боротьби з дискримінацією на підставі віку.

Хоча з практики багатьох країн з передовою економікою, можна виділити наступні шляхи:

-впровадження необхідного законодавства, яке буде певним чином регулювати або ж зменшувати рівень ейджизму на робочому місці;

-просвітницька діяльність (сюди можна віднести розповсюдження проблеми за допомогою створення фільмів, книг, ТВ-шоу на дану тематику; загалом, індустрія розваг може стати каталізатором вирішення цієї проблеми);

-створення громадських організацій, об'єднань, які б займалися просуванням прав старшого населення і тд.

Підсумовуючи все вище сказане, можна ствердити, що економіка втрачає цінні трудові ресурси, декілька відсотків в показнику валового внутрішнього продукту, а також потенціал у вигляді креативного молодого та більш досвідченого населення старшого віку.

Список використаних джерел:

1. Трифонов М. Неформальна зайнятість населення України: кількісний та якісний виміри [Електронний ресурс] / Михайло Трифонов. – 2015. – URL: <https://commons.com.ua/ru/neformalna-zajnyatist-naselennya/>.

2. Speech: The Economic Impacts of Ageism [Електронний ресурс]. – 2019. – URL: <https://percapita.org.au/2019/06/17/speech-the-economic-impacts-of-ageism/>.

3. Age discrimination limiting job opportunities for Japanese elderly [Електронний ресурс]. – 2020. – URL: <https://zenbird.media/age-discrimination-limiting-job-opportunities-for-japanese-elderly/>.

4. Економічні причини ейджизму на ринку праці [Електронний ресурс]
– URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ekonomicheskie-prichiny-eydzhizma-na-rynke-truda>.

СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»

*Жмура О.А.**

Стратегія блакитного океану в міжнародному бізнесі

Сучасне конкурентне становище компаній на світовому ринку стає все важчим для ведення міжнародного бізнесу. Зокрема значну роль у цьому відіграють глобалізаційні процеси, які спричиняють збільшення міжнародної конкуренції, що також впливає на ринок всередині окремої країни.

Відтак підприємствам доводиться боротися за свою частку світового ринку, перемагаючи конкурентів за допомогою стратегічних інноваційних рішень. Виходячи зі стратегії червоного океану, компанії, як правило, постійно перебувають у пошуках шляхів формування стійких конкурентних переваг. Однак існує перспективна альтернатива – стратегія блакитного океану, яка здатна зруйнувати межі сформованих червоних океанів через створення безконкурентного середовища всередині окремо взятої галузі чи на перетинах кількох з них, або шляхом створення абсолютно унікального продукту чи послуги в новій галузі. Взавши її за основу у своїй діяльності, компанія отримає можливість здобути конкурентні переваги на внутрішньому та зовнішньому ринках, розвиваючи бізнес у безпечному блакитному океані [1].

Основоположниками стратегії блакитного океану є Чан Кім та Рене Моборн – співдиректори Інституту Стратегії блакитного океану INSEAD, професори європейської бізнес-школи, які в своєму бестселері «Стратегія блакитного океану» [1] описали формулу успішного створення ринкового простору, вільного від конкуренції. Науковці стверджують, що ключове значення в цій стратегії має створення нової кривої цінності, де застосовується модель 4-х дій (англ. The Eliminate-Reduce-Raise-Create Grid), або ж ERRC Grid. Так компанія аналізує свої сильні та слабкі сторони і завдяки цьому розуміє вплив яких факторів потрібно нівелювати, яких – підсилити, а які з них варто

* Студентка II курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
Львівського національного університету імені Івана Франка
Науковий керівник: Горін Н.В., кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин

повністю ліквідувати чи навпаки – створити з нуля [2, с. 104]. Така стратегія не дозволить втратити унікальність та інноваційність, що вважаються одними з найбільш значущих елементів.

Оскільки попит у такому «блакитному» ринковому середовищі не відвойовується, а створюється, то це дає безліч можливостей для швидкого розширення підприємства, виходу на зовнішні ринки та збільшення прибутків. Так, наприклад, І. Познанська, В. Титок та А. Устенко у своїй діаграмній розробці наводять дані, згідно з якими в досліджуваному ринку блакитний океан займає лише 14%, проте саме на нього припадає близько 3/5 загального прибутку[3, с. 26].

На нашу думку, яскравим прикладом імплементації цієї стратегії в міжнародному бізнесі може слугувати вихід на світовий ринок автомобілебудування компанії Tesla Inc, яка запропонувала споживачам інноваційний, проте якісний і доступний продукт – електрокари. Окрім того, серед стратегічних орієнтирів економічного розвитку компанії варто виділити ресурсозберігаючу та екологічну складові її інноваційної діяльності. У комплексі це допомагає їй уникати типових проблем підприємств, що знаходяться в червоному океані: переповненості ринкового простору, зменшення прибутків, складності втримання конкурентних переваг, втрати клієнтів.

Можна вважати, що зазначені стратегічні підходи до ведення бізнесу мали прямий вплив на високу конкурентоспроможність підприємства у високопривабливій галузі, що за моделлю Мак-Кінзі [4] дозволяє характеризувати її стратегічну позицію як «переможець» не лише на внутрішньому, а й на міжнародному ринках. Як наслідок, уже за другий квартал 2021 року вперше в історії компанії чистий прибуток перевищив позначку в \$1 млрд [5]. Так, Tesla стала одним з небагатьох автовиробників у світі, які в часи пандемії змогли втримати високоприбутковість.

Близько 70 років тому подібний стратегічний підхід застосувала компанія General Motors, яка зробила звичайні тепер автомобілі ще більш доступними завдяки широкій стандартизації та автоматизації, що значно знизило середні

витрати та, як наслідок, автомобіль зміг собі дозволити ледве не кожен американець [6, с. 290-291].

Проте Чан Кім та Рене Моборн зазначили, що найчастіше власники нового ринкового простору не стикаються з серйозними конкурентами лише протягом перших років. Згодом з'являються так звані наслідувачі, що з часом робить океан все більш «багряним» [1]. Така ситуація характерна і для досліджуваного випадку: виробників електрокарів на світовому ринку більшає, однак Tesla має значну перевагу «першопроходця» і лідера. Аби зберегти її у майбутньому, компанії доведеться постійно слідкувати, наскільки власна графічна крива цінності збігається з кривими конкурентів, аби уникати лобової конкуренції; шукати нові шляхи вирішення інших проблем, з якими стикаються покупці теперішні і потенційні, та вчасно імплементувати зміни.

Отже, дослідивши основоположні принципи стратегії блакитного океану, можна дійти висновку, що ця модель дозволяє уникати високої конкуренції на міжнародних ринках і забезпечувати підприємствам початкове лідерство. Завдяки короткостроковим та середньостроковим перевагам цієї стратегії, її часто використовують у міжнародному бізнесі навіть у найбільш конкурентонасичених галузях, наприклад, в автомобілебудівній. Так, імплементацію стратегії блакитного океану світовим виробником електрокарів Tesla можна вважати одним із наріжних факторів успіху компанії у своїй галузі. Також важливо зазначити, що попри початкову унікальність бізнес-ідеї, цей підхід до прийняття управлінських рішень та формування стратегій все одно передбачає постійний розвиток, пошук нового та ефективного вирішення актуальних проблем та застосування вдалих і вчасних змін, що допомагають зберігати за компанією лідерство у своїй галузі і підтримувати океан, у якому вона знаходиться, достатньо «блакитним».

Список використаних джерел:

1. В. Чан Кім Стратегія Блакитного Океану. Як створити безхмарний ринковий простір і позбутися конкуренції / В. Чан Кім, Рене Моборн. Перекладач з англійської Ігор Андрущенко, – 2019 – 270 с.

2. Соловйова Т. Стратегія «блакитного океану» як нова форма ринкових відносин. – 2014 – Магістеріум. Випуск 56. Економічні студії – С. 104
3. Стратегія блакитного океану і тактика її застосування в українських / [Познанська І. В., Титок В. В., Устенко А. О.]. – 2020 – Інвестиції: практика та досвід № 19-20 – С. 26 – [Електронний ресурс] – URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19-20_2020/6.pdf
4. Студентська бібліотека «Букліб» – [Електронний ресурс] – URL: <https://buklib.net/books/25022/>
5. Tesla Investor Relations – [Електронний ресурс] – URL: <https://ir.tesla.com/#tab-quarterly-disclosure>
6. Кухта М. Застосування стратегії блакитних океанів на автомобільному ринку в умовах трансформації конкурентного середовища – 2015 – Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики світової економіки» – С. 290-291 – [Електронний ресурс] – URL: http://econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/science/conferences/2015/Marketing/materials_2015.pdf#page=289

*Загурська Я.А.**

Сутність та перспективи інфлюенс-маркетингу

Інфлюенс-маркетинг, який називають також маркетингом впливу – це рекламне просування бренду в цілому або окремого продукту через лідера думки (блогер, експерт, відома особистість) завдяки його впливу на аудиторію через соціальні мережі. Найбільшою перевагою цього виду маркетингу є прямий контакт з підписниками, які довіряють певному інфлюенсеру та цікавляться заданою тематикою. Крім цього, методи маркетингу впливу не виглядають як пряма реклама. За останніми тенденціями користувачі найбільше довіряють мікроблогерам, у яких сформована лояльна аудиторія та які володіють хорошою репутацією [1].

* Студентка 4 курсу освітньої програми «Міжнародний бізнес»
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Карп В.С., кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного бізнесу

Відсоток довіри до блогерів на 65% вищий, ніж до традиційної реклами, а 92% покупців приймають рішення на основі рекомендацій і відгуків інших. Ринок маркетингу впливу в 2020 році досяг майже \$10 млрд зі щорічним прогнозованим зростанням на 40% (за даними Influencer Marketing Hub, Benchmark Report 2020) [2]. 94% маркетологів віддають перевагу інфлюенс-маркетингу у порівнянні з традиційним маркетингом, оскільки коефіцієнт повернення вкладених інвестицій у 11 разів більше.

Проте інфлюенс-маркетинг не є новим, як помилково вважають. Ще у 1920 році Coca-Cola створила рекламу за участі лідера думок, яким виступав Санта Клаус.

Усіх лідерів думок можна розділити на категорії:

Celebrity – публічні особи, наприклад, представники шоу-бізнесу, актори, політики, спортсмени.

Opinion Leader – вузькоспеціалізовані експерти (тематика краси, медицини, спорту тощо).

Discoverer – блогери, що роблять огляди на новинки; постійно подорожують, ділячись своїм досвідом та порадами.

Sharer – поширюють інформацію через соціальні мережі та месенджери.

User – створюють лайф-контент та транслюють звичайні події зі свого життя.

Також інфлюенсерів класифікують за кількістю підписників:

- Нано – від 1 до 5 тисяч підписників;
- Мікро – від 5 і до 100 тисяч фоловерів;
- Макро – більше мільйона підписників.

Наразі головними майданчиками маркетингу впливу є Instagram, YouTube та віднедавна TikTok. Цільова аудиторія – мілеліали, які звертають увагу на індивідуалізований підхід та соціальну відповідальність компанії.

Формати співпраці з інфлюенсерами теж бувають різними: рекламний пост або сторіз, серія нативних рекламних публікацій, конкурс або giveaway,

парнерський маркетинг (реклама отриманого від бренду продукту чи послуги у якості рекомендації для своєї аудиторії) [3].

У роботі з лідером думок бренд залучає відразу декілька маркетингових механізмів:

- Селебріті-ефект;
- Вихід на потрібну аудиторію;
- Влучна тональність;
- Комунікація, побудована на довірі;
- Довготривалий ефект;
- Цілісний підхід [4].

Головними перевагами інфлюенс-маркетингу є доступність (до нано- та мікроблогерів має бюджет звернутись маленька чи середня компанія), високий коефіцієнт довіри та відповідно конверсії, висока ефективність та прибутки від кампанії із лідерами думок [2].

Ключовими трендами маркетингу впливу є збільшення витрат на інфлюенс-маркетинг серед компаній, розвиток блогерських агенств, задіяння не лише традиційних блогерів, а і геймерів та стримерів.

Усі вищеперелічені тенденції говорять про те, що інфлюенс-маркетинг має ряд перспектив. Найперспективнішим є це інфлюенс-маркетинг для сегменту B2B, який буде відрізнятись такими особливостями:

- Тематичні спільноти замість блогерів (професійні спільноти, які мають хорошу репутацію та великі охоплення)
- Клієнти, що виступають у ролі лідерів думки
- Більш довгий процес для отримання позитивного результату [5].

Таким чином, інфлюенс-маркетинг швидкими темпами витісняє традиційний, користувачі мають змогу самостійно аналізувати бренд, лідери думок їх до цього лише підштовхують та рекомендують. Маркетинг впливу виглядає максимально ненав'язливо, цим і привертає увагу споживача. Довірливий tone of voice, креативна форма подачі – все це дозволяє інфлюенс-

маркетингу розвиватись та займати нові ніші, наприклад, не лише B2C, а і B2B сегмент.

Список використаних джерел:

1. Блогеры рекомендуют: что такое инфлюенс-маркетинг [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.reg.ru/blog/blogery-rekomenduyut-cto-takoe-inflyuens-marketing/>
2. 92% людей роблять покупки за рекомендаціями. Як збільшити прибутковість бізнесу, працюючи з інфлюенсерами [Електронний ресурс]. – URL: <https://forbes.ua/business/92-lyudey-delayut-pokupki-po-rekomendatsiyam-kak-uvelichit-dokhodnost-biznesa-rabotaya-s-inflyuenserami-14042021-1376>
3. Influence marketing: як скласти стратегію по роботі з інфлюенсерами і успішно запуснути кампанію? [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.smm.if.ua/influence-marketing-yak-sklasti-strategiyu-po-roboti-z-inflyuenserami-i-uspishno-zapustiti-kampaniyu/>
4. Вирішують блогери: influencer marketing в дії / І. В. Гвоздецька, Н. В. Годованюк // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2019. – №5. – С.70-73. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2019_5_16
5. Инфлюенс-маркетинг: тренды и прогнозы [Електронний ресурс]. – URL: <https://vc.ru/marketing/179182-inflyuens-marketing-trendy-i-prognozy>

*Мамішова Е.Ш.**

Вплив «зелених» тенденцій в економіці на функціонування бізнесу

Глобальні зміни клімату змушують країни рухатися шляхом, який веде до переходу на «зелену» економіку. Так прийнято називати стали й гнучку економіку, в якій зростає виробництво при зниженні енерговитрат і створюються якісніші умови життя без суттєвої шкоди довкіллю. Широке трактування цього поняття включає в себе скорочення негативного впливу на навколишнє

* Студент 3 курсу спеціальності «Міжнародний бізнес»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Хмара М.П., кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного бізнесу

середовище та створення законодавчої бази, що стимулює діяльність, суголосну із принципами сталості. Безумовно, такі тенденції змінять середовище, в якому функціонують компанії, і призведуть до пошуку нових бізнес-підходів. Дослідженням впливу екологічних проблем на економіку і вивченням концепції «зелена економіка» займалися такі зарубіжні й українські вчені, як Джорджеску-Реген Н., Дейлі Г., Рис У., Піарс Д., Маркандіа А., Маковоз О., Квач Я., Борісов О., Корнілова Є. та інші.

Перш за все, перехід до «зеленої» економіки тісно пов'язаний із енергетичною трансформацією. Згідно з прогнозами, до 2040 року відновлювані джерела енергії (далі – ВДЕ) забезпечуватимуть 35-50% світового виробництва електроенергії [1]. Цікаво, що в Європейському Союзі вже у 2020 році за допомогою ВДЕ було отримано 38% сумарної генерації – більше, ніж із паливних копалин. Варто зазначити, що такий енергетичний перехід передбачає масштабні інвестиції, а отже, такий шлях сьогодні доступний лише для високорозвинених країн. Попри те, що, згідно із дослідженнями, витрати на використання технологій ВДЕ продовжують знижуватися, що може зробити їх привабливими і для країн, що розвиваються [2], частка вуглеводнів нині становить близько 4/5 загальносвітового енергоспоживання. Поки будівництво ВДЕ вимагає більших витрат, ніж традиційна генерація, вугілля залишається найбільш широко використовуваним у виробництві електроенергії енергоносієм, зважаючи на свою дешевизну і доступність у великій кількості. Втім, низка країн, зокрема такі великі економіки, як США, Китай, Німеччина, Південна Корея тощо, вже розпочали або планують розпочати активний перехід із вугілля на газ як на більш екологічне джерело енергії.

Нестача ресурсів на ринку природного газу на фоні зростаючого попиту нині спричинила різке підвищення цін на енергоносії. Своєю чергою, непомірні ціни на енергоресурси прямо чи опосередковано впливають на здатність підприємств функціонувати, підтримувати операційну діяльність і відповідати за зобов'язаннями перед контрагентами. Так, наприклад, американська компанія CF Industries, лідер своєї галузі, призупинила на невизначений термін роботу

двох заводів у Великобританії через високі ціни на природний газ [3]. В Україні з аналогічних причин зупинив свою діяльність Одеський припортовий завод [4]. Ця ситуація продемонструвала, що політика урядів у сфері енергетики має бути далекоглядною, аби запобігти ціновому навантаженню на національний бізнес, а також на населення як на кінцевого споживача тієї чи іншої продукції.

Стрімкому перетворенню економіки на «зелену» загалом заважає проблема обмеженості ресурсів. Компанії, що впроваджують принципи сталості у свою діяльність чи залучені у виробництві, безпосередньо пов'язаному із новітніми «зеленими» технологіями, стикаються із нестачею матеріалів через значний попит на них, що збільшуватиметься із роками. Наприклад, перед виробниками електричних транспортних засобів і систем зберігання енергії стоїть ризик недостатньої пропозиції такої сировини, як літій, нікель, кобальт, марганець і графіт – тому передбачливі компанії, серед яких Apple, Tesla, Volkswagen, вживають відповідних заходів для гарантування поставок необхідних металів шляхом укладання довгострокових контрактів із виробниками. Ризик дефіциту ресурсів стосується також «зеленого» водню, переробленого пластику, екологічно виготовленої бавовни, оскільки посилений попит на них створюється за рахунок великої кількості компаній, що нині зобов'язуються робити виробництво і, власне, кінцевий продукт чистими для довкілля [5].

У ході боротьби із кліматичними змінами уряди запроваджують нові політики в цій сфері. Зокрема, ЄС планує ввести транскордонний вуглецевий податок на певні категорії товарів, який має стимулювати скорочення вуглецемісткості імпортованої продукції. Згідно із нововведенням, з 2026 року при ввезенні відповідної продукції на митну територію ЄС виробники сплачуватимуть збір залежно від того, наскільки обсяг викидів CO₂ при виготовленні товару перевищує еталонні значення ЄС, а імпортери купуватимуть цифрові сертифікати на кожен тонну викидів CO₂, які утворилися при виробництві. Такі ініціативи, очевидно, вплинуть на компанії, що ведуть

зовнішньоекономічну діяльність із країнами ЄС, а тому повинні враховуватися ними при плануванні своєї діяльності [6].

Перехід до «зеленої економіки», до того ж, впливає на можливості залучення компаніями коштів із зовнішніх джерел фінансування, оскільки фінансові інституції все частіше обирають інвестувати в екологічно раціональні проекти, і все більшого визнання й поширення здобувають стандарти екологічного, соціального і корпоративного управління (англ. ESG – environmental, social and governance), які теж лягають в основу рішень про надання позики чи інвестування [7].

В цілому, «зелені» тенденції, попри виникнення певних ризиків і складнощів, пропонують бізнесу чимало можливостей для зростання, якими варто лише вчасно і правильно скористатися. Перехід до «зеленої» економіки в контексті наслідків для бізнесу – це нові бізнес-моделі, більш ефективне використання ресурсів, створення нових «зелених» робочих місць, а також можливість збільшення частки ринку та обсягу продажів, підвищення цінності бренду та його репутації шляхом пропонування екологічної продукції чи послуг, що відповідають принципам сталості. Слідування цим тенденціям сьогодні означає для компаній отримання конкурентних переваг, а тому гарантує їм зайняття основних ринків вже завтра.

Список використаних джерел:

1. Прогноз розвитку енергетики світу і Росії 2019 / під ред. Макарова А.А., Мітрової В.А., Кулагіна В.А.; ІНЕРД РАН-Московська школа управління Сколково – Москва:, 2019. – 210 с. – URL: https://energy.skolkovo.ru/downloads/documents/SEneC/Research/SKOLKOVO_En eC_Forecast_2019_Rus.pdf.

2. Більшість нових відновлюваних джерел енергії збивають ціну найдешевшої пальної копалини [Електронний ресурс] // International Renewable Energy Agency. – 2021. – URL: https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Press-Release/2021/Jun/Press-Release_Costs-2020_ru.pdf?la=en&hash=FD557599D13D4C47443CAEC0A516B429577D83

3. Два заводи у Британії призупинили роботу через зростання цін на газ [Електронний ресурс] // ТАСС. – 2021. – URL: <https://tass.ru/ekonomika/12424445>.
4. Одеський припортовий завод призупинив роботу [Електронний ресурс] // Економічна правда. – 2021. – URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2021/09/20/677967/>.
5. Dave Young, Rich Hutchinson, Martin Reeves. The Green Economy Has a Resource-Scarcity Problem [Електронний ресурс] // Harvard Business Review. – 2021. – URL: <https://hbr.org/2021/07/the-green-economy-has-a-resource-scarcity-problem>.
6. Сулін А. Механізм транскордонного вуглецевого регулювання (СВАМ) [Електронний ресурс] / А. Сулін, С. Дайман, А. Арістархова // Ernst&Young. – 2021. – URL: https://www.ey.com/ru_ru/tax/tax-alert/2021/07/ey-mehanizm-transgranichnogo-uglerodnogo-regulirovaniya-20-july-2021-tax-rus.
7. Businesses Cannot Afford to Ignore the Benefits of a Green Economy [Електронний ресурс] // GlobeScan. – 2012. – URL: <https://globescan.com/2012/06/16/businesses-cannot-afford-to-ignore-the-benefits-of-a-green-economy/>.

СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

*Коверник В.В.**

Covid-19 та криза ліберальних демократій: інформаційний та безпековий виміри

Протягом вже декількох років увесь світ намагається адаптуватися до наслідків та знайти ефективні шляхи функціонування в часи такої глобальної кризи як Covid-19, що виявила структурні прогалини в управлінні та координації з боку держави, особливо ліберальних режимів, що проявляються у вигляді інформаційно-безпекових загроз перед суспільством [1]. Боротьба з пандемією дала поштовх новому витку політичних змагань країн на міжнародній арені, які в свою чергу поділилися на тих, що ефективно протидіють загрози і тих, яким не вдається стимулювати її зменшення.

Відтак сучасний інформаційний простір став переповнений безліччю поглядів на перебіг та вирішення ситуації з пандемією, а кожна держава намагається забезпечити домінуюче положення своєму баченню в ньому. Й незважаючи на те, що певні політичні заходи мають базуватися на даних, які піддаються перевірці, а також своєчасно та чітко доноситися до громадськості, в сучасних умовах, на жаль, інформаційний простір заповнюють дезінформація і фейкові новини, включаючи контент, який розповсюджується через соціальні мережі, ставлячи під загрозу ефективність заснованих на фактичних даних політичних рішень і підриваючи довіру до дій з боку держави з потенційно більш довгостроковими наслідками. Оскільки у часи кризи життя і здоров'я людей залежить як мінімум від вільного доступу до своєчасної та точної інформації [2].

Будь-яка дезінформація несе в собі певну мету та вибудовується на чийхось інтересах. Так розглядаючи кризу Covid-19 та відповідну різну дезінформацію щодо неї, можна виділити наступні наслідки її поширення та впливу [3]:

*Студентка 2-го курсу магістратури спеціальності «Міжнародні комунікації»,
Інститут міжнародних відносин, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник: Белоусова Н.Б., к.п.н., доцент.

- Соціальна тривога: суперечливі повідомлення створюють плутанину, а здатність вірусовізувати спровоковані страхи і замішання ефективно посилює вразливість світу, пов'язаного фізично і комунікативно, що, в свою чергу, провокує «інфодемію» – перевантаження ненадійною інформацією. Все це визиває масове невдоволення та підриває позиції ліберальних демократій, які не можуть контролювати інформаційні потоки та відповідну інформацію, а отже не здатні забезпечити необхідне та критично важливе інформування населення, на відміну від автократій, позиції яких тільки посилюються, в тому числі й на міжнародній арені.

- Політичні цілі: непоінформовані, налякані, вразливі або незадоволені суспільства можуть посилити тиск на свої уряди. Так, наприклад, в Європі повільна реакція з боку ЄС на кризу зазнала моментальної відповіді ультраправих у Франції, Німеччині та Італії, які вимагали посилення прикордонного контролю, а Марін Ле Пен прямо виступила проти «релігії» Європейського Союзу вільного пересування та вимагала відновлення кордонів.

- Геополітичне суперництво: приклад розповсюдження РФ теорій змови про походження вірусу (одна з яких про те, що вірус є біологічною зброєю США в їх торговельній війні з Китаєм), що було засуджено адміністрацією Трампа. Проте, тим не менш, певний час це грало на користь одній зі сторін у їхній конфронтації, в якій демократії проявили себе не здатними до радикальних рішень та дій, а отже проявили свою слабкість.

Сучасні ж демократії, на противагу авторитарним режимам, яким більш стрімко вдається придушувати прояви та наслідки пандемії, виявляються не здатними протистояти виникаючим проблемам, що зумовлює посилення численних небезпек, зокрема економічних, таких як зниження показників розвитку держави, збільшення міграційних процесів, рівня бідності та безробіття, змін цінової політики тощо; зі сфери охорони здоров'я, а саме нагляд за станом здоров'я населення, забезпечення конфіденційності даних про здоров'я та моніторингу ситуації; але найголовніше – обмеження громадянських свобод та прав людини, таких як, наприклад, свободи пересування або

приватності тощо. Таким чином пандемія просто посилила існуючі тенденції, за якими автократії реагують таким чином, що порушують права громадян, використовуючи ці небезпеки на власну користь, а демократії, в свою чергу, залишаються з критичними показниками захворюваності та економічної ситуації через неможливість застосування більш жорстких механізмів подолання пандемії [4].

Що залишається робити ліберальним режимам? Основними шляхами можуть бути чітке формування і реалізація відповідного більш радикального та жорсткого механізму та узгодженої системи дій у боротьбі з кризою. Проте за такого варіанту розвитку подій постане інше питання про відповідність такої політики ідеалам та принципам ліберального порядку та демократичних свобод як таких. Тому це питання ще довго буде залишатися відкритим для дискусій та винайдення оптимального вирішення на макрорівні.

Отже, в той час як світ продовжує тримати руку на пульсі та оцінювати вплив Covid-19 на глобальну демократію та ліберальне управління, самим акторам варто перш за все сфокусуватися на чіткій схемі короткострокових цілей, що потребують вирішення, серед яких слід виокремити не лише чітке формування і реалізацію відповідного механізму боротьби з пандемією, а й формування відповідних засад щодо поширення дезінформації і пропаганди, які мають безпосередній негативний вплив на позиції демократичних акторів на міжнародній арені та ліберального порядку як такого, лише посилюючи їхні слабкі місця та кризове становище.

Список використаних джерел:

1. Fighting fake news in the COVID-19 era: policy insights from an equilibrium model disinformation [Електронний ресурс] / Kris Hartley, Vu Minh Khuong. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11077-020-09405-z>.
2. How Authoritarians Are Exploiting the COVID-19 Crisis to Grab Power [Електронний ресурс] / Kenneth Roth. – 2020. – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.hrw.org/news/2020/04/03/how-authoritarians-are-exploiting-covid-19-crisis-grab-power>.

3. Coronavirus: Infodemics and disinformation [Електронний ресурс] / Carme Colomina. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.cidob.org/en/publications/publication_series/opinion/seguridad_y_politica_mundial/coronavirus_infodemics_and_disinformation.

4. Surveillance, Security, and Liberal Democracy in the Post-COVID World [Електронний ресурс] / Sheena Chestnut Greitens. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.cambridge.org/core/journals/international-organization/article/surveillance-security-and-liberal-democracy-in-the-postcovid-world/15CDF2C062ADCAAD6B5D224630F62B1D>.

*Крисовата Л.А.**

Глобалізація міжнародних комунікацій у контексті світового інтеграційного процесу

У сучасному гомогенізованому світі політичні, економічні, екологічні та інші проблеми, що виникають у глобальному масштабі, потребують нових підходів багаторівневого мислення [1], адже супроводжуваний потужними стратегічними змінами поточний процес глобалізації створює значні зрушення у світовій політиці та нові виклики для суб'єктів міжнародних відносин.

На думку Томаса Фрідмана термін глобалізація означає «інтеграцію ринків, національних держав та технологій на невидимому рівні» [2]. Він вважає, що визначальною силою унікальності цього явища є «нещодавно відкрита здатність індивідів співпрацювати та конкурувати на глобальному рівні в результаті прискореної інформатизації, спричиненої технологічною конвергенцією» [2]. Ентоні Гідденс, британський соціолог, відкидає ідею глобалізації, яка визначається лише взаємозалежністю світового ринку та

* Студентка 1-го курсу магістратури освітньої програми «Міжнародні комунікації» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: доктор політичних наук, професор Рижков М.М.

міжнародного фінансового потоку. Він стверджує, що «глобалізація не є насамперед економічною. [...] Рушійною силою нової глобалізації є комунікаційна революція» [3]. Таким чином, шляхом встановлення локальних, національних та міждержавних зв'язків у вирішенні проблем у всіх сферах суспільного життя, міжнародні комунікації стають глобальними. Основна мета глобальних міжнародних комунікацій - забезпечити однакову перспективу для різних видів діяльності суб'єктів міжнародних відносин, інтерпретуючи ці суб'єкти як частини системи, яка завдяки взаємодії цих частин живе та змінюється з часом.

Історично, міжнародна комунікація виникла як комунікація, яка, перетинаючи кордони держав, набуває особливих рис інтернаціональності. Як багатовимірне поле технічної, політичної, економічної, соціальної, культурної, юридичної діяльності та всього іншого, що поступово живиться напрацюваннями технічного прогресу, її сфера знаходиться на перехресті кількох дисциплін, що, таким чином, формує предмет вивчення міжнародних комунікацій за допомогою міждисциплінарного підходу.

Глобальний потік повідомлень всередині системи міжнародних відносин сьогодні має мережеву структуру, в якій держави та їхні уряди діють як підсистеми, що з'єднують людей з усього світу завдяки цифровим технологіям. Як і передбачив Маршал Мак-Люен у своєму знаменитому творі «Галактика Гутенберга» описуючи термін «глобальне село», час і простір скорочуються за допомогою нових засобів інформації та комунікації. «Еволюція засобів комунікації зменшила важливість фізичної присутності на користь того, як ми переживаємо досвід людей та різні події [...]. В результаті місце, де ви знаходитесь, є менш важливим, ніж те, що ви знаєте» [4]. У глобальній комунікації завдяки таким технологіям, як супутникове та онлайн-мовлення, адміністративні кордони країн є менш важливими, ніж у класичній міжнародній комунікації, головною особливістю якої є потік повідомлень між людьми, розділеними цими кордонами. Глобалізація комунікації передбачає свободу пересування інформації.

У глобальній міжнародній комунікації концепція актора політичної комунікації змінюється порівняно з міжнародною комунікацією. Це пояснюється тим, що держави не є єдиними суб'єктами структури мережі. Крім держав та урядів, суб'єктами глобальної комунікації є медіа-компанії зі світовим масштабом, такі як News Corporation, Time Warner, Facebook та Google, а також BBC World, CNN, Al Jazeera та інші. Тому відбувається зміна моделі поширення інформації, яка добре відображає ієрархічну структуру міжнародної комунікації, на модель мережі з урахуванням структури системи та появи нових акторів-підсистем.

Варто зазначити, що глобальна комунікація, незважаючи на структуру мережі, не усуває нерівності, які також характерні для міжнародної комунікації. В середині системи між функціонально сильними та слабкими суб'єктами все ж виникає диференціація: багаті та бідні країни не є рівними на комунікаційному фронті. Ця диференціація є результатом нерівномірного розвитку економіки, що проявляється в обмеженому доступі до телебачення та Інтернету у багатьох частинах світу. Подібно до економічної нерівності, зростання нерівності у доступі до інформатизації та цифровізації ризикує поставити під загрозу соціальну згуртованість, створити відчуження та дистанціювання [5]. Міжнародна спільнота працює над вирішенням питання розриву між багатими та бідними країнами в контексті рівних можливостей доступу до досягнень науково-технічної революції спрямовуючи спільні зусилля на ключові напрями сталого розвитку.

З огляду на багатовимірність глобального управління, міжнародні комунікації є важливою передумовою функціонування міжнародних відносин. Комунікація - це засіб, що рухає глобальними процесами. Таким чином, глобалізація та комунікація перебувають у безпосередній взаємодії один з одним. Без комунікації немає глобалізації, а без глобалізації відбувається зменшення комунікаційних процесів в контексті світової інтеграції.

Список використаних джерел

1. Carlo Gagliardi. *Comuniazione internazionate* [Електронний ресурс] // Libreria Ateneo Salesiano. — Roma, 2004. — Режим доступу: <https://storage.googleapis.com/cantookhub-media-edgt/22/481aa475643b28bc03dae1e3a27ee55ce4fcfe.pdf>
2. Thomas L. Friedman. *Lexus și măslinul. Cum să înțelegem globalizarea*, Editura Fundației PRO. — București, 2001. — p.31.
3. The Second Globalization Debate. A Talk With Anthony Giddens, Website: Edge [Електронний ресурс] — 2008. — Режим доступу: <https://www.edge.org/conversation/the-second-globalization-debate>
4. Г. М. Маклюэн. *Галактика Гутенберга. Сотворение человека печатной культуры* [Електронний ресурс] — М., 2003. // Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. — 2008. — Режим доступу: <https://gtmarket.ru/library/basis/3568>
5. Josef Trappel. *Inequality, (new) media and communications* [Електронний ресурс] — 2019. — Режим доступу: https://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/kapitel-pdf/01_trappel_0.pdf

*Кухарська Є.М. **

Пандемія COVID-19 як загроза демократії. Приклади США та КНР

Предмет мого дослідження складає вплив пандемії COVID-19 та пов'язаних з нею карантинних заходів на демократичні права та свободи громадян. Актуальність цього дослідження пояснюється погіршенням позицій 80 з 192 держав за індексом демократії з початку пандемії [1].

Концепт надзвичайного стану це один з найпоширеніших конституційних інструментів, що передбачає ситуацію, в якій принцип верховенства права може застосовуватися з винятками. Вважається, що в унікальних, безпрецедентних ситуаціях, за яких звичайні процеси та процедури не можуть ефективно

* Студентка, 2 курс магістратури, Міжнародні комунікації
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: Рижков М.М., доктор політичних наук, професор

забезпечувати добробут населення, влада може перебирати ексклюзивні повноваження, які допоможуть з кризою, однак певним чином негативно вплинуть на демократичні права та свободи населення.

Сфера охорони здоров'я здавна була сферою, в якій не припинялися дебати щодо межі патерналізму, яку не варто переступати державі, навіть в спробах контролювати, як лікувати та попереджувати хвороби у населення. Головною пересторогою, очевидно, є страх, що влада недоброчесно скористується наданими повноваженнями, особливо в молодих чи нестабільних демократичних суспільствах [2].

На жаль, пандемія COVID-19 стала одним з таких випадків. Як показує статистика, принаймні 83 держави скористалися карантинними обмеженнями, щоб посилити свої позиції та обмежити свободу слова та мирних зборів [3].

Головними порушеннями на період пандемії стали:

- Порушення виборчого процесу,
- Втручання у законодавчі збори,
- Утиски медіа,
- Обмеження протестів,
- Затримання чи арешти,
- Насилля з боку поліції.

Загалом ця ситуація погіршила індекс демократії в багатьох державах, а авторитарні режими зробила ще більш авторитарними. Це безумно свідчить не стільки про впевненість керуючих партій у власній компетенції, як про їхню невпевненість у можливості утриматися при владі за звичайних обставин.

Для кращого аналізу розберемо реакцію на пандемію з боку авторитарних та демократичних держав на прикладі КНР та США відповідно.

Реакція КНР

Ця держава нас цікавить передусім тим, що саме з її території поширився вірус. Те, що могло стати локальною епідемією, було поширено через невчасні обмежувальні дії уряду КНР. Утім зараз ця ситуація майже грає на руку керівній партії КНР.

З початку пандемії КНР порушували демократичні права громадян безліч разів. Їхньою передумовою стало впровадження драконівського локдауну для приборкання (досить ефективного) спалахів хвороби в містах. Через це КНР вислали всіх іноземних, і в першу чергу західних, журналістів з території. Це дало повний контроль над інформацією та статистикою, чим вдало скористалися для поширення меседжу «Китай успішно бореться з пандемією» на фоні більш повільних і більш демократичних режимів [4].

Така інформаційна перевага, не доступна відкритим суспільствам, була використана і для більш конкретних заходів. Зокрема, був прийнятий новий закон про національну безпеку, який майже знівельював автономні права Гонконгу. Враховуючи, що протести і в принципі вихід на вулицю був обмежений, все сталося майже без супротиву.

Інші обмеження прав та свобод включають арешти за критичні дописи у соцмережах, зокрема коментування реакції влади на пандемію. Проти більш ніж 17 тисяч громадян відкрили справу про просування неправдивої інформації про карантинні заходи. Громадські активісти та адвокати прав людини отримали від уряду розсилку з «трьома обмеженнями та шістьма заборонами», де пояснювалося, які теми не можна чіпати [4].

Реакція США

Загально відомо, що США є однією з держав, де громадяни статистично найменше готові поступитися особистими правами та свободами на користь держави. Тому зрозуміло, що реакція на пандемію була протилежна. В результаті чого впровадження карантинних заходів було більш повільним та помірним. Цей негативно вплинуло на поширення вірусу, і США довго були епіцентром захворюваності, але з точки зору демократичних свобод ситуація була безумовно кращою.

Головним викликом було провести президентські вибори без порушення карантину. На цей випадок були впроваджені опції проголосувати поштою або з машини. Підрахунок голосів залишився чесним та відкритим. З точки зору свободи слова та мирних протестів, був однозначний спалах протестів. Близько

40% з них були присвячені COVID-19 і відбувалися одразу до чи після хвиль захворюваності [5].

З негативних тенденцій можна перелічити закриття низки місцевих газет, що ускладнює доступ до масової інформації та заважає чинити тиск на органи влади. Так само у 39 штатах з 50 зафіксували випадки, коли місцеві органи влади обмежували доступ до засідань, пояснюючи це карантинними заходами [5].

Отже, якщо порівняти реакцію демократичних та авторитарних держав на пандемію COVID-19 в контексті утисків демократичних прав та свобод, серед них переважають принципово різні підходи. Демократичні уряди користуються ситуацією для зменшення власної підзвітності та зменшення тиску громадського суспільства на себе і прийняті рішення. В той час як авторитарні держави вдаються до активних, агресивних дій, для стратегічного захоплення влади. В будь-якому випадку, ці дії ведуть до обмеження прав та свобод і погіршення добробуту в короткостроковій і довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Repucci S. Democracy under Lockdown [Електронний ресурс] / S. Repucci, A. Slipowitz // Freedom House. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://freedomhouse.org/report/special-report/2020/democracy-under-lockdown>.
2. Cortés-Arbeláez A. Pandemic and States of Emergency: A Comparative Perspective [Електронний ресурс] / Alejandro Cortés-Arbeláez // Blog of the International Journal of Constitutional Law. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.iconnectblog.com/2020/05/pandemic-and-states-of-emergency-a-comparative-perspective/>.
3. Covid-19 Triggers Wave of Free Speech Abuse [Електронний ресурс] // Human Rights Watch. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.hrw.org/news/2021/02/11/covid-19-triggers-wave-free-speech-abuse>.
4. Rough P. How China is Exploiting the Coronavirus to Weaken Democracies [Електронний ресурс] / Peter Rough // Foreign Policy. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://foreignpolicy.com/2020/03/25/china-coronavirus-propaganda-weakens-western-democracies/>.

5. Quarcoo A. The Long-Term Impact of COVID-19 on U.S. Democracy [Електронний ресурс] / Ashley Quarcoo // Think Global Health. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.thinkglobalhealth.org/article/long-term-impact-covid-19-us-democracy>.

*Романчук Д. О. **

Освітня дипломатія як один із провідних інструментів м'якої сили США

Сполучені Штати Америки вже багато років займають провідні позиції у світових рейтингах м'якої сили. Одним із вагомих критеріїв для оцінки ступеня ефективності даного механізму є рівень залучення державою на світовій арені свого освітнього потенціалу. Саме інтеграція національних систем освіти у глобальний простір сьогодні відіграє велике значення у розширенні взаємодії між країнами та досягненні впливу в сучасних міжнародних відносинах.

Із закінченням Другої світової війни, США, з метою протистояння СРСР та покращення свого іміджу в Європі, починають відкривати різноманітні освітні програми. Так, у 1947 році розпочав роботу Зальцбургський семінар, одним із засновників якого була Гарвардська студентська рада. Цей семінар був спрямований на поліпшення розуміння європейцями американського суспільства. До кінця 1960-х років у ньому брали участь понад 6 500 стипендіатів [1].

Важливим етапом у розвитку освітньої дипломатії США стало прийняття закону Фулбрайта-Хейса (Mutual Educational and Cultural Exchange Act of 1961). Це був перший державний акт спрямований на «зміцнення міжнародних зв'язків шляхом демонстрації освітніх та культурних інтересів, досягнень американського народу та народів інших країн, а також внеску у мирне і плідне життя у всьому світі» [2]. Програма Фулбрайта, яка діє вже понад 75 років у більшості країн світу, передбачає навчання, стажування та проведення досліджень іноземними студентами у США, а також запрошення американських

* Студентка; 4 курс МК

Інститут міжнародних відносин

Науковий керівник: кандидат політичних наук, кандидат фізико-математичних наук, доцент Белоусова Н. Б.

фахівців до різних країн для викладання та проведення наукових досліджень [3]. У США діє велика кількість інших міжнародних програм обміну, націлених на студентів різних освітніх рівнів та країн світу. Наприклад, Програма ім. Гамфрі запрошує на стажування до США фахівців, які знаходяться на середньому етапі професійної кар'єри [4], а програма Global UGRAD надає іноземним студентам 1-2 курсів можливість проходити навчання у США з метою поглиблення знань та вивчення культури і традицій Сполучених Штатів Америки [5].

Політика м'якої сили США особливо помітна у сфері освітньої дипломатії. Це доводить той факт, що американські університети, згідно глобального рейтингу закладів вищої освіти, є одними з найкращих у світі. Кількість іноземних студентів у 2019-2020 навчальному році сягнула 1,25 млн осіб. Здебільшого це громадяни Китаю, Індії, Південної Кореї, Саудівської Аравії та Канади. Однак слід зазначити, що пандемія коронавірусу сприяла значному зниженню кількості студентів у США. Крім того, можливими причинами цього вважаються обмежувальна імміграційна політика за часів колишньої адміністрації Дональда Трампа, затримки та відмови в отриманні візи, а також жорстка конкуренція з боку університетів інших країн [6].

Щодо інституційного забезпечення освітньої дипломатії Сполучених Штатів, у першу чергу варто згадати Бюро у справах освіти та культури Державного департаменту США. Цей орган відповідає за масштабні програми культурних обмінів та забезпечує розвиток зв'язків на особистісному, професіональному та інституціональному рівнях між організаціями та приватними особами у США та закордоном [1]. Окремо слід виділити приватні фонди та інститути, котрі забезпечують проведення великої кількості міжнародних освітніх обмінів, а також відділи посольств і консульств, представництва освітніх програм обміну, котрі забезпечують оперативну та ефективну комунікацію з регіонами світу.

Таким чином, у наш час все більше країн намагаються сформувати якісну та доступну систему освіти для студентів з усього світу. Такі провідні держави, як США, добре розуміють, що система освіти є одним з найважливіших

інструментів у досягненні домінування на світовій політичній арені. Реалізація численних програм, освітніх проєктів, виділення грантів та створення освітніх центрів закордоном сприяє поширенню цінностей американської культури та державності, що у свою чергу дозволяє покращити економічне та політичне становище країни.

Список використаних джерел:

1. Антюхова К.А. Освіта в політиці м'якої сили США. – Поліс. Политические исследования. 2019. № 2. С. 123-136. Режим доступу: <https://www.politstudies.ru/files/File/2019/2/Polis-2019-2-Antyukhova.pdf>
2. The Office of the Law Revision Counsel of the United States House of Representatives – Mutual Educational and Cultural Exchange Act of 1961 <https://uscode.house.gov/view.xhtml?path=/prelim@title22/chapter33&edition=prelim> (Last accessed: 17.10.2021).
3. Програма імені Фулбрайта в Україні. Режим доступу: <https://fulbright.org.ua/uk/fulbright-graduate-student-program/> (дата звернення: 17.10.2021).
4. Посольство США в Україні – Програма ім. Гамфрі. Режим доступу: <https://ua.usembassy.gov/uk/education-culture-uk/exchange-programs-uk/academic-exchanges-uk/hubert-h-humphrey-program-uk/> (дата звернення: 17.10.2021).
5. Education USA – Програма обміну для студентів вищих навчальних закладів (Global UGRAD) Режим доступу: <https://educationusa.org.ua/programs/ugrad/> (дата звернення: 17.10.2021).
6. The College Post – International Student Enrollment in US Drops by 72%: Report. <https://thecollegepost.com/international-student-enrollment/> (Last accessed: 17.10.2021).

Актуальність ідей соціалізму в 20-х роках ХХІ століття

Постановка проблеми. Світові глобалізаційні процеси відкривають перед людством нові можливості, з одного боку, та змушують переосмислити певні історичні передумови розвитку – з іншого. Реалізація таких можливостей базується на забезпеченні правильного використання досвіду минулого. Різні філософські напрями та течії захоплювали у свій час людей багатьох країн. Вони змінювалися, збагачувалися різними ідеями, проте деякі з них не втрачають своєї актуальності і наш час. На сьогодні своєї актуальності не втрачають ідеї соціалізму, які, звичайно, вже сучасними державами адаптовані до конкретного сприймання. Ці ідеї, їхнє розуміння відшліфовані часом і потребами суспільства, а деякі з них навіть задекларовані в основних державних документах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми соціалізму, його ідеї, основні постулати були предметом дослідження багатьох вітчизняних науковців у різних суміжних дисциплінах С.В. Віднянського, О. Вишневського, М.П. Драгоманова, С.В. Кульчицького, А.В. Мінаєва, М.Ф. Песоцького, І.Я. Франка, Г. Щокіна та ін. Проте, попри численну кількість досліджень, зазначене питання потребує систематизації та узагальнення підходів щодо розв'язання проблеми реалізації ідей соціалізму на всесвітній арені у ХХІ столітті.

Мета дослідження полягає у аналізі актуальності ідей соціалізму в 20-х роках ХХІ століття в Європі та їх перспективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціалізм розуміють як ідеологічне вчення або філософську теорію, що заснована на засадах соціально-економічної організації суспільства. У теперішньому розумінні термін «соціалізм» (від лат. *socialis* – означає суспільний, пов'язаний з життям і

* Студентка 2 курсу, спеціальності міжнародні комунікації з обов'язковим вивченням двох іноземних мов Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Науковий керівник: Белоусова Наталія Борисівна, кандидат політичних наук, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри міжнародної комунікації

стосунками людей) з'явився у періодичних виданнях Англії та Франції на початку 30-тих років XIX століття. [3]

У 21 столітті ідеї соціалізму набувають переосмислення з метою адаптування до нових реалій. Проте класичне трактування ідей соціалізму зберігає свої передумови. У дискурсі сучасного розуміння наведемо такі приклади ідей соціалізму, які не втрачають своєї актуальності і дотепер:

- Визнання приватної власності.
- Усунення класової нерівності.
- Ідеальні міжнародні відносини.
- Справедливі суспільні відносини.
- Розвинена класова свідомість.
- Покращення суспільного ладу: свобода людини і рівність усіх перед

законами, природне право людини на свободу і гідне поцінування її праці.

У проаналізованих нами наукових джерелах відсутні ґрунтовні дослідження означеної проблеми. Однак не викликає сумніву те, що ідеї соціалізму було частково впроваджено у скандинавських країнах для забезпечення усунення класової нерівності, з метою ефективного впровадження прав і рівності можливостей чоловіків і жінок, дітей і дорослих. [7] Прикладами документів, що утверджують реалізацію такого принципу правління, можуть слугувати основні закони цих країн.

У конституції Швеції зазначено: «Стаття 2. Різноманітний особистий, економічний і культурний добробут приватних осіб має бути основною метою діяльності держави. Вона зобов'язана забезпечити всім право на працю, житло і освіту, а також сприяти соціальному забезпеченню, безпеці і хорошим умовам життя. (...)» [8] Ця стаття затверджує таку ідею соціалізму, як справедливі соціальні відносини, гідне цінування людської праці.

Стаття з данської конституції: «75. (1) З метою сприяння суспільному благу держава повинна докласти зусиль до того, щоб роботу було надано кожному працездатному громадянину на умовах, що забезпечують його

існування». У цитованій статі автори заклали спосіб втілення в життя такої важливої ідеї соціалізму, як розвиток поваги до людської праці, її підтримка. [9]

Норвезька конституція містить такі твердження: «104. Право на нерухоме та рухоме майно ні в якому разі не може порушуватися. 105. Якщо з міркувань державної необхідності чия-небудь рухома або нерухома власність повинна бути відступлена в громадське користування, власник отримує повне відшкодування з державної скарбниці». [10] У цих статтях висвітлено ідею визнання та захисту приватної власності.

Отже, аналіз досліджуваної проблеми підтверджує актуальність упровадження і розвиток ідей соціалізму у політичному житті європейських країн в 20-х роках ХХІ століття.

Список використаних джерел

1. Історія України. Словник-довідник. URL: <https://uahistory.co/book/slovník/293.html>
2. Кульчицький С.В. Соціалізм. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Sotsializm>
3. Політична думка ХХ — початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за ваг. ред. Н.М. Хоми : Т.В. Андрущенко, О.В. Бабкіна, В.П. Горбатенко та ін.]. Львів : «Новий Світ-2000», 2017. Т. 2. 535 с.
4. Словник української мови: в 11 томах. Т. 9, 1978. С. 474. URL: <http://sum.in.ua/s/socializm>
5. Соціалізм – що це таке, суть, ідея та хто такі соціалісти. URL: <https://termin.in.ua/sotsializm/>
6. Шелест О.С. Міфи та реальність скандинавського соціалізму. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/24098/1/77-83.pdf>
7. Конституція Швеції від 27 лютого 1974 р. URL: <https://www.riksdagen.se/globalassets/07.-dokument--lagar/the-constitution-of-sweden-160628.pdf>

8. Конституція Королівства Данія від 5 червня 1953 р. URL:
<https://legalns.com/download/books/cons/denmark.pdf>

9. Конституція Королівства Норвегія з правками 23 липня 1995 р. URL:
<https://legalns.com/download/books/cons/norway.pdf>

*Юрій А.О. **

PR-стратегія Християнсько-демократичного союзу у передвиборчій кампанії 2021 року

Перебіг виборів у Німеччині має значний вплив не лише на подальший розвиток країни та формування її політики, а й усього Європейського Союзу. Вперше після багатьох років консервативний канцлер Ангела Меркель не є кандидатом. Вона 20 років займала посаду лідера Християнсько-демократичного союзу Німеччини (ХДС) і перебуває при владі 16 років. Передвиборчі кампанії німецьких партій в основному були зосереджені на таких питаннях, як кліматична криза та скорочення викидів вуглекислого газу, подолання пандемії COVID-19 та економічних наслідків, які вона спричинила, соціальне забезпечення, а також підтримка урядом Європейського Союзу та НАТО.

Християнсько-демократичний союз складається з Християнських демократів (ХДС) канцлера Ангели Меркель та Християнсько-соціального союзу [1]. «Союз», як його зазвичай називають, виступає за низькі податки, бюджетну дисципліну та консервативно-ліберальні цінності. У 2015 році у партії відбувся розкол між депутатами через міграційну політику Меркель, яка коштувала їм голосів, але зараз, після 16 років перебування при владі, партія шукала спосіб відновити свій успіх на виборах.

Партія ХДС позиціонує себе як консервативна партія, а також її представники підкреслюють, що саме згуртованість суспільства є основою процвітання країни. Під час виборчої кампанії робився акцент на тому, що 50 років Федеративної Республіки Німеччина федеральним канцлером був

*Студентка 2 курсу магістратури спеціальності «Міжнародні комунікації»
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин
Науковий керівник: кандидат політичних наук, доцент Кучмій Олена Петрівна

представник ХДС. Для християнських демократів на першому місці стоїть країна, партія, а вже потім громадяни.

Програма партії була представлена німецькою, англійською, французькою, російською, польською та турецькою мовами на платформі під назвою «Разом за сучасну Німеччину». Це зумовлено мультинаціональним різноманіттям країни, а також це виступило дієвим інструментом у передвиборчій кампанії для привернення уваги більшої аудиторії. Розглянувши виборчу програму, можна побачити, що вона має одинадцять стовпів майбутнього розвитку Німеччини.

Комунікація з виборцями відбувалась через офіційні сторінки партії та Арміна Лашета у соціальних мережах Facebook, Instagram, Youtube та Twitter. Одним із ефективних інструментів передвиборчої кампанії було здійснення туру лідером партії під назвою «Зробимо Німеччину разом», під час якого вівся блог подорожей. Кандидат у канцлери зустрівся з активною молоддю, лікарями, науковцями та поговорив про соціальні проблеми у різних містах Німеччини. Також важливою складовою PR-стратегії було залучення Ангели Меркель задля підняття уваги до ХДС.

Важливо зазначити фактори, що негативно вплинули на перебіг кампанії. Для успіху у передвиборчій гонці важливо мати позитивний образ лідера партії, проте Армін Лашет потрапив у скандал, коли повів себе недоречно під президентської промови щодо катастрофічної повені. Опитування Insa показало, що 57 % німців розцінили дії пана Лашета неприпустимими [2]. Таким чином можна виділити наступні можливі причини втрати лідерства партії на виборах: несприйняття німцями образу Арміна Лашета, передвиборча кампанія партії була розроблена із затримкою, німці не бажають продовження міграційної політики Меркель.

Список використаної літератури

1. Alia Chughtai. Infographic: All you need to know about Germany's elections. Germans go to the polls on Sunday. Here's what you need to know about the parties, leaders, and key election issues. 2021. Available at:

<https://www.aljazeera.com/news/2021/9/22/infographic-all-you-need-to-know-about-germanys-elections>

2. The Straits Times. Laughing in flood town was stupid, says Germany's Laschet as gaffe hits ratings. 2021. Available at: <https://www.straitstimes.com/world/europe/laughing-in-flood-town-was-stupid-says-germanys-laschet-as-gaffe-hits-ratings>

*Янюк А. С.**

Інформаційні війни як складова гібридної війни на прикладі білоруського конфлікту

Інформаційна боротьба стає тим чинником, що впливає на саму війну, її початок, хід і результат. Тому, розробка концепції захисту системи інформаційно-аналітичного забезпечення завдань інформаційної боротьби є актуальною проблемою безпеки кожної країни. Крім того поряд з державними пріоритетами розвитку (такими, як впровадження інновацій, залучення інвестицій, розвиток інфраструктури та інше) особливе місце належить іміджу держави як необхідній умові її стратегічного розвитку, способу захисту інтересів країни та її громадян.

Інформаційна війна суттєво змінила вид військових дій ХХ ст. Вона стала невід'ємною частиною будь-якого протистояння і ефективним засобом маніпуляції, а подекуди навіть більш успішним, ніж традиційні методи ведення війни, хоч досі перебуває на етапі формування .

В рамках питання інформаційної війни неможливо не згадати про інформаційні впливи, адже саме ця складова є основою даного явища. Крім того, тема інформаційного впливу на суспільство та формування ідеологічних особистостей у різних сферах його життя не є новою, адже чимало дослідників розкрили основні механізми інформаційних впливів. Інформаційний вплив –це поширення певних ідей, поглядів чи ідеології, є засобом певної полі-тики,

* студентка 3-го курсу спеціальності «Міжнародні комунікації»

Інститут міжнародних відносин

Науковий керівник: Фролова О. М., доктор політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної інформації.

головним інструментом його є засоби масової інформації (ЗМІ) та різні комунікації.

Інформаційний вплив або пропаганду визначають, як цілеспрямовані, систематичні спроби формувати сприйняття, маніпулювати свідомістю та спрямовувати поведінку суспільства у певному напрямку [1].

Першою науковою школою, що спеціально досліджувала проблему інформаційного впливу, стала американська школа вивчення ЗМІ. Ця школа вивчала його передусім на матеріалі Першої світової війни. Ця школа, зокрема, виокремлювала три основні типи інформаційних впливів [2]:

1.«Білий» вплив – журналіст відкрито називає себе.

2.«Сірий» вплив – поширення інформації через неурядові ЗМІ.

3.«Чорний» вплив - журналіст поширює матеріали від імені третьої особи, наприклад, підпільної організації .

Зрозуміло, що Білоруський конфлікт не виник нізвідки. Він мав певні історичні, політичні та соціально-економічні передумови. Олександр Лукашенко займав посаду президента Білорусі з 1994 року. Після обрання в липні 1994 він провів низку змін, а саме: обмежив роль парламенту та місцевої влади, взяв курс на інтеграцію з Росією, а також позбувся опозиції (шляхом застосування тиску, арештів та вбивств). Згодом він скасував обмеження на обрання президента більш, ніж на два терміни і став незмінним керівником країни, регулярно офіційно перемагаючи на виборах у першому турі з високим результатом. Здійснені паном Лукашенком зміни спричиняли регулярні масові протести, які щоразу закінчувалися придушенням з боку силовиків, масовими арештами та ув'язненнями.

Уже 10 -12 серпня 2020 року багато західних держав почали заявляти про нечесні вибори в Білорусі, ЄС також засудив насильство та дії проти протестувальників. В перші дні масових зібрань загинуло 2 людини. В той же період з'явилося повідомлення про те, що Тихановська виїхала до Литви. Також було проголошено загальнонаціональний страйк, до якого приєдналися великі

підприємства країни. Основною формою протесту стали акції солідарності та живі ланцюги [3,4].

Однак найбільшою проблемою, викликом, а заодно й рисою інформаційної війни став повний інтернет-шатдаун, який став першим в Європі з 2001 року. У Білорусі практично повністю зник доступ до мережі: не працювали основні соцмережі, пошукові системи, месенджери і навіть деякі державні сайти. Основним джерелом інформації в мережі залишається месенджер Telegram, засновник якого Павло Дуров заявив, що впроваджує заходи, розроблені спеціально для цієї країни.

Ще однією важливою рисою інформаційної війни для даного конфлікту є реакція світової спільноти. А саме те, що 17 вересня 2020 року Європейський парламент прийняв резолюцію щодо ситуації в Білорусі, згідно з якою Лукашенко не визнають легітимним президентом країни, з вимогами ввести жорсткі санкції проти нього та його оточення. Також ЄП осудив гібридне втручання Росії у справи Білорусі. Крім того, сімнадцять держав-учасниць ОБСЄ вирішили створити групу експертів для вивчення ситуації з правами людини в Білорусі після президентських виборів

Отже, післявиборчі протести в Білорусі мали риси інформаційної війни. Вплив, що чинився журналістами різних груп є як «білим» та «сірим», так і «чорним». Головними акторами стали ЗМІ, які в країні поділені на кілька категорій – провладні, опозиційні; державні та світові. Всі джерела обрали свій шлях висвітлення протестів та зображення реальності, однак кожен з них є активним актором інформаційної війни, в якій сторонами є влада та народ Білорусі.

Список використаних джерел

1. Хорошко В.О. Особливості застосування сучасної інформаційної зброї / В.О. Хорошко, Т.І. Козел, О.О. Ярошенко // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення систем захисту інформації в Україні. Вип. 1(29), 2015.–С. 9-15.

2. Хорошко В.О. Концепція застосування ін-формаційних впливів та протидії інформаційній зброї / В.О. Хорошко, Ю.Є. Хохлачова, М.І. Прокоф'єв // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення систем захисту інформації в Україні. –Вип. 1(31), 2016. –С. 9-24.

3. Як розганяли протести після виборів у Білорусі: хронологія та фото нічних подій [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1885137-vibori-u-bilorusi-khronologiya-ta-foto-nichnikh-protestiv>.

4. Білорусь: Хронологія подій після виборів президента [Електронний ресурс] – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/belarus-postelection-timeline-of-events/30817582.html>

СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНІ МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

*Бабкіна К. А.**

Трансформація комунікацій світових брендів з споживачами в період пандемії

Традиційна комунікація світових фешн-брендів з клієнтами є менш релевантною сьогодні, коли життя, звички та уподобання людей змінилися. Виникла необхідність в більш гнучких стратегіях залучення.

Для задоволення зростаючих потреб споживачів, компанії розробляють нові продукти і послуги, а також збільшують інвестиції в цифрові технології. Сегмент електронної комерції демонструє найшвидший ріст за 10 років.

Почала широко використовуватися розроблена китайською компанією Tencent мобільна комунікаційна платформа WeChat. Месенджер дозволяє продавцям швидко і ефективно спілкуватися з клієнтами по відеозв'язку. Світовий бренд Louis Vuitton першим серед інших люксових компаній доєднався до цієї платформи. Тепер він не тільки активно використовує месенджер, а ще й привніс свої нововведення, запустивши власну колекцію стікерів для більшого залучення. Бренди же за допомогою WeChat можуть відстежувати статистику продажів. Аналітика тепер проводиться в режимі реального часу, а не як оцінка минулих дій. Спосіб швидкого оновлення інформації і даних важливий для розуміння потреб клієнтів, а також оперативного видалення з пропозицій того, що більш не актуальне. У разі, якщо компанія зможе надати покупцям гідний цифровий досвід, то це забезпечить швидкий спосіб отримання інформації про бажання та потреби.

Покази колекцій були перенесені на онлайн-майданчики. Це рішення забезпечує збільшення охоплення до рівня, якого неможливо було б отримати при офлайн-показі, а деякі бренди навіть змогли організувати продаж товарів

* Студентка 2 курсу відділення «Міжнародні комунікації»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Шевченко О. В. кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій

прямо з віртуального подіуму. Восени 2021 року показ Louis Vuitton досяг рекордних 130 мільйонів глядачів.

За дослідженнями найбільш популярні способи взаємодії користувачів з компаніями - перегляд відео бренду (49%) і сторінок в соціальних мережах (48%), читання CRM-розсилки (39%), блоги (37%) і подкасти брендів (35%). [1]

Лайвстрім став ефективною платформою для продажів і стабільним джерелом доходу. У 2020 році Louis Vuitton провів дебютний лайвстрім на популярному китайському ритейл-сайті Little Red Book і отримав 152 тисячі переглядів своєї сторінки.

Криза, пов'язана з пандемією, ще раз підтвердила, що бренди повинні будувати комунікацію локально і максимально точково, фокусуючись на тому, що є найбільш доречним для споживачів. Так, для залучення нової вікової категорії бренд Louis Vuitton до своєї рекламної кампанії залучив digital-суперзірок Тік-Ток та Ютубу Чарлі Д'амеліо та Емму Чемберлен. Маркетингові повідомлення тепер все більше спираються на цінності споживачів, ніж на такі демографічні дані, як вік і стать. Іншими словами, комунікація повинна будуватися на гранично особистому рівні з урахуванням поведінкових патернів і психології аудиторії.

Дослідження також показують, що для споживачів стає дуже важливою відповідальність бізнесу. [1] Покупці вважають, що бізнесу необхідно включатися у вирішення глобальних соціальних і екологічних проблем (66% опитаних). Такий же відсоток опитаних очікують від роздрібних мереж прийняти рішень в цьому напрямку - наприклад, збільшення кількості товарів з екологічних матеріалів на полицях, скорочення відходів виробництва та щорічних колекцій, допомога постраждалим від ковіду. [2]

Для колекції осінь-зима 2021-2022 Louis Vuitton розробив серію екологічно чистих сумок за використання перероблених матеріалів. Також компанія на початку пандемії передала свої заводи з парфумерного виробництва для виготовлення антисептиків. Louis Vuitton є одним з лідерів серед світових фешн-брендів з виробництва хірургічних масок.

Accenture 25 січня 2021 року представила підсумки дослідження, проведеного в 13 країнах. Згідно зі звітом, компанії, які прискорюють перехід до цифрових технологій і сталого розвитку, мають кращі темпи відновлення після економічної кризи. [3] Було виявлено, що якість та зручність як і раніше цінуються, але важливість таких факторів, як дотримання правил сталого розвитку, етичне виробництво і соціальна відповідальність, стрімко зростає.

Багато покупців змогли оцінити безпеку і зручність онлайн-покупок за час пандемії і тепер продовжують використовувати цей спосіб шопінгу навіть незважаючи на фізичне відкриття магазинів. Через це аудиторія брендів продовжує незмінно зростати. Не зважаючи на негативні наслідки пандемії для компанії, Louis Vuitton зміг втримати стабільну позицію та не понести тих значних збитків, які передбачалися аналітиками. [4]

Таким чином, зміна комунікації з споживачами, що на початку була вимогою обставин, позитивно вплинула на розвиток брендів. Відбулося залучення нової аудиторії, розширення каналів спілкування з клієнтами та покращення сервісу. Компанії, які змогли швидко перебудувати свою діяльність за нової ситуації, такі як Louis Vuitton, отримали переваги, що в подальшому будуть лише сприяти їх росту та збільшенню відриву від конкурентів.

Список використаних джерел

1. Дослідження GroupM Audience Origin Luxury [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.groupm.com>
2. Дослідження консалтингової компанії Accenture «How will COVID-19 change the consumer?» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.accenture.com/za-en/insights/retail/how-will-covid-19-change-consumer>
3. Дослідження консалтингової компанії **Accenture** “European Companies That Accelerate Both Digital and Sustainability Transitions Will Recover Faster from the COVID-19 Crisis, Finds Research from Accenture” [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://newsroom.accenture.com/news/european-companies-that-accelerate-both->

digital-and-sustainability-transitions-will-recover-faster-from-the-covid-19-crisis-finds-research-from-accenture.htm

4. Звіт LVMH від 26.01.2021 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.lvmh.com/news-documents/press-releases/lvmh-showed-good-resilience-against-the-pandemic-crisis-in-2020/>

*Плескун Т. Б.**

Особистісно-комунікаційний вимір політичних переконань на Заході та в Україні

Актуальність теми обумовлюється розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та їх впливом на сучасні політичні процеси. Інструменти, сконструйовані на основі нових ІКТ, активно використовуються для дослідження, вимірювання, аналізу та маніпуляцій політичними переконаннями населення. Нові технології дали змогу використовувати дані про психологічні особливості окремих індивідів та спільнот із безпрецедентними масштабами.

Проблематика дослідження полягає у виявленні взаємозв'язку між психологічними рисами осіб та їх політичними переконаннями, а також вивчення використання цього взаємозв'язку у суспільствах США та України. Розвиток ІКТ вперше дав майданчик для масштабного випробування зазначеного взаємозв'язку.

Взаємозв'язок полягає у кореляції між вимірюваними психічними особливостями індивідів (риса «Big Five») та частиною політичного спектру, до якої ті тяжіють («політичний компас», дихотомія «праві-ліві» або «ліберали-консерватори»).

«Велика п'ятірка» (також відома як «Big Five» або OCEAN) – модель особистості людини, що виділяє п'ять фундаментальних рис, із яких складається людська особистість. Йдеться про:

* Студент, 2 курс магістратури, спеціальність Міжнародні комунікації;
Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Науковий керівник – Романенко Юрій Вікторович, доктор соціологічних наук, професор.

- Openness – відкритість новому
- Conscientiousness – сумління
- Extraversion – екстраверсія
- Agreeableness – доброзичливість
- Neuroticism – невротизм

Так, кореляції спостерігаються між рисою відкритості новому (Openness) і так званими «ліберальними» політичними поглядами [1]. У той же час, зв'язок існує між рисою сумлінності (Conscientiousness) і «консервативними» переконаннями.

Коли йдеться про «ліберальні» чи «консервативні» політичні погляди, часто мається на увазі поділ на «ліві» та «праві» політичні переконання відповідно. У першому випадку, «лібералізм» означає, скоріше, соціальний лібералізм, із притаманними йому рисами державного втручання задля встановлення соціальної справедливості. «Консерватизм» означає, скоріше, прихильність до усталених соціальних норм та традиціоналізм.

Риси Великої п'ятірки часто використовуються в якості предикторів поведінки через їхню відносну стабільність і можливу реплікацію досліджень [2]. У одному з досліджень американського суспільства з більшою національною вибіркою ($n = 12,472$), дослідники окрім підтвердження кореляції відкритості новому й сумлінності з відповідними політичними поглядами, знайшли також зв'язок кожної з трьох інших рис та політичних переконань [3].

Підтвердження зв'язку між психологічними рисами та політичними переконаннями знайшло використання у новітніх політичних технологіях. Найгучніший випадок останніх років – вплив на американські президентські вибори 2016 року зі сторони Cambridge Analytica на замовлення штабу Дональда Трампа за допомогою даних користувачів Facebook [4]. Тоді поєднання технологій «Великих даних» (Big Data) та психологічної моделі Великої п'ятірки дозволило розробляти вкрай точну таргетовану політичну рекламу для американських виборців, що у кінцевому результаті потенційно змінило хід

виборів, дозволивши Трампу обійти Гіларі Клінтон з вельми незначним відривом. В українських реаліях такий вплив теж потенційно можливий.

Взаємозв'язок психологічних рис Великої п'ятірки та політичних переконань зараз активно досліджується. Ця тема важлива для розуміння збереження демократичних процесів у суспільстві та розуміння механізму політичного вибору окремих індивідів та спільнот.

Список використаних джерел:

1. Xu X. Beyond Openness to Experience and Conscientiousness: Testing links between lower-level personality traits and American political orientation [Електронний ресурс] / X. Xu, C. Soto, J. Plaks // Journal of Personality. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jopy.12613>.
2. The Big Five Personality Traits in the Political Arena [Електронний ресурс] / A. Gerber, G. Huber, D. Doherty, C. Dowling // Yale University, Annual Review of Political Science. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev-polisci-051010-111659>.
3. Gerber AS, Huber GA, Doherty D, Dowling CM, Ha SE. 2010c. Personality and political attitudes: relationships across issue domains and political contexts. Am. Polit. Sci. Rev. 104: 111–33
4. Andrews E. The Science Behind Cambridge Analytica: Does Psychological Profiling Work? [Електронний ресурс] / Edmund Andrews // Stanford Graduate School of Business. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gsb.stanford.edu/insights/science-behind-cambridge-analytica-does-psychological-profiling-work>.

Соціальні мережі в реалізації зовнішньої політики України

З розвитком глобальної інформатизації соціальні мережі зайняли важливу роль у побудові конструктивного та комунікативного діалогу у взаємовідносинах держави з населенням та іншими країнами. З огляду на ці зміни, можна стверджувати, що тепер інтернет не є просто засобом здійснення політики, а й двигуном її прогресу, змінюючи репрезентативні моделі для здійснення публічної дипломатії.

Для розуміння ефективності використання засобів масової комунікації в якості інструменту дипломатії потрібно проаналізувати, як вони впливають на суспільство та інформацію. Під терміном «соціальні мережі» ми розуміємо групу інтернет-додатків, що розвивають співпрацю, щоб уможливити створення та обмін матеріалу між різними суб'єктами. Вони визначаються своєю багатофункціональністю в можливостях комунікацій між користувачами світової мережі. Серед наявних комунікативних технологій український дослідник О. Швець розрізняє наступні: іміджеву, медіа, публічну, віртуальну дипломатію та державний брендинг^[1]. Мережі кидають виклик традиційному телебаченню, що у свою чергу лише створює контент. В середовищі соціальних мереж первинне повідомлення є лише початковою точкою, яка збирає реакції, пересилання та обговорення, стаючи не просто монологом, а дискусією, яка адресована всім і кожному^[2]. Таким чином в умовах розвитку інтернетизації світу широке використання соціальних мереж стає джерелом нових можливостей для України, правильно скориставшись якими можна здобути принципово новий рівень позиціонування себе у світі^[3].

Беручи до уваги той факт, що імідж країни здебільшого формується стереотипами та уявленнями, можна зробити припущення, що він є своєрідним сформованим стереотипом, що охоплює в собі різні аспекти суспільного життя, а соціальні медіа є зручною платформою для його створення. Соціальні медіа, як

* Студентка, II курс, «Міжнародні комунікації»

Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Науковий керівник канд. політ. наук, доц. Шевченко О.В.

інструмент ведення зовнішньої політики та побудови іміджу України варто розглядати, як системний процес обміну інформаційними потоками на міжнародному рівні, що складається з різних напрямів. Зважаючи на широкі можливості та багатовекторність комунікативних технологій, можна описати кілька перспектив розвитку іміджу України через соціальні мережі:

По-перше, зростаюче використання соціальних медіа все більшою кількістю людей, оскільки роль ЗМІ поступово спадає. Згідно з дослідженням Центру віртуального майбутнього 2007 року, 35,5% Інтернет користувачів стверджують, що витрачають менше часу на телебачення. А перегляди ТВ-трансляцій впали на 23%. Інше дослідження, проведене компанією Nielsen Online, показує, що вік користувачів Інтернету значно молодший, ніж у телеглядачів^[4]. Нові покоління надають перевагу зручним серверам та соціальним мережам, що робить їх більш привабливими в якості політичного інструменту. Станом на 2021 рік найбільшу кількість користувачів зосереджують Facebook, YouTube, Instagram, Telegram, WhatsApp та Twitter^[5].

Такий розвиток подій деякі країни вже успішно проаналізували, опустивши нові політичні програми на площину соц-мереж. Наприклад, у ході передвиборчої кампанії Барака Обами Web 2.0 платформи соціальних медіа стали найбільшим каталізатором його успіху, оскільки молоді виборці (були найпоширенішою групою в мережі, лідери кампанії змогли прискорити рух у межах цієї демографічної групи. В результаті соціальні медіа виявили стратегічну цінність як політичний інструмент, і США стали залучати подібні кампанії у свою зовнішню політику. Уго Чавес стверджував, що використання соціальних медіа було найкращою політикою для покращення сприйняття США суспільством у Мексиці. Успішну публічну дипломатію у Twitter свого часу здійснювало посольство США у Венесуелі^[6]. Сьогодні Штати домоглися того, щоб їхній власний бренд асоціювався у всьому світі із цінностями ліберальної демократії, успішною ринковою економікою та високими стандартами життя.

Зараз не тільки представники уряду та інших установ є активними користувачами медіа, окремі інституції та міністерства також володіють різними

акаунтами. Саме їхні сторінки можуть стати своєрідним відображенням українського суспільства, рушієм розвитку бренду України, як свого часу це зробили США.

По-друге, ефективність соц-мережі в дипломатії доводиться символічною концепцією формування іміджу, запропонованою американським економістом та соціологом Кеннетом Боулдінгом. Людська уява може відтворювати лише певний ступінь складності, а коли ситуація чи певний об'єкт стає дуже складним, людина перетворює це у символічні образи. Таким чином людська свідомість буде асоціації «хороший» чи «поганий», часто порівнюючи два абсолютно різних за своєю природою суб'єкти, надаючи перевагу тому, що відображає її власні вподобання. Символічний образ абсолютно необхідний, як частина формування іміджу країни. Вміло створений політичний імідж - це, по суті, образ, набутий нашою історією і нашими ворогами, проте поданий із найкращих сторін умілими фахівцями^[7]. Тому коректна інформаційна політика в соц-мережах України стає ключовим елементом у формуванні своєрідного українського символу, що буде впізнаваний іноземцю.

І останній найважливіший елемент створення іміджу це взаємодія людини і держави, заохочення населення діяти. Внутрішня стабільність всередині країни є чи не найпершим індикатором оцінки її зовнішнього уявлення, а сьогодні медіа може вплинути на результати внутрішньополітичної взаємодії в державі. Засоби масової інформації можуть бути невдалими в тому, щоб сказати людям, що вони думають, але вони дуже успішно розповідають своїй публіці, про що вони мають думати, а соціальні мережі підтримують ці наративи та створюють прямий діалог між владою та населенням^[8]. Цей пункт підкреслює важливість виразності та праймінгу, як інструменту сприяння або політичній апатії, або громадянської активності. Нація виступає потужним створювачем зовнішнього образу держави.

Отже, соціальні мережі сьогодні – це багатофункціональний інструмент просування будь-яких ідей, в тому числі й політичних. Свідоме використання всіх можливостей медіа та вивчення реалізації зовнішньої політики через соц-

медіа є перспективою для формування бренду України та побудови важливих і ефективних комунікативних каналів між владою і суспільством.

Список використаних джерел

1. Швець О.В. Використання технологій державного брендінгу у зовнішньополітичній діяльності України: євроінтеграційний аспект// Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 59. Частина I. — К.: Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2006. — С. 207—214.

2. Christopher Steinitz, Hilary Zarin An Initial Look at the Utility of Social Media as a Foreign Policy Tool – вересень 2012. A CNA Occasional Paper. Режим доступу: https://www.cna.org/cna_files/pdf/DOP-2012-U-002538-final.pdf

3. Радмила Войтович Вплив глобалізації на систему державного управління : монографія / Радмила Войтович ; Київ : Видавництво НАДУ, 2007р. – 589с.

4. Stan J Liebowitz Clash of the Titans: Does Internet Use Reduce Television Viewing? /Alejandro Zentner ; University of Texas at Dallas. – Даллас, 2009. Режим доступу: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1440920

5. Олена Куренкова Соцмережі-2021: ТікТок старшає, Facebook — переважно жіночий, а стрічку ми гортаємо 400 мільйонів років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/socmerezhi-2021-tiktok-starshaye-facebook-perevazhno-zhinochij-a-strichku-mi-gortayemo-400-miljoniv-rokiv>

6. Britney Harris DIPLOMACY 2.0: THE FUTURE OF SOCIAL MEDIA IN NATION BRANDING [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surface.syr.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1032&context=exchange>

7. Kenneth E. Boulding The Image: Knowledge in Life and Society (Ann Arbor Paperbacks) ; University of Michigan Press, 1956. – 97-114с.

8. Iakov Frizis The Impact of Media on Foreign Policy [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.e-ir.info/2013/05/10/the-impact-of-media-on-foreign-policy/>